

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ADAM ÖLDÜRME SUÇUNDAN CEZAEVİNE GİREN
KADINLARI SUÇA GÖTÜREN NEDENLER VE CEZAEVİ
SÜRECİNİN İNCELENMESİ**

Rumeysa AKGÜN

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Veli DUYAN**

**ANKARA
2017**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ADAM ÖLDÜRME SUÇUNDAN CEZAEVİNE GİREN
KADINLARI SUÇA GÖTÜREN NEDENLER VE CEZAEVİ
SÜRECİNİN İNCELENMESİ**

Rumeysa AKGÜN

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Veli DUYAN**

**ANKARA
2017**

Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doktora tezi olarak hazırlayıp sunduğum “Adam Öldürme Suçundan Cezaevine Giren Kadınları Suça Götüren Nedenler ve Cezaevi Sürecinin İncelenmesi” başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan deneysel çalışma/araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Rumeysa AKGÜN

Tarih: 19.12.2017

İmza:

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nda

Rumeysa AKGÜN Tarafından Hazırlanan

"Adam Öldürme Suçundan Cezaevine Giren Kadınları Suça Götüren Nedenler ve Cezaevi Sürecinin İncelenmesi"

Aşağıdaki Jüri tarafından DOKTORA TEZİ olarak OY BİRLİĞİ ile kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 05.12.2017

Prof.Dr.Özlem CANKURTARAN

Jüri Başkanı

(Hacettepe Üniversitesi İİBF)

Prof. Dr. Veli DUYAN
Ankara Üniversitesi
Danışman

Prof.Dr.Sema BUZ
(Hacettepe Üniversitesi İİBF)
Üye

Prof.Dr. Emine ÖZMETE
(Ankara Üniversitesi)
Üye

Doç.Dr.Elif GÖKÇEARSAN ÇİFCİ
(Ankara Üniversitesi)
Üye

Tez hakkında alınan karar Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Prof.Dr. Mehmet AKAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Etik Beyan	ii
Kabul ve Onay	iii
İçindekiler	iv
Önsöz	vii
Simgeler ve Kısaltmalar	ix
Şekiller	x
Çizelgeler	xi
1. GİRİŞ	1
1.1 Önem	5
1.2 Varsayımlar	6
1.3 Sınırlılıklar	7
1.4 Tanımlar	7
1.5 Kadın ve Suç	8
1.6 Adam Öldüren Kadın	10
1.6.1 Dünyada Adam Öldüren Kadın	12
1.6.2 Türkiye’de Adam Öldüren Kadın	12
1.7 Kuramlar Işığında Adam Öldüren Kadın	14
1.7.1 Şiddet Alt Kültürü Kuramı	14
1.7.2 Cinsiyet Rolü Kuramı	14
1.7.3 Dayak Yiyen Kadın Sendromu	15
1.7.4 Kendini Savunma Modeli	16
1.7.5 Postpartum Depresyon, Psikoz ve Psikolojik Rahatsızlıklar	17
1.7.6 Feminist Kuramlar	19
1.7.6.1 Aydınlanmacı Liberal Feminizm	20
1.7.6.2 Kültürel Feminizm	21
1.7.6.3 Marksist Feminizm	21
1.7.6.4 Sosyalist Feminizm	22
1.7.6.5 Feminist Kriminoloji	22
1.8 Araştırmanın Kuramsal Temel	24
1.8.1 Radikal Feminizm	24

1.8.2 Cinsiyete Dayalı Patikalar Yaklaşımı (Gendered Pathway)	26
1.9 Türkiye’de Ceza Adalet Sisteminde Adam Öldüren Kadın	27
1.10 Kadınları Adam Öldürme Suçuna Götüren Nedenler	29
1.10.1 Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet	29
1.10.2 Göç	33
1.10.3 Madde Kullanımı	33
1.10.4 Tecavüz, Namus ve Kıskançlık Üçgeni	34
1.10.5 Çevre Koşulları ve Maddi Yoksunluk	35
1.11 Adam Öldürme Suçundan Cezaevine Giren Kadınlar ve Adli Sosyal Hizmet Uygulamasındaki Eksiklikler	36
2. GEREÇ ve YÖNTEM	39
2.1 Araştırmanın Modeli	39
2.2 Veri Toplama Araçları	42
2.3 Süre ve Olanaklar	49
2.4 Verilerin Çözümlemesi	49
3. BULGULAR	52
3.1 Kadınları Tanıtıcı Bilgiler	52
3.2 Kadınları Suça Götüren Patikalar	60
3.2.1 Doğuştan Gelen Suç: Kız Çocuğu Olmak	61
3.2.2 Anlatılamayan Trajedi: Taciz ve Tecavüz	63
3.2.3 Ataerkilliğin Evlenmedeki Yansımaları: Baskıdan Kaçış, Zorla ve Çocuk Yaşta Evlendirilme	65
3.2.4 Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Kabul edilmiş Ataerkillik	66
3.3 Suç ve Sonrasına İlişkin Deneyimler	70
3.3.1 Kadınların Suça İlişkin Bilgileri	70
3.3.2 Olay Anı: Namus, Kıskançlık ve Şiddet	74
3.3.3 Cinayet Sonrası Yaşananlar	76
3.3.4 Karakol ve Mahkeme Süreci	77
3.3.5 Cezaya Dair	79
3.4 Kadınların Cezaevi Yaşamı	80
3.4.1 Cezaevinde Gündelik Yaşam	81
3.4.2 Bir Baş Etme Yolu Olarak Dindarlık, Eğitim, Çalışmak ve Çocuklar	82
3.4.3 Ötekilerin Ötekisi: Çocuğunu Öldüren Kadınlar	84

3.4.4 Ağırlaştırılmışlar	85
3.4.5 Cezaevinde Kalmanın Getirdikleri-Götürdükleri	86
3.4.6 Kadınların Personel, Diğer Hükümlüler ve Aile İlişkileri	89
3.4.7 Benzerlere Öğütler	92
4. TARTIŞMA	94
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	130
ÖZET	153
SUMMARY	154
KAYNAKLAR	155
EKLER	166
Ek-1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	166
Ek-2. Görüşme Formu	168
Ek-3. Kadın Hükümlülerin Kısa Yaşam Öyküsü	173
Ek-4. Etik Kurul Belgesi	180
Ek-5. Kurum İzni	181
ÖZGEÇMİŞ	182

ÖNSÖZ

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren nedenleri ve cezaevi yaşamını incelemeyi amaçlayan bu araştırmada veriler nitel araştırma deseni kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında 3'ü tutuklu 31'i hükümlü toplam 34 kadınla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, kadınların özellikle çocukluk ve yetişkinlik döneminde yaşadıkları istismar, tecavüz, ataerkil baskı ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet sonucu adam öldürme suçunu işleyebilecekleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmamı yaparken bu zorlu sürecin başında tez konusunu belirlememde ve çalışmalarımı yürütmemde bana yol gösteren ve özgün çalışma konumu belirlememde bana destek olan değerli tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Veli Duyan'a, çalışmalarım sırasında görüşleriyle bana değerli katkılarıyla yardımcı olan toplumsal cinsiyet konusunda farkındalığımı artıran tez izleme komitesi üyem değerli hocam Sayın Prof. Dr. Özlem Cankurtarana ve çalışma sürecimde en umutsuz anımda dahi benden desteğini esirgemeyen, bana güvenen Doç. Dr. Eda Purutçuoğlu hocama,

Çalışmanın son aşamasında tezime yaptıkları son dokunuşlarla çalışmamı daha da güzelleştiren jüri üyelerim Prof.Dr. Sema Buz hocama, Prof.Dr. Emine Özmete hocama ve adli sosyal hizmet alanında ilerlemem konusunda beni cesaretlendiren Doç.Dr. Elif Gökçeraslan Çifci hocama,

Çalışmamı bir akademisyen ve dost olarak değerlendiren, geri bildirimlerde bulunan sınıf arkadaşım değerli insan Gizem Çelik'e, çalışmamın zorlu süreçlerinde bana moral veren, destek olan doktora arkadaşım Tuba Yüceer Kardeş'e,

Mesai arkadaşlarım ve sevgili hocalarım Doç.Dr. Hande Şahin ve Doç.Dr. Zeynep Tezel hocalarım, en yoğun anımda dahi önceliğimin tez olduğunu hatırlatan ve beni destekleyen değerli hocam Yrd. Doç.Dr. Hüsamettin Çetin'e,

Cezaevindeki zorlu çalışma sremde bana destek olan ve grşmelerimi yapabilmeme fırsat veren ceza infaz kurumunun psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarına,

Çalışmalarında beni her zaman destekleyen sevgili annem ve babama,

Bu zorlu tez çalışmamda ve hayatın zorlu yokuşunda elimi hiç bırakmayan sevgili eşime, hayatıma girdikleri ilk günden beri yaşamıma ışık katan, annelik gibi güzel bir duyguyu tattıran güzel çocuklarım Nazan Eva ve Adem Berk'e,

Son olarak yaşam öykülerini benimle paylaşan cezaevinin isimsiz kadınlarına ayrımcılığa uğramayacakları daha iyi bir hayat olması dileğiyle,

Sonsuz teşekkür ederim...

SİMGELER VE KISALTMALAR

CMUK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
İFK	: İstanbul Feminist Kolektifi
İBBS 1.DÜZEY	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (Bölgelere Göre Sınıflandırma)
İBBS 3.DÜZEY	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İllere Göre Sınıflandırma)
NVIVO	: Nitel Veri Analizi Programı
ŞÖNİM	: Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi
UNODC	: United Nations Office on Drugs and Crime (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Faaliyet Raporu)
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
YÖK	: Yüksek Öğrenim Kurumu

ŞEKİLLER

Şekil 2.1 Kadınları Suça Götüren Patikalar, Suç ve Sonrası Deneyimler ve Cezaevi Yaşamına İlişkin Temalar ve Kategoriler	51
Şekil 3.1 Kadınların Doğum Yerinin Bölgelere Göre Dağılımı	55
Şekil 3.2 Suçun İşlendiği Yerin Bölgelere Göre Dağılımı	71
Şekil 5.1 Kadınları Suça Götüren Patikalar, Suç ve Sonrası Deneyimler ile Cezaevi Yaşamına İlişkin Model Önerisi	139

ÇİZELGELER

Çizelge 1.1. Adam Öldürme Suçu Nedeniyle Cezaevine Giren Kadınların 2010-2015 Yılları Arasındaki Dağılımı	13
Çizelge 3.1. Kadınları Tanıtıcı Bilgiler	53
Çizelge 3.2 Kadınların Sosyo-demografik Özellikleri	56
Çizelge 3.3. Kadınların Öldürülen Kişiyle Yakınlığı ve Kullanılan Suç Aleti	72
Çizelge 3.4. Suç Geçmişi ve Ceza Süresine İlişkin Bilgiler	73

1. GİRİŞ

Dünya'da suç işleme oranlarına bakıldığında, erkeklerin kadınlardan daha fazla suç işledikleri görülmektedir. Bütün dünyada ceza adaleti sistemine giren kadınların oranı %2 ile %8 arasındadır (Coyle, 2002; s:131). Kadınların erkeklere oranla daha az suç işlemeleri, bazı suçların daha fazla güç ve cesaret gerektirmesi ve toplumsal cinsiyet kalıplarından kaynaklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet kalıpları kişilerin doğumunda değil, doğumundan sonra kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından şekillenen kalıplardır. Bireylere o cinsiyete özgü nasıl davranması gerektiği, neleri yapıp neler yapmayacağını ve yasakları belirleyen yazılı olmayan kurallardır.

Kadınlara atfedilen toplumsal cinsiyet rolleri hemen hemen bütün toplumlarda aynıdır. Bu roller, ilk insanların ortaya çıkmasından itibaren var olan yapılardır. İlk insanlarda kadın ve erkek arasındaki iş birliğine bakıldığında, erkeklerin daha çok güç ve cesaret gerektirdiği için avcılık, kadınların ise toplayıcılık yaptıkları görülür. Sonrasında ise, bebek ölümlerinin fazla olması nedeniyle kadınlar yaşadıkları ortamdan ayrılamamıştır. Bundan sonra ise kadınlar ev içinde görev almış, erkekler ise dışarıda çalışmaya başlamıştır (Zastrow, 2013; s:597).

Kadınlar özel alan olan evlerinden çıkıp kamusal alan olan toplumda seslerini, ilk olarak 17 yy'da İngiltere'de duyurmaya başlamıştır. Sonraki 200 yılda da Fransa ve Amerika'da kadınlar seslerini duyurmuştur. Ekonomik ve politik gelişmelerle birlikte özellikle endüstri devrimiyle Fransa, İngiltere ve Amerika'da kadınların durumlarında ve durumlarını algılamalarında değişiklik olmuştur (Jaggar, 1983; s:3). Kadınlar toplum içinde var olmanın ilk kabulü olan oy kullanma hakkını ise Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda elde edebilmiştir (Arat, 2010; s:34). Bu dönemde ortaya çıkan ve gelişen feminist hareketlerle kadınlar seslerini daha fazla duyurmaya başlamıştır. Bu duruma ek olarak kadın suçluluğu konusunun da 1970'li yıllardan sonra daha fazla konuşulmaya başlandığı görülmektedir (Öğün, 1990).

Kadın suçluluğu konusunda yapılan araştırmalara bakıldığında da dünyada özellikle ekonomik gelişmelerin ve endüstrileşmenin kadın suçluluğunda artışa neden olduğu gözlenmiştir (Chernoff ve Simon, 2000). Gelişmiş ülkelerdeki kadın suçluluğu oranı da az gelişmiş ülkelere göre daha fazladır (İlbars, 2007).

Ataerkil düzen, erkeklerin kadınlara göre daha değerli ve önemli rollerinin olduğu buna karşın kadınların ise ikinci planda yer aldığı bir sistemdir. Dolayısıyla erkekler toplum içinde güçlü, cesur ve her işin üstesinden gelebilen kişiler olarak görülürken kadınlar şefkatli, duygusal, erkeklere yardım eden ve evine, çocuklarına bakan kişiler olarak görülür (Cangöz, 2013). Bu noktada, adam öldürme gibi şefkat ve duygusallıktan yoksun bir suçu kadınların işliyor olması oldukça ilginçtir. Ceza davalarına yansıyan ve kadınların faili olduğu suçlara bakıldığında da kadınların her ne kadar fiziki yapılarından dolayı zor görünse de diğer suçlara göre daha fazla güç ve cesaret isteyen adam öldürme suçunu işledikleri görülmüştür.

Kadınların cana yönelik suçları işlemelerinin arkasında da şüphesiz pek çok neden bulunmaktadır. Bunların başında da aile içi şiddet, taciz, namus, kıskançlık gibi nedenler gelmektedir. Kadınların adam öldürme nedenlerinin arasında çeşitli faktörler olduğu gibi bu konuyu açıklayan “dayak yiyen kadın sendromu”, “Cinsiyete Dayalı Patikalar Yaklaşımı (Gendered Pathway), “Feminist Kriminoloji” gibi çeşitli kuramlar da bulunmaktadır. Dayak yiyen kadın sendromu kadınların yaşadıkları uzun süreli şiddetin sonucu adam öldürme eylemini gerçekleştirdiklerini söylerken; cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı, kadınların yaşamlarındaki patikaların onları hapisaneyeye götürdüğünü söylemektedir (Simpsons vd., 2008). Feminist kriminoloji ise, kadın suçluluğuna kadın bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Bu yaklaşım, kadın suçluluğunun aydınlatılmasında belli katkılar sağlamıştır. Böylece kadın suçluluğuyla ilgili olarak aile içi şiddet, yoksulluk, madde bağımlılığı, bireyin içinde yaşadığı çevre gibi etmenler göz önüne alınmaya başlanmıştır. Özellikle adam öldürme suçunu işleyen kadınlarla ilgili feminist kriminologların “dayak yiyen kadın” kavramını kullanmaya başlamaları bazı düzenlemeleri de beraberinde getirmiştir (Saruç, 2013). Bu noktada, şiddetin sonuçlarından birisi olan adam öldürme suçunu ortadan kaldırmanın ilk yolu şiddete

neden olan etmenlerin ortadan kaldırılması, daha da önemlisi şiddetin derinliğinin kavranması ve anlamlandırılması (Çelik, 2017; s: 25) gerekmektedir.

Kadınlar, adam öldürme suçundan cezaevine girdiklerinde de pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. İlk olarak, karakoldan cezaevine girene kadarki süreçte hatta cezaevinde de kadınların eril bir ortamda bulunmak zorunda olmaları, kadınlar için oldukça zor bir durumdur. Kadınlar, zaten toplumdaki ataerkil dayatmalar sonucu cezaevine sürüklenirken bir de adam öldürme gibi ağır bir suçu işleyip yine kamusal alan olan cezaevlerinde de ataerkil sistemin içine girmeleri ve o ortamın kurallarına göre hareket etmek zorunda kalmaları kadınların çeşitli güçlükler yaşamasına neden olmaktadır. Buna ek olarak kadın cezaevlerinde her ne kadar kadınlar için çoğunlukla kadın infaz koruma memurları olsa da erkek egemen bir ortamın olması kadınlar için alışılması zor bir süreçtir.

Kadınların cezaevinde karşılaştıkları sorunlardan birisi de işledikleri suç nedeniyle bazı hükümlüler tarafından kötü davranışlara maruz bırakılmalarıdır. Özellikle çocuklarını öldüren kadınlar cezaevinde diğer hükümlüler tarafından zorbalığa maruz kalabilmektedir. Bir diğer konu, kadınlar eğer çocukları varsa çocuklarından ayrı kalmakta, kadın eşini öldürmüşse çocukları genelde eşinin tarafına verilmekte ve çoğunlukla çocukları kendilerine gösterilmemektedir. Ayrıca bu çocuklar, yaşları küçükse anneleri babalarını öldürdüğü için annelerine karşı düşmanca bir tavırla yetiştirilmektedir.

Kadınların cezaevinde karşılaştıkları bir başka sorun alanı, maddi geliri olmayan kadınların yaşadığı güçlüklerdir. Bu kadınlar, aileleri tarafından reddedildiyse ve cezaevinde istihdamı söz konusu değilse cezaevinde zor şartlarda yaşamaya çalışmaktadır. Bu durum kadın hükümlülerin hem cezaevi sürecini hem de tahliye sonrası dönemlerini olumsuz etkilemektedir.

Cezaevinde yaşanan sorunlardan bir diğeri, cezaevine giren kadınların çoğunun cezaevine girmeden önce fiziksel, ruhsal veya cinsel anlamda zarar görmüş olmalarından kaynaklanmaktadır. Kadınların yaşadığı şiddet ve istismar tecrübeleri

cezaevinde yeterli oranda rehabilitasyon görmemeleri durumunda, onların hayatları üzerinde oldukça kötü bir etki bırakmasına neden olmaktadır (Coyle, 2002; s:131).

Sosyal hizmet dezavantajlı konumdaki birey, aile, grup ve toplum düzeyinde pek çok alanda olduğu gibi şiddet ve onun sonuçlarından birisi olan suçluluk alanında da çalışan bir meslek ve disiplindir. Bu alanda yapılan çalışmalar her ne kadar son yıllarda artmış olsa da özellikle suça sürüklenen kadınlar konusunda yapılan çalışmaların az olması ceza adalet sistemindeki sosyal hizmet disiplini ilgilendiren sorunların çözümünde aksaklıklara neden olmaktadır.

Adli sosyal hizmet alanına giren adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların da yuvalarını, çocuklarını, sevdiklerini dahası özgürlüklerini neden böyle bir suçla değiştikleri, neden adam öldürme gibi güç ve cesaret isteyen bir suça yöneldikleri merak edilmektedir. Bir insanın özellikle bir kadının, çok ciddi psikolojik rahatsızlıkları olmadığı sürece bir insanı öldüremeyeceği düşünüldüğünde bu durumun ardında bir hatta daha fazla neden olabileceği söylenebilir.

Sorunların çözümünde, o soruna neden olan faktörlerin belirlenmesi çözüm sürecinin başarılı olmasında önemli etkiye sahiptir. Dolayısıyla kadınları suça götüren nedenlerin bilinmesi, bu sorunların ortadan kaldırılmasına ve benzer durumda olan kadınların aynı sonuçlarla karşılaşmaması için önlem alınabilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, kadınların cezaevi yaşamları incelendiğinde cezaevi sonrası döneme hazırlık yapımları açısından önem taşımaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak bu çalışmanın temel sorunu, adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları bu suçu işlemeye götüren patikaların ve cezaevi yaşamlarının nasıl olduğu konusundaki bilgi eksikliğidir.

Kadınların geçmişte nasıl bir yaşamlarının olduğu ve cezaevindeki hayatları bir bütün olarak incelendiğinde, onları suça götüren nedenlerin ortaya çıkmasında ve bu suçun tekrarlanmamasında etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınları bu suça hazırlayan etmenleri ortaya çıkarmak ve cezaevi yaşamlarını incelemektir. Bu amaç

doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

1. Suça hazırlayan etmenler,
 - Toplumsal cinsiyet rolleri,
 - Ataerkil örüntüler açısından nasıldır?
2. Suç ve sonrası deneyimleri,
 - Toplumsal cinsiyet rolleri,
 - Ataerkil örüntüler açısından nasıldır?
3. Cezaevi yaşamı,
 - Toplumsal cinsiyet rolleri,
 - Ataerkil örüntüler açısından nasıldır?

1.1 Önem

Sosyal hizmet kişilerin yaşam kalitelerini artırmayı hedefleyen mesleklerden birisidir (Duyan, 2010; s:2). İnsan refahının artırılması sırasında sosyal hizmet yoksulluk, engellilik, yaşlılık, suçluluk gibi pek çok alana müdahale eder (Taylor ve Swain, 2009).

Önemli bir sosyal problem olan kadın suçluluğu konusu literatürde 1970’li yıllarda konuşulmaya başlanmasına karşın Türkiye’de 1980’li yıllarda araştırmacıların ilgilenmeye başladığı konulardan birisi olmuştur. Yıllar içinde kadın suçlu oranlarında artışların olması incelenmesi gereken bir sorun olduğunu düşündürmüştü ve bu konuda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (İl, 1990).

Kadın suçluluğu ile ilgili son yıllarda yapılan çalışmaların sayısının artmasına karşın bu alanda suç türüne özel çalışmalar ve literatür eksikliği hala giderilebilmiş değildir. Toplumsal bir sorun hakkındaki bilgi eksikliği, o soruna yönelik politikaların geliştirilmesini ve sorunların çözülmesini engellemektedir (Akgün, 2012). Dolayısıyla adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları adam öldürmeye götüren nedenleri ve cezaevi süreçlerini incelemeyi amaçlayan bu

araştırmanın konu ile ilgili yapılacak bilimsel çalışmalara temel oluşturması ve bu konudaki bilgi eksikliğini gidermesi beklenmektedir.

Bu konunun seçilmesinin bir diğer nedeni de Türkiye’de sosyal hizmet literatüründe kadın hükümlülerle ilgili çalışmaların sınırlı sayıda olmasıdır. Buna ek olarak adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla ilgili çalışma yoktur. Kadın hükümlülerin cezaevine girdikten sonraki rehabilitasyon süreçlerinde ve cezaevinden çıktıktan sonra topluma katılmalarında sosyal hizmetin önemi şüphesiz çok büyüktür. Bu nedenle bu çalışmanın sosyal hizmet literatürüne ışık tutacağı ve koruyucu, önleyici ve rehabilite edici çalışmalara yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bireyin yaşamındaki olumsuz bir durum şüphesiz onun geçmiş ve gelecek yaşantısıyla ilişkilidir. Bu nedenle, kadın hükümlüleri adam öldürme suçuna götüren nedenlerin ve cezaevi yaşamlarının incelenmesi, mevcut sorunlar çözüldüğünde tekrar suça yönelmelerinin engellenmesinde etkili olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte suç işlemiş kadınları suça yönelten etmenlere ayna tutulduğunda cezaevi dışındaki benzer hayatı yaşayan kadınların sorunları da gün yüzüne çıkmış olacaktır. Bu durumun onların suç eylemini gerçekleştirmeden duruma erken müdahale edilmesine ve gerekli kurumların harekete geçmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların cezaevi öncesi ve cezaevi yaşamlarının bir arada incelenmesi bu kadınların yaşamlarını bütüncül bir açıdan bakılmasına olanak sağlamaktadır. Burada önemli olan kadınların çocukluktan cezaevine uzanan yaşamlarının onların gözüyle aktarılabilmesidir.

1.2 Varsayımlar

Kadınları adam öldürme suçuna götüren nedenlerin ve cezaevi yaşamlarının kadınların hayat tecrübesine göre değiştiği varsayılmaktadır.

1.3 Sınırlılıklar

Cezaevleri diğ er uygulama yapılan alanlara göre kuralları ve sınırlılıkları daha fazla olan bir alandır. Dolayısıyla yapılan araştırmada pek çok sınırlılıkla karşılaşılmıştır. Sınırlılıklardan ilki şüphesiz güvenlik nedeniyle ses kayıt cihazı kullanılamamasıdır. Araştırmacı g örüşme notlarını kendisi yazmıştır. Bu durumda g örüşme süreci devam ederken aynı zamanda not tutmaya çalışmak zor bir süreç olmuş ve kadınların bazı ifadelerinin kaybolmasına neden olmuştur.

Araştırmayla ilgili bir diğ er sınırlılık, zaman ve maliyet açısında bütün cezaevlerindeki adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlarla g örüşmek mümkün olmadığı için bir kadın kapalı ceza infaz kurumunda g örüşmenin gerç ekleşmesidir.

Araştırmayla ilgili en önemli sınırlılıklardan birisi, g örüşme yapılan kadınlardan çalışanların olması ve kadınların günlük olarak belirli bir kotayı doldurma zorunlulukları nedeniyle bazı g örüşmecilerin g örüşme sürecine isteksiz olması veya g örüşmeyi bir an önce bitirip gitmek istemesidir.

Araştırma sürecinde karşılaşılan bir başka sınırlılık araştırmacı, koğ uş aramalarının yapıldığı zaman, anneler günü gibi cezaevindeki bütün kadınlar için yapılan etkinliklerin olduğu zamanlarda g örüşmelerin gerç ekleştirilememesidir.

Araştırmayla ilgili son sınırlılık verilen analiz sürecinde özellikle çalışan kadınların bazılarının ifadelerin oldukça kısa olması ve araştırmaya katkı sağlamayacağı düşünölen g örüşmelerin ç ıkarılması nedeniyle g örüşölen 68 kadından 34'ü ç ıkarılmasıdır.

1.4 Tanımlar

Kadın hükümlü: Kadın kapalı ceza infaz kurumuna adam öldürme suçu nedeniyle giren kadın.

Adam öldürme suçuna yönelme nedeni: Kadın hükümlülerin aile, çevre, eğitim, ekonomik durum ve içinde bulunduğu sosyal ortam gibi nedenlerden dolayı yöneldiğ i suç türü.

Cezaevi yaşamı: Adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınların cezaevi içindeki günlük hayatı.

1.5 Kadın ve Suç

Suç; türlerine göre ayrıldığı gibi cinsiyete göre de kadın suçluluğu ve erkek suçluluğu olarak ayrılmaktadır. Cinsiyet rolleri açısından suç ve kadın konusu çok fazla konuşulan bir konu değildir (İçli ve Öğün, 2000). Bununla birlikte kadın suçluluğu, suçluluktaki cinsiyet farklılığına ve cinsiyetin suç üzerindeki etkisine dayanan bir konudur (İlbars, 2007). Kadın suçlu oranları bütün zamanlarda erkek suçlu oranlarından daha azdır. Bu durumun pek çok nedeni bulunmaktadır. Kadınların anne ve eş olmalarından dolayı yapıları gereği suç işleyemeyeceği, suçun erkek davranışı olarak görülmesi ve aile içi yapıların bozulacağı endişesiyle kadın suçluluğunun göz ardı edilmesi kadın suçluluğunun erkek suçluluğundan daha az olmasını açıklayan en önemli görüşlerdendir (İçli, 2013; s:8). Bazı toplumlarda kadınların işlediği birçok suç çeşitli toplum organları tarafından barış sağlanarak çözülmekte ve mahkemelere intikal etmemektedir (Dönmezer, 1994; s:125). Kadınların çocuk yetiştirmedeki rolü, kültürün kadınlara atfettiği roller ve kadının yaşamındaki erkeğe bağımlı olması gerektiği görüşünün, kadınları suç işlemekten alıkoyduğu düşünülmektedir (İlbars, 2007). Bütün bu nedenler kadın suçluluğunun ülkelerin suç istatistiklerinde erkek suçlu oranlarından daha düşük olmasına, dolayısıyla bilim çevrelerinde ve kamuoyunda arka planda kalmasına neden olmuştur (İçli, 2013; s:17). Bu durum kadınların, cezalandırma sürecinde içinde buldukları durumun görünmez olmasına ve onlara gereken yardımın ulaşamamasına neden olmaktadır (Savcı, 2004; s:5).

Kadın suçluluğu ve erkek suçluluğu arasındaki farkın fazla olması erkeklerin kadınlardan daha fazla yasayı çiğnedikleri için mi yoksa kadınların işledikleri suç çok iyi bir şekilde sakladıkları için mi, görünmediği tartışılmaktadır (Abbott ve Wallace, 1997; s:280). Konuyla ilgili bir başka görüş de kadınların sorunlarını erkeklerden daha diplomatça yöntemlerle çözmesi, erkeklerin ise kadınlara göre daha ilkel davranması nedeniyle daha fazla yakalanmakta olduklarıdır. Bazıları ise

kadınların yakalanmama nedenlerini fark edilmesi zor suçlar işlemelerine bağlamaktadır (Bozkurt, 2006; s:188).

Cinsiyet ve suç arasındaki ilişki araştırılırken hem suç işleyen hem de suça maruz kalanın cinsiyeti dikkate alınmaktadır. İlk kriminoloji çalışmalarında da cinsiyetin suçla ilişkisi merak edilmiştir (İçli,1993; s:23). İlk kriminolojik çalışmalardan olan Lombroso “Kadın Suçlu” kitabında da kadınların daha pasif oldukları dolayısıyla suçu daha az işlediklerini belirtmiştir. Kadınların toplum içinde kabul edilen davranışları ile erkeklerin toplum içinde kabul edilen davranışları ve toplumun kadına atfettiği davranışların erkeklerden farklı olması nedeniyle (İçli ve Öğün, 2000) kadınlar tüm sosyal yapılarda erkeklerden daha az suç işlemektedir (Steffensmeier ve Allan; 1996; Wormer, 2010; s:3; İçli, 2013; s:17). Bu duruma ek olarak kadınların, zayıf olması ve fiziksel yapısının narin olması, kötü alışkanlıklara yöneliminin daha az olması, küçüklükten itibaren ailenin ve çevrenin koruyucu tavrı, anne ve eş rollerinden dolayı suça daha az yöneldiği düşünülmektedir (İçli ve Öğün, 1988; Cansumar vd., 1997; Aygün, 2012; s:14). Dolayısıyla kadının ufak tefek hırsızlıklar ve seks işçiliği suçları dışında kadınların hüküm giymesi istisna ve uç durum olarak görüldüğü için kadınların suç işlemesi erkeklerin suç işlemesinden daha fazla tepki çeker (İçli ve Öğün, 2000). Bu durumun nedeni, kadının normal şartlarda toplumsal cinsiyet rolleri gereği herhangi bir suça yönelmeyeceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Bütün bunlarla birlikte, kadınlar da suç işlemektedir. Dünyada yapılan araştırmalar, suçluluğun en fazla olduğu bölgelerde dahi kadın suçluluğunun bütün suçluluk oranları içinde %20, Türkiye’de ise %2,5 ile %3,5 arasında olduğunu göstermektedir. Kadın suç oranları ülkeden ülkeye ve sosyo-kültürel yapıdaki farklılıklarla ilgili olarak değişmektedir (İçli, 1993; s:23). Kadınların kamu hayatına daha az katıldığı doğu ülkelerinde kadın suçluluğu da daha azdır (Dönmezer, 1994; s:125). Türkiye’de de kadın suçluluğunun az olmasının nedeni, ataerkil baskı ve dayatmaların kadınları özel alana hapsetmesi, kadınlara verilen annelik ve eş gibi kırılabilir rollerin onların suç işlemelerine engel olacağı düşünülmektedir.

Kadınlar suç işlediklerinde de bazı suçları erkeklere göre daha fazla işlemekte, bazı suçlar ise sadece kadınlara özgü suçlar olarak kabul edilmektedir. Kriminolojiyle ilgili kitaplara bakıldığında kadınların işledikleri suçlar olarak çoğunlukla tecavüz ve seks işçiliği (Giddens, 2000; s:201), cadılık, zina, ensest ve çocuk öldürme suçları karşımıza çıkmaktadır (Canay, 2004). Kadınların ve erkeklerin işledikleri suçlar bazı bakımlardan benzerlik göstermekle birlikte bazı suçlar o cinsiyete özgüdür. Örneğin yeni doğan bebeği öldürmek kadınların işlediği suç türü iken ırza geçme suçu erkekler tarafından işlenir (Dönmezer, 1994; s:125).

Suç davranışının birçok nedeni olmakla birlikte bu davranış, birçok faktörün birleşmesi ya da etkisiyle meydana gelmektedir (Görgülü ve Cankurtaran Öntaş, 2013). İşsizlik ve psikolojik sorunlar bireylerin suç işlemesine neden olan en önemli sorunlardandır (Canay, 2004). Kadınların suç işleme nedenlerine bakıldığında ise, kadınların erkeklere oranda psikolojik, sosyal veya değer verilen bir kişinin kaybı gibi daha fazla sorunlu geçmişe sahip olmalarının (İçli, 2013; s:25) onları suça götürdüğü düşünülmektedir. Bu düşünceye ek olarak, kadın ve erkek suçluları suça götüren nedenlere bakıldığında da her iki tarafta kötü aile geçmişi, çocuklukta kötü davranışlar, zekâ ve duygusal dengesizlik gibi özellikler bakımından benzer oldukları görülmektedir. Bunun dışında kadın suçluları suça götüren nedenlerde erkek suçlulardan ayıran bazı özellikler bulunmaktadır. Bunlar; büyük bir kısmı evlendiklerinde kocalarının sorumsuzluğu, evlilik dışı çocuğa sahip olma ve yarından fazlasının seks işçiliği yapmak zorunda kalması gibi olumsuz durumlardır (Dönmezer, 1994; s:128).

1.6 Adam Öldüren Kadın

Şiddet, etkisi ve sonuçları uzun süren sorun alanlarından birisidir. Şiddet ortaya çıktığı andan itibaren toplumların ilgilendiği ve nedenleri araştırılan bir konu olmuştur. Dolayısıyla bu kavramı farklı disiplinler farklı boyutlarıyla incelemektedir (Çelik, 2007; s:25). Şiddet toplumun her kesimindeki bireye uygulanabildiği gibi daha çok kadın, çocuk, yaşlı, engelli gibi toplumun dezavantajlı konumundaki bireylere uygulanır. Bütün ataerkil toplumlarda olduğu gibi Türkiye toplumunda da

kadına yönelik şiddet ve şiddetin sonuçlarından birisi olan kadın cinayetleri her geçen gün artmaktadır. Medyada yer halan haberlere bakıldığında son yıllarda kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleriyle paralel olarak adam öldüren kadınların sayısında da artış olduğu gözlenmiştir.

Şiddetin sonuçlarından birisi olan adam öldürme suçunun insanlık tarihinin ilk zamanlarından beri var olan bir suç türü olduğu söylenebilir (Bayraktar, 2013; Gökçen ve Balcı, 2011). Başkasını öldürme, sakat bırakma ya da yaralama yoluyla zarar verme, başkasına karşı tehdit oluşturma, kısaca insana fiziksel ve ruhsal zarar veren her türlü davranış şiddet olarak değerlendirilebilir (Kocacık, 2001). Adam öldürme kişinin bilerek, isteyerek veya bilmeden planlı veya plansız olarak bir başka kişiyi öldürmesidir (İçli,1987). Bir başka tanıma göre ise; bir insanın hukuka uygunluğu bulunmadan taksirli veya kasıtlı olarak bir başka insanı öldürmesidir (Hafizoğulları ve Ketizmen, 2008). Kişi adam öldürme suçunu çoğunlukla yakın sosyal ilişkiler içinde bulunduğu kişiye karşı işleyebileceği gibi tanımadığı bir kişiye karşı da işleyebilir.

Adam öldürme suçunun nedenlerine bakıldığında; psikolojik, gelişimsel, sosyal ve psikopatolojik nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir (Botelho ve Gonçaves, 2016). Bununla birlikte her ne kadar toplumun bakış açısı adam öldürme gibi ağır suçları sadece erkeklerin işleyebileceğini düşünse de kadınlar da bu suçu işlemektedir (İçli ve Ögün, 1988; Cansumar vd., 1997). Fakat öldürülen kişilerle yakınlığa bakıldığında; erkekler adam öldürme suçunu yabancı kişilere karşı da işlerken kadınlar genelde eşlerine, sevgililerine ve diğer aile üyelerine karşı bu suçu işlemektedir (Kurshan, 1995). Sonuçta ise, kadın bu suçu işlediğinde toplumun tepkisi erkeğin bu suçu işlediğindeki tepkisine göre daha sert olmaktadır. Buna ek olarak geleneksel cinsiyet rollerini ihlal eden kadınların cezalandırılması gerektiği düşünülmektedir (Barış, 2015).

1.6.1 Dünyada Adam Öldüren Kadın

Dünyadaki kadın suçluluğuna bakıldığında ekonomik gelişme ve endüstrileşme ile birlikte kadın suçluluk oranında artma olduğu saptanmıştır (Chernoff ve Simon, 2000). Uluslararası suç istatistikleri, Ortadoğu ülkelerindeki suç oranlarının, gelişmiş olan ülkelerdeki suç oranlarından oldukça düşük olduğunu göstermektedir (Kızmaz, 2014). Kadınların en çok işledikleri suçlara bakıldığında ise adam öldürme ve hırsızlık suçlarının diğer suçlardan fazla işlendiği görülmüştür. Bununla birlikte kadınların yakalanma oranlarında cinsiyet ve toplumdaki statüleri arasında ters yönde güçlü bir ilişki vardır (Chernoff ve Simon, 2000).

Kadın suçluluğunun en fazla olduğu ülkelere bakıldığında, Amerika'nın ardından Almanya, İngiltere ve Japonya olduğu görülür. 21. yy başlarında ise kadın hükümlü ve suç işleyen kadın sayısı hızlı bir şekilde artmıştır (Chawla, 2004).

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisinin 2013 yılı adam öldürme suçu verilerine göre tüm dünyada cinayet işleyen kişilerin %79'u erkek ve bu oran 100.000'de 9,7'dir. Bu durum, Afrika ülkelerinde 19.0, Amerika'da 29.3, Asya'da 4.0, Avrupa'da 4,4 ve Okyanusya'da 4.2'dir. Cinayet işleyen kadınların oranı ise 100.000'de 2,7'dir. Bu oran Afrika'da 6.0, Amerika'da 3.7, Asya'da 1.8, Avrupa'da 1.6 ve Okyanusya'da 1.7'dir. Yaş aralığına bakıldığında ise en fazla 3.8'lik oran ile 15-29 yaş arasında kadınların cinayet suçunu işledikleri görülmektedir. İstatistiklere bakıldığında cinayet işleyen erkeklerin oranının, cinayet işleyen kadınların oranından daha fazla olduğu görülür. 2012 ve önceki yıllarda adam öldüren kadın oranı %13'dür (UNODC Homicide Statistics, 2013; s:12).

1.6.2 Türkiye'de Adam Öldüren Kadın

TÜİK'in (2016a) adalet istatistiklerine bakıldığında Türkiye'deki kadınların suç işleme oranlarının yıllar içinde arttığı görülmektedir. 1998'lerde kadın suçlu sayısı 2520 iken bu sayı 2013'de 5192 olmuştur.

Yapılan araştırmalarda adam öldürme suçundan dolayı cezaevinde bulunan kadın sayısı bütün suç türleri içinde oldukça büyük bir öneme sahiptir. Cansumar ve ark., (1997)'nin 200 kadın ve 200 erkek hükümlü ile yaptığı araştırmada ise kadınların %78,5'inin adam öldürme suçu işlediği görülmektedir. Saygılı (2009)'nin yaptığı araştırmada da kadınların %48,9'unun adam öldürme suçu işlediği belirlenmiştir. Ortaköylü ve ark., (2004)'nin yaptığı çalışmada da kadınların %57,5'si adam öldürme suçu işlemiştir. Adam öldürme suçunu işleyenlerin de %75'inin cezai ehliyeti vardır. Çalışmaların pek çoğunda kadınların işledikleri suçlara bakıldığında en fazla adam öldürme, yaralama gibi hayata karşı işlenen suçlardan ceza aldıkları görülmektedir (Gürtuna, 2009; Savcı, 2004; s:51). Buna ek olarak, kadınların öldürme eylemini yönelttikleri kişilerin ise büyük oranda eşleri olduğu görülmektedir (İçli ve ark., 2007; Özbek, 2011).

TÜİK (2016b)'in verilerine göre adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınların sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Çizelge 1.1. Adam Öldürme Suçu Nedeniyle Cezaevine Giren Kadınların 2010- 2015 Yılları Arasındaki Dağılımı

Yıl	Sayı
2015	196
2014	184
2013	153
2012	172
2011	126
2010	120

Yukarıdaki tabloda 2010 yılından 2015 yılına kadar adam öldürme suçundan cezaevine giren kadın sayısı verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı gibi altı yıl içerisinde adam öldürme suçundan cezaevine giren kadın sayısı %60'tan fazla artış göstermiştir. Kadınların daha çok tanıdıkları ve yakın oldukları kişileri öldürdükleri göz önüne alındığında bu önemli artışa son yıllarda kadına yönelik şiddet, taciz, tecavüz ve bireylerdeki psikolojik sorunların artmasının neden olduğu düşünülebilir.

1.7 Kuramlar Işığında Adam Öldüren Kadın

Adam öldürme suçu her ne kadar erkek cinsiyetine özgü bir davranış olarak görülse de şiddet, yaşanılan ortam, olumsuz hayat şartları, değerler, normlar ve töre gibi unsurların kadınların bu eylemi gerçekleştirmesine neden olduğu düşünülmektedir. Bu görüşün yanı sıra kadınların adam öldürme suçuna yönelmelerini açıklayan bazı kuramlar bulunmaktadır. Bunlar; şiddet alt kültürü, cinsiyet rolü, dayak yiyen kadın sendromu, cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı, kendini savunma modeli, Postpartum depresyon, psikoz ve psikolojik rahatsızlıklar ve feminist kuramlardır.

1.7.1 Şiddet Alt Kültürü Kuramı

Şiddet alt kültürü kuramı, adam öldürmeyi ve şiddetin davranış üzerindeki etkisini açıklayan sosyolojik kuramlardan en yaygınıdır (Wallace, 1986). Şiddet alt kültürü aile kültüründeki değerleri ve tutumları paylaşır. Kişilerin şiddet davranışını alt kültür olarak benimsediklerini anlamak için o alt kültürdeki değerlere ve tutumlara bakmak gerekir. Buna göre bir alt kültürde normlar, tutumlar ve değerlerde şiddet davranışına eğilim fazlaysa o alt kültür üyeleri diğerlerinden daha fazla şiddet göstermektedir (Ball Rokeach, 1973). Bununla birlikte değerlere ve geleneklere daha fazla bağlı olan kesimlerde şiddetin daha fazla ve kuralların daha sert olduğu söylenebilir. Halkın aşiretlere ayrıldığı ve törelerle yönetilen Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu gibi bölgelerde kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin daha fazla olması bu duruma örnek gösterilebilir.

1.7.2 Cinsiyet Rolü Kuramı

Cinsiyet rolleri belirli bir toplumdaki cinsiyetlerden o toplumun beklediği öğrenilmiş davranış kalıplarıdır (Zastrow, 2013; s:605). Bu kalıplar, kadın ve erkeğin toplum içindeki rollerini belirler. Toplumdan topluma değişmekle birlikte genel anlamda toplumların kadınlara atfettiği roller ve erkeklere atfettiği roller birbirine

benzer özellik taşır. Kadınlar her ne kadar bazı toplumlarda daha fazla evin dışında çalışsalar da eril toplumlarda kadının temel görevi evin düzenini ve çocukların bakımını sağlamaktır. Erkeklerin görevi ise dışarıda evin ihtiyacı olan parayı temin etmektir. Böyle bir toplumsal düzenin olduğu bir ortamda kadının suç işlemesi elbette düşünülemez. Kadın suç işlediğinde (özellikle adam öldürme gibi) bu durum onun cinsiyetine özgü davranış kalıplarının dışına çıktığı anlamına gelmektedir.

Cinsiyet rolü kuramına göre kadınlar daha çok seks işçiliği gibi kendi cinsiyet rollerine uygun suçlar işlerler. Çünkü kadınlar bu suçların dışında bir suç işlemeye yönelik kodlanmamışlardır. Bununla birlikte, şiddet içerikli suçlar kadınların cinsiyet rollerinden beklenen bir suç türü değildir. Bu nedenle cinsiyet rolü kuramı bu noktada yetersiz kalmaktadır (James, 2000).

Yapılan çalışmalarda kadınların erkekler tarafından şiddet görmesi veya tehdit edilmesi sonucu bu eyleme yöneldikleri saptanmıştır (Jurik ve Winn, 1990). Bu durum kadınların neden cinsiyet rollerine uygun davranmadıklarını açıklamaktadır.

1.7.3 Dayak Yiyen Kadın Sendromu

Dayak yiyen kadın, bir kadının tekrar eden bir şekilde farklı şekillerde fiziksel şiddete uğramasıdır (Browne, 1987). Bu kavram kadınların sadece fiziksel değil aynı zamanda ruhsal olarak da zarar gördüğü için örselenmiş kadın sendromu olarak da kullanılmaktadır. Örselenmiş kadın sendromu aile yaşamı içinde kadının uzun süre şiddet görmesi sonucu içinde bulunduğu ruhsal durumdan kaynaklı kendisine şiddet uygulayan kişiyi öldürmesidir (Küçüktaşdemir, 2015; Ogle ve ark., 1995). Ceza hukukunda ise kişinin partneri tarafından şiddet gördükten sonra onu öldürmesi olarak adlandırılır (Küçüktaşdemir, 2015). Bu yaklaşım 1984'de Lenore Walker tarafında geliştirilmiş ve 1979'da hırpalanma döngüsü olarak adlandırılmıştır (Ogle ve Jacobs, 2002). Walker 1970'lerin başında dayak yiyen kadın sendromu konusunda çalışmalarını yaparken dayak yiyen kadınların fakir, eğitimsiz, kendilerine ve çocuklarına destek olabilecek bir işten yoksun ve toplum içindeki haklarından

mahrum olduklarını saptamıştır (Walker, 2000). Bu kurama göre, dayak yiyen mağdurlar psikolojik problemler sonucunda öğrenilmiş çaresizlik yaşamaktadır. Bu durumun sonucu, doğru ve yanlış birbirinden ayıramamakta ve beklenmedik olumsuz davranışları gerçekleştirmektedir (Ogle ve Jacobs, 2002). Bu kadınlar eşlerini, kendilerine şiddet uygulayan kişileri ancak öldürerek maruz kaldıkları şiddete engel olabileceklerini düşünmektedir (Küçüktaşdemir, 2015).

1.7.4 Kendini Savunma Modeli

Literatürde 1990'lı yıllarda yapılan çalışmalarda kadınların kendilerini taciz eden kişilere şiddet uyguladıkları görülmektedir. Bunun nedeninin yaşanan tacizin veya geçmiş taciz deneyiminin sonucu olduğu düşünülmektedir (Shaw ve Dubois, 1995). Dolayısıyla bu model kadınların adam öldürme suçunu kendilerini savunmak için gerçekleştirdiklerini belirtmektedir (Browne, 1987; Merlo ve Pollok, 2006). Bu model Browne (1987)'la başlamıştır. Bu görüşe göre; kadınlar eğer cinayet işliyorsa genelde evlilik ilişkilerinde yaşadıkları şiddete karşı kendilerini korumak için işlemektedir (Merlo ve Pollok, 2006). Akgün (2012)'nin yaptığı çalışma bu görüşü destekler niteliktedir. Çalışmada kadınların önemli bir kısmı eşlerinden şiddet gördüklerini belirtmiştir. Bununla birlikte kadınların bir kısmı da kendilerinin eşlerini öldürmemesi durumunda eşlerinin kendilerini öldüreceklerini belirtmiştir. Konuyla ilgili bir başka görüş de kadının suça yönelmesine neden olan faktörlerden birisi yine kadının sistematik olarak şiddete uğraması, çocukları ve kendisi için duyduğu korku olduğudur (Johnson ve Hotton, 2003). Kadınların özellikle adam öldürme ve adam yaralama gibi suçları büyük çoğunlukla "kendisini koruma" amacı ile işledikleri görülmektedir. Bu tür suçlar, çoğunlukla kötü muamele gören ya da dayak yiyen kadınlarda aniden görülen şiddetli bir tepki sonucu ortaya çıkmakta ve önceden planlanmış bir nitelik taşımamaktadır (İçli ve ark., 1995). Ortaköylü vd., (2004)'nin yaptığı çalışmada da kadınlar öldürme suçunu büyük oranda nefsi müdafaa ve savunma amaçlı işlediklerini söylemişlerdir. Diğer bir başka araştırmada görüşülen 45 kadının %66,6'sının suçu birinciden bir yakınına karşı işlediği ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda aile içi çatışmaların kadınları aile üyelerine karşı suç işlemeye yönelttiği iddia edilmiştir (Saygılı ve Aliustaoğlu, 2009).

Nazlıdır (2010)'ın yaptığı araştırmada, çalışmaya katılan 100 kadının 36'sı adam öldürme ve 3'ü adam öldürmeye teşebbüs suçundan hüküm giymiştir. Çalışmada kadınların erkeklerden daha fazla fiziksel ve sözel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Son yıllarda kadına yönelik şiddetin artmasıyla ilişkili olarak kadınlarda adam öldürme ve adam öldürmeye teşebbüs suçlarında da yükselme görülmektedir. Söz konusu artış kadının kendisini savunmak amacıyla ve çaresiz kaldığı bir durumdan kurtulmak için şiddet kullandığı düşüncesini akla getirmektedir (Akgün, 2012). Buna ek olarak kadını koruyan sistemlerin yeterince işlememesi de kadınları adam öldürme suçuna yöneltebilmektedir.

1.7.5 Postpartum Depresyon, Psikoz ve Psikolojik Rahatsızlıklar

Bu kurama göre; çocuklarını öldüren kadınlar bu eylemi doğum sonrası depresyon döneminde oldukları için gerçekleştirmektedir. Kadınlar hamilelik ve doğumu takip eden zamanlarda hormonal ve kimyasal değişiklikler sonucu doğum sonrası depresyona maruz kalabilir. Birçok kadın bebek hüznü denilen bir depresyon ile karşılaşır. Bilim adamları bazı kadınların bu psikolojik durumlarının geliştiğini ve bunun psikozu oluşturduğunu sonuçta kadınların gerçeklik algılarını kaybederek zararlı davranışlar içine girip veya gerçekte ne yaptığını bilmeyerek çocuklarını öldürdüklerini söylemiştir (Ogle ve Jacobs, 2002; Hatters Friedman ve Resnick, 2007).

Paulson vd., (2006)'nın yaptığı çalışmada da postpartum depresyonun hem anne hem de baba için önemli bir problem olduğu belirtilmiş, ebeveyn davranışlarında meydana gelen bozukluğun ebeveyn-çocuk ilişkisine zarar verebileceğini saptamıştır. Burke (2003)'nin çalışmasında da postpartum depresyonun evlilik problemlerine, çocuklarda algısal ve sosyal eksikliklere ve sağlık problemlerine neden olabileceği belirtilmiştir.

Doğum sonrası dönemde, aileye yeni bireyin katılımıyla birlikte özellikle annenin sorumlulukları da artmaktadır. Doğum sonrası dönemde anne depresyon yaşamışsa ve çevresinde kendisine destek olabilecek kişi yoksa anne yaşadığı

bunalımın ve psikolojik sorunların kaynağını çocuğu olarak görebilir ve çocuğuna zarar verebilir. Bu zararın boyutları annenin içinde bulunduğu psikolojik durumuna göre değişebilir. Bazen anne sadece bebeğe şiddet uygularken bazen de çocuğunu öldürebilir. Buna ek olarak özellikle evlilik dışı birlikteliklerde anne adayını gençse ve bebeğin babası çocuğu kabul etmemişse anne depresyona girebilmekte ve bu durumda bazen sadece çocuğu öldürürken bazen de hem kendisini hem de çocuğu ölüme terk etmektedir.

Bourget ve Brandford (1990)'nın çocuğunu öldüren ailelerle ilgili yaptığı çalışmada çocuğunu öldüren ebeveynlerin daha çok annelerden oluştuğunu saptamıştır. Buna ek olarak çocuğunu öldüren ebeveynlerin yaygın psikiyatrik bozukluklarının bulunduğu ve yüksek oranda intihar eğilimlerinin olduğu görülmüştür. Yapılan araştırma sonucunda, çeşitli psikososyal streslere maruz kalmanın, kişilerin geçmişte intihar denemesinin olmasının ve duygudurum bozukluklarının çocuklarını öldürme davranışına yöneltebileceği bulunmuştur.

Gürtuna (2009) tarafından yapılan çalışmada kadınların en fazla psikolojik problemlerden dolayı suç işledikleri saptanmıştır. Saygılı ve Aliustaoğlu (2009)'nun yaptığı çalışmada da şiddet içerikli suç işleyen kadınlara bakıldığında kadınların bir kısmının psikolojik rahatsızlıklarının olduğu belirlenmiştir. Yapılan değerlendirme sonucu da bu kadınlarda en fazla depresif ve psikotik bulgulara rastlanmıştır.

Bennet vd., (2012)'nin yaptığı çalışmada adam öldürme suçu işleyen kadınlarla yapılan çalışmada 55 kadının 11'inde psikotik rahatsızlık saptanmış ve 9'una cezaevine girmeden önce şizofreni tanısı konulmuştur. Buna ek olarak cinayet suçu işleyen kadınlarda psikozun diğerlerine göre 20,77 ve şizofrenin 43,17 daha fazla olduğu saptanmıştır.

1.7.6 Feminist Kuramlar

Feminizm en temelde cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir harekettir (Hoak, 2012; s:9). Kadınların ilgi ve yaklaşımlarının erkeklerden daha aşağı veya ikinci planda tutulduğunu (Duyan ve Özgür Bayır, 2016; s:144) öne süren feminizm, erkeklerin ve kadınların eşit olduğunu savunan bir görüş olarak tanımlanabilir (Buz, 2009). Feminizm; ataerkil toplumlarda kadının dışlanması, aşağılanması ve ezilmesi sonucu yaşadıklarına bir başkaldırı niteliği taşıyan yaklaşımdır (Atan, 2015). Temelde ise erkek ve kadının eşitliği kuramına dayanan ve kadınlara erkekler ile birlikte eşit haklar isteyen, kadın ve erkek arasındaki iktidar ilişkisini değiştirmeyi amaçlayan siyasal bir akım olarak görülmektedir (Arat, 2010; s:29). Feminist kuramların temeli de kadın hareketine dayanmaktadır. Kadın hareketleri 1960'lı yıllardan itibaren konuşulmaya başlayan ve feminist düşüncelere de öncü olan bir harekettir (İmançer, 2002). Kadın hareketleri, kadınların geleneksel kadın rollerinden duydukları memnuniyetsizlikten dolayı seslerini yükseltmeye başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Bu hareketler aynı zamanda feminist kuramların başlangıcı olarak da kabul edilmektedir (Corey, 2008; s:374). Kadın tek başına ele alınamayacağı için din, renk, ırk, yaşadığı toplum ve sınıf gibi olgularla birlikte ele alınır. Dolayısıyla da feminizmin tek bir yolla açıklanamayacağı gibi her durumda kadının farklı bir yönüne vurgu yapmaktadır. Farklı feminizm çeşitleri olduğu gibi farklı feminist kuramlar da bulunmaktadır (Altun, 2008). Feminist kuramlar, sosyal olguları ele alırken alternatif ve eşitlikçi bir yaklaşım ve toplumsal cinsiyet kavramını bütün olarak ele almaktadır (Buz, 2009).

Feminist kuramlar temelde ataerkil sisteme karşı çıkarak var olmuştur. Bununla birlikte hepsi farklı bakış açısı ve kabullere sahiptir. Feminist kuramlar; aydınlanmacı liberal feminizm, marksist feminizm, kültürel feminizm, sosyalist feminizm ve radikal feminizm olarak isimlendirilmektedir (Canay, 2004).

1.7.6.1 Aydınlanmacı Liberal Feminizm

Liberal feminizm toplumun var olan yapısını sorgulamaksızın, kadınlara da iyi haklar ve olanaklar sağlanması için kampanyalar yapan ve dünyada en yaygın olan feminist görüş olma özelliğine sahip feminizm türüdür (Ramazanoğlu, 1998: s:28-29). Kadın hakları savunuculuğunun en önemlisi olan liberal görüş kadınların özel alan ile sınırlı kalmaması ve birey olarak kendisini geliştirmesi gerektiğini savunmuştur (İmançer, 2002). Bununla birlikte liberal feminizmin temeli kadınların toplum içindeki cinsiyet rolleri üzerinde durur (Burgess Proctor, 2009). Bu görüş kadınların ayrımcılığa uğradığını kabul eder fakat cinsler arası ilişkileri bir güç ilişkisi olarak görmez (Ramazanoğlu, 1998; s:29).

Mary Wollstonecraft 1792’de feminist teori tarihinin en önemli ve ilk çalışması olan Kadın Haklarının Savunusuyla sonraki dönem feminist çalışmalara öncü olmuştur. Wollstonecraft’a göre kadının köle kalmasının nedeni onun yetiştirilmesini ve erkeğe bağımlı olmasını sağlayan toplumsal görüştür. Liberal feminizmi savunan kadınlar, erkeklerin sahip oldukları haklara sahip olmak için mücadele etmiştir (Donovan, 2000; s:24). Bu mücadele alanları tüm sosyal, ekonomik ve siyasal alanda erkekler ile eşit haklara sahip olma çabasıdır (Suğur, 2006; s:9; Burgess Proctor, 2009). Bunların başında da oy kullanma, eğitim gibi haklar gelmektedir. Bunun dışında kadınlar evlendikten sonra mal varlıklarını koruma haklarını kazanmıştır. Bu durum kadınların ayakları üzerinde durmasına ve boşanma davalarında çocuklarının velayetlerini üzerlerine alabilmelerine olanak sağlamıştır. Ayrıca liberal feministler kadınlara erkeğin aynı akılcı yeteneklere sahip olduğu, toplumsal değişim ve buna bağlı olarak dönüşümü sağlamak için eğitimin önemli olduğunu savunmuştur. Onlar için önemli olan kadınların erkeklerle birlikte kamu yaşamında eşit haklarla birlikte yer almasıdır (Donovan, 2000; s:33). Böylece hukuk ve eğitim alanında eşitlikçi bir arayışa giren liberal feministler daha sonra toplumsal hayatta da eşitlik için mücadele etmeye başlamıştır (Suğur, 2006; s:10).

1.7.6.2 Kültürel Feminizm

19.yy da kültürel feminizmi savunan feministler siyasal değişimden ziyade kültürel olarak değişime odaklanmıştır (Donovan, 2000; s:75; Altun, 2008). Bu kuramcılar, kadın ve erkek arasındaki eşitliklere odaklanmak yerine kadının farklı olduğunu düşündükleri kamusal yenilenme, gurur ve kişisel kuvvet konularına önem verir. Bununla birlikte liberallerin ele almadığı din, evlilik ve yuva konularına eğilirler (Donovan, 2000; s:75). Buna ek olarak yasa önünde eşit olmanın kadını özgürleştirmeyeceği aynı zamanda kültürün de sorgulanması gerektiğini savunurlar (Altun, 2008).

Kültürel feminizm, kadınların toplum içinde ikinci sınıf birey olmaları ve baskı altında tutulmalarının nedeni olarak toplumun içinde bulunduğu kültürden kaynaklı olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle kültürel feminizm, toplumsal cinsiyetin biyolojik farklılıklardan ve kişinin sahip olduğu ayrıcalıklardan dolayı değil toplumun içinde bulunduğu sorunlardan ve o kültüre ait yapıdan kaynaklandığını belirtmektedir (Aktaş, 2013).

1.7.6.3 Marksist Feminizm

Marksist feminizm, sosyalizmini Marx'tan feminizmini de radikal feministlerden alan fakat ikisini de sorgulayan bir feminizmdir (Ramazanoğlu, 1998; s:47). Marksist feminizmin gelişmesinde Marks ve Engels'in görüşleri oldukça etkili olmuştur (İmançer, 2002). Marksist feministler sınıf, güç veya ekonomik çıkarları dikkate almadan kadın oldukları için kadınların haklarını savunurken aynı zamanda ezilen işçi sınıfının da haklarını korumak için çalışmaktadır (Ramazanoğlu, 1998; s:32). Buna ek olarak Marksist görüş radikal feministlerin aksine kadınların kadın oldukları için ezilmeleri dikkate almaz. Aksine onların ezilme nedeni olarak anaerkilliğin yıkılmış olmasından ve özel mülkiyetin olmasından kaynaklı olduğunu savunur (Altun, 2008). Marx'ın görüşleri, kadınların kapitalist toplumdaki konumuna uygulandığında Marksist feminizm ortaya çıkmıştır (Ramazanoğlu, 1998; s:47). Marksist feminizm kapitalist toplumlarda kendi alt sınıf statüsünü kadının ezilmesine

bağlamaktadır. Başka bir deyişle, kapitalist üretim tarzı içinde kadın dezavantajlı durumdadır. Bunun nedeni ise; kadınların işçi sınıfı yerine çalışan sınıfını işgal etmesi olarak görülmektedir (Burgess Proctor, 2009).

1.7.6.4 Sosyalist Feminizm

Sosyalist feminizm radikal ve marksist feminizmin birleşimi olarak ortaya çıkmıştır. Bu görüşte sınıf ve cinsiyet temelli eşitsizliklerin sonucu ortaya çıkan bir hareket özelliğini taşır (Burgess Proctor, 2009). Sosyalist feminizm kadınların ezilmesinde sınıfla birlikte toplumsal cinsiyet ve cinselliğin de önemli olduğunu vurgulamaktadır. Buna ek olarak, bu yaklaşım kapitalizm ve ataerkilliğin birleşerek kadınların ezilmesine neden olduğunu savunmaktadır (Erdoğan, 2014). Ortaya çıktığı ilk zamanlar ezilen işçi sınıfı kadınların sorunlarını ele alan sosyalist feminizm daha sonraları genel sınıf çatışmasına odaklanmış ve bu durumun sonucu kadınların savunulması ikinci plana kalmıştır. Dolayısıyla kadın işçi sınıfının haklarıyla ilgilenmeyen bu feminist hareket daha sonraları reddedilmiştir (Ramazanoğlu, 1998; s:33).

1.7.6.5 Feminist Kriminoloji

Feminist kuramların ilgi alanlarından birisi de kadın suçluluğu konusudur (Canay, 2004). Feminist kuramcılar, geleneksel kuramların, özellikle adam öldürme gibi erkeklere özgü görülen suç türünü toplumdaki cins ve cinsiyet rolleri açısından kadınların nasıl işlediklerini açıklamada başarısız olduğunu savunmuştur (İçli, 2007; s:136). Buna ek olarak, kadın suçluluğunu açıklamada kullanılan erkekler için üretilmiş olan kriminoloji literatürü ve suç teorilerinin aynı zamanda erkek egemen bir bakış açısına sahip olduğu için sonuçların kadınlara genelleyemeyeceğini ve kadınların sadece analizlerde cinsiyet faktörü olarak ele alınan biyolojik bir faktör olmanın dışında ayrıca bir değişken olarak incelenmesi gerektiğini belirtmiştir (Dolu, 2011; s:447). Bütün bu görüşlerin birleşimiyle ortaya çıkan feminist kriminoloji, suçluluğu kadın bakış açısıyla ele almaktadır. Feminist kriminoloji, 1970'li yıllarda

(Burgess-Proctor, 2009), ikinci dalga feminist hareketlerin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır (Chesney Lind, 2006). Bu yıllarda kadın suçluluğu konusunun daha fazla dikkat çekmeye başlamasının nedeni, kadın suçluluğundaki artışlar ve kadın hareketleri olarak görülmektedir (İl, 1990; İçli ve Öğün, 2000).

İlk zamanlar kadınlar neden suç işler sorusuna yoğunlaşan feminist kriminologlar daha sonraları kadınlar neden erkeklere göre daha az suç işler sorusuna cevap bulmaya çalışmıştır (Dolu, 2011; s:447). Kadın suçluluğu konusunun araştırılmaya başlandığı 1970'li yıllarda, kadınların bu eylemleri gerçekleştirmesine biyolojik ve psikolojik açıklamalar getirirken (Canay, 2004) sonraki yıllarda yapılan araştırmalarda feminist kriminoloji suç, sapkınlık ve sosyal kontrol teorilerindeki maskülen doğa ve kriminoloji teorilerinde kadının yeterli düzeyde yansıtılmaması ile mücadele etmiştir (Daly ve Chesney Lind, 1988). Feminist kriminoloji, 1980'li yıllardan 1990'lı yılların ortasına kadar olan süreçte de adam öldüren kadınların demografik ve karakteristik özelliklerine ışık tutmuştur (Whiteley, 2012). Son yıllarda yapılan çalışmalarda da suçluların yaşamlarındaki kritik olayların anlaşılmasını ve onları suça götüren az bilinen nedenlerin neler olabileceğinin anlaşılmasına çalışılmaktadır (Liles, 2015).

Gelsthorpe (2002)'a göre feminist bakış açısının kriminoloji ile ilişki kurduğu noktalar;

- Sosyal yaşamı düzenleme unsuru olarak cinsiyet,
- Gücün sosyal ilişkileri şekillendirmedeki önemi,
- Toplumsal bağlamda davranış üzerindeki etkisine karşı hassas olma,
- Toplumsal gerçekliğin bir süreç oluşu ve araştırma yöntemlerinin bunu yansıtması gerektiği,
- Sosyal değişime politik bağlılık,
- Epistemolojik, metodolojik, etik tercihler ve taahhütler açısından kişisel ve teorik bağlamda yansıtılma kabiliyeti,
- Bilginin üretimi ve olgunlaştırılmasında şeffaflık ve yaratıcılıktır.

1.8 Araştırmanın Kuramsal Temel

Bu çalışmanın kuramsal temelini; radikal feminizm ve orjinali female pathway theory olan ve araştırmacının cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı olarak Türkçe'ye uyarladığı yaklaşım oluşturmaktadır.

Yapılan literatür taramaları ve araştırmacının kadın hükümlülerle önceki görüşmeleri sonucu ataerkilliğin kadınların yaşamlarında ve ezilmişliklerinde oldukça etkili olduğu görülmüştür. Bu ataerkillik kadınları özel alana hapsedmekte ve kadınlar yaşadıkları şiddet, tecavüz gibi yaşamlarını son derece etkileyen bu travmatik olayları ne aile üyelerine ne de güvenlik güçlerine ifade edebilmektedir. Radikal feminizm de ataerkillik, kadının ezilmişliği gibi konularına yönelmenin yanı sıra ilk defa radikal feministlerle birlikte şiddet, tecavüz gibi konuları kamusal alanda konuşulmaya başlanmıştır. Bütün bu nedenlerden dolayı araştırmanın kuramsal temelinden birisinin radikal feminizm olmasına karar verilmiştir.

Araştırmanın bir diğer kuramsal temeli cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımıdır. Araştırmacının yine yaptığı araştırmalar ve özellikle staj döneminde kadın hükümlülerin belirli yaşam dönemlerinden geçtikleri, bu yaşam dönemlerinde tecavüz, şiddet gibi birbirine çok benzer yol güzergâhlarından geçtikleri ve bu patikalarda onları suça sürükleyen çoğunlukla bir erkek olduğu görülmüştür. Bütün bunlar düşünüldüğünde ve literatür taraması yapıldığında araştırmanın bir diğer kuramsalı cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı olarak belirlenmiştir. Aşağıda araştırmada kullanılan kuramsal yaklaşımlar daha detaylı incelenmiştir.

1.8.1 Radikal Feminizm

Patriarkal teorileri özellikle erkeklerin toplumsal ideolojik, cinsel, politik ve ekonomik egemenliğini ortaya çıkaran ve sürdürülmesini açıklayan bir teoridir. Patriarkal, temelde erkeklerin kadınlar üzerindeki iktidarını tanımlamak ve sorgulamak amacıyla geliştirilmiştir. Daha önceleri antropologlar tarafından kullanılan bu kavram 1970'li yılların başında yeni dalga feminizmiyle birlikte

kullanılmaya başlanmıştır. Radikal feministler patriarkal kavramını insan toplumunun bir özelliği olarak kabul etmiştir (Ramazanoğlu, 1998; s:56-57). Toplumsal düzen içinde kadınlara daha fazla eşitlik verilmesi gerektiğini savunan liberal feministlere karşı olarak ortaya çıkan Radikaller kadının ezilmesine neden olan her türlü toplumsal düzeni sorgulamaktır (Ramazanoğlu, 1998; s:32). Bununda ancak kadının bastırılmış kimliğinin de ortaya çıkarılmasıyla (Arat, 2010; s:75) mümkün olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla radikal feministlerin en çok mücadele ettiği konu patriarkal düzen ve onun kadın üzerindeki etkisidir.

Radikal feministler kadının ezilmişliğinin nedeni olarak ataerkillik ve ataerkil yapı olduğu (Dolu, 2011; s:450; Burgess Proctor, 2009; Atan, 2015) görüşünden yola çıkarak kadınların erkeklere karşı ayaklanması gerektiğine inanmaktadır. Bu duruma ek olarak radikal feministler, kadının cinselliğine ve bedenine odaklanmaktadır. Onlara göre kadınlar sınıf, ırk, etnik grup özelliklerine bakılmaksızın sadece kadın oldukları için cinsiyetinden dolayı ayrımcılığa ve baskıya maruz kalmaktadır (Erdoğan, 2014). Buna ek olarak radikal feminizmle birlikte, tabu olan kürtaj ve tecavüz (Arat, 2010; s:78) gibi en mahrem insan ilişkilerini içeren konuların dahi özel değil politik olduğu konuşulmaya başlanmıştır (Ramazanoğlu, 1998; s:32). Dolayısıyla “kişisel olan politiktir” görüşündek gibi toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin özel alana ait olmadığı kamusal alanı da ilgilendirdiğini savunmaktadırlar. Bu düşünce geleneksel varsayımları sorgulayarak kadınların ezilmesi konusunda yeni çıkarımlarda bulunmalarına neden olmuştur.

Radikal feminizm sadece kadınlığın yeniden tanımlanması için toplu eylemlerin haricinde küçük gruplar halinde toplanarak hayatlarını paylaşmakla birlikte (Çakmak, 2011) her yerdeki kadınların mücadelesine uygulanabilecek bir teori ve bir dizi politika olarak algılandı. Buna ek olarak kadınları, erkeklerin sahip olduğu, egemenlik kurduğu ve denetlediği bir dünyayı kızkardeşlik kavramıyla yeniden tanımladı (Ramazanoğlu, 1998; s:32).

1.8.2 Cinsiyete Dayalı Patikalar Yaklaşımı (Gendered Pathway)

Suçun, ağırlıklı olarak erkeklere özgü bir eylem olarak görülmesinden dolayı, çoğu kriminolojik çalışmalar, erkeklerin nasıl ve neden suç işlediğini araştırmaktadır (Salisbury ve Van Voorhis, 2009). Kadın suçluluğundaki artış ve feminist kriminolojinin ortaya çıkmasıyla birlikte, kadınların neden suç işledikleri de araştırılmaya başlanmıştır. Kadın suçluluğunu, cinsiyeti temel alarak açıklayan yaklaşımlardan birisi de cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, genç kızların ve kadınların yaşam öykülerine odaklanarak çocukluk ve yetişkinlik dönemlerindeki deneyimleri ile suç davranışı arasındaki ilişkiyi anlamaya çalışmaktadır (Belknap, 2014; s:101). Buna ek olarak çeşitli biyolojik, psikolojik ve sosyal gerçekliği kadın deneyimleri açısından özel olarak değerlendirerek, bu unsurların kadın hükümlüleri betimlemekte anahtar faktör olarak ele alınmasını sağlamaktadır (Salisbury ve Van Voorhis, 2009).

Kadınların, kadın oldukları için konumlandırıldıkları ikinci sınıf statüleri onların yaşamlarını oldukça etkilemektedir. Madde bağımlılığı, fiziksel ve cinsel istismar, erkeklerle olan baskıcı ilişkiler, ekonomik bağımsızlığın olmayışı onların ilk deneyimlerini biçimlendirmekte ve cezaevine girmelerine neden olabilmektedir. Buna ek olarak, ırkçılık, cinsiyetçi tutumlar, düşük ekonomik imkânlar ve kadın statüsünün değersizliği (Owen, 1998; s:40-41) kadınları pasifize etmekte ve rollerini sınırlandırmaktadır. Bu durumun sonucu, kadınların yaşadıkları olaylar onları suça götürebilmektedir.

Daly (1992)'nin kadınları suça götüren nedenleri araştırdığı ilham veren çalışmasında, kadınların çocukluğundaki mağduriyet ve yetişkinlik dönemindeki suç davranışı arasında ilişki olup olmadığı ve kadının suç işlemede ekonomik durumdan etkisi üzerine yaptığı araştırmada sonucunda, kadınların yaşam öyküleri ve geçmiş tecrübelerini inceleyerek onları suça götüren beş ayrı kategoriye ortaya koymuştur. Bunlar;

- **Zarar gören ve zarar veren kadınlar:** Çocukken taciz edilmiş ya da ihmal edilmiş, problemlili çocuk olarak adlandırılmışlardır. Bu kadınlar, alkol aldıklarında sert ve çevresine zarar veren, madde bağımlısı olabilen, psikolojik sorunlara sahip olabilen, hali hazırdaki durumuyla başa çıkamayan kişilerdir.
- **Dayak yiyen kadınlar:** Kendisine şiddet uygulayan bir erkekle evli veya böyle bir ilişkiyi henüz sonlandırmış kadınlardır.
- **Seks İşçileri:** Bu kadınlar; baskıcı veya tacizci olan ebeveynlerinden kurtulmak için evinden kaçmış, sokakta geçimlerini sağlamak için veya madde bağımlısı olmaları nedeniyle gelir elde edebilecekleri tek gelir kaynağını bedenleri olarak görmüştür. Bu durumun sonucunda kadınlar, hem erkek müşteriler tarafından hem de birlikte oldukları kişiler tarafından mağdur edilmektedir. Buna ek olarak; ufak tefek kavgalara karışmış, hırsızlık, uyuşturucu satıcılığı gibi işlere bulaşmış ve suç geçmişi kabarık olan kadınlardır.
- **Maddeyle ilişkili kadınlar:** Erkek arkadaşı nedeniyle madde bağımlısı olmuş veya maddeye herhangi bir şekilde alışmış, uyuşturucu satmış kadınlardır.
- **Diğerleri:** Yetersiz ekonomik imkânlar veya hırs nedenleriyle suç işlemiş kadınlardır.

Sonuç olarak, küçük istisnalar dışında kadınların kendi yaşam şartları ve ataerkil toplumda sahip oldukları rollerin kadınları suç işlemeye ittiği söylenebilir (Owen, 1998; s:41).

1.9 Türkiye’de Ceza Adalet Sisteminde Adam Öldüren Kadın

Kadınlar, adam öldürme suçunu işlemelerinin ardından ya kendileri teslim olmakta ya da yakalanmaktadır. Yakalanma işleminin ardından kadın emniyete getirilip gözaltına alınmaktadır. Gözaltı süresince kadının kendisini güvende hissetmesi için varsa avukatı, avukatı yoksa Baro’nun tayin ettiği avukatla ifadesi alınmaktadır. Cinayet Büro Amirliğiyle yapılan görüşmelerde adam öldüren

kadınların erkeklere göre suçlarını daha geç itiraf ettikleri öğrenilmiştir. Kadınların çevreleri ile ilişkilerine bakıldığında sessiz, çevreleri ile çok fazla iletişimi olmayan, komşulukları sınırlı olan kadınlar olduğu, diğer insanlar tarafından çok fazla dikkat çekmedikleri görülmektedir. Kadınlar ifadelerinin alınmasının ardından mahkemeye sevk edilmektedir¹. Burada mahkemeye çıkmadan önce cumhuriyet savcısıyla kadının ifadesinin alınması gerçekleşmektedir. Bu sürecin ardından ilk mahkeme kadının tutuklanmasından dört ay sonra gerçekleşmektedir. Kadınlar mahkemeye çıktıktan sonra işledikleri suçun niteliğine göre ceza almaktadır. Eğer olayda tahrik varsa cezada ¼ oranında indirim olmaktadır. Tahrik ağır ise ceza yarıya kadar inmektedir².

Kadınların adam öldürme nedenine ilişkin ifadeleri yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. Örneğin; 1980'li yıllarda adam öldürme suçunu işleyen kadınların daha çok kendilerine cinsel saldırı olduğu gerekçesiyle adam öldürdükleri görülmüştür. Şu an ise kadınlar öldürme nedeni olarak şiddeti göstermektedirler. Fakat onların sayısı da azdır. Bazı durumlarda da kadınlar şiddet nedeni ile eşini öldürdüğünü söylemekte fakat bu durumun arkasından para, başka bir erkekle birlikte olmak için eşini öldürme gibi nedenler çıkmaktadır. Batıda kadınlar öldürme suçunu genelde işlemezler. Kendilerine yönelik bir suç söz konusu olduğunda bunu mahkeme yolu ile halletmeyi veya durumu farklı şekillerde çözmeyi tercih ederken; özellikle Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu'da kadınlar örf, adet, namus ve töreye ters düşen durumlarda öldürme suçunu işlemektedir. Bununla birlikte kadın kolay kolay öldürme suçuna yönelmemektedir. Bu suçu son aşamada (kendisine yönelik, malına yönelik tehdit olduğunda) işlemektedir³.

Yeni Türk Ceza Kanunda ise, kadınların yıllardır namus nedeniyle adam öldürme suçunu işlediklerini savunmalarından dolayı aldıkları indirim ortadan

¹ EGM Cinayet büro amiriyle görüşme notu (06.01.2016)

² Cumhuriyet savcısıyla görüşme notu (28.12.2015)

³ Ağır ceza hâkimesi görüşme notu (12.01.2016)

kalkmıştır. Artık namus nedeniyle de olsa kadınlar adam öldürdüklerinde bu suç nitelikli adam öldürme suçuna girmektedir. Ayrıca annelerin namus kurtarma nedeniyle çocuklarını öldürmelerine yönelik uygulanan ceza indirimi kalkmıştır (TCK kadınlara neler getiriyor, 2005; s:22).

1.10 Kadınları Adam Öldürme Suçuna Götüren Nedenler

Son yıllarda yapılan araştırmalar, adam öldürme suçunun yalnızca erkekler tarafından işlenmediğini kadınların da güç gerektiren şiddet eylemlerinde daha fazla faal olmaya başladıklarını göstermektedir (Akgün, 2012). Bu durum kadınların yaşamlarında birtakım değişiklikler olduğunu ve suça yöneldiklerini göstermektedir.

Kadınların suç işleme nedenlerine bakıldığında; yakın zamanda şiddete maruz kalma, madde kullanımı, problemlerin ciddiyeti, psikiyatrik hastalıklar, saldırgan kişilik özellikleri, olumsuz aile ve çocukluk hikâyesi gibi kötü deneyimler, menopoz gibi durumların etkili olduğu görülür (Aygün, 2012; s:14). Buna ek olarak özellikle şiddet içeren suçlarda erkeklerin kadınları suç işlemeye yönelttiği yapılan araştırmalarda saptanan bir gerçektir (İçli, 2013; s:25). Ayrıca kadınlar çocuklarını korumak ve kendilerine tecavüz eden veya taciz eden kişiden kendisini korumak için bu suça yönelmektedir. Sonuç olarak, adam öldürme suçunun psikolojik, psikopatolojik, sosyal ve gelişimsel bileşenlerinin bulunduğu (Botelho ve Abrunhosa Gonçaves, 2016) söylenebilir. Bu bileşenlerin her biri veya bütünü kadınların adam öldürmesine neden olabilmektedir.

Bir kişinin hayatını sona erdirmek kolay bir karar değildir. Dolayısıyla bu eylemi gerçekleştirmek için kadınların pek çok nedeni bulunmaktadır. Bu bağlamda kadınları öldürme eylemine götüren nedenler aşağıda verilmiştir.

1.10.1 Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet

İnsanların bakım, beslenme, korunma ve güven duygusu gibi ihtiyaçlarını karşılayan, kişilerin beden ve akıl sağlıklarını geliştirip koruyan aile zaman zaman

şiddetin beslendiği ve uygulandığı bir alan olmaktadır (Mavili Aktaş, 2007). Öyle ki zaman zaman bu şiddet aile bireyleri tarafından öğrenilerek yeni kurduğu ailelerde de kendisini göstermektedir.

Aile içinde şiddet ve ihmal ilk ailelerle birlikte ortaya çıkmıştır. Avrupalıların Kuzey Amerika'ya yerleşmesinden sonra özellikle kadına ve çocuğa yönelik şiddetin arttığı gözlenmiştir (İçli, 2007; s:379).

Şiddet, bireyin sadece bedensel değil aynı zamanda ruhsal olarak da zarar görmesine, yaralanmasına veya sakat kalmasına neden olan eylemdir (Mavili Aktaş, 2007). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ise cinsiyetin biyolojik cinsiyet yerine toplum tarafından verilen rollerde (Buz, 2009) kadının cinsiyetinden dolayı şiddete uğramasıdır. Erkekler, ataerkinin kendilerine kazandırdıkları statüye karşılık ataerkinin zarar görmemesi için şiddete başvurmaktadır (Hoak, 2012; s:9). Erkekler şiddetle birlikte bir bakıma ataerkilliği de sağlamlaştırmakta ve öğrenmeyle birlikte bunu gelecek nesillere aktarmaktadır. Bunun sonucu olarak kadınlar kendilerini erkeklerden daha aşağı görmekte (Hoak, 2012; s:27) ve kendi ailelerinden de şiddet gördükleri için yaşadıklarını hayatlarının bir parçası olarak algılamaktadır.

Adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlara bakıldığında büyük çoğunluğunun eşinden şiddet gördükleri saptanmıştır (İçli, 1994; Aygün, 2012; s:13; Pretorius ve Botha, 2006). Bu durumdan yola çıkarak, eşini öldüren kadınların neden bu eyleme yöneldiklerini anlamak için ilk olarak kadına karşı şiddetin sonuçlarını tartışmak gerekmektedir (Serran ve Firestone, 2004).

Ailede kadına karşı şiddeti, suçlu ve mağdur konumundaki kadınlar açısından değerlendirmek amacıyla İçli ve ark., (1995) tarafından gerçekleştirilen “Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu” adlı çalışmada, suçlu ve suçlu olmayan kadınlar şiddete maruz kalma açısından karşılaştırıldığında suçlu kadınların yarıdan fazlasının (%63,9) aile içi şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Buna ek olarak yapılan çalışmalarda eşinin kendisine karşı fiziksel şiddet kullandığını ifade eden kadınların cana yönelik suçları daha fazla işledikleri görülmektedir (İçli ve Öğün, 2000).

Adam öldüren kadınların aile geçmişlerine bakıldığında sadece eşinden değil aynı zamanda evlenmeden önce çoğunlukla babası tarafından şiddete maruz kaldıkları görülmektedir (İçli, 1994; Akgün, 2012). Kadın hükümlülerin cezaevi yaşantısı ve tahliye sonrası gelecek beklentileri konusunda yapılan başka bir çalışmada da kadın hükümlülerin önemli bir oranının (%42,1) çocukluk döneminde sarsıntı verici olaylar deneyimlendikleri belirtilmiştir. Bu olaylar genelde kişilerin ailelerinden fiziksel şiddet gördükleri yönündedir (Saruç, 2014). İçli (1995)'nin yaptığı çalışmada da hükümlü kadınlar içinde çocukluğunda şiddete maruz kalanların oranının %45 olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda kadınların bu şiddetten kurtulmak için kaçtıkları fakat evlendikleri ilk günden itibaren eşinden de şiddet gördükleri saptanmıştır. Bu bireylerin aile içi ilişkilerine bakıldığında da aile iletişimi ve etkileşiminde yetersizliklerin ve olumsuz durumların olduğu görülmektedir (Nazlıdır, 2010).

Kadınların şiddete maruz kaldıklarında ilgili mercilere ulaşamamaları veya nasihat edilip geri gönderilmeleri kadınlara yönelik şiddetin devam etmesine veya kadınların bu eyleme katlanmak zorunda kalmalarına neden olmaktadır (Savcı, 2004; s:12). Hürtaş (2005; s:18)'ın yaptığı çalışmada da kadınlar baba evini, güvenlik güçlerini, mahkemeyi denediklerini ve hepsinden de elleri boş döndüklerini belirtmiştir. Bu durum, kadınları ataerkil sistemde bir kısır döngü içinde yaşamaya mahkûm etmektedir. Aile içinde yaşanan bu şiddetin özel alanda yaşanan bir durum olarak görülmesi, duruma müdahale edilmesine engel olmakta ve yaşanan şiddet gün geçtikçe artmaktadır. Bu duruma ek olarak kadınlar eşi tarafından şiddete uğrarken, eşin şiddeti çoğu zamana çocuklara da yönelmektedir (Akgün, 2012). Kadınlar yaşadıkları şiddete katlanmalarına karşın eylem çocuklarına yöneldiğinde çocuklarını korumaya çalışmak için öldürme eylemine yönelebilmektedir. Yapılan çalışmalarda kadınların cinayet işlemelerinin nedeni olarak kendisini ve çocuklarını koruma için bu eyleme yöneldikleri görülmüştür (Ortaköylü ve ark., 2004; Saygılı ve Aliustaoğlu, 2009; Çelik, 2008; Johnson ve Hotton, 2003). Kadınlar yaşanan şiddet sonucu bir noktada cesaretlerini toplamakta, çocuklarını korumak adına kendilerine ve çocuklarına şiddet uygulayan eşlerini öldürmektedir. Kadınlar çoğunlukla kendilerine uygulanan şiddete katlanmakta fakat şiddet çocuklarına yöneldiğinde

dayanamamaktadır.

Bir başka çalışmada eşini öldüren kadınların aile geçmişine bakıldığında yoksulluk, şiddet, sapkınlık, çocuklarına yönelik eziyet gibi olumsuz durumlar olduğu bunun sonunda kadınların bir noktada dayanamayıp eşini öldürdüğü görülmektedir (Hürtaş, 2005; s:18). Buna ek olarak İskoçya’da yapılan bir araştırmada kadın hükümlülerin hayatları boyunca fiziksel, cinsel ya da duygusal şiddete maruz kaldıkları ve sıklıkla bunların hepsine maruz kaldıkları saptanmıştır (Loucks, 2004). Dahası kadınlar fiziksel şiddetin dışında uğradıkları şiddeti ayırt edememektedir. Kadınlar gördükleri bu şiddete genelde katlanmaktadır. Çünkü toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkilliğin yaptırımı olarak kadınların bu şiddete katlanması beklenmektedir. Kadınların ev içinde yaşadıkları bu şiddete tepki vermeleri uzun süreli bir ilişkinin ve birikimin sonucu olmaktadır. Doğal olarak eşinden her şiddet gören kadın eşini öldürme eylemine girişmemektedir. Araştırmalara göre daha genç olan kadınların yaşlı olan kadınlara göre eşini öldürme olasılıklarının yüksek olduğu söylenebilir (Shackelford, 2000). Türkiye’deki yapılan araştırmalarda da eşini öldüren kadınların yaşlarının genç olduğu görülmüştür.

Kocasını öldüren kadınların yaşamlarına bakıldığında önemli bir kısmının hayatında şiddetin yanı sıra eşin sapkınlığının olduğu görülmektedir. Kadınlar şiddet görmenin yanı sıra eşleri tarafından başka erkeklerle birlikte olmaya zorlanmakta ve bu şekilde kazanç sağlamaya yönlendirilmektedir (Akgün, 2012; Bahadır, 2014; s:35; Barış, 2015)

Kadınların aile içinde eşleri dışında diğer aile üyelerine (anne, çocuk vb.) yönelttikleri öldürme eylemine bakıldığında da temelinde sevgisizlik, kötü aile ilişkileri, yanlış arkadaşlıklardan kaynaklanmaktadır. Ebeveynleri sert ve acımasız bir tutum içinde olan veya fiziksel şiddete maruz kalan çocuklar bazen evi terk etmeyi tercih ederken bazen de aile üyelerinden birisini öldürerek suç dünyasına girmektedir (Durak, 2013; s:8).

1.10.2 Göç

Özellikle hızlı bir değişim süreci geçiren, iç ve dış göç olgusunu güçlü bir şekilde yaşayan Türkiye gibi ülkelerde suç olgusunun daha çok ve daha karmaşık bir görünüm aldığı görülmektedir (Güllü, 2014). Yapılan araştırmalar suç işleyen kadınların göç geçmişinin olduğunu, kadınların şehre göç ettikçe suç işleme oranlarının arttığını göstermektedir (Aygün, 2012; s:15; Cansumar ve ark.,1997; Çelik, 2008). Bunun nedeni olarak aile bağlarının zayıflaması, toplumsal yapının bozulması, sosyoekonomik sıkıntılar, kadının ezilip şiddete maruz kalması olarak görülmektedir (Aygün, 2012; s:15). Buna ek olarak kadının ve erkeğin yaşadığı uyum sorunları, değişime ayak uyduramama güçlüğü de kadınları suç işlemeye yönelttiği etmenlerdir. Kadınlar köyden kente daha iyi bir iş bulmak umuduyla gelmekte fakat geldiklerinde pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların en önemlisi iş bulamamak ya da düşük ücretli işlerde çalışmaktır. Erkekler genelde marjinal işlerde iş bulamazken kadınlar marjinal sektörde (temizlik, bakıcılık vb.) iş bulmakta fakat yorucu ve güvenliği olmayan işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu durumda aldıkları düşük maaşlarla kent yaşamına adapte olmaya çalışmaktadır (Çelik, 2008).

Eğitim seviyesinin düşük olması, aile bireylerinin düzenli gelir getiren bir işte çalışmaması, yoksulluk gibi sorunlar göçün getirdiği sorunlarla birleştiğinde aile içinde kopmalar yaşanabilmektedir. Aile üyeleri arasında şiddet aile birliğinin sarsılmasının en büyük göstergesidir. Yaşanan bütün bu olumsuzlukların birikmesi sonucu kadınlar suça yönelebilmektedir.

1.10.3 Madde Kullanımı

Kişiler kullandıkları maddenin etkisiyle doğrudan ya da dolaylı olarak suç işleyebilmektedir (Alpay vd.,1995). Mann (1996; s:54)'in yaptığı çalışmada kadın hükümlülerin %36,2'sinin adam öldürme suçunu işlemeden önce alkol aldıklarını ve kurbanların %58,3'ünün öldürüldükleri sırada alkollü olduklarını belirtmiştir. Ayrıca bu kurbanların %22'sinin öldürüldükleri sırada alkollü oldukları saptanmıştır. Bu durum kadınların öldürme eylemini kendini koruma amaçlı işlediğini akla

getirmektedir. 1970’li yıllardan beri yapılan çalışmalar kadın suçluluğu ile ilgili pek çok durumu açığa çıkarmaktadır. Bunlardan birisi kadınlarda madde kullanımına bağlı olarak suç işlemenin arttığı yönündedir. Akcan ve ark., (2000)’nin İstanbul’da suç zanlısı kadınlarda cezaevi öncesi alkol ve madde kullanımı sıklığına ilişkin yaptıkları araştırmada cezaevindeki kadınların en fazla adam öldürme suçu işledikleri ve kadınların 1/5’inin suç işleme anında bir maddenin etkisinde oldukları görülmüştür. Bununla birlikte suça karışan kadınlarda yasa dışı madde kullanımının arttığı bilinmektedir (Aygün, 2012; s:14). Karaçetin ve ark., (2011)’nin yaptığı çalışmada da cezaevine girmeden önce kadınların uyuşturucu kullanma oranlarının arttığı saptanmıştır. Gottlieb ve ark., (1987) Kopenhag’da 25 yıl içindeki cinayet suçu işleyen psikotik kadınların %21’inin cinayet sırasında madde kullandıklarını belirtmiştir. Özbek (2011) tarafından yapılan çalışmada cinayet işleyen kadınların %73,7’sinin bağımlılık yapıcı madde kullandığı belirlenmiştir.

1.10.4 Tecavüz, Namus ve Kıskançlık Üçgeni

Bester (2008) kadınların adam öldürme eylemini gerçekleştirmesine sebep olan üç faktörden bahsetmektedir. Bunlar; kendilerine yönelik cinsel taciz, çocuklarına yönelik cinsel taciz ve evlilik dışı ilişkilerdir. Akgün (2012)’ün konuyla ilgili yaptığı çalışmada da 23 yaşında kendisine tecavüz eden kişiyi öldüren genç kız bu olayı söylememesi için tehdit edildiğini ve sonunda tecavüzcüsünü öldürdüğünü belirtmiştir. Kadınların adam öldürme nedenine bakıldığında bir kısmının da namus ve kıskançlık nedeniyle adam öldürdüğü görülmüştür. Saruç (2014)’un yaptığı çalışmada adam öldürme suçundan hüküm giyen kadınların bu eylemi gerçekleştirme nedenlerine bakıldığında en fazla şiddet, istismar ve namus yüzünden olduğu görülmektedir. Kadınlar eşlerinin çocuklarına taciz veya tecavüz etmesinden dolayı, eşlerini bir başka kadından kıskandıkları için de öldürmektedir (Çelik, 2008). Kadınlar eşlerinin dışında da çocuklarına yönelik taciz, tecavüz varsa bu kişiyi öldürmektedir. Cansumar ve ark., (1997)’nin yaptığı çalışmada da kadınların daha çok namus ve kıskançlık nedeniyle adam öldürme eylemini gerçekleştirdiği görülmektedir. Hâkimler tarafından kadınların neden bu suçu işlediği sorulduğunda, kadınlar ilk ifadelerinde çocuklarını bu suça karıştırmak istemedikleri için

öldürdükleri kişinin kendilerine saldırdığını söylemişler, daha sonraki görüşmelerde ise kadınlar suçun asıl nedenini itiraf etmektedir⁴.

1.10.5 Çevre Koşulları ve Maddi Yoksunluk

Bireyler her ne kadar bir ailenin üyesi olsalar da aynı zamanda içinde buldukları toplumun da birer üyesidir. Kişiler aile içinden bir şeyler öğrendikleri kadar çevrelerinden de olumlu veya olumsuz kazanımlar elde etmektedir. Bu durumda çevresinde suç işlemiş kişilerin olması veya bireyi suça iten nedenlerin olması, kişinin çevresinde sürekli şiddeti görmesi onu doğal olarak karşılamasına ve ileride bu eylemi gerçekleştirmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla kadının aile içinde olduğu kadar çevresinde de şiddet görmesi ve ona yönelik olumsuz tutumların olması kadınları olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak şiddetin şiddete neden olduğu ve ailede ve çevresinde şiddet gören kadının bir noktada şiddeti karşı tarafa yönelttiği söylenebilir. Cansumar ve ark., (1997)'nin yaptığı çalışma bu görüşü destekler niteliktedir. Bu çalışmada 200 kadın hükümlüyle gerçekleştirilen alan çalışması sonucu kadını suça iten en önemli sebebin, kadının aile içinde ve toplumda ezilmesi olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak, ataerkil yapıda baskı ve şiddetle karşılaşan kadın, bir noktada yaşadığı sürece katlanamayıp suça sürüklenebileceği söylenebilir.

Kadınların olumsuz çevre koşullarının yanı sıra bir çevresinin de olmaması, çevresi ile iletişiminin zayıf olması kişinin sosyal destek almasını engellemekte ve kadınlar içinde buldukları kötü duruma karşı direnme güçleri kırılmakta ve bunalım anında öldürme eylemini gerçekleştirmektedirler. Akgün (2012)'ün kadın suçluluyla ilgili yaptığı araştırmada da eşlerini öldüren kadınların çevreleriyle etkileşimlerinin az olduğu, eşleri tarafından ailelerini dahi görmelerinin engellendiği görülmektedir.

⁴ Ağır ceza hâkimesi görüşme notu (12.01.2016)

Bütün bunlara ek olarak, maddi sorunlar da kadınların adam öldürme suçunu işlemesine neden olabilmektedir. Kadınlar birlikte yaşadıkları kişiler kendilerinden ayrılmak istediğinde, maddi gelirlerinin ortadan kalkacağı düşüncesiyle bu kişileri öldürebilmektedir⁵. Bunun dışında bazı kadınlar da maddi kazanç sağlamak için adam öldürme suçunu işleyebilmektedir (Brookman, 2005; s:161).

1.11 Adam Öldürme Suçundan Cezaevine Giren Kadınlar ve Adli Sosyal Hizmet Uygulamasındaki Eksiklikler

Profesyonel sosyal hizmet uzmanı, sosyal/çevresel ve adli konulardan etkilenen çeşitli birey, aile ya da toplumla karşılaşır. Yoksulluk, evsizlik, boşanan aileler, ailesel veya toplumsal şiddete maruz kalanlar, genç veya yetişkin suçluluğu sosyal hizmetin karşılaştığı sorunlardan bazılarıdır (Maschi ve Killian, 2009; s:3). Sosyal hizmetin bir odağı da sosyal adaleti sağlamak ve böylece birey ve çevre arasındaki etkileşimi geliştirerek insanlara yardım etmektir (Baykara Acar, 2004). Sosyal hizmet sosyal adaleti sağlamaya çalışırken adalet mekanizmasında sanık, mağdur, suça sürüklenen, müşteki gibi kişilere hizmet etmektedir (Gönültaş, 2016; s:3). Dolayısıyla ceza adaleti sürecinde kadın hükümlülerin işledikleri suçun cezasını çekmelerinin yanı sıra kadınların topluma yeniden kazandırılması, eğitilmesi, rehabilite edilmesi konusunda çoklu müdahale edilmesinde adalet sistemlerinin sosyal hizmet alanıyla birlikte çalışması gerekmektedir (Cantwell, 2013).

Adli sosyal hizmet alanı, adalet alanda içinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Adli sosyal uygulamasının etkili ve verimli gerçekleştirilmesi için bireylerin adli sistemin sınırları içine girdiği andan itibaren sosyal hizmet uzmanlarının her aşamada failin ve mağdurun yanında olması gerekir.

Özellikle kadın suçluluğu erkek suçluluğuna göre daha kritik ve müdahale

⁵ Ağır ceza hâkimiyle görüşme notu (12.01.2016)

edilmesi gereken hassas bir gruptur. Buna ek olarak adam öldürme suçu da diğer adli suçlara göre kadınları psikolojik olarak daha fazla yıpratın bir süreçtir. Dolayısıyla bu süreçte onlara destek olabilecek meslek elemanın olması sürecin daha iyi geçirilmesine olanak sağlayacaktır.

Sosyal hizmet uzmanları kadın hükümlülerle çalışırken de adalet sisteminde diğer alanlarda olduğu gibi savunuculuk, arabuluculuk, eğitici/ öğretici, danışmanlık, vaka yöneticisi ve sosyal değişme ajanı gibi pek çok rolleri bulunmaktadır. Özellikle adam öldürme gibi ağır bir suç nedeniyle ceza adaleti sistemine giren kadınlarla çalışan sosyal hizmet uzmanlarının ülkemizde henüz uygulamaya alınmayan adalet sistemiyle çalışma ve adalet sistemi bünyesinde çalışma olmak üzere iki görevi vardır.

Adalet mekanizması oldukça zor süreci içermektedir. Adalet mekanizması içerisinde kendisine yer açmaya çalışan sosyal hizmet uzmanlarının bir profesyonel hizmet alanı içinde görev almaya başlaması henüz çok yenidir. Kendisine yeni bir çalışma alanı açmaya çalışan mesleğin karşılaştığı pek çok olumsuzluklar vardır. Bunlardan bazıları birimdeki diğer profesyonellere göre sayıca az olmaları, ceza adaleti anlayışı ile sosyal hizmet anlayışının yaklaşım açısından bazı durumlarda çatışması ve sosyal hizmet alanının adalet mekanizması içerisinde ne iş yaptığının anlaşılmasında yaşanan sorunlar, adli sosyal hizmet uzmanının adalet mekanizmasında yaşadığı genel-somut problemlerdir (Gönültaş, 2016; s:7).

Adli sosyal hizmet uygulaması kapsamında aile mahkemeleri ve gerekli görüldüğünde çocuk mahkemeleri dışında sosyal hizmet uzmanları cezaevlerinde de görev alabilmektedir. Burada çalışan uzmanlar, kadınları psikososyal yönden güçlendirecek ve kadınların tekrar topluma kazandırılması için faaliyetler ve çalışmalar yapmaktadır.

Cezaevinin dışında adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların cezaevine girmeden önce buldukları ve sorun yaşadıkları karakol ve yargılandıkları ağır ceza mahkemesi vardır. Adli sürecin başlangıcı olan karakolda

kadınların ifadeleri alınırken sosyal hizmet uzmanları bulunmamaktadır. Yaşadığı olayın şokunu henüz atlatabilmiş, muhtemelen karakola yaşamının hiçbir yerinde gelmemiş olan kadınlar tedirginlik yaşamakta ve nasıl davranacaklarını bilmemektedir. Burada görevlendirilecek olan sosyal hizmet uzmanları kadınların daha rahat ifade vermeleri ve kendilerini daha iyi savunmalarına olanak sağlayabilir.

Sosyal hizmet uzmanları adliyede sadece aile mahkemelerinde görevlendirilmektedir. Dolayısıyla ağır ceza mahkemelerinde uzman bulunmamaktadır. Bu durumda kadınlar mahkemede ifade verirken yaşadıklarını tam olarak anlatamamaktadır. Böyle durumlarda kadınların sakinleşip ifadelerinin daha güvenli olarak vermeleri ve mahkemede kadınların bilgisinin olmadığı noktalarda onlara rehberlik edecek uzmanların görevlendirilmesi ve uzmanların kadının durumuyla ilgili sosyal inceleme raporunu yazmaları özellikle kadınların tahrik indirimi almasında oldukça önemlidir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Nitel araştırmalar, insanların deneyimlerini nasıl yorumladıklarını, dünyalarını nasıl kurduklarını, deneyimlerine nasıl anlam yüklediklerini anlamaya çalışan bir araştırma yöntemidir (Merriam, 2013; s:5). Nitel araştırmadaki en temel özellik; doğal ortama duyarlık, araştırmacının katılımcı rolü, bütüncül yaklaşım, algıların ortaya konması, araştırma desenindeki esneklik, tümevarımcı analiz ve nitel veridir (Yıldırım ve Şimşek, 2011; s:41). Nitel araştırma alanyazınında şemsiye bir kavramdır ve bu şemsiye içinde pek çok kavram değişik disiplinlerde kullanılmaktadır. Bununla birlikte nitel araştırma gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin birlikte kullanıldığı, algı ve olayların doğal ortamında incelendiği bir araştırma türüdür (Yıldırım, 1999).

Bu araştırmada adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınları suça götüren nedenler ve onların cezaevi yaşamı kadınların gözünden aktarılmaya ve tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle çalışma fenomenolojik bir temele dayanmaktadır. Fenomenoloji kendine özgü özelliklere ve felsefeye sahip olan bir araştırma yöntemidir. Fenomenolojik analizde katılımcı tarafından tecrübe edilmiş bir olguyu onun tecrübeleriyle aktarmaktır. Bu anlamda fenomenolojik araştırmalar bir tecrübenin esasen ne olduğuna ilişkin bakış açısı geliştirmeyi hedefler (Akturan ve Esen, 2008; 85). Suç işleyen bireyin yaşamının incelenmesi de onu suçluluğa götüren yolun incelenmesi açısından önemlidir (Sampson ve Laub, 1993). Dolayısıyla kadınları adam öldürme suçuna götüren nedenlerin ve cezaevi yaşamlarının onların gözüyle bakmak daha gerçekçi bilgiler elde edilmesini sağlamaktadır.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılarak toplanılmıştır. Araştırma sorularının hazırlanması sırasında cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı (Gendered Pathway) ve radikal feminizmden yararlanılmıştır. Bazı araştırmacılar, suça giden

patikaların cinsiyete göre de değiştiğini ve bu yolların ceza adalet sistemi ile temasına bağlı olarak bireyleri farklı güzergâhlara yönlendirdiğini savunmaktadır (Simpson vd., 2008). Cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı, kadınların yaşam dönemlerinde karşılaştıkları madde kullanımı, aile içi şiddet gibi olumsuz unsurların kadınların ilerleyen yaşamlarında onları suça, özellikle de adam öldürme suçuna ittiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım, kadınların yaşamlarını çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik olarak üç grupta ele almaktadır. Özellikle çocukluk döneminde kadınların karşılaştıkları cinsel istismar deneyimi kadınların yaşamlarını olumsuz etkilemektedir (Bloom vd., 2003). Dolayısıyla, kadınların yüksek risk taşıyan yaşam deneyimleri onların ceza adaleti sisteme dahil olmalarına neden olmaktadır (Simpson vd., 2008).

Araştırma kapsamında temel alınan bir başka yaklaşım radikal feminizmdir. Radikal feminizm, kadının ezilmişliğinin sebebinin ataerkillikten kaynaklandığını vurgulamaktadır. Ataerkil yapı kadın üzerinde her alanda mutlak bir güç oluşturmakta ve kadını koyduğu sınırlar içine hapsederek yönetmektedir. Kadınlara dayatılan bu durum, onların geçmişte yaşadığı travmalarla da birleştiğinde bir noktada patlama yaşanmasına neden olmaktadır.

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de adam öldürme suçu nedeniyle cezaevinde bulunan kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya dâhil edilen görüşmeciler ise, amaca yönelik örnekleme çeşitleri arasında yer alan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde araştırmacı, belirlenen kriterleri taşıyan tüm vakaları örnekleme dâhil eder (Patton, 1990; S:176). Ölçüt örnekleme, fenomenolojik çalışmalarda araştırmacıya incelenen fenomenin geçerli bir portresini oluşturmak açısından tercih edilmektedir (Polat, 2012). Araştırmada örnekleme seçiminde belirlenen ölçütler;

1. 15 şubat 2016 ve 15 Mart 2016 tarihleri arasında cezaevinde olma,
2. Adam öldürme suçundan tutuklu veya hükümlü olmak,
3. Çalışmanın yapıldığı dönemde 18 yaş ve üzerinde olma,
4. Cezaevinin kapasitesinin büyük olması,

5. Kadın cezaevi olmasıdır.

Araştırma kriterleri kapsamında belirlenen ceza infaz kurumunda adam öldürme suçu nedeniyle bulunan 77 kadınla görüşülmek istenmiş fakat kadınların 9'u olaylarından kötü etkilendikleri söyleyerek çalışmaya katılmak istememiştir. Dolayısıyla 6 'sı tutuklu 62'si hükümlü olmak üzere toplam 68 kadınla görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin analizi gerçekleştirirken 45 dakikanın altında olan, araştırmaya katkı sağlamayacağı düşünülen görüşmeciler çıkarılmış ve toplamda 34 kişinin görüşmesi analiz edilmiştir. Görüşülen kadınların tamamı 18 ve üzeri yaş grubundadır. Araştırma kapsamında görüşülen kadınların gizliliklerinin ihlal edilmemesi adına araştırma yapılan ceza infaz kurumu ve kadınların isimleri belirtilmemiştir. Bulgular kısmında kadınların ifadelerine ilişkin bilgilerde kadınların tanıtılması adına kendilerine verilen çiçek ismi, kadınların yaşları ve öldürdükleri kişiyle yakınlıklarına ilişkin bilgiler yer almıştır. Kadınlara ilişkin kısa yaşam öyküsüne ilişkin bilgiler çalışmanın sonunda ek-3'de verilmiştir.

Görüşme sürecine başlamadan önce, 2016 yılının Ocak ayında mahkeme sürecinin nasıl işlediğini görmek adına adam öldürme suçu nedeniyle tutuklu bulunan bir kadının mahkemesine katıldı. Ayrıca adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınların karakoldan cezaevine kadar yaşadıkları süreci alanındaki uzman kişilerin deneyimlerinden yararlanmak adına; bir cinayet büro amiri, bir cumhuriyet savcısı ve bir hâkime ile serbest görüşmeler gerçekleştirildi. Bu aşamadaki görüşmelerde, belirli sorulardan oluşan bir görüşme rehberi hazırlanmamıştır. Bu görüşmeler, kadınların suça sürüklendikten sonra cezaevi sistemine dâhil olana kadarki yaşadıkları süreci keşfetmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Cezaevinde kadınlarla yapılan görüşmeler sırasında ise kadınların cezaevine uyumları ve kadınları suça götüren patikalar konusunda cezaevi personelinin gözlem ve tecrübelerinden yararlanmak adına, üç sosyal hizmet uzmanı, iki psikolog ve iş kollarından birisinden sorumlu bir infaz koruma memuruyla yine serbest görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

2.2 Veri Toplama Araçları

Araştırmadaki veriler derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Derinlemesine görüşme; görüşmecinin duygularını ve bakış açısını derinlemesine keşfetmeye yarayan bir nitel araştırma yöntemidir (Baş vd., 2008; s:111).

Görüşme üç bölümü kapsamaktadır. İlk olarak görüşülen kişiye başlangıç sorusu sorulmaktadır. Ardından kişi deneyimlerini kendi ifadesiyle anlatmaya başlamaktadır. Burada araştırmacı anlatıcının ana temadan ayrıldığı noktalarda ana konuya dönmesini sağlamaktadır. Son aşamada ise anlatıcının ifade etmediği veya araştırmacının daha fazla aydınlatılmasını istediği sorular sorulmaktadır (Baykara Acar, 2011; s:95).

Araştırmanın veri toplama aracı olarak görüşme formu ve kadınları adam öldürme suçunu götüren nedenler ve cezaevi yaşamına ilişkin soruları içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme formu: Görüşme formunda; yaş, cezaevine girmeden önce ve cezaevine girdikten sonraki medeni durum, öğrenim durumu, çocuk sayısı, çocuğun bakımını üstlenen kişi, cezaevine girmeden önceki meslek, cezaevi öncesi aylık gelir, sosyal güvence, cezaevindeki geliri sağlayan kişi, ailede tutuklu hükümlü olma durumu, eşin ziyareti, ailenin ziyareti, psikolojik rahatsızlık geçirme durumu, daha önce işlenen suç, madde kullanımı, cezaevinde bulunduğu süre, aldığı ceza süresi, öldürülen kişiyle olan yakınlık durumu ve kullanılan cinayet aleti gibi sosyodemografik soruları içermektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu: Yarı yapılandırılmış görüşme formu literatür taranarak meydana getirilmiş olup üç kategoriden oluşmaktadır. Bunlar; adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları *suça götüren patikalar*, *suç ve sonrasına ilişkin deneyimler* ve *cezaevi yaşamlarına ilişkin bilgileri* içeren sorulardan oluşmaktadır.

Veri toplama süreci: Görüşme sürecine başlamadan önce adam öldürme suçundan tutuklu bulunan kişilerin mahkeme sürecini gözlemek için; bir erkek ve bir kadın olmak üzere iki tutuklunun mahkemesine katılmış, bir cinayet büro amiriyle, bir cumhuriyet savcısıyla ve bir ağır ceza hakimesiyle görüşme gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacının katıldığı kadın tutuklunun bulunduğu mahkemede duruşmada ikisi erkek biri kadın olmak üzere 3 tutuklu hazır bulunmuştur. Duruşma on dakika sürmüştür. Sanıklar adam öldürme suçunu kabul etmemiş ve yeni delillerin toplanması için duruşma ertelenmiştir. Sonrasında cezaevinde tutuklu bulunan kadın sanıkla araştırma kapsamında görüşme yapılmıştır. Görüşme sürecinde tutarsız ifadelerinin olduğu gözlenen sanık, sevgilisinin ve arkadaşının bir adamı öldürdüğünü ve kendisini de suç ortağı yapıldığını belirtmiştir.

Kadın cezaevi üç bölümden oluşmaktadır. İlk kısım kayıt ve göz taramasının yapıldığı cezaevinden bağımsız küçük bir binadır. Cezaevinin içine girildiğinde büyük bahçeden geçilerek içeri girilmektedir. İkinci kısımda kadın cezaevinin içinde x-ray cihazının ve üst aramasının yapıldığı yer bulunmaktadır. Üçüncü kısımda ise üst aramasından sonra göz taramasıyla girilen koğuş, yemekhane, sosyal servis odası, iş kolları atölyesi, faaliyet odaları, müdür ve müdür yardımcılarının odası, cumhuriyet savcısının odası gibi bütün birimlerin olduğu ana birim bulunmaktadır. Kadınların kaldığı koğuşlar ise bloklara ayrılmıştır. Her blok için sorumlu olan infaz koruma memurları ayrıdır. Kadınlar sosyal servisteki personelle görüşme, hastaneye gitmek isteme gibi cezaevindeki bütün taleplerini dilekçe aracılığıyla infaz koruma memurlarına vermektedirler. Her gün belirli saatlerde de dilekçesi olan kadınlar çağırılıp talepleri sorulmaktadır. Kadın tutuklu ve hükümlülerin hafta bir gün kantinden ihtiyaçlarını alma hakkı vardır. Bu ihtiyaç listesini de yine öncesinde infaz koruma memuruna vermesi gerekmektedir. Bunun dışında haftada bir gün kapalı ve ayda bir açık görüşleri vardır. Ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınların ise, iki haftada bir kapalı ve ayda bir açık görüş hakları vardır. Kapalı görüşler 45 dakika sürerken açık görüşler 2 saat sürmektedir. Ayrıca kadınların haftada bir gün 10 dakikalık telefon görüşü ve kendilerine gelen mektupların verildiği mektup günü vardır.

Araştırmacı, kadın cezaevine ilk geldiğinde kadın cezaevinin dışındaki kayıt yapılan binadan adalet bakanlığının izniyle ve kimliğiyle başvurarak kaydı alınmış ve giriş için göz taraması yapılmıştır. Sonrasında bütün uygulama sürecinde cezaevinin içine girdiğinde girişte görüşme formu, not defteri, mont gibi materyalleri x-ray cihazına bırakmış ve kendisi de x-ray cihazından geçmiştir. Ardından orada bulunan bir kadın infaz koruma memuru aracılığıyla üst araması gerçekleştirilmiştir. Sonrasında içeriye girmek için araştırmacı kapıdaki cihaza gözünü okutarak cezaevinin içine girmiştir. Araştırmacı daha önce yüksek lisans tezi ve doktora dersi kapsamında kadın cezaevinde çalışmalar yaptığı için cezaevinin prosedürlerine uymakta zorlanmamıştır.

Araştırma kapsamında görüşülecek kadınların belirlenmesi için kadın kapalı ceza infaz kurumundaki sosyal serviste çalışan sosyal hizmet uzmanıyla görüşme gerçekleştirilmiş ve görüşülecek kadınların listesi Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminden (UYAP) oluşturulmuştur. Ardından infaz koruma memurları aracılığıyla belirli bir program çerçevesinde kadınlarla görüşmeler yapılmıştır.

Görüşme sürecinde her gün önceden hazırlanan listeden psikolog ve sosyal hizmet uzmanın önerileriyle ortalama üç kadın hükümlü belirlenmiştir. Ardından araştırmacının koğuşlara giriş izni olmadığı için belirlenen isimler görevli infaz koruma memurlarına bildirilmiştir. Çalışmayan kadınlarla yapılan görüşmelerde, infaz koruma memurları görüşme odasına veya kadınların kurs gördükleri sınıfa görüşmeciyi çıkardığında telefonla bilgi vermiş ve araştırmacı bir infaz koruma nezaretinde görüşme yerine gitmiştir. Çalışan kadınlarla yapılan görüşmelerde ise yemekhane ve iş atölyesine yine infaz koruma memuru nezaretinde gidilerek orada görevli olan infaz koruma memuruna görüşülmek istenen kadınların isimleri verilmiş, görüşmeciler çağırıldıktan sonra görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler masa başında gerçekteşmiştir. Görüşmeler sırasında infaz koruma memurları görüşme yerinin dışında beklemiş, görüşmeye katılan kadınlarla görüşmeler yalnız gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı yüksek lisans tezini ve doktora dersi kapsamında stajını aynı kadın cezaevinde gerçekteşirdiği için adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla karşılaştığında herhangi bir tedirginlik yaşamamıştır. Bazı kadınlar

da araştırmacıyı staj döneminden hatırladıkları için kendileriyle yapılan görüşmeler daha rahat geçmiştir.

Araştırmacı ilk olarak kadınlara araştırma amacını ve çalıştığı kurumu anlatmıştır. Ardından görüşme sürecindeki kadınların isimlerinin gizli tutulacağı ve kimseyle paylaşılmayacağı bilgisi verilmiştir. Kadınların büyük bir bölümü görüşme sürecine gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlardan sözlü onam alınmıştır. Görüşme için gönüllü olmayan kadınlarla görüşme gerçekleştirilmemiştir.

Adam öldürme suçundan cezaevinde bulunan kadınlarla yapılan görüşmede her ne kadar kadınların çoğunun cezaları onaylanmış olsa da kadınların bir kısmı kendileriyle ilgili tekrar dava açılacağı endişesini taşıdığını ifade etmiştir. Bazı kadın hükümlülerde verdikleri ifadelerin kendilerinin ceza indirimine etkisinin olup olmadığını merak etmiştir. Bu nedenle görüşmenin başında kadınlara yapılacak görüşmenin onların infaz sürecini olumlu-olumsuz etkilemeyeceği özellikle vurgulanmıştır. Kadınların bazıları da ailelerinin onların yaşadığı bazı olayları bilmediklerini vurgulamıştır. Bu nedenle hem kadınların isteklerine saygı göstermek amacıyla hem de kişisel bilgilerin gizli kalması amacıyla kadınların doğdukları yer ve adam öldürme suçunun işlendiği yer coğrafi bölge olarak belirtilmiştir. Yine araştırmaya katılan kadınlara ilişkin bilgilerin gizliliğini sağlamak amacıyla araştırmanın yapıldığı ceza infaz kurumu belirtilmemiştir.

Görüşme sırasında sorular sorulmuş ve alınan cevaplar not edilmiştir. Görüşme esnasında kadınların cevaplamakta zorlandıkları sorularda rahatlamaları için başka sorulara geçilmiş ve kendilerini teşvik edici cümleler kullanılmıştır. Kadınların sosyodemografik bilgileri alındıktan sonra ilk olarak “Çocukluğunuzdan başlayarak cezaevine girmeden önceki yaşamınızı anlatır mısınız?” şeklinde başlanmıştır. Bazı kadınlar “Ne anlatayım?” şeklinde nereden başlayacaklarını bilemediklerini ifade ettiklerinde kendilerine “Kaç kardeşsiniz? Çocukluğunuzu kimlerle geçirdiniz?” gibi sorular sorarak kadınları anlatmaya cesaretlendirici sorular sorulmuştur. Görüşme formunun esnek bir özelliğe sahip olması sayesinde görüşme sırasında

alternatif sorularla konunun daha iyi anlaşılmasına çalışılmıştır. Görüşme sırasında kadınların olumsuz etkilendikleri veya anlatmak istemedikleri konularda (özellikle tecavüz, taciz gibi) farklı sorulara geçilerek kadınların rahatlaması sağlanmıştır. Bazı görüşmelerde yoğun duygusal anlar yaşanmış, bu görüşmelerin bazılarında görüşmeye ara verilmiş, iki görüşme ise yarıda kesilerek bir sonraki gün devam edilmiştir. Bir görüşmeciyle de görüşme süreci bitirilmiştir. Görüşmelerin süresi 45 dakika ile 2 saat arasında değişiklik göstermiştir.

Görüşmeler sırasında bazı kadınların araştırmacıdan dışarıdaki yakınlarına not iletme istemiştir. Araştırmacı böyle bir isteği gerçekleştirilmesinin cezaevi kuralları gereği doğru olmadığını söylemiştir. Buna ek olarak bazı kadınlar koğuş içinde yaşadıkları bazı sorunları anlatmıştır. Bu noktada araştırmacı bu konuyu psikolog ve sosyal hizmet uzmanıyla görüşmesi gerektiğini söylemiştir.

Ceza infaz kurumunun kendine özgü sosyal ve yapısal nitelikleri araştırma için belirli zorluklar ortaya çıkmıştır. Araştırmacının karşılaştığı zorlukların ilki ceza infaz kurumunun şehir merkezinden uzakta olmasıdır. Araştırmacı cezaevine görüşmeleri gerçekleştirmek için giderken uzun bir zaman harcamıştır. Buna ek olarak ceza infaz kurumunun içine girerken üst aramaları ve x-ray cihazından geçmek, araştırmacının yanında bulundurduğu materyallerin kontrolü de oldukça zaman alıcı bir süreci kapsamıştır.

Görüşmelere başlamadan karşılaşılan zorlukların dışında araştırmacının görüşme sürecinde de bir takım zorluklarla karşılaşmıştır. Bunların ilki görüşmeye katılan bazı kadınların adam öldürme suçunu işlendiğini kabul etmemiştir. Bu durumda araştırmacı önce suçu kabul etmeyen kadınlarla görüşmeyi gerçekleştirmemiş fakat sonra uzmanlarla yapılan görüşmelerde esas olan dosyalarının olduğu öğrenildikten sonra bu kadınlarla tekrar görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme sürecinde araştırmacının karşılaştığı bir diğer zorluk, bazı hükümlüler anlattıklarında kötü etkileneceklerini söyleyerek görüşmeyi kabul etmemiştir. Bu durumda görüşmeyi kabul etmeyen kadınlarla görüşme gerçekleştirilememiştir.

Görüşme sürecinde çalışan kadınlarla görüşmeleri gerçekleştirmek görüşme sürecinin bir başka zorluğunu oluşturmaktaydı. Çalışan kadınlar gün içinde belirli bir kotayı doldurmak zorunda oldukları aksi takdirde ücretlerinin kesileceği öğrenilmiştir. Bu nedenle bazı çalışan kadın hükümlüler görüşmelere gelmek istememiştir. Bazı kadınlarda görüşmeyi biran önce sonlandırıp çalıştıkları yere geri dönmek istedikleri için sorulara çok kısa cevaplar vermiştir. Bu durumda da kadınların durumuna saygı duyularak görüşme soruları onların verdiği cevaplarla sınırlı tutulmuş.

Görüşmelerin gerçekleştirilmesi sırasında karşılaşılan bir diğer zorluk, bazı günler kadınların görüşme yerine çıkarılması için uzun bir süre beklemek gerekmiştir. Bunun nedenlerinden birisi kadınların koğuşuna yapılan aramalardan kaynaklanmaktadır. Cezaevinde belirli aralıklarla veya ani olarak koğuş aramaları yapılmaktadır. Bu aramalar gerçekleşirken kadınların bulunduğu koğuştan çıkması yasaktır. Aramadan sonra ise kadınlar dağılan eşyalarını toplamak için koğuşta kalmaktadır. Dolayısıyla görüşülecek kadının gelmesi zaman almakta veya araştırmacı görüşmeyi gerçekleştirememektedir.

Görüşme sürecinde karşılaşılan bir başka zorluk, cezaevinin kapalı bir kurum olması nedeniyle cezaevine bir araştırmacının geldiği ve kendilerine soru soracağı bilgisi ceza infaz kurumunda oldukça kısa sürede yayılmıştır. Bazı kadınlar görüşmek için çıkarıldıklarında araştırmacıyı duyduklarını ve görüşmek istemediklerini ifade etmiştir. Bu durumda görüşlerine saygı duyulmuş ve kendileriyle görüşülmemiştir.

Son olarak kadınlarla görüşürme sürecinde karşılaşılan zorluk, etkinliklerin olduğu zaman araştırmacının görüşmelerini gerçekleştirememesidir. Cezaevinde özellikle dünya kadınlar günü gibi özel günlerde kadınlara moral olması açısından müzikli eğlenceler düzenlenmektedir. Kadınların önemli bir kısmı bu eğlencelere katılmak istediği için bu tür etkinliklerin olduğu dönemde araştırmacı görüşme gerçekleştirememiştir. Bütün bu nedenlerden dolayı zaman zaman araştırmacı günlük olarak planladığı görüşme sayısının altında görüşme gerçekleştirmek zorunda

kalmıştır.

Araştırma gerçekleştirirken araştırmacının çalışmasını kolaylaştıran bazı noktalarda bulunmaktaydı. Bunların ilki araştırmacının daha önce aynı cezaevinde staj yapmış olmasıdır. Araştırmacının daha önce orada staj kapsamında grup çalışması gerçekleştirmesi oradaki bazı kadınları tanımaya olanak sağlamıştır. Bu nedenle araştırma kapsamında görüşülen kadınların bir kısmı araştırmacının daha önce tanıdığı kadınlardır. Bu nedenle kadınlar araştırmacıyla görüşürken daha rahat ve içten konuşmuştur. Ayrıca bu durum araştırmacıyı tanıyan kadınların diğer kadınlara da referans olmasına ve kadınların daha rahat kendilerini ifade etmesine olanak sağlamıştır.

Araştırmacının çalışmasını kolaylaştıran bir başka nokta cezaevinin içinde haberlerin çabuk yayılması nedeniyle bazı kadınlar araştırmacıyla görüşmek için diğer kadınlarla haber göndermesi olmuştur.

Araştırma sürecinde çalışmayı olanaklı kılan en önemli konu ise şüphesiz araştırmacının daha önce o cezaevinde nedeniyle ortamı ve orada çalışan uzmanları tanınması olmuştur. Görüşmeye katılacak kadınların görüşme odalarına çıkarılmasına, görüşülecek kişilerin seçilmesine ve görüşme yapılacak kişilere araştırmacının tanıtılmasında cezaevinde çalışan uzmanların rolü şüphesiz çok büyüktür. Bu durum araştırmacının görüşme sürecine daha rahat başlamasına olanak sağlamıştır.

Görüşmeler gerçekleştirilirken, cezaevi ortamında kadınlar arasında adam öldürme suçunun çocuk öldürme ve yetişkin öldürme şeklinde ikiye ayrıldığı ve bu ayrımın kadınların birbirlerine yönelik tutumlarını etkilediği saptanmıştır. Yetişkin kişileri öldürme veya azmettirme suçu nedeniyle hüküm giyen kadınlar, çocukları öldürme suçundan hüküm giyen kadınlarla birlikte kalmak veya onlarla aynı ortamda çalışmak istememektedir.

Genel olarak görüşme sürecine bakıldığında görüşülen kadınların tamamına

yakınının görüşme sürecine açık olduğu, kendilerini ifade etmek istedikleri ve yaşamlarını biraz da olsa görünür kılmaya çalıştıkları saptanmıştır. Bu durum görüşme süreçlerinin araştırmacı için unutulmaz bir deneyim yaşamasını sağlamıştır.

Araştırma kapsamında kadınlarla görüşmeler gerçekleştirirken aynı zamanda, ceza infaz kurumu sosyal servisinde görevli psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarıyla adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlar hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu kadınların cezaevi yaşamları konusunda oldukça önemli bilgiler elde edilmiştir. Buna ek olarak kadınların cezaevi yaşamlarına ilişkin olarak cezaevindeki iş kollarından birinden sorumlu olan infaz koruma memurunun da görüş ve tecrübelerinden faydalanılmıştır. Konuyla ilgili elde edilen bilgiler analiz sürecinde kullanılmıştır.

Görüşmelerde ses kayıt cihazına izin verilmemesi nedeniyle araştırmacı tarafından not tutulmuş, ardından elde edilen bilgiler bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

2.3 Süre ve Olanaklar

Araştırmanın veri toplama süreci Şubat 2016-Mart 2016 tarihleri ile sınırlıdır.

2.4 Verilerin Çözümlemesi

Nitel araştırma analizi, betimsel analiz ve içerik analizi olarak iki grupta da sınıflandırılmaktadır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleriyle elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmasıyla oluşturulan veri analiz türüdür. Betimsel analizde görüşmecilerin ifadelerinin çarpıcılığını belirtmek adına doğrudan görüşülen kişilerin ifadelerine yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011; s:227). İçerik analizi ise; araştırma sorusu doğrultusunda metinlerin içerikleri hakkında sistematik veriler elde etmek ve bu verilerden belirgin olmayan içerikleri tema, kategori ve alt kategori şeklinde belirgin hale getirmektir

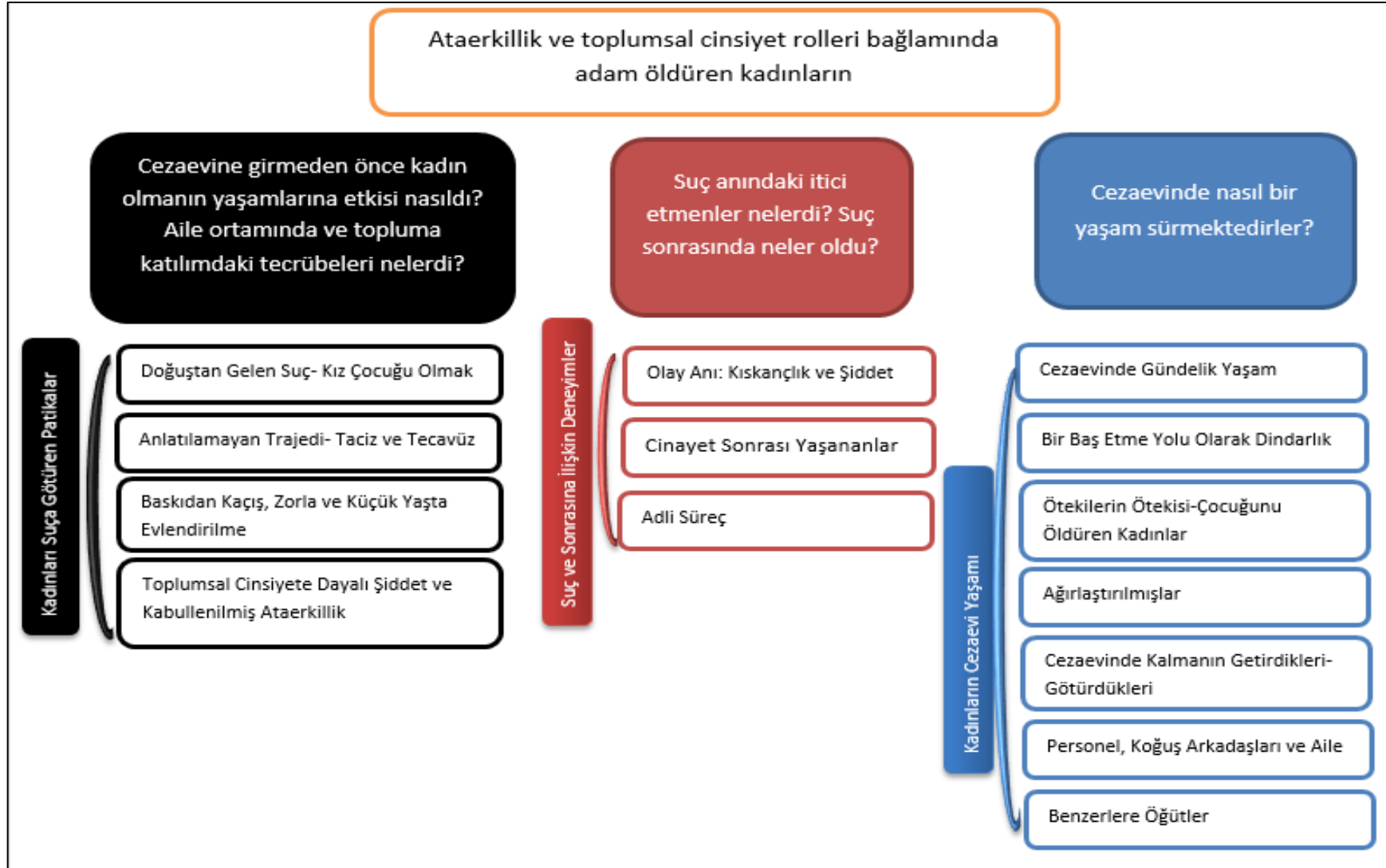
(Gökçe, 2006; s:23). Araştırmada elde edilen veriler içerik analiziyle değerlendirilmiştir.

Nitel araştırmalarda nicel araştırmalardan farklı olarak “bolluk kanunları” vardır. Bu bolluk, zaman zaman araştırmacıların araştırmanın içinde boğulmasına neden olur (Baş ve Akturan, 2008; s:127). Bu nedenle, yapılan araştırmada elde edilen verileri temalara, kategorilere ve alt kategorilere ayırmak, çalışmadan sağlıklı sonuçlar elde edilmeye ve araştırmanın daha iyi çözümlenmesine olanak sağlar.

Analiz sürecinde görüşme yapılan 68 kadından görüşme kalitesi düşük olan, araştırmaya katkı sağlamayacağı düşünülen ve 30 dakikanın altında olan 34 görüşmeci çıkarılmıştır. Sonuç olarak 31 hükümlü ve 3 tutuklu olmak üzere 34 kadının görüşmeleri analiz edilmiştir. Kadınların 19’i adam öldürme suçunu kabul ederken 15’i bu suçu kabul etmemiştir.

Araştırma amacı doğrultusunda yapılan serbest görüşmeler ve derinlemesine görüşme dökümleri ilk olarak bilgisayar ortamına, ardından NVIVO 11 programına aktarılmıştır. Kadınların sosyodemografik özelliklerine ilişkin veriler ise IBM SPSS 23 programıyla analiz edilmiştir.

Analiz sürecinde toplam 170 sayfalık araştırma dökümleri baştan okunarak gözden geçirilmiştir. Ardından dökümlerde yer alan tekrarlar ve vurgular ile araştırmanın temel aldığı kuramsal çerçeve doğrultusunda verilerin tamamı tema ve kategorilerden bağımsız olarak serbest bir şekilde kodlanmış ve 34 kod oluşturulmuştur. Sonrasında arasında ilişki kurulan ve birbirine benzeyen kodlar birleştirilerek gruplandırma yapılmıştır. Son olarak araştırmanın alt amaçları doğrultusunda kodlardan kategorilere ve kategorilerden de temalara ulaşılmıştır. Oluşturulan temalar nitel araştırma ve adli bilimler alanında uzman iki akademisyene gösterilmiş ve onayları alınmıştır.

Şekil 2.1 Kadınları Suça Götüren Patikalar, Suç ve Sonrası Deneyimler ve Cezaevi Yaşamına İlişkin Temalar ve Kategoriler

3. BULGULAR

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren nedenler ve cezaevi yaşamının incelenmesini amaçlayan bu araştırmaya ilişkin bulgular, adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları tanıtıcı bilgiler, kadınları suça götüren patikalar, suç ve sonrasına ilişkin deneyimler ve cezaevi yaşamı olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir. Bu süreçte ayrıca ağır ceza hâkimesi, cinayet büro amiri, cumhuriyet savcısı, sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve infaz koruma memuru gibi adli süreç ve sonrasında kadınların karşılaştığı profesyonel meslek elemanlarının gözünden kadınların suça sürüklenme nedenleri ve cezaevi yaşamları analiz sürecinde yer almıştır.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların genel özelliklerine ilişkin bulgularda kadınların; *yaşı, cezaevine girmeden önce ve cezaevi sonrasındaki medeni durumu, çocuk sayısı, çocuklarının bakımını üstlenen kişiler, cezaevi öncesi çalışma durumu, cezaevi öncesi gelir durumu, cezaevi öncesi sosyal güvencesi olma durumu, cezaevi öncesi madde kullanma durumu, cezaevindeki gelirini sağlama, eş ziyareti, aile ziyaretine ilişkin bulguları* içermektedir.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları *suça götüren patikalar, suç ve sonrasına ilişkin deneyimler ve cezaevine yaşamına ilişkin bilgilere* ilişkin bulgular ise toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil örüntüler bağlamında incelenmiştir. Bulguları yazarken kullanılan kadınların ifadelerinin sonunda okuyucuya kadınlar hakkında fikir belirtmesi adına; kod adları, yaşları ve öldürülen kişiye yakınlıkları cümle sonlarında yer almıştır.

3.1 Kadınları Tanıtıcı Bilgiler

Adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlarla ilgili yapılan araştırmada, araştırmanın yapıldığı ceza infaz kurumu Türkiye'nin kapalı ceza infaz kurumları arasında tutuklu hükümlü sayısı fazla olan kurumlardan birisidir.

Dolayısıyla her ne kadar adam öldürme suçundan cezaevine giren kadın sayısı az olsa da 2016 yılı şubat ayında araştırma yapılan kurumda adam öldürme suçundan cezaevine girmiş 77 kadın bulunmaktaydı. Araştırma kapsamında araştırmaya dâhil edilen kadın sayısı ise 34'dür. Kadınların gizlilik ilkesi çerçevesinde, gerçek isimleri yerine çiçek isimleri kullanılmıştır. Görüşme yapılan kadınlara ilişkin tanıtıcı bilgiler Çizelge 3,1'de verilmiştir.

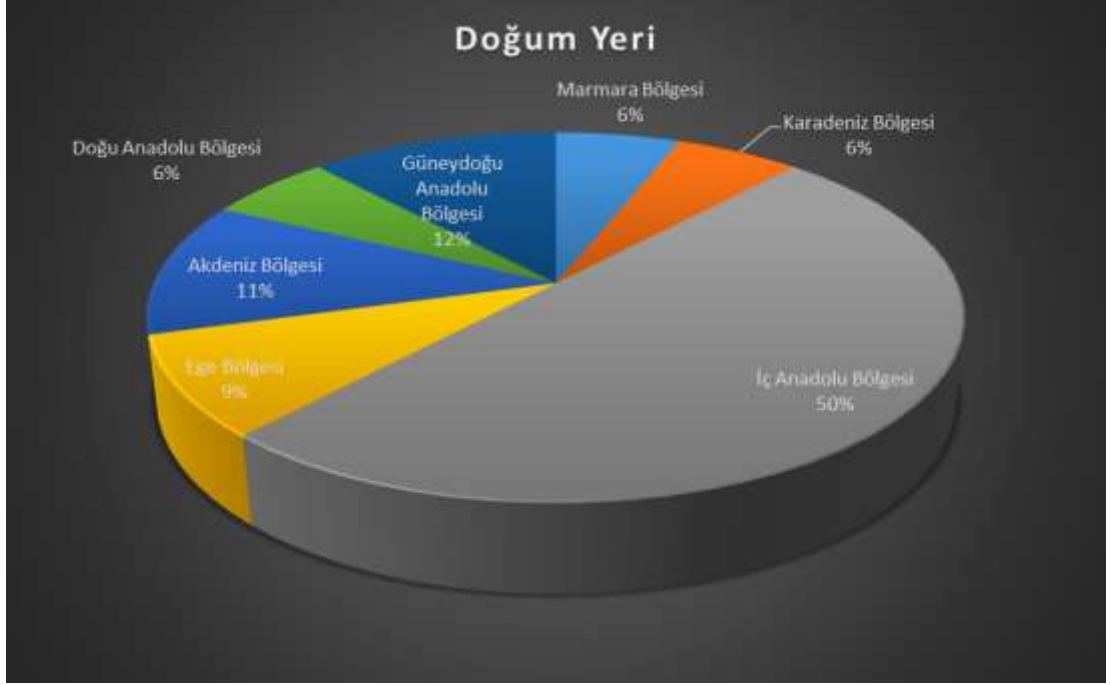
Çizelge 3.1. Kadınları Tanıtıcı Bilgiler

Görüşmeci	Yaş	Medeni Durumu	Cezaevine Girmeden Önceki Meslek	Suç Geçmişi	Öldürülen Kişiyle Yakınlık	Suç Aleti
Gül	46	Boşanmış	Seks işçisi	Fuhuş, yaralama	Müşteri	Pompalı tüfek
Lale	29	Eşi ölmüş	Kendi işi	Yok	Eşi	Bıçak
Papatya	18	Bekâr	Öğrenci	Yok	Komşusu	Bıçak
Nergis	40	Boşanmış	Ev hanımı	Yok	Erkek arkadaş	Silah
Begonya	44	Eşi ölmüş	Ev hanımı	Yok	Eşi	Pompalı tüfek
Açelya	27	Bekâr	Kâtip	Yok	Komşu	Bıçak
Yasemin	40	Evli	Tarım işçisi	Yok	Eltisi	Bıçak
Çiğdem	51	Eşi ölmüş	Emekli	Yok	Eşi	Bıçak
Yonca	36	Evli	Hasta bakıcılığı	Yok	İşveren	Bıçak
Zambak	33	Boşanmış	Tekstil	Yok	Komşusu	Bıçak
Sardunya	31	Evli	Garson	Yok	Erkek arkadaşının anneannesi	Bıçak
Orkide	24	Bekâr	Ev hanımı	Yok	Nişanlısı	Pompalı tüfek
Mimoza	32	Bekâr	Kozmetik	Yok	Erkek arkadaşı	Bıçak
Sümbül	24	Bekâr	Kuaför	Yok	Çocuğu	Boğarak
Karanfil	33	Boşanmış	Kuaför	Yok	Ortağı	Bıçak
Menekşe	37	Eşi ölmüş	Tekstil	Yok	Erkek arkadaşı	Silah
Leylak	31	Eşi ölmüş	Ev hanımı	Yok	Eşi	Balta
Hanimeli	51	Boşanmış	Ev hanımı	Yok	Eşi	Bıçak

Çizelge 3.1. (Devam) Kadınları Tanıtıcı Bilgiler

Görüşmeci	Yaş	Medeni Durumu	Cezaevine Girmeden Önceki Meslek	Suç Geçmişi	Öldürülen Kişiyle Yakınlık	Suç Aleti
Fulya	59	Evli	Tarım işçisi	Yok	Eşinin sevgilisi	Balta
Gardenya	58	Boşanmış	Genelev işletmecisi	Uyuşturucu	Müşteri	Bilinmiyor
Frezya	31	Boşanmış	Ev hanımı	Yok	Eşinin sevgilisi	Mermer
Kasımpatı	35	Boşanmış	Ev hanımı	Yok	Üniversitedeki hoca	Silah
Lilyum	46	Eşi ölmüş	Garson	Yok	Müşteri	Bıçak
Ortanca	36	Boşanmış	Ev hanımı	Yok	Eski eşin akrabası	Bilinmiyor
Begonvil	55	Evli	Tur rehberi	Yok	İşçi	Bilinmiyor
Gelincik	35	Eşi ölmüş	Memur	Yok	Eşi	Silah
Reyhan	42	Evli	Ev hanımı	Yok	Erkek arkadaşı	Bıçak
Petunya	60	Eşi ölmüş	Emekli	Yok	Eşi	Odun
Nilüfer	47	Eşi ölmüş	Ev hanımı	Yok	Eşi	Silah
Başak	50	Eşi ölmüş	Tarım işçisi	Cinayet	Üvey çocuğu	Boğarak
Buket	63	Evli	Esnaf	Yok	Komşusu	Silah
Akasya	35	Boşanmış	Temizlik işçisi	Uyuşturucu	Erkek kardeşi	Bıçak
Badem	31	Boşanmış	Ev hanımı	Yok	Nişanlısı	Bıçak
Defne	32	Evli	Ev hanımı	Yok	Eşi	Bilinmiyor

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların doğum yerlerine ilişkin bilgiler Şekil 3.1’de verilmiştir.

Şekil 3.1 Kadınların Doğum Yerinin Bölgelere Göre Dağılımı

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların doğum yerlerine bakıldığında kadınların %50’sinin İç Anadolu Bölgesinde doğduğu görülmüştür. Bunun ardından kadınların %12’sinin doğum yeri Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve %11’inin doğum yeri de Akdeniz Bölgesidir.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların sosyodemografik özelliklerine ilişkin bulgular Çizelge 3.2’de verilmiştir.

Çizelge 3.2 Kadınların Sosyo-demografik Özellikleri

Sosyo-demografik Özellikler		S	%	
Yaş	19-28	4	11,8	
	29-38	15	44,1	
	39-48	6	17,6	
	49-58	4	11,8	
	59-64	5	14,7	
	Toplam	34	100	
Medeni Durum	Cezaevi Öncesi	Bekâr	5	14,7
		Evli	22	64,7
		Boşanmış	7	20,6
		Toplam	34	100
	Cezaevi Sonrası	Bekâr	5	14,7
		Evli	8	23,5
		Eşi Ölmüş	10	29,4
		Boşanmış	11	32,4
		Toplam	34	100
		Eğitim Durumu	Okuryazar değil	3
İlkokul	7		20,6	
Ortaokul	8		23,5	
Lise	11		32,4	
Üniversite	5		14,7	
Toplam	34		100	
Çocuk Sayısı	Çocuğu Olmayan	9	26,5	
	1 Çocuk	4	11,8	
	2 Çocuk	4	11,8	
	3 Çocuk	11	32,4	
	4 ve Üzeri Çocuk	6	17,6	
	Toplam	34	100	
Çocukların Bakımı	Çocuğu Olmayan	9	26,5	
	Çocuğu Bakıma Muhtaç Olmayan	11	32,4	
	Eşi	7	20,6	
	Akrabaları	5	14,7	
	Yuva/Yurt	2	5,9	
	Toplam	34	100	

Çizelge 3.2 (Devam) Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo-demografik Özellikler		S	%
Cezaevi Öncesi Çalışma Durumu	Ev Hanımı	12	35,3
	Hizmet Sektörü	6	17,6
	İşçi	5	14,7
	Eğlence Sektörü	4	11,8
	Emekli	2	5,9
	Memur	2	5,9
	Serbest Meslek	2	5,9
	Öğrenci	1	2,9
	Toplam	34	100
Cezaevi Öncesi Gelir Durumu	Çok Kötü	1	2,9
	Kötü	11	32,4
	Orta	7	20,6
	İyi	11	32,4
	Çok İyi	4	11,8
	Toplam	34	100
Cezaevi Öncesi Sosyal Güvence	Evet	22	64,7
	Hayır	12	35,3
	Toplam	34	100
Cezaevi Öncesi Madde Kullanımı	Evet	9	26,5
	Hayır	25	73,5
	Toplam	34	100

Çizelge 3.2 (Devam) Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo-demografik Özellikler		S	%
Cezaevi öncesi Psikolojik Rahatsızlık Geçirme	Depresyon	10	29,4
	Panik atak	2	5,9
	Psikolojik rahatsızlık	3	8,8
	Sinir krizi	4	11,8
	Hayır	15	44,1
	Toplam	34	100
Cezaevindeki Gelir Kaynağı	Aile	12	35,3
	Aile/Çalışıyor	4	11,8
	Çalışıyor	15	44,1
	Emekli	2	5,9
	Yardım	1	2,9
	Toplam	34	100
Eş Ziyareti	Evet	6	75
	Hayır	2	25
	Toplam	34	100
Aile Ziyareti	Evet	25	73,5
	Hayır	9	26,5
	Toplam	34	100

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların sosyo-demografik özelliklerine bakıldığında, kadınların yaşlarının alt sınırın 19 ve 64 arasında olduğu görülmektedir. Kadınların yaşlarının dağılımına bakıldığında en fazla yaş aralığının %44,1'le 29-38 olduğu, %11,8'inin 19-28, %11,8'inin 49-58 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Kadınların %14,7'sinin ise 59-64 yaş arasında olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların medeni durumuna bakıldığında, cezaevine girmeden önce kadınların %64,7'si evliyken, cezaevine girdikten sonra evli olan

kadınların oranı %23,5'e düştüğü görülmektedir. Kadınların bir kısmının eşi öldüğü için (%29,4) evli olanların sayısı azalmıştır. Kadınların %20,6'sı cezaevine girmeden önce eşinden boşanırken cezaevine girdikten sonra eşinden boşananların oranı %32,4 olmuştur. Bekâr kadınların medeni durumlarında değişiklik olmamıştır (%14,7).

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumuna bakıldığında, yoğunluğun %32,4'le lise mezunlarında olduğu görülmektedir. Kadınların %8,8'i okuma yazma bilmemektedir. Bununla birlikte kadınların %14,7'si üniversite mezunudur. Kadınların bir kısmı cezaevinde eğitimine devam ettiği için eğitim seviyesi artmıştır.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin çocuk sayısına bakıldığında, 3 çocuğu olan kadınların yoğun olduğu görülmüştür (%32,4). Bunun ardından 1 (%11,8) ve 2 (%11,8) çocuğu olan kadınlar gelmektedir. Kadınların %26,5'inin ise çocuğu yoktur.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin çocuklarının bakımını üstlenen kişiye bakıldığında, kadınların %32,4'ünün çocuğunun bakıma ihtiyacının olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte kadınların %20,6'sının çocuğuna eşi bakmaktadır. %5,9'unun çocuğu ise yuva/yurtta kalmaktadır.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin cezaevi öncesi çalışma durumuna bakıldığında, yoğunluğun %35,3'le çalışmadığı görülmüştür. Buna karşın kadınların %17,6'sı hizmet sektöründe çalışırken, %2,9'unun da öğrenci olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin cezaevi öncesi gelir durumuna bakıldığında, %32,4'ünün gelirinin kötü, %32,4'ünün gelirinin iyi ve %2,9'unun ise gelirinin çok kötü olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin sosyal güvence durumuna bakıldığında, kadınların %64,7'sinin sosyal güvencesinin olduğu, %35,3'ünün ise sosyal güvencesinin olmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin cezaevine girmeden önce madde kullanım durumuna bakıldığında, kadınların %26,5'i madde kullanırken, %73,5'inin herhangi bir madde kullanmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadınların cezaevine girmeden önce herhangi bir psikolojik rahatsızlık geçirme durumuna bakıldığında, %44,1'inin herhangi bir rahatsızlık geçirmediği, %29,4'ünün depresyon, %11,8'inin de sinir krizi geçirdiği görülmüştür. Kadınların %8,8'inin ise geçirdiği rahatsızlığı psikolojik rahatsızlık olarak tanımladığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin cezaevindeki gelir kaynağına bakıldığında, kadınların %44,1'inin cezaevinde gelirini çalışarak sağladığı görülmüştür. Adam öldürme suçu diğer suçlara göre daha ağır bir suç olması nedeniyle cezası da fazla olan bir suçtur. Dolayısıyla uzun süre cezaevinde kalan kadınlardan iyi halde bulunanlar çeşitli iş kollarında çalışmaktadır. Kadınların %35,3'ünü cezaevinde aileleri desteklerken, %11,8'i hem ailesinden destek almakta hem de cezaevinde çalışmaktadır. Kadın hükümlülerin %2,9'u ise kendisine yapılan çeşitli yardımlarla cezaevinde yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin eşinin cezaevinde ziyarete gelme durumuna bakıldığında, %75'inin eşi ziyarete gelirken %25'inin eşinin ziyarete gelmediği görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin ailesinin ziyarete gelme durumuna bakıldığında %73,5'ünün ailesi ziyarete geldiği, %26,5'inin de ailesinin ziyarete gelmediği görülmüştür.

3.2 Kadınları Suça Götüren Patikalar

Bu bölümde adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil örüntüler çerçevesinde onları suça götüren patikalar

incelenmiştir. Analiz sonuçları doğrultusunda kadınları suça götüren patikalara ulaşılmasını sağlayan beş alt kategori oluşturulmuştur. Bunların ilki kadınların henüz çocukken kız olmaları nedeniyle yaşadıkları ayrımcılık ve maruz kaldıkları eril şiddettir. Ataerkil kodlar ve dayatmalar kadınların doğumundan itibaren başlamakta ve kadınların tüm yaşamını etkilemektedir. Birçok toplumda ve Türkiye'nin birçok bölgesinde kız olarak doğmak bir suç olarak görülmekte ve kızlar her alanda kısıtlanmaktadır. Bu nedenle kadınların yaşadığı bu ayrımcılık “*Doğuştan gelen suç- Kız çocuğu olmak*” başlığı altında analiz edilmiştir. İkinci olarak kadınların önemli bir kısmının yaşamında karşılaştığı ve sessiz çığlıklarına çoğu zaman karşılık bulamadığı “*Anlatılamayan trajedi- taciz ve tecavüz*” konusu gelmektedir. Üçüncü olarak kadınlara dayatmalarda bulunan ataerkilliğin yaşamlarına etkisi ve ataerkilliğe bir başkaldırıyı içeren “*Ataerkilliğin evlenmedeki yansımaları- baskıdan kaçış, zorla ve küçük yaşta evlendirilme*” konusu analiz edilmiştir. Son olarak ataerkil yaşam biçiminin getirdiği “*Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kabullenilmiş ataerkillik*” konusu analiz edilmiştir. Bu bağlamda kadınları suça hazırlayan etmenler kadın bakış açısıyla yansıtılmaya çalışılmıştır.

3.2.1 Doğuştan Gelen Suç: Kız Çocuğu Olmak

Araştırma kapsamında görüşülen, kadınların çocukluk döneminden itibaren ataerkil baskı ve dayatmalarla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Kadınlara kız çocuğu olmaları nedeniyle suç işlemiş gibi davranılmış ve ötekileştirilmiştir. Buna karşın kadınların erkek kardeşleri her zaman el üstünde tutulmuş, okutulmuş ve desteklenmiştir. Kadınlar, kız çocuğu olmaları nedeniyle yaşadıkları ayrımcılığı aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

Babam alkol alır bizi döverdi. Ben 10 yaşındayken annem ve babam boşandı. 2 kardeşim yuvaya gitti. Annem istemediği için bizi, biz babamın yanında kaldık. Babam sürekli annem gittiği için bizi suçlar döverdi. Babamdan kız olduğumuz için baskı görürdük (Yasemin, 40; elti).

Kız olduğumuz için baskı gördük. Bir şeyi fazla yiyemiyorsun, bir yere gidemiyorsun.

Kız çocuğu bu kadar yemez, kız çocuğu her yere gitmez diye sürekli engellendik. Ama erkek kardeşime her şey serbestti. Bu durum bende kıskançlık oluşturdu. Bende köşelerde onu sıkıştırıp vururdum (Sümbül, 24; çocuğu).

Babamdan kız olduğumuz için ayırım gördük. Babam mallarını diğer 4 erkek kardeşime verdi, ablamla bana bir şey vermedi. Babam yine kız olduğumuz için bizi okutmadı. Diğer kardeşlerimin hepsi okudu. İyi yerlere geldiler. Ama ablam ve ben okuyamadık (Hanımeli, 51; eşi).

Annem ve babam diktatördü. Düşünce özgürlüğümüz yoktu. Onların dediklerini yapmak zorundaydık. Eğer söylediklerini yapmazsak şiddet görürdük. Kız olduğumuz için sokakta oynayamazdık, erkeklerle oynayamazdık. Erkek kardeşim daha serbestti bana göre. İstedğini yapıyordu o (Gardenya, 58; müşteri).

Yapılan görüşmelerde kadınların küçük yaştan itibaren toplumsal cinsiyet rolleri gereği daha çok ev içinde anneye yardımcı rol üstlendikleri, okumalarının engellendiği buna karşın erkeklerin ise daha rahat okuduğu, çalıştığı ve kızlara göre daha özgür yaşadığı görülmüştür. Bu duruma ek olarak kadınların yaşamında sevgi ve sosyal destek görmedikleri ve bunun eksikliğini hissettikleri görülmüştür. Konuyla ilgili düşüncesini bir kadın hükümlü şu şekilde ifade etmiştir:

Sevgi arayışı çok fazla var. Bir bayan arkadaşım saçımı bile okşasa anne sevgisi hissetmiş gibi oluyorum (Frezya,32; kocasının sevgilisi).

Yaşamımda hiç normal bir şey olmadı. Çok aldatıldım. Çok ihanete uğradım. Çok tecavüze uğradım. Hep sevgiden yoksun büyüdüm (Gül,46; müşteri).

Ailesi sevgisi görmedik. Kız olduğumuz için dışlandık. Sadece sevgi istedik (Fulya, 59; kocasının sevgilisi).

Kadınlarla yapılan görüşmelerde, kadınların çocukluk dönemlerinde sevgi görmedikleri, mutsuz bir çocukluk geçirdikleri, ataerkilliğin, toplumsal cinsiyet rollerinin ve kuralların kadınların yaşamalarına izin vermeyecek şekilde onları sardığı görülmüştür.

3.2.2 Anlatılmayan Trajedi: Taciz ve Tecavüz

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların önemli bir kısmının yaşamının belirli döneminde aile içinde akrabalar tarafından veya çoğunlukla tanıdıkları kişiler tarafından tacize veya tecavüze uğradığı görülmüştür. Kadınlar çocukluk döneminde yaşadıkları travmayı şöyle anlatmaktadır:

Üvey abim beni çok taciz ediyordu. Tecavüz etmiş kadar oluyordu. Çocuklukta alınan yaralar hiç kapanmıyor (Çiğdem, 51; eşi).

On altı yaşında tecavüze uğradım. Çay bahçesine giderken bir evin önünden geçerken bir kapı açıldı. Birisi beni içeri çekti. Tecavüz etti. Korkumdan babama söyleyemedim (Sardunya, 31; erkek arkadaşının anneannesi).

Ben küçükken abim beni taciz etti. Ama kimseye söyleyemedim (Gardenya, 58; müşteri).

Ben astım hastasıyım. Köye hava değişimi için gittiğimizde herkesin tarlaya gittiği bir zamanda dayımın oğlu beni taciz etti. 2,5 yıl sürdü bu taciz. Kimseye anlatamadım. Hala da anlatmadım. Hayatım konuşulabilir olsaydı ben burada olmazdım. Eğer söyleseydim ağabeylerimin başı derde girerdi (Yonca, 36; işveren).

Kadınlarla yapılan görüşmelerde yaşanan bu taciz veya tecavüz olaylarını kimseye anlatamadıkları, yaşadığı travmatik olayı anlatanlara da ya inanılmadığı veya şiddete uğradıkları görülmüştür. Kadınlar yaşadıkları bu deneyimleri şöyle anlatmaktadır:

Ben 10 yaşındayken amcamın oğlu (17) beni taciz etti. Yengeme söyledim. Beni dövdü yuvaya geri gönderdi. Bir daha da geri almadılar (Gül, 46; müşteri).

Dokuz yaşındayken büyük halamın oğlu (16) tarafından tacize uğradım. Söylediğimde beni suçladılar, dayak yedim (Gardenya, 58; müşteri).

Ben dokuz yaşındayken ablamın eşi bana tecavüz etti. Daha sonra bir kez daha tecavüz etti. Ben çocuk olduğum için ne olduğunu anlamadım. Babam, annemi ve ablamı öldürür diye söyleyemedim. Sonrasında ablamın kocası tekrar geldi. Bana tecavüz etti. Anneme söyledim. Ablama söyledim. Söyleme kimseye seni öldürürler dediler (Başak, 50; üvey çocuğu).

On üç yaşındayken üvey babam bana tecavüz etti. Annem hiçbir şey yapmadı. Dahası beni dövdü. Annem eşini bizden daha çok severdi (Buket, 63; komşusu).

Kadınların çocukluk döneminin yanı sıra yetişkinlikte de tecavüze uğradığı görülmüştür. Bu tecavüzleri kimi zaman kadınların eşi gerçekleştirirken; kimi zamanda tanıdıkları komşuları, akrabalar gerçekleştirmiştir. Kadınlar yetişkinlik döneminde yaşadığı bu travmatik olayları şöyle ifade etmiştir:

Komşumuzdu. Eşiyle arkadaşım. Bir gün bana telefon etti. Eşine güvenmediğini söyledi. Ben de eğer böyle bir durum varsa boşanmasını söyledim. Sonra ertesi gün beni tekrar aradı özür dilemek için. Sonra bir gün bana tecavüz etti. Görüntüleri çekmiş. Bana sürekli şantaj yapmaya başladı. Bende görüntüleri alabilmek için ara sıra onunla birlikte oluyordum. Bu arada intihar etmeye kalktım kurtardılar (Zambak, 33; komşusu).

Eşim bana tecavüz ediyordu. Ablamın yanına gidiyordum. Gelip bizi alıyordu. Annemler üzülmesin diye söylemiyordum (Leylak, 31; eşi).

Görüşmeler sonucunda kadınları, taciz veya tecavüz eden kişinin aile içinden birisiyse çoğunlukla olayın kapatıldığı, kadınların bu durumu söylemeye çekindiği veya söylediğinde de kendisine karşı şiddet uygulandığı görülmüştür. Kadınların bir kısmı küçükken tecavüze uğradığında babasının annesine zarar vereceği düşüncesiyle olayı anlatmamıştır. Bazı durumlarda da kadınlar o dönemde küçük oldukları için tacizin ya da tecavüzün farkında olmamıştır. Sonuç olarak, yaşanan taciz veya tecavüzün kadınları oldukça derin etkilediği ve ataerkilliğin baskısından kaynaklı kadınların bastırıldığı, şikâyetçi olamadığı ve kadınların bu durumu kabullendiği görülmüştür.

3.2.3 Ataerkilliğin Evlenmedeki Yansımaları: Baskıdan Kaçış, Zorla ve Çocuk Yaşta Evlendirilme

Kadınların, “kız çocukları okumaz, kız çocukları gezmez” hatta “kız çocukları çok yemez” gibi ataerkil söylemlerden bunalmaları ve yaşadıkları eril şiddet onları yaşamını değiştirecek arayışlara itmiştir. Sonuçta ise bazı kadınlar çözüm yolunu, kendilerine daha iyi bir gelecek vaat ettiğini düşündüğü kişiye kaçmakta görmüştür. Kadınlar evden kaçıp evlenme öykülerini şöyle ifade etmiştir:

On sekiz yaşında kaçarak evlendim. Eşimin amcasının tekstil atölyesi vardı. Orada tanıştık. Amcası beni söylemiş iyi kız diye. Sonra bana geldi, seninle konuşmak istiyor ama çekiniyor niye. Abimin eşinden dolayı çok sıkıntılarım vardı. Ben de doğru düzgün düşünmeden bir haftada kaçtım eşime (Leylak, 31; eşi).

On yedi yaşında evdeki olaylardan dolayı eşime kaçtım (Sardunya, 31; erkek arkadaşının anneannesi).

Abimi görmemek için zengin olduğunu bildiğim birisine kaçtım (Gardenya, 58; müşteri).

Yirmi yaşında ailemin baskısından kurtulmak için kaçarak evlendim (Frezya, 31; kocasının sevgilisi).

Kadınların bir kısmı da zorla ve küçük yaşta evlendirilmiştir. Kadınlar, evlendirilme hikâyelerini anlatırken bazıları henüz kadınlığa dahi geçiş yapmadıklarını, küçük oldukları için ilk çocuklarına annelerinin baktığını ifade etmiştir. Kadınlar küçük yaşta evlendirilme hikâyelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Ben 13 yaşındayken babamın bir akrabası vardı. Aynı mahallede oturuyorduk. Annem de aynı mahallede olduğumuz için bana göz kulak olacağını düşündüğünden çok bir şey demedi. Eşim 20 yaşındaydı. Evlendikten hemen sonra hamile kalmışım. Karnım büyüyor diye üzülüüyordum. İlk iki çocuğumu annem büyüttü zaten (Çiğdem, 51; eşi).

On dört yaşında beni nişanladılar. Beni istemeden nişanladılar (Gardenya, 58; müşteri).

On üç yaşında beni görücü usulü evlendirdiler (Hanımeli, 51; eşi).

On altı yaşında amcamın oğlu ile evlendim yine aynı şekilde sorulmaksızın (Nergis, 40; erkek arkadaşı).

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde, kadınların yaşamlarını çevreleyen eril zihniyetin onlara yaşam hakkı tanımaması sonucu bazı kadınların sadece sevgi bulmayı ümit ettikleri, çoğunlukla çok kısa süre önce tanıdıkları kişilere kaçmalarına neden olmuştur. Bazı kadınlar da bu ataerkil baskılara karşı gelebilecek yaşta dahi olmadıkları için kadınlar küçük yaşta, evliliğin, çocuk sahibi olmanın ve kadınlığın ne anlama geldiğini dahi bilmeden görücü usulü ve zorla çoğunlukla akrabalarla evlendirilmiştir. Kadınlar evlenmek istemediklerinde de şiddet uygulanarak evlendirildikleri görülmüştür.

3.2.4 Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Kabullenilmiş Ataerkillik

Kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların gerek çocukluk döneminde gerekse yetişkinlik döneminde şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Kadınların yaşadığı bu durum kısır döngü şeklindedir. Şiddetten kaçış için evlenmeyi seçtiğinde kadınlar yine şiddet ağına düşmektedir. Kadınlar baba evindeki şiddetten kurtulacağını düşünürken evlendiklerinde de şiddet görmeye devam etmiştir. Kadınlar eğer çocukları varsa bu şiddete onlar için katlanmaktadır. Kadınlar yaşadıkları şiddet sarmalını şu şekilde ifade etmiştir:

Evlendikten sonra eşimde sürekli içerdi. Şiddet görüyordum. Eşimin kardeşleri, eşimi bana karşı kışkırtırdı. O da beni döverdi (Orkide, 24; nişanlısı).

Eşimle aramız hiç iyi değildi. Saygı yoktu aramızda. Çocuklar olduğu için mecbur katlandım. Şiddet uygulardı bana. Ailem eşim şiddet uyguladığında eşimin ailesine karşı

beni savunmuyordu (Zambak, 33; komşusu).

İlk zamanlar evliliğimiz iyiydi. Sonra alkol, esrar kullanmaya başladı. Kadınlarla birlikte olmaya başladı. Eşim ara sıra da beni döverdi (Gardenya, 58; müşterisi).

Çok sıkıntı çektim ama anneler mutsuz olmasın diye bir şey diyemedim, boşanamadım. Eşim bana şiddet uygulardı. Beni para karşı erkeklerle beraber olmam için zorladı. Eşim hiçbir şey vermiyordu. Para vermiyordu (Çiğdem, 51; eşi).

Ataerkil dayatmalar ve toplumun kadına yüklediği cinsiyetçi roller, kadınlar evlendikten sonra da devam etmektedir. Kadınlar yaşadıkları şiddet ve baskıdan kurtulmak istediğinde de boşanma sürecinde karşılaşılan ilk engel eşi olmuştur. Eğer kadın çalışıyor ve eve para getiriyorsa eşi boşanmak istememektedir. Bunun dışında kadınlar boşanma sürecinde pek çok aile ve çevre baskısıyla da karşı karşıya kalmaktadır. Kadınlara, aile büyükleri tarafından gelinlikle çıktıkları evden kefenle girecekleri söylenmektedir.

Yapılan görüşmeler sonucu kadınların yaşadığı ataerkil dayatmalara katlanmak zorunda kaldıkları, katlanamayıp şikâyet ettiklerinde de şiddetin özel alan görülmesi nedeniyle yeterli müdahalenin gerçekleştirilmediği anlaşılmıştır. Dahası karakolda bazı polislerin karı kocayı barıştırıp geri gönderdiğini veya eşinin bir gün nezarete kalıp tekrar çıktığını söylemiştir. Kadınlar için bulunan çözümler yine ataerkil çarkların dişlileri arasında ezilmeye mahkûm olmuştur. Kadınlar boşanmayı başardığında ise aile büyükleri tarafından kötü karşılandığı, kadına boşandığı için kötü yakıştırmalar yapıldığı, aile üyeleri tarafından kadına tavır alındığı öğrenilmiştir. Kadınlar, boşanma konusunda yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

Boşanmayı düşündüm. Babamla konuştuğumda evden kaçarak evlendiğim için beni eve kabul etmedi. Katlanmak zorunda kaldım (Gardenya, 58; eşi).

Zaten babasız olarak büyümenin verdiği büyük bir boşluk vardı içimde. Bu boşluk hayatımı kaplayacak kadar büyüdü evlendikten sonra. Yedi yıl sırf çocuklarım babasız

kalmasın diye eşime katlandım. Ne zamanki şiddet çocuklarıma yönelik olmaya başladı o zaman boşanmak istedim. İki yılı aşkın süre bunun mücadelesini verdim ama kurtulamadım (Kasımpatı, 35; üniversitedeki hocası).

Eşimle boşanmak istediğimde eve para getiren kadını neden bırakayım dedi. Tarlaya, hayvanlara hep ben bakardım (Begonya, 44; eşi).

Eşim eve sürekli kadın getirirdi. Ben evimle, bahçemle ilgilenen bir insandım. Evim, yuvam dağılmasın diye kimseye bir şey demedim. Ayrılırsam çocuklarım kötü yola düşer diye sabrettim (Nilüfer,48; eşi).

Ayrılmak istediğimde gelinlikle gittin kefenle girersin eve dediler. Eşim çocukları sana göstermem dedi. İntihar etmek istedim, ilaç içtim, beni kurtardılar. Ailenin ve çevrenin tekrar evlenemezsin, başka birisiyle evlenemezsin, boşanamazsın şeklindeki baskıları beni de karşımdaki insanı (ölen kişi) da mahvetti, bizi intihara yöneltti (Nergis, 40; erkek arkadaşı).

Askerden gelecek bir oğlum vardı. Onu da evlendirdikten sonra eşimden boşanacaktım ama buraya düştüm (Fulya, 59; kocasının sevgilisi).

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların hayatları hep var olmaya çalışmanın mücadelesiyle geçmiştir. Kadınlar yaşadıklarına hiç başkaldıramamıştır. Çoğu zaman onlara kararlarıyla ilgili hiçbir şey sorulmamış ve verilen kararın uygulanması istenmiştir. Bu durum kadınların hayatını oldukça etkilemiştir. Bir kadın, konuyla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Bir kadın olarak hayatım hep mücadele ile geçti. Okuma mücadelesi, topluma varlığımı gösterme mücadelesi, kurduğum yuvada kişilik mücadelesi. Hep bir başkasının hayatıma koyduğu engelleri aşmakla uğraştım (Kasımpatı, 35;üniversitedeli hocası).

Kadınların yaşamına bakıldığında ataerkil kodların onlara işlendiği, kadınların şiddeti içselleştirdiği ve kadınların bu kodlarla hareket etmeye başladığı görülmüştür. Annelik rolü, kadınlara küçüklükten itibaren işlendiği için bazı kadınlar da boşanmayı düşünmemekte, kendilerine göre fedakârlık yaparak evliliğe çocukları

için katlanmakta ve kocalarına tekrar şans vermeleri için ikna edilmektedir. Kadınlar yaşadıkları baskıyı ve şiddeti normalleştirmelerine ilişkin görüşleri aşağıdaki şekildedir:

Nişanlıyken alkol aldığını öğrendim ama ayrılamadım. Boşanmayı düşünmedim. Kaderim diye düşündüm. Eşimle normal bir ortamımız olmadı. Eve içkili arkadaşlarını getirirdi. Onların da hizmetini gördürürdü (Nilüfer, 48; eşi).

Eşimin davranışları, tavırları, çevrenin tutumu beni buraya getirdi. Eşimden şiddet gördüğümde anneme söyledim. Annem beni susturdu. Çünkü o da hep öyle görmüş. Kimseye anlatamadığım için öfkeyi kendime yöneltiyordum. Hiçbir şey olmamış gibi davranmak çok zor olmaya başlamıştı (Defne, 32; eşi).

Görüşülen kadınların yaşamlarına bakıldığında kadınların yaşamlarında hep ezilmişlik olduğu görülmüştür. Bu ezilmişlik, kadınlar yaşamlarındaki karşılaştığı olumsuzlukla başedememelerine neden olmuştur. Kadınlara kız olarak doğmalarından itibaren dayatılan ataerkil kodlar ve büyümeye başladıklarında onları çevreleyen toplumsal cinsiyet rolleri kadınların kendi başlarına karar vermelerine izin vermemektedir. Kadınlar yaşamları boyunca hep bir erkeğin otoritesi altında olmuş ve bu durumu çok da sorgulamamıştır. Bu nedenle kadınlardan şanslı olanların bir kısmı eşlerinden boşansa da çok fazla zaman geçmeden tekrar evlenmiştir. Kadınlar şiddet görüp yaşadıklarının normal olmadığını farkettiğinde de eril sistem kadının başkaldırısına, kendisini var etmesine izin vermemiştir. Kadınların bir kısmı “elalem ne der” düşüncesiyle boşanmış bir kadın olmayı gururlarına yedirememektedir. Kadınların bir kısmı da boşanmak için çocuklarının birer yetişkin olup kendi ayakları üzerinde duracağı zamanı beklemekte fakat beklemedikleri olaylarla karşılaşmaktadır.

3.3 Suç ve Sonrasına İlişkin Deneyimler

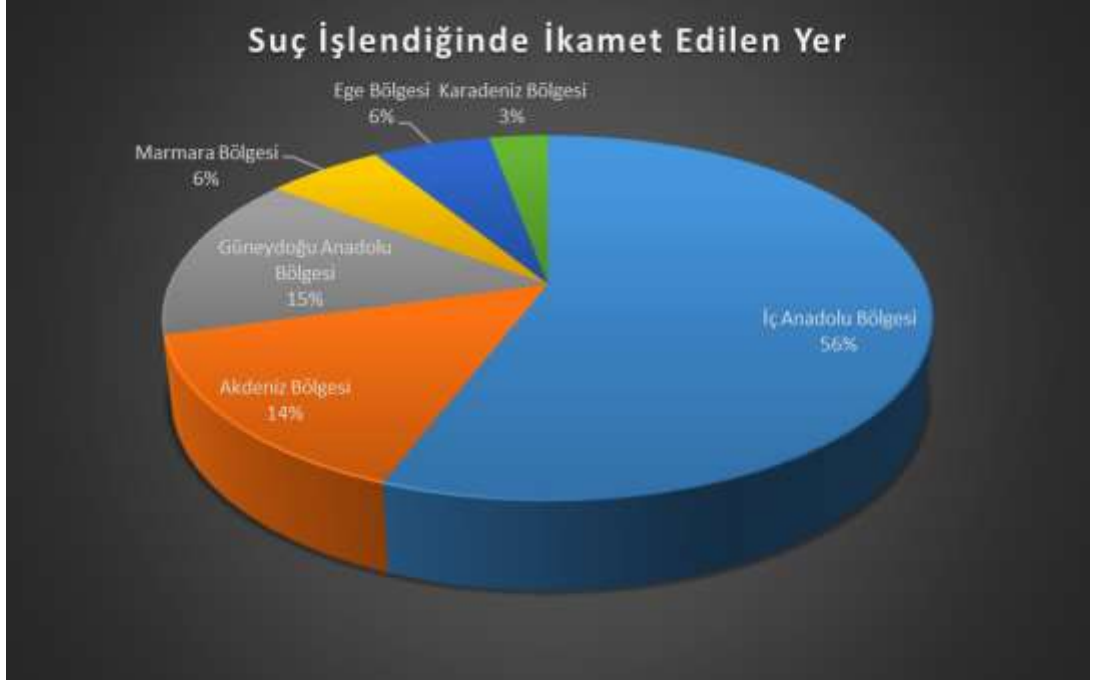
Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların yaşadığı suç deneyimine bakıldığında onların bu suça yönelmesinde etkili olan pek çok ataerkil kodların ve baskının olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kadınların suçu işleme anından cezaevine girene kadarki süreçlerinde de ataerkilliğin etkili olduğu görülmüştür. Örneğin kocasını öldüren bir kadına jandarma "*Niye öldürdün kocanı, insan kocasını öldürür mü?*" diye ataerkil söylemde bulunmuştur.

Bu bölümde suç ve sonrasına ilişkin deneyimlerinde ilk olarak kullanılan *suç aleti, öldürülen kişiye yakınlık, kadınların ailesinde suç geçmişi, kadınların suç geçmişi, cezaevinde bulunma süresi ve alınan ceza süresi* ele alınmıştır. Ardından kadınların *olay anında yaşadıkları, olay sonrasında yaşadıkları, karakol ve mahkeme süreçleri ve alınan cezaya dair düşünceleri* incelenmiştir.

3.3.1 Kadınların Suça İlişkin Bilgileri

Adam öldürme suçundan cezaevine girmiş kadınların suça ilişkin bilgileri suçun işlendiği bölge, ailedeki suç geçmişi, suç aleti, öldürülen kişiyle yakınlık, daha önceki suç deneyimi, cezaevindeki kalınan süre ve alınan ceza süresine ilişkin bulguları içermektedir.

Suç işlendiğinde kadınların ikamet ettiği bölgelere ilişkin dağılım Şekil 3.2’de verilmiştir.

Şekil 3.2 Suçun İşlendiği Yerin Bölgelere Göre Dağılımı

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde suçun işlendiği bölgeye bakıldığında olayların %56'sinin İç Anadolu bölgesinde gerçekleştiği görülmüştür. Bunun ardından Güneydoğu Anadolu (%15) ve Akdeniz bölgeleri (%14) gelmektedir. Suçun işlendiği bölge olarak en az ise Karadeniz bölgesidir (%3).

Çizelge 3.3. Kadınların Öldürülen Kişiye Yakınlığı ve Kullanılan Suç Aleti

Suç Aleti	Öldürülen Kişiye Yakınlığı	S	%
Ateşli Silah	Müşterisi	1	11,1
	Erkek arkadaşı	2	22,2
	Eşi	3	33,3
	Nişanlısı	1	11,1
	Tacizci	1	11,1
	Komşu	1	11,1
	Toplam	9	100
Delici ve Kesici Alet	Eşi	4	23,5
	Nişanlısı	1	5,9
	Erkek arkadaşı	2	11,7
	Akraba	2	11,7
	Erkek kardeşi	1	5,9
	Eşinin sevgilisi	1	5,9
	Komşusu	3	17,6
	Çalışma arkadaşı	2	11,8
	Müşteri	1	5,9
	Toplam	17	100
Boğarak	Çocuğu	1	50
	Üvey çocuğu	1	50
	Toplam	2	100
Sert Cisim	Eşinin sevgilisi	1	50
	Eşi	1	50
	Toplam	2	100
Bilinmiyor	Müşterisi	1	25
	Eski eşin akrabası	1	25
	İşçi	1	25
	Eşi	1	25
	Toplam	4	100
Toplam		34	100

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlar tarafından kullanılan suç aletine bakıldığında, öldürme eylemlerinin yarısında delici ve kesici aletlerin kullanıldığı görülmektedir (%50). Ardından en fazla kullanılan suç aletinin ateşli silahlar olduğu görülmüştür (%26,5). En az kullanılan suç aleti sert cisimle vurma ve

boğarak öldürmedir (%5,9).

Suç aleti ve öldürülen kişiyle yakınlığa bakıldığında, ateşli silah (%33,3) ve delici ve kesici alet kullanılarak gerçekleştirilen ölümlerde (%23,5) en fazla eşin öldürüldüğü görülmüştür. Kadınların öldürülen kişiye yakınlık durumuna bakıldığında ise, %26,5’inde öldürülen kişinin kadının eşi olduğu görülmüştür. Bunun ardından %11,8’nin erkek arkadaşı ve %11,8’nin de kadının komşusu olduğu görülmüştür. Kadınların öldürülen kişiye yakınlığında en az tacizcisi (%2,9), işçi (%2,9) ve erkek kardeşi (%2,9) olduğu görülmüştür.

Çizelge 3.4. Suç Geçmişi ve Ceza Süresine İlişkin Bilgiler

Suç Geçmişi ve Cezaevinde Kaldığı/Kalacağı Süre		S	%
Ailede Suç Geçmişi	Var	12	35,3
	Yok	22	64,7
	Toplam	34	100
Kadının Suç Geçmişi	Var	4	11,8
	Yok	30	88,2
	Toplam	34	100
Cezaevinde Kaldığı Süre (Yıl)	0-5	15	44,1
	6-11	17	50
	12-14	2	5,9
	Toplam	34	100
Ceza Süresi (Yıl)	10-17	8	23,5
	18-25	10	29,4
	26-33	1	2,9
	34-41	10	29,4
	42+	2	5,9
	Tutuklu	3	8,8
	Toplam	34	100

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların ailesindeki suç geçmişine bakıldığında kadınların %64,7’sinin ailesinde suç geçmişi bulunmazken, %35,3’ünün

ailesinde ise suç geçmişi vardır.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin suç geçmişine bakıldığında %11,8'inin adam öldürme, yaralama gibi suç geçmişleri varken %88,2'sinin herhangi bir suç geçmişi yoktur ve ilk kez cezaevine girmiştir.

Araştırmaya katılan kadın hükümlülerin cezaevinde bulunma süresine bakıldığında %50'si 6-11 yıldır cezaevinde bulunurken, %44,1'i 0-5 yıldır cezaevinde olduğunu söylemiştir. Kadınların %5,9'u ise 12-17 yıldır cezaevindedir.

Araştırmaya katılan kadınların aldıkları ceza süresine bakıldığında en fazla 18-25 yıl (%29,4) ve 34-41 yıl (%29,4) ceza aldıkları görülmüştür. 34-41 yıl arası ceza alan kadınların arasında ağırlaştırılmış hapis cezası alanlarda vardır. Kadınların %8,8'i ise tutukludur.

3.3.2 Olay Anı: Namus, Kıskançlık ve Şiddet

Kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların hiçbirinin cinayeti planlamadığı, kavga sırasında öldürme eyleminin bir anda gerçekleştiği görülmüştür. Yaşanan bu kavgaların temelinde ise ataerkil sistemin kadın üzerinde oluşturduğu baskı, eşini kıskanma, namus ve uzun yıllar süren sistematik şiddet vardır. Kadınlar, öldürülen kişinin kendisine hakaret ettiğini ve bunun sonucu dayanamayıp maktulü öldürdüğünü söylemiştir. Birkaç kadın da olay anında alkol veya madde etkisinde olduğunu söylemiştir. Kadınlar adam öldürme hikâyelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bir gün elim evine çağırdı konuşmaya. Bulduğumuz yer tenhaydı ben de yanıma bıçak aldım. Konuşurken kavga etmeye başladık. Zaten eşimle de ilişkisi olduğunu düşünüyordum. Eşim kendi çocuklarını önemsemez ama onun çocuklarını önemserdi. Elim bana tartışma esnasında küfür etti. Ben de dayanamadım onu bıçakladım (Yasemin, 40; eltisi).

Kocamın birlikte olduğu kadını nacakla (baltayla) öldürdüm. Tarlaya gitmişim. O da geldi. Daha önce de konuşuyorduk ama bu kez bana cevap verdi. Eşimle ilişkisi olduğunu bildiğimi o da biliyordu, eşim de biliyordu. Cinnet geçirdim. Kadını öldürmüşüm. Nasıl öldürdüm hatırlamıyorum. Sonra şehir dışında düğün vardı. Oraya gittik. Dönüşte oğlum aradı polislerin beni beklediğini söyledi. Önce ben yapmadım dedim. Yaralandı falan sanıyordum. Sonra hatırladım. Oğlum ‘kadını çok kötü öldürmüşsün’ dedi (Fulya, 59; kocasının sevgilisi).

Yapılan görüşmelerde kadınların kavga sırasında kullanılan kötü sözlere karşı hassas oldukları ve adam öldürme suçunu işlemelerinde oldukça etkili olduğu görülmüştür. Kadınların kullanılan kötü sözlere karşı hassasiyetlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Birisi beni telefonla aradı, birlikte olmak için randevu istedi. Evde bir kız arkadaşım daha vardı. Onunla birlikte oldular. Ben esrar içiyordum. Kafam iyi değildi. Odadan çıkınca arkadaşım parayı vermediklerini söyledi. Adam da kötü söz söyledi bana. Benim de küçüklüğümden beri böyle kötü sözlere karşı bir hassasiyetim var. Evde pompalı tüfek vardı. Önce havaya ateş attım. Tekrar aynı sözü söyleyince adamı vurdum. Sonra teslim oldum. Çok pişman oldum. Adam korksun da gitsin diye düşündüm. Olaydan sonra silah olmasaydı evde diye düşündüm (Gül, 46; müşterisi).

Olay günü eşim beni dövdü. Ölmüş anneme küfür etti. Zoruma gitti. Aramızda münakaşa başladı ve beni dövdü. Bir ara elinden kurtulup diğer odaya kaçtım. Tüfek vardı. Elinden kurtuldum öldürdüm. Bir anda olay oldu. Daha önce öldürmeyi hiç düşünmedim. Çok kötü dövmüştü (Begonya, 44; eşi).

Görüşülen kadınların hayatlarına bakıldığında adam öldürme suçunun arkasında onları doğrudan veya dolaylı olarak adam öldürme eylemine yönelten bir ataerkil baskının olduğu görülmektedir. Kadın hükümlüler konuya ilişkin düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Buradaki kadınların hemen hepsi bir erkek tarafından cezaevine konulmuştur (Frezya, 31; kocasının sevgilisi).

Kadınların yeri burası değil. Hiçbir kadın kendiliğinden gelmez buraya. Hepsinin arkasında bir erkek var. Hikâyeler hep aynı (Badem, 31; nişanlısı).

Araştırma kapsamında görüşülen kadınlar olayı planlamadıklarını söylemiştir. Kadınların yaşamlarında belirli hassas noktalarının olduğu ve kavga sırasında bu noktalara dokunmaların kadınların bu suçu işlemelerine neden olduğu görülmüştür. Yapılan görüşmelerde kadınların cinayet anına gelene kadar pek çok travmatik olay yaşadığı ve her ne kadar cezai ehliyetleri olduğuna dair rapor verilse de kadınların psikolojilerinin yerinde olmadığı görülmüştür. Buna ek olarak kadınları suça götüren patikaların en büyüğünün ataerlik örüntüler olduğu görülmüştür. Bunun sonu olarak da kadınlar en fazla eşlerini veya erkek arkadaşlarını öldürmüştür.

3.3.3 Cinayet Sonrası Yaşananlar

Adam öldürme eyleminden sonra kadınların, çoğunlukla kaçmayı düşünmediği ve polisi arayıp teslim olduğu görülmüştür. Kadınlar cinayet sonrası yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

Eşim öldüğü halde beni serbest bıraktılar. Bir hafta sonra tutukladılar. İstesem kaçardım. Alt komşumuz polisti. İnanmadı bana. Kimse inanmadı. Olaydan sonra bir şey düşünemedim. Eşim öldüğü için üzuldüm. Hayatta olsaydı, ağır yaralı bile olsaydı, ben cezaevine girmezdim. Benim aleyhimde bir şey demezdi (Lale, 29; eşi).

Eşimi öldürdükten sonra sürekli bana eşimi öldürmem için baskı yapan, sen öldür ben kaldırıyorum diyen erkek arkadaşına mesaj attım. Sonra aradım. Telefonu kapattı (Leylak, 31; eşi).

Eltimi öldürdükten sonra kapıyı kilitledim. Sonra polise telefon ettim. “Cinayet işledim. Gelip beni alın” dedim. Eşimi aradım, “Teslim olma sakın” dedi. Ama ben teslim oldum (Yasemin, 40; eltisi).

Kadınlarla yapılan görüşmede öldürme eylemini planlamadıkları için, suçu

işledikten sonra vicdani olarak rahatsız oldukları ve teslim oldukları görülmüştür.

3.3.4 Karakol ve Mahkeme Süreci

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların, tutuklandıktan sonra karakola getirildiğinde bazı kadınlar polisin kendilerine iyi davrandığını söylerken bazıları kendilerine şiddet uygulandığını ve bunu ispatlayamadıklarını, suçu kabul etmeleri için kendilerine kötü muamelede bulunduğunu ifade etmiştir. Kadınlar, mahkeme sürecinde ise çoğunlukla hâkim ve savcılarının yeterince ilgilenmediğini, özellikle maddi imkânsızlıklar nedeniyle kendilerine baro tarafından atanan avukatların sadece duruşmaya çıkıp kadınların beraatını istediğini belirtmiştir. Kadınlar karakol ve mahkeme süreçleriyle ilgili yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

Emniyette dayak yedim. Suçu kabul etmem için 4 gün dövdüler beni. Karşımda çocukların saçlarını okşuyorlardı. Onlara kötü şeyler yapacağız diye. En sonunda ben de kabul etmek zorunda kaldım. Hâkime de dedim. Çocuklarım var. Benden daha kötü duruma düşerler. Ceza verecekseniz de dışarıdan verin diye. Bana bir şans verin diye. Hatalıyım evet ama bir söze bu ceza çok ağır. Herkes bir şansı hak ediyor. Özellikle anneyse. Çocuklarımın dersi çok iyiydi. Şimdi bilmiyorum nasıl. Çocuklarımı göstermiyorlar. Beni suçluyor eşimin ailesi. Mahkeme de çok kötüydü. Emniyette okutmadan imzalattılar. Baro avukatı bile onlardan yana. Darp raporunu da doktorlar bakmadan imzalıyor. Zaten hükümlü olduğunu görünce bir garip bakıyorlar sana. Sanki canavarmışsın gibi. Aklımdan bile geçmezdi böyle olacağı. Devamlı cezaevine girip çıkanlar için bir şey demiyorum ama ilk kez girenlere şans verilmeli. Bir ay yatınca insanın akli başına geliyor zaten (Gelincik, 35; eşi).

Polis zorla cinayeti benim azmettirdiğime dair ifade imzalatmak istedi. Ben de kabul etmeyince beni yumrukladı. Dişimi kırdı (Begonvil, 55; işçisi).

Teyzenin evine 3 gün gittiğimiz için öldürme eylemi planlıya girdi. 3,5 yıl mahkeme sürdü. On dört yıl yağmadan, cinayet suçu içinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verdiler. Mahkeme çıkışında ben ağlarken komşu teyzeyi öldüren erkek arkadaşım gülüyordu. “Bana yar olmadın kimseye olamayacaksın burada öleceğiz” diye. Şimdi

Yargıtay'a bir dilekçe yazsa ben çıkarım. Hala ara sıra mektup yazıyor ama ben cevap vermiyorum. Erkek arkadaşım hâkime "Onu koruyorsunuz" dedikçe daha çok ters tepti. Hâkim cezayı gülerek verdi zaten (Açelya, 27; komşusu).

Kadın hükümlüler mahkeme sürecinde öldürülen kişinin hısımları ve akrabalarının maddi olarak güçlü olması nedeniyle suçsuz olduklarını ispat edemediklerini ifade etmiştir. Kadınların bir kısmı da uğradıkları tecavüzü veya tacizi mahkeme esnasında utanıp söyleyemediklerini ifade etmiştir. Kadınlar, konuyla ilgili yaşadıklarını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

Mahkemede kayınvalidem ve kayınpederim olduğu için işverenin bana tecavüz etmeye çalıştığını anlatamadım. Soru sordular, hepsi çorap söküğü gibi gelecekti, anlatamadım. Hatta hâkim saklama bir şey dedi. Çünkü 60 bıçak darbesi varmış. İlaç kullanmadığım da ortada olunca. Ama onlar var diye söyleyemedim. Eşime de cezaevine girdikten sonra söyledim. Hemen itiraz ettik ama cezam onanmıştı (Yonca, 36; işvereni).

Avukatım yoktu. İkinci mahkemede aldım cezayı. Param olmadığı için itiraz edemedim. Olayı anlattığım için polis tavrı iyiydi. Eşimin ailesi sopalarla saldırdığı için mahkemede konuşamadım. Kayınvalidem su şişesi fırlattı. İkinci mahkemede aldım cezayı (Leylak, 31; eşi).

Polise ifade verirken, mahkemede de bana kötü davranmadılar. Fakat çocuklarım olduğu için mahkemede, kocamın beni başka erkeklerle beraber olmaya zorladığını söyleyemedim. Şahit gösteremedim. Çocuklarımın üzerine suç kalır diye sadece sonunda ben yaptım dedim (Çiğdem, 51; eşi).

Kadınların mahkeme sürecinde karşılaştıkları zorluklardan birisi de mahkemelerinde ataerkil yapının bir parçası olarak işlenmesidir. Kadınlar, mahkemelerde özellikle erkek hâkimlerin kendilerine karşı sert davrandığını ve hâkimlerin erkek maktulleri daha çok koruduğunu söylemiştir. Kadınlar, buna ek olarak, onları mahkemeye getiren şiddetin değerlendirilmediğini söylemiştir. Konuyla ilgili görüşlerini kadınlar şu şekilde ifade etmiştir:

Mahkemeye gelen kadınsa direk suçlu gözüyle bakılıyor. Kadınların özellikle psikolojik yaşamı ve son 1 yıl içinde gördüğü şiddet incelenmiyor. Kadınların çoğu durduk yere suç işlemiyor, mutlaka geçerli bir sebebi oluyor ve bu durum onların cezasına tahrik indirimi olarak yansımıyor. Hâkimler ve savcılar kadınlara karşı ön yargılı yaklaşıyor. Örneğin bir kadın ve erkeğin ilişkisi neticesi olmuşsa burada kadını erkek kandırdı değil; kadın erkeği ayarttı gözüyle bakılıp en üst sınırdan ceza veriliyor. Söylediğim bazı şeyler zapta geçmedi. Bazı şeyler de erkek diliyle yazılmış. Mahkemede ifadelerimin üzerinde durulmadı (Kasımpatı, 35; üniversitedeki hocası).

Mahkemede savcı ‘‘Olay anında orada olmuş da olabilirsiniz olmamış da olabilirsiniz’’ dedi. Kanaatten verdi cezayı. Hâkimler erkeklere daha çok inanıyorlar. Hâkim, savcı beni dinlemedi. Polis dövdü. O esnada hap kullandığım için hissetmedim ama cezaevine girince acısı çıktı hepsinin (Gardenya, 58; müşterisi).

Araştırma kapsamında görüşülen kadınların bir kısmının karakol ve mahkeme sürecinde de ataerkil örüntülerden kurtulamadı görülmüştür. Kadınların ifadeleri kabul etmeleri için kendilerine baskı yapıldığı, mahkemede ise ataerkil bakış açısının mahkeme koridorlarında dolaştığı görülmüştür. Buna ek olarak kadınların yaşadığı şiddet geçmişi dikkate alınmadığını ifade etmişlerdir.

3.3.5 Cezaya Dair

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlara aldıkları cezayla ilgili düşünceleri sorulduğunda bazıları aldıkları cezayı hak ettiğini çünkü bir insanın canını aldığını söylerken; bazıları bu cezayı hak etmediğini, suçu ağır tahrik altında işlediğini, yaşadığı şiddetin göz önünde bulundurulmadığını söylemiştir. Bazı kadınlar ise öldürdükleri kişilere değil ölen kişinin çocuklarına ve kendi çocuklarına üzüldüğünü, çocuklarını yalnız bıraktıkları için kendilerini kötü hissettiklerini söylemiştir. Kadınlar, aldıkları cezayla ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Her şeyin bedeli vardır. Sonuç ne olursa olsun bir insanı öldürdüm (Gül, 46; müşteri).

Çok ceza aldığımı düşünüyorum. Bana yapılanlardan sonra 25 yıl çok fazla (Zambak, 33; komşusu).

Hiçbir zaman suçsuz olduğumu düşünmedim. Ama 36 yıl müebbet cezayı hak etmedim. Belki 15-20 yıl alabilirdim ama müebbet çok fazla. Mahkemede de kendimi savunacak durumum yoktu (Sümbül, 24; çocuğu).

Bu cezayı hak etmediğimi düşünüyorum. Bana tecavüz eden kişi tutuklanıp yargulansaydı benim yerime o cezaevinde olurdu (Karanfil, 33; ortağı).

Bu cezayı hak etmediğimi düşünüyorum. Bana yapılanlar göz ardı edilmemeliydi (Defne, 32; eşi).

Kadının öldüğüne üzülmiyorum da onun çocuklarını, benim çocuklarımın ahını aldığıma üzülüyorum. Allah'ın verdiği canı aldım. Şimdi aynı şey olsa böyle davranmam (Yasemin, 40; eltisi).

Kadınlarla yapılan görüşmelerde işledikleri suçun cezasını kabul etmekle birlikte çoğunluğu yaşamlarında onları saran ataerkil dayatmalar, şiddet, tecavüz gibi travmatik olayların dikkate alınmadığı için aldıkları cezayı fazla bulmakta ve adaletli davranılmadığını ifade etmektedir.

3.4 Kadınların Cezaevi Yaşamı

Adam öldürme suçu diğer suçlara göre daha ağır bir suçtur ve bu suçtan cezaevine giren kadınların önemli bir kısmı düşük gelire sahiptir. Buna ek olarak bazı kadınların ziyaretçileri de gelmemektedir. Bu nedenle kadınların bir kısmı cezaevine girdikten sonra cezaevi yönetiminin onayıyla onun için uygun olabilecek bir işte çalışmaya başlamaktadır.

Kadınlarla yapılan görüşmelerde önemli bir kısmının eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmüştür. Buna karşın bazı kadın hükümlülerin, cezaevine girdikten sonra

okula tekrar başladığı görülmüştür. Kadınların bir kısmının da cezaevi içinde üniversite eğitimini açıktan devam ettirdiği öğrenilmiştir. Kadınların bir kısmı ise cezaevine girmeden önce hiç eğitim almazken, cezaevine girdikten sonra eğitim almaya başlamıştır.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların cezaevi yaşamı içinde; *cezaevindeki gündelik yaşamları, bir baş etme yolu olarak dindarlık, ötekilerin ötesi: çocuğunu öldüren kadınlar, ağırlaştırılmışlar, cezaevinde kalmanın getirdikleri-götürdükleri, cezaevinde ataerkillik, personel, koğuş arkadaşları ve aile ilişkileri ve benzerlere öğütler* konularını incelenmiştir.

3.4.1 Cezaevinde Gündelik Yaşam

Kadın hükümlülere “Bir gününüz nasıl geçiyor, anlatır mısınız?” diye cezaevi yaşamı sorulduğunda; kadınların yarıya yakını çalıştığını söylerken, çalışmayan kadınlar arkadaşlarıyla konuşarak ve kitap okuyarak günlerini geçirdiklerini belirtmişlerdir. Kadınlardan bir kısmının son zamanlarda artık kitap okumaktan sıkıldıkları ve okumayı bıraktıkları öğrenilmiştir. Bazı kadınlar ise zamanlarını geçiremediği, uzun zamandır cezaevinde kalmanın getirdiği sıkıntıyla herhangi bir çalışmanın içinde bulunmak istemediğini söylemiştir. Kadınlar cezaevindeki zamanlarını geçirme şekillerini şu şekilde ifade etmiştir:

Burada faaliyete gidiyorum. Örgü ve nakış kurslarına katılıyorum. Koğuştaki arkadaşlarla sohbet ediyoruz. Kitap okuyorum (Gül, 46; müşteri).

Arkadaşların yanına gidiyorum. Dedikodular çıkıyor. Benim üzerime kalıyor. Biraz ağlıyorum, biraz neşeli biraz hüzünlü geçiyor zaman (Yasemin, 40; eltisi).

Kurslara katılıyorum. Muhasebe kursuna gittim. Tiyatro kursuna gideceğim (Yonca, 36; işveren).

Pazartesi günü hariç sabah 9'da faaliyetlere gidiyorum. Sabundan şekiller yapıyoruz. Pazartesi günü sabah kuaför var. Öğleden sonraları ise boş. Kızlarla konuşuyoruz, TV izliyoruz (Papatya, 18; komşusu).

Kadınlardan özellikle maddi geliri olmayanların çalıştığı görülmüştür. Kadınlar aynı zamanda cezaevinde çalışmanın kendileri için çok önemli olduğunu, çalışırken hükümlü olduklarını unuttuklarını ifade etmiştir. Kadınlar konu ile ilgili olarak düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Çalışmakla geçiyor zamanım. İşe gidiyormuş gibi hissediyorum kendimi. Koğuşa dönünce mahkûm olduğumu anlıyorum (Lilyum, 46; lokantadaki müşteri).

Burada çalışıyorum. Üniversiteye hazırlanıyorum. Bir yıldır buradayım, geldiğimden beri çalışıyorum (Orkide, 24; nişanlısı).

08.30'da çalışmaya başlıyorum. Dört gibi koğuşa gidiyoruz. Yemek yiyoruz. Ağırlaştırılmış olduğumuz için 4 saat havalandırmamız var. Bir saati zaten biz koğuşa gidene kadar bitiyor. Açık öğretim okuyorum burada. TV izliyorum. Kitap okuyorum. Paramız yeterse gazete alıp okuyoruz (Begonya, 44; eşi).

Kadınların cezaevi yaşamında özellikle geliri olmayanlarda çalışmanın zorunluluk olduğu görülmüştür. Çalışmayanlar ise faaliyetlere katılarak, kitap okuyarak, eğitimlerine devam ederek zamanlarını geçirmeye çalışmaktadır. Bunun dışında cezaevinin günlük rutini içinde mektup gününün, kantin gününün, ziyaret ve telefon gününün kadınlar için ayrı bir öneme sahip olduğu görülmüştür.

3.4.2 Bir Baş Etme Yolu Olarak Dindarlık, Eğitim, Çalışmak ve Çocuklar

Kadınların bir kısmı cezaevine girdikten sonra namaz kılmaya başladığını ve Kuran öğrendiğini söylemiştir. Kadınların, cezaevine girdikten sonra daha kaderci bir anlayışa sahip oldukları görülmüştür. Birkaç kadın hükümlü, cezaevine girmenin onlara katkısının namaz kılmaya başlamaları ve Kuran öğrenmeleri olduğunu ifade

etmiştir. Kadınların bir kısmı, cezaevinde dine yönelmelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Burası bir imtihan yeri. En azından görmediğim şeyleri gördüm. Adımımı daha sağlam atmaya başladım (Sardunya, 31; erkek arkadaşının anneannesi).

Cezaevi yaşamı insanı çok değiştiriyor. Sabretmeyi şükretmeyi, ailenin değerini burada daha iyi anlıyorsun. Anlatılmaz, yaşanır bir yer burası. Gözüm açıldı burada. Şükretmeyi, sabretmeyi, öğrendim. Kuran öğrendim. Namaz kılmaya başladım. Dışarıda olsa bunları yapmazdım (Mimoza, 32; erkek arkadaşı).

Burada Kuran okumayı öğrendim. Allah beni seviyormuş ki intihar etmeye çalışmama rağmen ölmedim, burada yiyecek ekmeğim varmış. Maneviyatın varsa dayanabiliyorsun, onda güç buluyorsun. Burada Kuran öğrenmem liseye başlamam beni güçlü kıldı (Nergis, 40; erkek arkadaşı).

Namaz kılıyorum, Kuran okuyorum. Bu hayatın sınav olduğunu biliyorum. İlk zamanlar bilmiyordum. Neden benim başıma böyle bir şey geldi diyordum. Şimdi anlıyorum. Nasıl olsa bu dünya bitecek. Benim için bitti zaten şimdi ahretim içim çalışıyorum. Belki cennete giderim (Açelya, 27; komşusu).

Kadınlarla yapılan görüşmelerde yaşadıkları bu travmatik olayla başetmede kendilerine birkaç yol seçtikleri görülmüştür. Bunlardan ilki cezaevinde dine yönelmedir. Kadınlar, yaşadıkları bu travmatik olaya karşı başa çıkma yolu ve günahlarından arınma fırsatı olarak dini görmektedir. Bu nedenle kadınların önemli bir kısmı cezaevinde dini ibadetlere daha ağırlık vermekte ve bu şekilde huzur bulacağını düşünmektedir. Dine sığınmanın yanı sıra cezaevinde çalışmak, eğitimlerine devam etmek, çocukları olan kadınların bir gün çocuklarına kavuşacağı düşüncesi ve çocukları yanında kalan kadınlar için çocuklarıyla ilgilenmek kadınlar için başetme yolu olarak ortaya çıkmaktadır. Yine kadınların aile ziyaretleri de kadınları ayakta tutan etmenlerdendir.

3.4.3 Ötekilerin Ötekisi: Çocuğunu Öldüren Kadınlar

Çocuk öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlar bir yetişkini öldürme suçundan cezaevine giren kadınlara göre psikolojik ve sosyal açıdan daha çok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Yetişkin öldürme suçundan cezaevine giren kadınlar, çocuk öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlara karşı olumsuz bir tutum sergilemektedir. Bu kadınlar, çocuk öldürme suçundan gelen kadınlarla bir arada olmak ve onlarla aynı ortamda çalışmak istememektedir. İnfaz koruma memurlarına da bu isteklerini ilettiklerini ve çocuk öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınların kendileriyle aynı ortamda çalışmaya başlaması durumunda işi bırakacaklarını ifade ettiklerini söylemişlerdir. Buna ek olarak çocuk öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla aynı ortamda bulunmaları durumunda onlara zarar vereceklerini ifade eden kadın hükümlüler de bulunmaktadır.

Çocuk öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlar da özellikle cezaevine ilk girdiklerinde, yetişkin öldürme suçundan cezaevine giren kadınların kendilerine zarar verdiğini, kötü muamelede bulunduğunu söylemiştir. Kadınların çocuk öldürme suçundan gelenlere ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Çocuklarını öldürenlere karşıyım. Kendini savunamayan bir insandan ne ister bir kadın (Zambak, 33;koşusu).

Beni burada en çok etkileyen çocuk cinayetinden gelenler. Ön yargıda bulunmak istemiyorum. Herkes pek çok şey yaşamış olabilir. Ama bir kadının bir annenin bunu yaptığına inanamıyorum. Bir tarafım bunun nedenine bakmak lazım diyor. İnsanlarla bir diyalogum vardır ama bir çocuk sana ne yapmış olabilir. Hepsine bir cevap buluyorum ama buna bir cevap bulamıyorum (Nergis, 40; erkek arkadaşı).

Sadece buradaki hükümlüler çocuk cinayetinden gelenlere tepki gösteriyorlar. Çocuğunu öldürmeden gelen kadınlar beni en fazla etkiliyor. Çocuğunu öldürmeden gelen birisi vardı mesela. Ertesi gün oynadı göbek attı. Herkes tepkili onlara karşı. Ben tepkili değilim ama çok üzülüyorum. Her şeye bir sebep bulabiliyorum ama buna bulamıyorum (Açelya, 27; komşusu).

Çocuğunu öldürme suçundan cezaevine giren bir kadın da çocuk öldürme suçu nedeniyle cezaevinde olduğu için çalışmadığını söylemiştir. Kadın hükümlünün konuya ilişkin görüşü şu şekildedir;

Hükümlüler ile benim bir sorunum yok. Ama çocuk öldürme suçundan dolayı cezaevine girdiğim için psikolojik olarak zarar veriyorlar. Arkamdan benim hakkımda konuştuklarını duyuyorum. Çalışıyordum, benim hakkımda konuştuklarını duydum dayanamayıp işten çıktım (Sümbül, 25; çocuğu).

Çocuk öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlara karşı diğer adli hükümlülerin tepsiki çok serttir. Çocuk öldürme suçundan gelen kadınlarla hiçbir şekilde bir araya gelmek istememektedirler. Çocuk öldürme suçundan cezaevine giren kadınlar da diğerleriyle aynı ortamda bulunmak istememekte veya suçlarını gizlemektedir.

3.4.4 Ağırlandırılmışlar

Adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların bir kısmının ağırlandırılmış müebbet hapis cezası aldığı görülmektedir. Kadınların gün içinde 4 saat havalandırmaları bulunduğu kendi koğuşlarına ait saatte odalarının kapılarının açıldığı, bunun dışında odalarının kilitli kaldığı öğrenilmiştir. Ağırlandırılmış hapis cezası alan kadınlar diğer kadınlardan ayrı ortamda çalışmakta, farklı koğuşlarda kalmakta ve farklı yerlerde faaliyetlere çıkmaktadır. Ağırlandırılmış hapis cezası alan kadınların diğer hükümlülerle konuşması yasaktır. Bu durum ağırlandırılmış hapis cezası alan kadınları olumsuz etkilemektedir. Ağırlandırılmış hapis cezası alan kadınlar aldıkları cezayla ilgili düşüncelerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

Bu cezaevinde ağırlandırılmış müebbetlere iyi davranılıyor. Ama ağırlandırılmışlarla normal müebbetler ve diğerleri arasında çok ayırım var. Burada çocuğunu öldürenler bile normal hayatı yaşıyor. Benden kötü suç işleyen bile normal hayatına devam ediyor. Biz ise diğer hükümlülerden hep ayrı tutuluyoruz. Molalarda bir arada olmamız yasak, selam

vermemiz birbirimize yasak. Bize sürekli ağırlaştırılmış olmamız hatırlatılıyor. Ben hayata gülerek, dalga geçerek bakan bir insanım. O yüzden bunu çok ciddiye almıyorum. Ama bazı arkadaşlar bundan çok etkileniyor. Terörle aynı işlemi görüyoruz. Terörlerle bizim haklarımız aynı. Bu durum bizi üzüyor. Yine de normalde faaliyetlere çıkmamız yasak olduğu halde biz burada faaliyetlere çıkıyoruz. Bizim için iyi oluyor (Açelya, 27; komşusu).

Ağırlaştırılmışlara karşı olumsuz bir tutum var. Ölmüş gibi bakıyorlar bize. Biz normal mahkûmlarla bir araya gelemiyoruz. Bize karşı iyi davrananlar da var ama acıyanlar da var. Otuzdan fazla suç işlemiş mesela birisi, benden fazla suç işlemiş ama ağırlaştırılmış olmadığı için benden fazla hakkı var. Ben bir suç işlemişim. Adamın 60, 70 dosyası var ama o her etkinliğe katılıyor (Begonya, 44; eşi).

Ağırlaştırılmış olduğumuz için odadan çok çıkamıyoruz. Uyuyorum sürekli (Başak, 50; üvey çocuğu).

Ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınlar diğer adli hükümlülerden fiziki ortam olarak ayrı tutulmaktadır. Günün önemli bir kısmı da odada kapalı kalmak ve sınırlı olarak faaliyetlere çıkmak kadınların psikolojilerini olumsuz etkilemektedir.

3.4.5 Cezaevinde Kalmanın Getirdikleri-Götürdükleri

Cezaevi yaşamının kadınların duyguları üzerindeki etkisine bakıldığında bazı kadınlar cezaevi yaşamının kendilerini olgunlaştırdığını yeni şeyler öğrendiklerini söylerken, bazıları cezaevinin kendilerini olumsuz etkilediğini, daha saldırgan olduklarını, artık insanlara güvenmediklerini ve daha içe kapanık olduklarını söylemiştir. Kadınların bazıları ise cezaevinin onların duyguları üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmiştir. Kadınlar, cezaevinin duyguları üzerindeki etkisini şu şekilde ifade etmiştir:

Cezaevinde olduğum sürece hatalarımı gözden geçiriyorum. Yaptığım birçok şeyden pişmanlık duydum. Burada olmadığını bildiğim için uyuşturucudan arındım. Bugün çıkmış olsam içmem. Duygularımda bir fark yok. Ben hep içime kapanıktım. Dışarıda lay lay lom

dum. Ama şimdi mantığım ile düşünmeye başladım (Gül, 46; müşteri).

Beni ben yaptı burası. On altı yaşımdan beri bir yalanın içinde yaşıyordum. Burası beni kendime getirdi. Aile sırrı bile olsa, küçük bir durum bile olsa artık kapatmak istemiyorum. Açıkça her şeyi konuşmak istiyorum. Beni ben yaptı. Duygularımı daha iyi ifade etmeye başladım. Artık karşımdakini daha iyi anlıyorum (Yonca, 36; işveren).

Burada insanları daha iyi tanıdım. Dışarıda insancıldım. Burada insanlardan darbe yememek için uzak duruyorum. İçime kapandım. Buradaki kadınları gördükten sonra insan yaşamak mı ister. Kadın olduğum için hayattan soğudum (Sardunya, 31; erkek arkadaşının anneannesi).

Cezaevinde insanları daha iyi tanıdım. Kendimi daha iyi tanıdım. Artık duygu sömürüsünü kabul edemiyorum. Daha sabırlı, daha sinirli oldum (Lale, 29; eşi).

Kapalı cezaevleri çevresi duvarlarla çevrili bir kurumdur. Burada kadınlar cezaları gereği dışarıdaki hayattan tecrit edilmiş durumdadır. Dolayısıyla kadınlar günlük hayattaki dışarıdaki insanların sahip olduğu birçok olanaklardan mahrum edilmiş durumdadır. Belirli saatlerde havalandırmaya çıkmak ve işledikleri suçun ağırlığı kadınların psikolojilerini olumsuz etkilemektedir. Kadınlar, cezaevinde ayakta kalabilme nedeninin çocuklarının ve ailelerinin varlığı olduğunu ifade etmiştir. Kadınların, cezaevine dair görüşleri şu şekildedir:

Uçurumun kenarında olmak gibi burada olmak. Bu suç sıradan bir suç değil ve üzerimde hep bir ağırlık var. Yalnızsın. Ben burada yaptığım şeylerden (faaliyet, yemek gibi) hiçbir şey anlamıyorum. Bir fanusun içinde cebelleşiyorum. Güçlü olmamın nedeni ailem. Onlar olmasaydı belki de ben yaşamıyor olurdu. Yaşamayı severken bazen yaşamak istemiyorum (Papatya, 18; komşusu).

Cezaevinde olmak iyi bir şey değil tabi. Bir yerden sonra alışıyorsun burada olmaya ama. Sanki burada doğmuş burada ölecekmisşin gibi. Dışarıyı artık çok hatırlamıyorum. Kurallarla yaşamaya alışıyorsun burada. İnsanları çözüyorsun, insan karakterini çözüyorsun çünkü onlarla daha fazla zaman geçiriyorsun (Açelya, 27; komşusu).

İçerisi çok kötü. İçerisi çok soğuk, karanlık. Biz gökyüzünü bile göremiyoruz. En pahalı şey nefes almak. Bazen yıldızları görmek istiyorum. Onu bile göremiyorum. Burada hayat duruyor. Zaman duruyor. Sürekli saate bakıyoruz. Ama zaman geçmiyor. Kantinden hiçbir şey alamıyoruz. Sular kötü (Badem, 31; nişanlısı).

Kadınların bir kısmı da cezaevinde olmaksızın ölmeyi tercih ettiğini ifade etmiştir. Buna ek olarak bazı kadınlar, cezaevini ölmek ve mezara girmek olarak gördüğünü söylemiştir. Kadınların ölüme ilişkin düşünceleri şu şekildedir:

Burada olmak diri diri ölmek. Beyin yaşıyor, görüyorsun ama hissetmiyorsun. Burada olmaksızın ölmek daha iyi. Burada çaresizlik var. Muhtaçlık var. Ailene mecbursun. Yüz kızartıcı burada olmak. Kendimden utanıyorum. Hastaneye giderken kelepçe takılıyor. Herkes bana bakıyor. Çok kötü bir duygu (Gelincik, 35; eşi).

Burada olmaksızın ölmek bile daha iyi. Günah olmasa intihar ederdim. Zaten can aldım. Bir de kendimi öldürsem cezayı ikiye katlarım. Keşke intihar etmek günah olmasaydı (Reyhan, 42; erkek arkadaşı).

Burası üstü açık mezar. Dönüp dolaşp yine aynı yere geliyorsun. En güzel zamanlarım burada geçti. İnsanlarda anlayış yok (Çiğdem, 51; eşi).

Ucu bucağı olmayan bir yer burası. Sadece yaşanan bir mezar. Sadece nefes alıyorsunuz. Gömülüyorsunuz ama yaşıyorsunuz. Yaşadıklarımın sonra burada hiçbir şey beni etkilemiyor (Petunya, 60; eşi).

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınlar cezaevinin kadınlar için daha zor olduğunu, hiçbir kadına cezaevinin yakışmadığını belirtmiştir. Kadınlar konuyla ilgili olarak düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Hiçbir kadının yeri cezaevi değil. Hiç kimse için değil ama kadınlar için çok zor. Bazı kadınların dışarıda çocukları suça elverişli oluyor. Bazılarının çocukları yanında. Bence kadınlara ev hapsi verilmeli. En azından çocuklarıyla birlikte olurlar. Adam öldürme bir

anlık olabiliyor. Ama diğer suçlara karşıyım (Gül, 46; müşteri).

Bir kadının cezaevinde olmasını istemem. Çoluğu, çocuğu, annesi, babası vardır (Begonya, 44; eşi).

Kadının yeri burası değil. Kimsenin değil ama kadının hiç değil (Ortanca, 36; eski eşin akrabası).

Yapılan görüşmelerde kadınların bazıları cezaevinde olmaktan dolayı utanç duyduklarını ifade etmiştir. Kadınlar duygularını şu şekilde ifade etmiştir:

Kadın olarak cezaevinde olmak çok kötü. Hiç güzel değil. Bir kadın cezaevinde olmamalı. Ölse daha iyi. Utanıyorum kendimden. Koğuşta duramıyorum. Memurlardan bile utanıyorum (Reyhan, 42; erkek arkadaşı).

Kadın olarak cezaevinde olmak utanç verici bir şey (Badem, 31; nişanlısı).

Kadınlarla yapılan görüşmelerde, bir kısmı cezaevinin kendilerine sabrı öğrettiği, insanları daha iyi tanıdıkları ve dışarının kıymetini bilme gibi güzel kazanımları olduğunu söylerken; bazı kadınlar daha sabırsız olduğunu, şiddete eğilimli olduklarını ve kimseye güvenmediklerini ifade etmiştir. Kadınların bazıları da cezaevinde olmayı bir utanç kaynağı olarak görmektedir.

3.4.6 Kadınların Personel, Diğer Hükümlüler ve Aile İlişkileri

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde cezaevine girdikten sonra kadınların aile ilişkilerinde kopuşlar olduğu gözlemlenmiştir. Bazı aileler cezaevine giren kadınlarla görüşmeyi keserken bazıları olay olduktan sonra kadınları reddetmiş, ardından kabul etmiş, son olarak ise onlarla iletişimi en asgari düzeye indirmiştir. Bazı kadınların ise aile ilişkileri her zaman devam etmiştir. Bununla birlikte kadınlar içinde kardeşleriyle görüşüp anne babayla görüşmeyen olduğu gibi, sadece kız kardeşiyle görüşüp erkek kardeşiyle görüşmeyen

kadınlar da vardır. Kadınlar, cezaevine girdikten sonra ailesi ve çocuklarıyla ilişkisini şu şekilde ifade etmiştir:

Çocuklarımın kapalı görüşe gelmesini istemiyorum. Açık görüşe gelsinler, sarılayım istiyorum. Eşim geliyor ama gelmesini istemiyorum. Annem, kız kardeşim, erkek kardeşim geliyor, babam gelmiyor (Yasemin, 40; eltisi).

Kimse ziyaretime gelmiyor. Kızım benimle görüşmüyor, iletişimim yok. Benim birlikte olduğum adamdan hamile kalmadan önce iyiydi aramız (Gül, 46; müşteri).

Ben ailemle ve çocuklarımla irtibatı kesmedim. Annem abimin çocuklarına da baktığı için sürekli şikâyet ediyordu. Ben de oğlumu alıp yuvaya verdim. En azından okula düzenli gider diye (Zambak, 33; komşusu).

Çok zor cezaevi ilk kez ailemden ayrı kaldım. Ailem pek gelemiyor. Annem gelemiyor. Ablam geliyor (Orkide, 24; nişanlısı).

Çocuklarımla yuvada oldukları için görüşemiyorum. Abim geliyor ziyaretime ara sıra ama bir şey sormuyor. Ailem görüşüme gelmiyor. Annem gırtlak kanseri konuşamıyor. Bir babam geliyordu. O da öldü (Leylak, 31; eşi).

Kadın hükümlülere personel ve diğer hükümlülerle ilişkileri sorulduğunda kadınlar genel olarak personelle ve diğer hükümlülerle aralarının iyi olduğunu belirtmiştir. Bazı kadınlar sorun yaşamamak adına diğer hükümlülerle mesafeli durduğunu belirtmiştir. Kadınlar, personel ve diğer hükümlülerle ilişkilerini şu şekilde ifade etmiştir:

Personelle aram iyi. Hiç disiplin cezam olmadı. Koğuş arkadaşlarımla da aram iyi. Hepimiz aynı suçu işlediğimiz için beni yargılamıyorlar (Gül, 46; müşteri).

Bazı personelle sıkıntı yaşasam da herkesle genelde aram iyi. Hükümlülerle çok fazla görüşmüyorum. Mesafeli duruyorum. Dedikoduyu boş konuşmayı sevmem. O nedenle mesafeliyim (Yonca, 36; işvereni).

Hükümlülerle sorunum yok ama arkamdan benim hakkımda konuştuklarını duyuyorum. Personel ile aram bazen iyi bazen kötü (Sümbül, 24; çocuğu).

Hiçbiriyle en ufak sıkıntım yok. Diğer hükümlülerle de herkes aynı koğuştta olduğu için sıkıntı yok. Burada düzgün yatmak çok önemli. Kavga edildiğinde ceza üstüne ceza geliyor (Mimoza, 32; erkek arkadaşı).

Burada yüzeysel bir ilişkim var. Buradaki insanlar gerek psikolojilerinden dolayı gerekse her kesimden her ırktan insan olduğu için herkes egemenlik peşinde. Hani önceden ağalık vardı ya. Hala var burada. Buradaki her insan zorba. Zorba olmasa zaten cezaevine düşmez. Cezaevinin kuralı güçlü güçsüzü ezer (Lale, 29; eşi).

Her ne kadar kadınların çoğu diğer hükümlülerle mesafeli durmayı tercih etse de hastalık, üzüntü gibi durumlarda kadınların birbirlerine destek olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili kadın hükümlünün birisi düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Buraya geldikten sonra kleptomani tedavisi gördüm. İlk başlarda arkadaşlardan çok tepki gördüm. Sonra arkadaşlarımla desteğiyle bu rahatsızlığı yendim. O dönemlerde baya ciddi tepki gördüm (Frezya, 32; kocasının sevgilisi).

Görüşülen kadınların çoğunluğu personel ve diğer hükümlülerle herhangi bir sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Kadınların önemli bir kısmı çalıştı ve koğuştta çok az buldukları için çok fazla tartışmaya neden olacak zaman olmamaktadır. Kadınların genelde sorun yaşamamak için personel ve diğer hükümlülere karşı temkinli durdukları görülmüştür. Aile ilişkilerinde bazı kadınların ailesi ziyarete gelirken bazılarının gelmedi görülmüştür. Ailesi ziyarete gelmeyen kadınların hem maddi hem de psikolojik açıdan dezavantajlı olduğu görülmüştür.

3.4.7 Benzerlere Ögütler

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınlar geçmişe döndüklerinde yaşamıyla ilgili özellikle kendilerini cezaevine getiren olayla ilgili pek çok pişmanlık dile getirmişlerdir. Kadınlara cezaevinin dışında kendi yaşamına benzer hayat yaşayan kadınlara kendilerinin yaptığı yanlışlara düşmemeleri için neler tavsiye ettikleri sorulmuştur. Kadınların ilk tavsileri kadınların güçlü olması, çocuklarıyla mutlu olması ve erkeklere kendilerini ezdirmemeleri olmuştur. Kadınlar konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Burası çok zor. Allah kimseyi düşürmesin. Herkese güvenmesinler, kolay arkadaşlık yapmasınlar. Şiddet gören kadınlar önlemini alsınlar. Kadın adamı öldürdüğünde yine kadın zarar görüyor. Kadınlar bilinçli davransınlar. Şiddet gören ya da eşiyile sorun yaşayan kadınlar yardım alsınlar. Hiç kimse için buralarda yıllarının gitmesine değmez. Çocukları varsa onları düşünsünler. Çünkü olan çocuklara oluyor (Mimoza, 32; erkek arkadaşı).

Kadınlar güçlü olsunlar. Ayaklarının üzerinde durabileceklerini bilsinler. Tek başlarına durabilsinler. Kadının kendine güvenmesi gerekiyor. Kadın sürekli yanında güven duyacağı bir erkek arıyor sürekli. Aslında kadının yanında kimsenin durması gerekmiyor. Çocuklarımız için her şeye boyun eğiyoruz, şiddete de boyun eğiyoruz. Kendimize güvenmiyoruz. Karşımızdakine bir şeyler anlatamıyoruz (Defne, 32; eşi).

İlk eşinden boşanmışsa ikinci evliliği yapmasınlar. Çalışıyorlarsa hiç evlenmesinler. Kendi paralarını kazansınlar. Kız çocuklarını okutsunlar. Ezmesinler kız çocuklarını. Kızlar kendilerini daha iyi savunsun. Eşine ve babasına karşı kendilerini ezdirmesinler, savunsunlar (Hanımeli, 51; eşi).

Yapılan görüşmelerde kadınlardan eşlerini aldatanlar dışarıdaki kadınlara eşlerini aldatmamaları, sorunların üstünü kapatmadan çözmeye çalışmalarını tavsiye etmiştir. Kadınların konuya ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

Eşlerini aldatmasınlar (Leylak, 31; eşi).

Dışarıda benim durumumda olan kadınlara kendilerini daha çok sevmelerini, problemleri geçiştirmek yerine çözmelerini tavsiye ederim (Lale, 29; eşi).

Bazen insan korkar bazı şeyleri söylemez. Ne geliyorsa başına sustuğun için geliyor. En yakında kimleri varsa konuşunlar, söylesinler. Korksalar bile söylesinler. Bir şey gizlemesinler. Buraya girmeden önce kadınlar haklarını bilmiyorlar. Ama buraya girdikten sonra tek başına olsa bile ayakta durmayı, bütün haklarını öğreniyorlar (Zambak, 33; komşusu).

Kadınlarla yapılan görüşmelerde, cezaevinin dışında kendi hayatlarına benzer hayat yaşayan kadınlara daha çok ayaklarının üzerinde durmalarını, kendilerini sevmelerini, özellikle kız çocuklarını okutmaları ve şiddete uğruyorsa çocukları için dahi olsa bu duruma katlanmamalarını tavsiye ettikleri görölmüştür.

4. TARTIŞMA

Bu bölümde adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelere ilişkin bulgular alanyazını doğrultusunda tartışılmıştır. Araştırma kapsamında görüşülen kadınlara, araştırmacı tarafından geliştirilen sosyodemografik bilgilerine ilişkin görüşme formu, kadınları suça hazırlayan etmenler, suç ve sonrasına ilişkin deneyimleri ve cezaevi yaşamına ilişkin bilgileri içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren nedenler ve cezaevi yaşamlarının incelenmesini amaçlayan bu araştırma son yıllarda adam öldürme suçundan cezaevine giren kadın sayısındaki artış ve toplumsal cinsiyet perspektifinde yapılan çalışmanın olmaması nedeniyle planlanmıştır. Nitel araştırma yönteminden yararlanarak gerçekleştirilen bu çalışmada adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınları suça götüren patikalar, suç ve sonrasına ilişkin deneyimler ile kadınların cezaevi yaşamının incelenmesi hedeflenmiştir. Görüşmelerin analizi radikal feminizm ve cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı bağlamında analiz edilmiştir. Bu çerçevede kadın kapalı ceza infaz kurumlarının birisinde adam öldürme suçundan cezaevine giren 77 kadından görüşmeyi kabul eden 62'si hükümlü 6'sı tutuklu toplam 68 kadınla görüşme gerçekleştirilmiştir. Veriler toplandıktan sonra analiz aşamasında 45 dakikanın altında olan, çalışmaya katkı sağlamayacağı düşünülen ve sorulara çok kısa cevaplar veren görüşmeciler çıkartılmış, sonuç olarak 34 görüşmecinin ifadeleri analiz edilmiştir.

Kadınların Sosyodemografik Özellikleri

Araştırma kapsamında adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların demografik özelliklerine bakıldığında kadınların yarısının doğum yerinin İç Anadolu bölgesi olduğu görülmüştür. Bunun ardından doğum yeri olarak Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz bölgesi gelmektedir. Kadınların yaş aralığına bakıldığında 34 kadının yaş aralığının 19 ve 64 arasında değiştiği görülmektedir. Saygılı ve Aliustaoğlu

(2009)'nun çalışmasında şiddet içerikli suç işleyen kadınların yaşlarının 16 ile 58 arasında değiştiği ve yaş ortalamasının 30,76 olduğu belirtilmiştir. Yourstone vd., (2008)'nin yaptığı çalışmada adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların yaşları 16 ile 73 yaş arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 37'dir. Pretorius ve Botha (2006)'nın adam öldürme suçundan hüküm giymiş kadınlarla yaptığı çalışmada kadınların yaşı 21 ile 50 ve üzeri yaş arasında değişmektedir. Akgün ve Gökçearslan Çifçi (2014)'nin yaptığı çalışmada adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınların yaşının 22 ile 43 arasında değiştiği görülmüştür. Yapılan bir başka çalışmada kadın hükümlülerin yaş durumuna bakıldığında, çalışma grubunu oluşturan kadınların 16-45 yaş arasında ve yaş ortalamasının 30,8 olduğu görülür (Öğünç ve Şar, 2006). İčasıoğlu Çoban ve Akgün (2011)'de yaptığı çalışmada da kadınların yaşı en fazla 26-30 arasındadır ve yaş ortalaması 33'dür. TÜİK (2016c)'in adalet istatistiklerine göre 2014 yılında 18 yaş altında hüküm giyen kadın sayısı 11'dir. Bunun dışında 18-24 arası olan 49, 25-34 yaş arası olan 70, 35-44 yaş arası olan 32, 45-54 yaş arası olan 15, 55-64 yaş arası olan 6 ve 65 yaş ve üzeri olan 1 kadın hükümlü bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde kadınların 20'li ve 30'lu yaşlarda daha fazla adam öldürme suçunu işlediği görülmektedir. Bu sonuç doğrultusunda kadınların gençlik döneminde yaşadıkları sorunlarla baş edemediklerini ve bu suça yöneldikleri düşünülmektedir.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların cezaevine girmeden önceki medeni durumuna bakıldığında %64,7'sinin evli, %20,6'sı boşanmış ve %14,7'sinin ise bekâr olduğu görülmüştür. Bununla birlikte kadınların cezaevine girdikten sonraki medeni durumu %23,5'inin evli, %32,4'ünün boşanmış ve %14,7'sinin bekâr şeklinde değişim göstermiştir. Kadınların %29,4'ünün ise eşi ölmüştür. Gürtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada görüşmeye katılan kadınların %30,4'ü evli, %21,4'ünün eşi ölmüş, %19,6'sı ise bekâr, %21,4'ü eşinden boşanmış, %3,6'sı imam nikâhlı ve %3,6'sı da nişanlıdır. Hinton ve Earnest (2010)'in konuyla ilgili yaptığı çalışmada görüşülen 33 kadından 11'nin evli olduğu görülmektedir. Akgün ve Gökçearslan Çifçi (2014)'nin çalışmasında da görüşme yapılan kadınların 2'sinin cezaevine girmeden önce bekâr ve 6'sının evliyken, cezaevine girdikten sonra evli kadınların 3'ünün eşini öldürdüğü, 1'inin ise eşinden boşandığı görülmektedir. İl

(1990)'in yaptığı çalışmada da kadın hükümlülerin 43,9'unun evli, %12,9'u bekâr, %20,6'sı boşanmış, %3,9'unun eşinin ölmüş ve 18,7'sinin eşini öldürdüğü saptanmıştır. Johnson (1983)'un yaptığı araştırmada kadınların cezaevine girdikleri sırada %55,5'inin evlinin, %18,2'sinin ayrılmış veya boşanmış, %21,2'sinin bekâr veya hiç evlenmemiş olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak kadınların %3'ünün eşi daha önce hayatını kaybetmiştir. İçli ve ark., (1995)'nin yaptığı araştırmada da kadınların %69,7'sinin suç işleme anında evli olduğu görülmektedir. TÜİK (2016e)'in adalet istatistiklerine bakıldığında ise 2014 yılında cezaevine giren 184 kadından 42'sinin bekâr, 81'inin evli, 20'sinin eşi ölmüş ve 41'i de boşanmış olduğu görülmektedir. Bu araştırmada doğrultusunda incelenen literatür taraması sonucuna göre kadınların, adam öldürme eylemini çoğunlukla eşleri, sevgilileri ve birlikte oldukları kişilere karşı işledikleri görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, araştırma çerçevesinde görüşme yapılan kadınların büyük çoğunluğunun evli olmasının diğer araştırma sonuçlarıyla uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların eğitim durumuna bakıldığında, %14,7'sinin üniversite, %32,4'ünün lise, %23,5'inin ortaokul ve %20,6'sının da ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Yapılan görüşmelerde kadınların önemli bir kısmının cezaevine girdikten sonra eğitimlerine devam ettiği görülmektedir. Kadınların %8,8'i ise okuryazar değildir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların eğitim seviyesinin düşük olduğu ve bazı kadın hükümlülerin de eğitim almadıkları görülmektedir (Wilson, 2003; Pretorius ve Botha, 2006; Savcı, 2004; s:66). Gümüş Ersen (2010)'in yaptığı çalışmada kadın hükümlülerin %52'si ilkokul mezunuyken, %20,6'sının lise mezunu olduğu görülmüştür. TÜİK (2016f)'in adalet istatistiklerine göre 2014 yılında cezaevine adam öldürme suçu nedeniyle giren kadınların 3'ünün okuma yazması yoktur. Buna karşın 16'sı okuryazar, 33'ü ilkokul mezunu, 36'sı ilköğretim mezunu, 35'i ortaokul veya dengi okulu mezunu, 38'i lise mezunu, 13'ü yükseköğrenim mezunudur ve 10 kişinin eğitim düzeyi bilinmemektedir. Yapılan araştırma bulgularının aksine, kadınların cezaevine girdikten sonra eğitimlerine devam etmeye başlamaları eğitim seviyesinin yükselmesine neden olmuştur.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların çocuk sayısına bakıldığında %32,4'ünün 3, %11,8'inin 2, %11,8'inin 1 ve %17,6'sının 4 ve daha fazla çocuğa sahip olduğu görülmektedir. Kadınların %26,5'i ise çocuk sahibi değildir. Konuyla ilgili yapılan bir başka çalışmada kadınların %37,8'inin bir çocuğu, %21,6'sının ise 4 veya daha fazla çocuğu, %18,9'unun ise iki veya 3 çocuğu olduğu görülmektedir (Gürtuna, 2009). Güney Afrika'da 5 ayrı ceza infaz kurumunda adam öldürme suçundan hüküm giyen 60 kadınla yapılan görüşmede kadınların 18'inin 2 çocuğu, 14'ünün 3 çocuğu, 9'unun 1 çocuğu, 7'sinin 4 çocuğu ve 6'sının da 4 veya daha fazla çocuğu olduğu belirtilmiştir. Kadınların 6'sının ise çocuğu yoktur (Pretorius ve Botha, 2006). Yapılan araştırmalar sonucu kadınların büyük bir kısmının çocuğunun olduğu görülmektedir. Bu durum yapılan bu araştırma sonucuyla uyum göstermektedir. Kadınlar yaşadıkları sorunlara büyük oranda çocukları için katlanmakta, çocuklarını göremeyecekleri endişesiyle eşlerinden boşanamamaktadır. Kadınlar cezaevindeki yaşadıkları sorunlara ve sıkıntılara karşı da ileride çocuklarını görebilme umuduyla katlanmaktadır.

Kadın hükümlülerin cezaevi yaşamında sürekli kaygı duydukları konuların başında çocukların bakımı gelmektedir. Kadınların çocuklarının bakımını üstlenen kişilere bakıldığında %32,4'ünün bakıma muhtaç olmadığı, %20,6'sına eşinin baktığı, %14,7'sine akrabalarının baktığı ve %5,9'unun yuva/yurtta kaldığı görülmüştür. Saruç (2013)'un yaptığı çalışmada kadın hükümlülerin %42,4'ünün bakımını babası üstlenmekte, %31'inin bakımını hükümlünün ailesi üstlenmekte, %22,1'inin bakımını eşin ailesi üstlenmekte, %11,4'üne kadınlar cezaevinde yanlarında kalmaktadır. Kadınların %6,3'ünün çocukları büyüktür, %3,7'sinin çocukları kurum bakımındadır ve %3,7'sinin çocuklarıyla arkadaş, komşu, bakıcı gibi kişiler ilgilenmektedir. Caulfield (2012)'in yaptığı çalışmada kadınların çocuklarına daha çok anneanne, teyze gibi yakın akrabaların ilgilendiği görülmüştür. Kadın eşini öldürmüşse cezaevine girdiğinde çocuklarının bakımını çoğunlukla eşinin tarafı üstlenmektedir. Bu durumda anne ve annenin tarafının çocukları görmesi zorlaşmaktadır. Çocukların bakımını üstlenen kimsenin olmadığı durumda çocuklar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesindeki çocuk yuvası/sevgi evleri veya yetiştirme yurduna yerleştirilmektedir. Koruma altına alınan çocuklar anneyle belli

aralıklarla görüştürülmekte, daha çok telefon konuşmasıyla anne çocuk iletişimi sağlanmaktadır. Akgün (2012)'ün yaptığı çalışmada da kadın hükümlülerin çocuklarının bakımını üstlenen kişilerin büyük çoğunluğunun akrabaları olduğu görülmüştür.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların cezaevine girmeden önce çalışma durumu ele alındığında kadınların %35,3'ünün ev hanımı olduğu, %17,6'sının hizmet sektöründe (hasta bakıcılık, lokantada bulaşıkçılık, muhasebecilik, tekstil, temizlik) çalıştığı, %14,7'sinin işçi olduğu, %11,8'nin eğlence sektöründe çalıştığı, %17,7'sinin emekli, memur, serbest meslekte çalıştığı ve %2,9'unun da öğrenci olduğu görülmüştür. Saygılı ve Aliustaoğlu (2009)'nun yaptığı çalışmada da kadınların %73,3'ünün ev hanımı, %8,9'unun memur, %4,4'ünün emekli işçi, %4,4'ünün esnaf ve %2,2'sinin işçi, %6,7'sinin ise öğrenci olduğu belirtilmiştir. Saruç (2013)'ün yaptığı çalışmada kadın hükümlülerin %47,9'unun ceza infaz kurumuna girmeden önce gelir getiren bir işte çalışırken, %52,1'inin ise ceza infaz kurumuna girmeden önce çalışmadığı tespit edilmiştir. Gürtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada kadın hükümlülerin %33,9'unun kendi hesabına çalıştığı, %26,8'inin özel sektörde işçi olarak çalıştığı, %3,6'sının devlet memuru olduğu görülmektedir. Buna ek olarak örneklemin %1,8'i geçimini sağlamak için illegal yollara başvururken %1,8'i işsiz ve %32,1'i de ev hanımıdır. Johnson (1983)'in 100 kadın hükümlüyle yaptığı çalışmada kadınların, %53'ünün cezaevine girmeden önce çalıştığı belirtilmiştir. Bunlardan %10,6'sı garson, %8,5'i bakım (çocuk, hasta), %6,4'ü bankada memur ve %4,3'ü eğitimci iken %23,4'ü vasıfsız işlerde (temizlik, bulaşıkçılık) çalışmaktadır. Bununla birlikte kadınların %44'ünün cezaevine girmeden önce işsiz olduğu görülmektedir. İl (1990)'in yaptığı çalışmada da kadın hükümlülerin %11,6'sı çalışırken, %88,4'ünün çalışmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların cezaevine girmeden önceki gelir durumuna bakıldığında, %44,1'i yüksek, %20,6'sı orta ve %35,3'ü düşük gelire sahiptir. Yapılan bir başka çalışmada kadınların sosyoekonomik durumuna bakıldığında %50'sinin düşük, %43'ünün orta ve %3'ünün yüksek gelir düzeyine sahip olduğu

görülmektedir (Yourstone vd., 2008). İl (1990)'in yaptığı çalışmada da kadın hükümlülerin %34,8'inin geliri cezaevine girmeden önce yeterli düzeydeyken, %65,2'sinin geliri yeterli düzeyde değildir. Gümüş Ersen (2010)'in suç işleyen kadınlarla ilgili yaptığı çalışmada da kadınların %61,8'i ekonomik durumlarının orta olduğunu söylerken, %35,3'ü kendilerini yoksul hissettiklerini söylemiştir. Yapılan alanyazın taraması sonuçlarına göre kadınların gelir durumunun cezaevine girmeden önce genelde orta veya kötü olduğu görülmüştür. Bu çalışmada ise kadınların yarıya yakını gelirlerinin iyi olduğunu belirtmiştir.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların cezaevine girmeden önceki sosyal güvence durumuna bakıldığında %64,7'sinin sosyal güvencesi varken, %35,3'ünün sosyal güvencesi yoktur. Gürtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada da kadın hükümlülerin %69'unun sosyal güvencesi varken kadınların %29'inin de sosyal güvencesi yoktur. Kadınlardan %1,8'i ise sosyal güvencesinin olup olmadığını bilmemektedir. Savcı (2004, s:87)'nin yaptığı çalışmada ise görüşülen 26 kadından 17'sinin sosyal güvencesinin olmadığını belirtilmiştir. Araştırma çerçevesinde görüşme yapılan kadınların büyük çoğunluğunun sosyal güvencesinin olması bulgusunun diğer araştırma sonuçlarıyla uyum gösterdiği görülmektedir.

Kadınların cezaevine girmeden önceki madde kullanım durumuna bakıldığında %73,5'inin herhangi bir madde kullanmazken, %26,5'i ise sigara, alkol veya uyuşturucu gibi madde kullanmıştır. Saruç (2014)'un yaptığı çalışmada kadın hükümlülerin %61,3'ünün sigara, %5,4'ünün alkol ve %13,8'inin ise uyuşturucu madde kullandığı tespit edilmiştir. Nazlıdır (2010)'ın yaptığı çalışmada kadınların %63'ünün esrar, eroin, kokain, uyuşturucu hap ya da sigara gibi maddelerden en az birini kullanırken, %37'sinin ise herhangi bir madde kullanmadığı görülmüştür. Özbek (2011)'in yaptığı çalışma da kadınların %73,7'sinin sigara, alkol, uyuşturucu vb. bağımlılık yapan madde kullandığı belirtilmiştir. Wilson (2003)'in yaptığı çalışmada kadınların %42,3'ünün alkol problemi olduğu görülmektedir. Gümüş Ersen (2010)'in yaptığı çalışmada da kadın hükümlülerin %85,3'ünün sigara, alkol ve uyuşturucu madde gibi alışkanlıklarının olduğu, %14,7'sinin herhangi bir madde alışkanlığının olmadığı saptanmıştır. Yapılan bu çalışmada diğer araştırmaların

aksine kadınların madde kullanım oranı düşük olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadınların cezaevine girmeden önce herhangi bir psikolojik rahatsızlık geçirme durumuna bakıldığında kadınların yarıya yakını herhangi bir psikolojik rahatsızlık geçirmediği görülmüştür. Bunun dışında kadınların geçirdikleri rahatsızlık olarak en fazla depresyon ve sinir krizi geçirdikleri görülmüştür. Kadınların %5,9'u da panik atak geçirdiğini belirtmiştir. Caulfield (2012)'in 43 kadın hükümlüyle yaptığı çalışmada kadınların %62'si cezaevine girmeden önce psikolojik rahatsızlık geçirdiğini belirtmiştir. İçağasıoğlu Çoban ve Akgün (2011)'de yaptığı çalışmada görüşülen kadınların %30,3'ü ruhsal sorunu olduğunu, %60,7'si ise herhangi bir ruhsal sorunu olmadığını söylemiştir. Kıran (2012)'in yaptığı çalışmada adam öldürme suçundan gelen kadınların %19,1'i psikolojik tedavi görürken %80,9'unun psikolojik tedavi görmediği belirtilmiştir. Gümüş Ersen (2010)'in yaptığı çalışmada da kadınların %79,4'ünün herhangi bir psikiyatrik başvurusunun olmadığı saptanırken, %20,6'sının psikiyatrik başvurusunun olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada kadınların bir kısmı sadece psikolojik rahatsızlık geçirdiğini belirtirken, önemli bir kısmı depresyon geçirdiğini söylemiştir. Bu durum, kadınların her ne kadar cezai ehliyetlerinin olma durumunu etkilemese de adam öldürme suçunun içinde bulunmalarına zemin oluşturduğu düşünülmektedir.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların gelir kaynağı, ceza infaz kurumunun hükümlülere sağladığı çalışma imkânı veya hükümlülerin cezaevi dışından aldıkları destek şeklinde değişiklik göstermektedir. Kadınların %44,1'i gelirini cezaevinde çalışarak sağlamaktadır. Bununla birlikte kadınların %11,8'ine hem ailesi destek olmakta hem de kendisi cezaevinde çalışmaktadır. Kadınların %35,3'ünün ise cezaevindeki gelirini sadece ailesi sağlarken, %5,9'unun emekli maaşı bulunmaktadır. Bununla birlikte kadınların %2,9'unun herhangi bir gelir kaynağı bulunmamaktadır. Johnson (1983)'un çalışmasında kadınların %17'sinin ailesinden, %37,2'sinin eşinden veya erkek arkadaşından, %5,3'ünün arkadaşlarından %10,6'sının sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfından ve %2'sinin diğer kaynaklardan maddi yardım aldığı, bunun yanında kadınların

%27,7'sinin de hiçbir geliri olmadığı saptanmıştır. Akgün (2012)'ün yaptığı çalışmada da kadınların cezaevindeki gelir kaynağına bakıldığında %48,7'sinin gelirini ailesinin sağladığı, %32'sinin cezaevinde çalıştığı görülmüştür. Kadınların %2,5'inin ise herhangi bir geliri yoktur. Kadınlar adam öldürme suçu işleyip cezaevine girdiklerinde ailesi tarafından dışlandıkları ve reddedildikleri görülmüştür. Bu nedenle kadınlar cezaevinde geçimlerini sağlamak için çoğunlukla çalışmayı tercih etmektedir.

Eşin ve ailenin ziyarete gelme durumuna bakıldığında; kadınların %73,5'inin ailesi ziyaretine gelirken, evli olanların da %75,0'ının eşi ziyaretine gelmektedir. Akgün (2012)'ün yaptığı çalışmaya göre kadınların %57,9'unun eşi ve %64,1'inin ailesi ziyarete gelmektedir. Adam öldürme suçunun diğer suçlardan daha ağır bir suç olması nedeniyle aileler çocuklarına karşı mesafeli bir tutum sergilemektedir. Bununla birlikte ailelerin çoğunun gelir düzeyinin düşük olması nedeniyle çocuklarının görüşlerine çok sık gelememektedir. Özellikle kadın ailenin bulunduğu ilin dışında bir cezaevindeyse görüşlere çok zor gelmektedir veya gelememektedir. Aile üyelerinden genelde kadının babası, erkek kardeşi veya abisi kadınların bu suçtan dolayı cezaevinde olmasını onaylamamakta ve görüşmeye gelmemektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda da kadınların cezaevine girdikten sonra en çok babasıyla ve erkek kardeşleriyle ilişkilerinin bozulduğu görülmüştür (Gürtuna, 2009; İçağasıoğlu Çoban ve Akgün, 2011). Bloom ve Steinhart (1993)'in yaptığı çalışmada da araştırmaya katılan kadınların önemli bir kısmının çocuklarının anneleri cezaevindeyken onu hiç ziyaret etmediği saptanmıştır. Bunun nedeninin ise cezaevinin şehir merkezinden uzak olması, ulaşım zorluğu, aile bağları ve çocuklarla ilişkilerde yaşanan sorunlar olduğu belirtilmiştir. Ataerkil toplumlarda genelde güç ve cesaret istediği için suç işleme daha çok erkeklere atfedilir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rolleri gereği sadece evin içinde çocukları ve ev işleriyle uğraşması gereken kadının adam öldürme gibi erkeklere özgü bir suç işlemesi, özellikle ailenin erkeklerinden kimse cezaevine girmemişse ailedeki erkekler için oldukça rencide edici görülmektedir. Bunun sonucu olarak kadın cezaevine girdiğinde de baba ve erkek kardeşler büyük oranda onu ziyarete gelmemektedir. Bazı ailelerde baba, annenin ve diğer kardeşlerin de ziyarete gitmesini yasaklamaktadır.

Kadınlarla yapılan görüşmelerde suçun işlendiği bölgeye bakıldığında, %56'sının İç Anadolu Bölgesi, %15'inin Güneydoğu Anadolu Bölgesi, %14'ünün Akdeniz Bölgesi, %6'sının Marmara Bölgesi, %6'sının Ege Bölgesi ve %3'ünün de Karadeniz Bölgesi olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada, doğum yeri Doğu Anadolu Bölgesi olan (%6) kadınlar olmasına karşın suçun işlendiği yer olarak Doğu Anadolu bölgesi yoktur. Kadınların önemli bir kısmının doğduğu yerde suçu işlediği görülmüştür. Suçun işlendiği yer ve kadınların doğum yerine bakıldığında İç Anadolu bölgesinde %6'lık bir fark olduğu gözlenmiştir. Bu durumun nedeninin kadınların, Doğu Anadolu Bölgesinden suçun işlenmesinden önce İç Anadolu Bölgesine göç etmiş olabileceği düşünülmektedir. Saygılı ve Aliustaoğlu (2009)'nun yaptığı çalışmada, kadınların %24,4'ünün Marmara Bölgesinden, %20'sinin Karadeniz Bölgesinden, %17,8'inin İç Anadolu Bölgesinden, %15,6'sının Ege Bölgesinden, %11,1'inin Akdeniz Bölgesinden, %8,9'unun Güneydoğu Anadolu Bölgesinden ve %2,2'sinin Doğu Anadolu Bölgesinden geldiği belirtilmiştir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün suçun işlendiği bölgeye ilişkin verilerine bakıldığında 2008 yılındaki kadınlar hükümlülerin 1804'ünün Marmara Bölgesinde, 1277'sinin Ege Bölgesinde, 1117'sinin İç Anadolu Bölgesinde, 823'ünün Akdeniz Bölgesinde, 337'sinin Karadeniz Bölgesinde, 164'ünün Doğu Anadolu Bölgesinde ve 159'unun Güneydoğu Anadolu Bölgesinde olduğu görülmektedir. TÜİK (2017a) verilerine bakıldığında ise, İBBS 1. Düzey suç türü ve yaş grubuna göre 2015 yılında en fazla İstanbul'da adam öldürme suçundan cezaevine giren kadın olduğu görülmektedir. TÜİK (2017b) verilerinden İBBS 3.düzeyde suçun işlendiği illere bakıldığında da adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların en fazla İstanbul'da olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalardan kadınların Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde daha az suça karıştığı bu durumun nedeni olarak da ataerkil yapının bu bölgelerde daha baskın olduğu, kadının daha fazla ezildiği ve içinde bulunduğu düzene karşı koyamadığı düşünülmektedir.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların %64,7'sinde ailesinde suç öyküsü bulunmazken, %35,3'ünün abi, baba, dayı, eş, kardeş gibi yakın akrabaları cezaevine girmiştir. Bloom vd., (2003)'nin yaptığı araştırmaya göre erkeklerin %37'sinin ve kadınların %50'sinde aile üyelerinde suç geçmişi olan bireyler

bulunmaktadır. Saruç (2014)'un yaptığı çalışmada da kadınların %6,7'sinin ailesinde suç geçmişi olan kişi bulunmaktadır. İçağasıoğlu Çoban ve Akgün (2011)'de yaptığı çalışmada kadınların %36,3'ü ailesinde suç geçmişinin olduğunu, %63,7'sinin ise ailesinde suç geçmişinin olmadığı belirtilmiştir. Ögünç ve Şar (2006)'ın çalışmasına göre cinayet işleyen kadınların %29'unun ailesinde suç geçmişi olan birey vardır. Araştırma sonucunda kadınların ailesinde suç geçmişi olanların oranının az olduğu görülmektedir. Bu durum diğer araştırma sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir.

Araştırmaya katılan kadınların suç geçmişine bakıldığında 34 kadından %88,2'sinin daha önceden suç işlemediği görülmektedir. Bununla birlikte %4,4'ü cinayet, %2,9'u yaralama, %1,5'i para cezası gibi suçlardan dolayı cezaevine girmiştir. Gürtuna (2009)'nın çalışmasında da bu araştırmaya benzer sonuçlar elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre kadın tutuklu ve hükümlülerin %85,7'si daha önce hiç cezaevinde bulunmamış, %14,3'ü ise daha önce cezaevine girmiştir. Ögün (1996)'ün adam öldürenlerle ilgili yaptığı çalışmada kadınların %7,2'sinin suç geçmişinin olduğu görülmektedir. Bunlar; adam öldürme, yaralama, tecavüz, zina ve diğer suçlardır. Ögünç ve Şar (2006)'ın çalışmasında cinayet işleyen kadınların %9 oranında kriminal özgeçmişi vardır. Bu suçlar; adam öldürme, yaralama, öldürmeye teşebbüs olarak sıralanmaktadır. Kıran (2012)'ın yaptığı çalışmada kadınların sadece %3,5'i daha önce suç işleyip cezaevine girmiştir. Gümüş Ersen (2010)'in yaptığı çalışmada da kadınların %80'i daha önce cezaevine girmemiştir. Wilson (2003)'in yaptığı çalışmada kadın hükümlerinin suç geçmişlerine bakıldığında %50'sinin adam öldürme suçunu işlemeden önce başka suçlardan cezaevine girdiği görülmektedir. Yurt dışında yapılan çalışmaların aksine Türkiye'deki yapılan birçok çalışmada kadın hükümlülerin büyük çoğunluğunun suç geçmişinin olmadığı görülmüştür. Bu sonuç araştırma bulgularıyla uyumluluk göstermektedir.

Kadınların ölen kişiyle yakınlıkları incelendiğinde; %26,5'inin eşi, %11,8'inin komşusu, %11,8'inin erkek arkadaşı, %8,8'inin akrabası, %5,9'unun çocuğu, %5,9'unun kocasının sevgilisi, %2,9'unun kendisini taciz eden kişi, %5,9'unun nişanlısı, %5,9'unun çalışma arkadaşı ve %2,9'unun da erkek kardeşi olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öldürülen kişilerin %8,8'i müşteri ve %2,9'u da

işçidir. Özbek (2011)'in yaptığı çalışma kadınların öldürdüğü kişiyle yakınlığına bakıldığında %36,8'nin kadınların eşi olduğu görülmektedir. Bunun ardından akraba, komşu, çocuk gelmektedir. Savcı, (2004; s:89)'nın yaptığı çalışmada görüşülen 26 kadından 10'u aileye karşı suç işlemiştir. Bunların da 9'u eşe karşı işlenmiştir. Bunun dışında kadınların 4'ü kişiye karşı suç işlemiştir. Bu kişiler de kadınların sevgilisi, kendisini kaçıran kişi ve birlikte yaşadığı erkektir. Dolayısıyla kadınların öldürme suçunu büyük oranda erkeklere karşı işlediği söylenebilir. Balcıoğlu vd., (2004)'nin araştırmasında, adam öldürme suçundan cezaevine giren erkeklerin öldürdükleri kişiyle yakınlık durumuna bakıldığında maktulü %45–60 oranında tanıdığı, buna karşın adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların öldürdüğü kişiye bakıldığında maktulü %75–85 oranında tanıdığı görülmektedir. Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların büyük bir oranı eşini, sevgilisini öldürme nedeniyle hüküm giymiştir. Diğerleri ise, çocuğunu, kendisini taciz eden kişiyi nefsi müdafaa için öldürmüştür. Araştırmanın sonunda, kadınların öldürme suçunu büyük oranda nefsi müdafaa ve savunma amaçlı işlediği belirtilmiştir.

Saygılı ve Aliustaoğlu (2009)'nun araştırmasında görüşülen 45 kadının %66,6'sının suçu birinci dereceden bir yakınına karşı işlediği, suçlu ile maktul ilişkisine bakıldığında kadınların, %24,4'ünün çocuğunu, %22,2'sinin eşini öldürdüğü görülmektedir. Ögünç ve Şar (2006)'in çalışmasında kadınların öldürülen kişiyle yakınlıklarına bakıldığında %42,2'sinin eşi, %15,6'sının komşusu, %11,1'inin akrabası ve %4,4'ünün de arkadaşı olduğu görülmektedir. Burada da kadınların sadece %8,9'u tanımadığı birisini öldürmüştür. Ögün (1996)'ün yaptığı çalışmada kadınların öldürülen kişiyle yakınlığına bakıldığında %41,4'ünün eşi veya sevgilisi, %13,1'inin aile üyesi, %11,7'sinin akrabası, %10,8'inin komşusu, %8,1'inin diğer kişiler ve %2,7'sinin arkadaşı olduğu görülmektedir. Kadınların %12,2'si ise öldürülen kişiyi tanımadığını ifade etmiştir. Özbek (2011)'in de cinayet işleyen kadınlarda din algısıyla ilgili yaptığı çalışmada cinayet işleyen kadınların öldürdüğü kişiyle yakınlığına bakıldığında kadınların en fazla eşini öldürdüğü görülmektedir (%36,8). Çelik (2008)'in yaptığı çalışmada adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların $\frac{3}{4}$ 'ünün eşini öldürdüğünü belirtmiştir. Buna ek olarak dünyada adam öldüren kadınların öldürülen kişiyle yakınlığına bakıldığında en çok eşinin ve

partnerlerinin olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise kadınların kendisi ve çocuklarının hayatı için duyduğu korku olduğu belirtilmiştir. Medyada yer alan haberlerden derlenen araştırmaya göre kadınlar 2015 yılında 24 erkeği öldürmüş ve 35 erkeği yaralamıştır. Öldürülen erkeklerin tamamı kadınların tanıdığı kişilerdir (İFK, 2016; s:14). Dolayısıyla kadınların öldürme eylemini çoğunlukla tanıdığı kişilere karşı işlediği görülmektedir.

Kadınların kullandığı cinayet aletlerine bakıldığında ilk sırada kolayca ulaşılabilecek kesici ve delici aletler gelmektedir (%50,0). Özellikle köy yerlerinde pompalı tüfek ve tabanca gibi silahların kolayca ulaşabileceği bir yerde olması nedeniyle ateşli silah kullanma oranı da yüksektir (%26,5). Bunun dışında ölümlerin %5,9'u boğma ve %5,9'u sert cisimle vurma yoluyla gerçekleştirilmiştir. Kadınların %11,8'i ise cinayeti kendileri işlemediği için cinayet aletini bilmediklerini ifade etmiştir. Saygılı ve Aliustaoğlu (2009)'nun yaptığı çalışmada suçların %33,3'ünün kesici-delici aletle, %17,8'inin müessir fiil ile %15,6'sının ateşli silahla, %13,4'ünün künt cisim, %11'inin boğma ve %8,9'unun da ilaç ve toksik madde kullanımıyla işlendiği belirtilmiştir. Ögünç ve Şar (2006)'ın çalışmasında da suç aleti olarak %51,1 oranında "kesici delici aletler", %22,2 oranında "ateşli silah", %17,8 oranında diğer (zehirleme, boğma vb.) ve %8,9 oranında da taş, sopa, künt cisim bulunmuştur. Kıran (2012)'in yaptığı çalışmada suç aleti olarak %47 oranında kesici ve delici alet %18,3 oranında ateşli silah ve %22,6 oranında diğer yöntemlerin kullanıldığı saptanmıştır. Suçların %12,2'sindeyse herhangi bir alet kullanılmamıştır. Ögün (1996)'ün yaptığı çalışmada kullanılan cinayet aleti olarak %37 oranında kesici alet, %36,5 oranında ateşli silah, %16 oranında ip, sopa, zehir gibi diğer aletler yer almaktadır. Adam öldürme eyleminin %10,5'inde ise herhangi bir alet kullanılmamıştır. Brookman (2005; s:164)'da İngiltere'de kadınların cinayet aleti olarak genelde bıçak veya silah olarak kullanılabilir keskin materyalleri kullandığını belirtmiştir. Yapılan araştırma sonuçları, kesici-delici aletlerin kadınların kolay ulaşması nedeniyle, suç aleti olarak en fazla kullanılan aletler olduğunu göstermektedir. Richey Mann (1996; s:53)'nin yaptığı çalışmada ise olayların yarıya yakınında (%46,6) ateşli silah, %37,8'inde bıçak ve %15,6'sında ise diğer aletler kullanıldığını belirtmiştir.

Kadınların cezaevinde bulunma süresine bakıldığında 0-5 yıl arası cezaevinde olan kadınların oranı %44,1'dir. Bununla birlikte 6-11 yıl arası süredir cezaevinde olan kadınların oranı %50,0 ve 12-17 yıl arası süredir cezaevinde olanların oranı %5,9'dur. Saruç (2013)'un yaptığı çalışmada kadınların %57,5'inin 2-5 yıl arası süredir cezaevinde olduğu, %19,2'sinin 6-10 yıl arası süredir cezaevinde olduğu, %8,3'ünün 11-20 yıl arası süredir cezaevinde olduğu ve %5'inin 20 yıldan fazla süredir cezaevinde olduğu görülmektedir. Adam öldürme suçuna diğer suçlara göre daha fazla ceza verildiği için kadınlarında cezaevinde bulunma süreleri daha fazla uzamaktadır. Nazlıdır (2010) yaptığı çalışmada da araştırmaya katılanların %65,9'u 0-5 yıldır cezaevindedir.

Adam öldürme suçu adli suçlar içinde cezası en ağır olan suçtur. Dolayısıyla kadınların aldıkları ceza süresine bakıldığında en fazla 18-25 (%29,4) yıl ve 34-41 (%29,4) yıl ceza aldıkları görülmüştür. Bu oranın içinde ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınlar da mevcuttur. 42+ yıl ceza alan kadın oranı ise %5,9'dur. Kadınların %8,8'i ise tutukludur. Araştırmanın yapıldığı dönemde cezaevine yeni gelmişlerdir. Erkunt (2011)'un yaptığı çalışmada adam öldürme suçu işlemiş kişilerin %,1'i 0-24 ay arası, %,9'u 2-8 yıl arası, %,2,8'i 9-14 yıl arası, %,9'u 2-8 yıl arası, %,2,8'i 9-14 yıl arası, %,5,6'sı 15-20 yıl arası, %,8'i 21-26 yıl arası, %,9'u 27-32 yıl arası, %,1,9'u ise 33 yıl ve daha fazla ceza almıştır.

Kadınları Suça Götüren Patikalar

Doğuştan Gelen Suç: Kız Çocuğu Olmak

Patriarkal (ataerkil) sistem kadınları “özel alana hapseden ve erkeklere kamusal alanı” veren bir sistemdir. Bu sistemin hâkim olduğu toplumlarda kadınlar eğitim hakkından, istediği kıyafeti giyme, istediği kişiyle evlenme, istediği yere gitme gibi haklarından mahrumdur. Bu toplumlarda kadınların hiçbir söz hakkı yoktur. Dolayısıyla bu yaşam tarzı kadınlar üzerinde oldukça ciddi bir baskı oluşturmaktadır. Bu duruma ek olarak kadınların şiddet, tecavüz gibi durumlar özel alan olarak görülmekte ve dışarıdan müdahaleye izin verilmemektedir.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde de kadınların, cinsiyeti nedeniyle küçük yaştan itibaren baskı ve dayatmalarla karşı karşıya kaldıkları görülmüştür. Kadınların cinsiyeti suçlu olarak görülmelerine neden olmuştur. Bu anlamda eğitimleri engellenmiş, erkek kardeşleri daha iyi koşullarda yaşam sürdürürken kadınlara cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmıştır. Erkek çocukları mirastan yararlanırken kızlara herhangi maddi imkân sağlanmamıştır. Kızlara zaten evlenip gidecek gözüyle bakıldığı için belli bir yaşa geldiklerinde doğrudan evlendirilmeleri düşünülmüştür. Kız evlenip evden ayrılacağı için ona yapılan maddi destek gereksiz görülmektedir. Bunun altında kız çocuğunun büyüdüğünde “*ele karışacağı*” erkek çocuğun ise anne baba yaşlandığında onlara bakacağı düşüncesi vardır. Bu nedenle en doğal insan hakkı olan eğitim hakkı dahi kadınlar için gereksiz görülmekte ve küçüklükten itibaren her şeyin en iyisi ve en yenisi erkeğe tahsis edilmektedir. Kısaca kadınların yaşadığı her alanda eril şiddete uğradığı görülmüştür. Bu durum aslında son yıllarda kullanılmaya başlayan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kavramıyla örtüşmektedir. Kadınların doğuştan itibaren yaşadıkları bu durum her ne kadar fiziksel, cinsel göstergeler olmasa da kız çocuğunun ötekileştirilmesine, küçük görülmesine özgürlüğünün kısıtlanmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak bütün bu dayatmaların birer şiddet göstergesi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla buradan yola çıkarak kız çocuklarının aslında doğuştan itibaren şiddete uğradıkları ve ötekileştirildikleri söylenebilir. Bu durumun temelinde ise, şüphesiz ataerkil ideoloji ve ataerkil ilişkiler yatmaktadır. Ataerkil ideoloji, kadın ve erkeğin toplumda konumlanışı açısından gerek açık gerekse simgesel düzlemde belirlediği ve sürekli yeniden üretilen kalıplardır (Pira ve Elgün, 2004). Bu ideoloji, tarihsel ve toplumsal ilişkiler çerçevesinde farklılık gösterse de, cinsler arası hiyerarşide süreklilik göstermektedir. Ataerkil ilişkiler ise, toplumsal ilişkilerin dokusuna sinerek, üretim sürecine, kültüre, sanata, dile, hukuka, dine ve toplumsal cinsiyet ilişkilerine etki eder (Ecevit, 2009) ve bir sonraki nesile aktarılır. Bu bağlamda görüşülen kadınlara bakıldığında önemli bir kısmının cinsler arası hiyerarşide hep ikinci planda kaldığı, evde anneye yardım ettiği, temizlik yaptığı, kardeşlerine baktığı ve çocuk yaşta evlendirildiği görülmüştür.

Anlatılmayan Trajedi: Taciz ve Tecavüz

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin görünür olanları şüphesiz fiziksel ve cinsel şiddettir. Bu noktadan hareketle kadınların büyük bir kısmının özellikle çocukluk döneminde özellikle yakın akraba tarafından fiziksel veya cinsel tacize, tecavüze uğradığı saptanmıştır. Yapılan araştırmalarda kadınların bir kısmının çocukluk döneminde cinsel istismar geçmişinin olduğu ve istismarcının büyük oranda çocuğun tanıdığı kişi olduğu belirtilmiştir (Whiteley, 2012; Liles, 2015). Saruç (2013)'un yaptığı çalışmada da görüşülen kadınların %42'sinin çocukluk döneminde sarsıcı bir olay ile karşılaştığı ve %20'sinin cinsel istismara maruz kaldığı belirtilmiştir. Caulfield (2012)'in 43 kadın hükümlünün yaşam öyküsünü almaya yönelik yaptığı çalışmada kadınların çocukluk döneminde %14'ünün cinsel istismara uğradığı ve %9,3'ünün fiziksel istismara uğradığı belirtilmiştir. Buna ek olarak kadınların önemli bir kısmının yetişkinlik döneminde travmatik bir olaya maruz kaldığı belirtilmiştir. Pretorius ve Botha, (2006)'nın araştırmasında görüşülen kadınların 10'unun çocukluk döneminde aile içi şiddete tanık olduğu, 18'inin anne, baba veya diğer aile üyeleri tarafından taciz edildiği tespit edilmiştir. Nazlıdır (2010)'ın kasten adam öldürme suçundan cezaevine girenlerle ilgili yaptığı çalışmada kadınların %30,3'ü ailesinden şiddet görürken, %15'i cinsel olarak kötüye kullanılmıştır. Benda (2005)'nin yaptığı çalışmada da kadın hükümlülerin %70'inin çocukluk döneminde cinsel istismara uğradığı, %67'sinin de fiziksel istismara uğradığı saptanmıştır. Bloom vd., (2003)'nin yaptığı çalışmada da kadınların %25'inin aile üyeleri tarafından fiziksel/cinsel şiddete maruz kaldığını belirtilmiştir. Özellikle çocukluk döneminde bireylerin yaşadığı olumsuz olaylar ve travmalar onların ileriki yaşamını da kötü etkilemektedir. Dolayısıyla gelişim döneminde fiziksel veya cinsel tacize, tecavüze uğrayan birey sonraki hayatında yaşadığı bu travmayı atlatamamakta ve birtakım sorunlar yaşamaktadır. Widom (2000, s:29)'un yaptığı çalışmasında kadınların çocukluk döneminde yaşadığı ihmal ve istismarın onların suç davranışlarında bulunmalarına neden olabileceğini ifade etmiştir. Yapılan çalışmada çocukluk döneminde ihmal ve istismara uğrayan kadınların diğer kadınlara göre %2,4 oranında daha fazla şiddet suçu işlediği tespit edilmiştir. Flemke (2009)'nin yaptığı çalışmada da kadınların %90'ının çocukluk dönemi hatıralarına bakıldığında onları hatırladıklarında öfkeli olacak cinsel istismar, fiziksel istismar, korunmadığı hissi ve aile içi şiddet bulgularının olduğu görülmüştür. Owen (1998)'in çalışmasında

görüştüğü kadın hükümlülerden Patrice de çocukluk dönemine ilişkin anlattıklarında ihmal edilmiş bir çocuk olduğunu, istismar edildiğini, tacize ve tecavüze uğradığını dikkat çekmek için ise madde kullandığını söylemiştir. Çelik (2017; s:245)'in yaptığı çalışmada ise eşine şiddet uygulayan erkeklerin çocukluk döneminde şiddete maruz kaldığı/tanık olduğu ve bu şiddeti daha çok babasından öğrendiği görülmüştür. Bu noktada sosyal öğrenme kuramından yola çıkarak erkeklerin çocukluktan şiddeti öğrendikleri ve evlendiklerinde de bu şiddeti güç ve iktidar göstergesi olarak eşlerine uyguladığı söylenebilir. Daly (1992)'nin yaptığı çalışmada bu görüşü destekler niteliktedir. Çalışmada çocukluk döneminde ihmal ve istismara uğrayan çocukların diğerlerine karşı şiddet uğradığı ve istismar durumlarıyla başetmek için madde kullandığı görülmüştür. Bu grup Daly'nin çalışmasına katılanların %50'sini oluşturmaktadır. Sonuç olarak; cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı kapsamında kadınların özellikle çocukluk döneminde yaşadıkları şiddet, ihmal ve istismarın ileriki yaşamlarında onları suça sürükleyebileceği söylenebilir.

Ataerkilliğin Evlenmedeki Yansımaları: Baskıdan Kaçış, Zorla ve Çocuk Yaşta Evlendirilme

Ataerkil dayatmalar kadınların yaşamını çevreleyen ve onlara yaşama hakkı tanımayan baskılardır. Bu baskılar, kadınların bir kısmının evdeki eril şiddet, taciz gibi olumsuz durumlardan kurtuluş için kaçıp kendisine sahip çıkacağını düşündüğü bir başka erk'e sığınmasına neden olmaktadır. Kadınların bir kısmı da zorla ve küçük yaşta, çoğunlukla yine akrabaları tarafından evlendirilmektedir. Akgün ve Gökçearsan Çifci (2014)'nin yaptığı çalışmada kadınların aile içi şiddet ve alkol sorunu nedeniyle evlenmek istediği veya bir kısmının da bu şiddetten kurtuluş için tanımadığı kişilere kaçtığı görülmektedir. Saruç (2014)'un yaptığı çalışmada da kadınların çocuk yaşta ve tanımadıkları kişilerle evlendirildiği görülmektedir. Kadınların küçük yaşta ve zorla yaptığı bu evlilikler onların çocukluk çağı travması yaşamasına neden olabilmektedir. Kadınların küçük yaşta evlendirilmesinde ailedeki erkeklerin oldukça etkisi vardır. Burcu vd., (2015)'nin erken yaşta evlenen kadınlarla ilgili yaptıkları çalışmada kadınların evlenmeleri yönünde baba, abi ve amcaların yoğun baskısının olduğu ve kadınların evleneceği kişilere onların karar verdiği

görülmüştür. Burada da görüldüğü üzere ataerkil ideoloji kadınların bir ömür beraber yaşayacağı kişileri dahi seçmesine izin vermemektedir. Kadınların rızası alınmadan yaptırılan bu evlilikler de onlara huzur getirmemektedir. Kadınlar eşiyile sorun yaşadığıdaysa “*Gelinlikle çıktın, kefenle girersin eve*” diyerek baba evinin kapısı onlara kapanmakta ve kadınlarla ilgili aldıkları kararın sorumluluğunu erk zihniyet kabul etmemektedir.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Kabullenilmiş Ataerkillik

Kadınların ataerkil sistemle bağlantılı olarak erkekler tarafından baskı altında tutulması ve eril şiddet sadece batı toplumlarında değil aynı zamanda erkeğin egemen olduğu bütün toplumlarda görülmektedir (Ramazanoğlu, 1998; s: 98). Yapılan araştırmada görüşülen kadınların evlilik yaşamında çoğunlukla eş tarafından toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Kültürel algılar ve değerler, erkeklerin kadından daha baskın (Bester, 2008) ve erkeğin kadın üzerinde daha fazla hegemonya kurması üzerine kurgulanmıştır. Bu noktadan hareketle erkek, ataerkil sistem içinde eşine şiddet uygulamayı doğal bir süreç olarak görmektedir. Üstelik çevresinde kendisini destekleyen pek çok taraftar da bulmaktadır. Dolayısıyla erkek kendisinde hak gördüğü şiddeti uygularken aynı zamanda iktidarını pekiştirmekte ve fiziksel şiddetin yanı sıra çoğu zaman psikolojik, cinsel ve ekonomik olmak üzere şiddetin bütün türlerini eşlerine karşı uygulamaktadır. Uzun yıllar yaşanan şiddet, kadını ya fail olmaya veya maktul olmaya zorlamaktadır. Konuyla ilgili 200 kadın hükümlüyle yapılan bir araştırmada kadın hükümlülerin erkek hükümlülere göre daha problemlili bir geçmişlerinin olduğu görülmüştür. Buna ek olarak; parçalanmış aile, eğitimsizlik, bozuk aile ilişkileri, cinsiyetçi tutumlar, sosyal destek ve kontrol eksikliği gibi sorun alanlarının da kadınları suç işlemeye götüren nedenlerin arasında olduğu saptanmıştır (Balcıoğlu vd., 1997). Nazlıdır (2010)’ın yaptığı çalışmada da adam öldürme suçu işleyen kadınların erkeklerden daha fazla fiziksel ve sözel şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir. İçli (1993-1994)’nin yaptığı çalışmada geçmiş yaşantısında şiddete maruz kalmanın kadınların suç işlemesine neden olan önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir. Saruç (2014)’un yaptığı çalışmada kadın hükümlülerin işlediği suç türüyle yakınları ya da tanımadığı kişiler

tarafından tekmelenme, sürüklenme ya da dövülme davranışına maruz kalması arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Sonuç olarak adam öldürme suçu nedeniyle ceza infaz kurumunda bulunan kadınların yakınları ya da tanımadığı kişiler tarafından tekmelenme, sürüklenme ya da dövülme davranışına maruz kalmasıyla cinayet davranışı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, adam öldürme suçu nedeniyle cezaevinde bulunan kadınlar diğer suçları işlemiş olanlara oranla fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmıştır. Nicolaidis vd., (2003)'nin cinayet girişiminde bulunan kadınlarla ilgili yaptığı çalışmada da kadınların %67'sinin öldürdüğü kişi tarafından fiziksel veya cinsel istismara uğradığı saptanmıştır.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların büyük çoğunluğunun yaşadığı şiddetten dolayı eşinden boşanmak istediği fakat aile büyükleri tarafından buna engel olduğu görülmektedir. Bazı kadınların aileleri ise kadınlar çocuklarını bıraktıkları takdirde onları kabul edeceklerini söylemiştir. Bu durumda kadınlar çocuklarını bırakmadığı için eşinden boşanamamaktadır. Buna ek olarak devlet de kadının boşanmaması ve kocasına şans vermesi yönünde telkinde bulunmaktadır (İFK, 2016; s:22). Bester (2008)'in eşini öldüren kadınlarla yaptığı çalışmada kadınlar şiddet gördükleri halde ailelerinin kendilerini kabul etmediğini belirtmiştir. Akgün ve Gökçearsan Çifçi (2014)'nin çalışmasında da kadınlar eşinden boşanmak istediğini fakat eşinin kendisini tehdit ettiğini, kadınların da çocuklarını korumak için boşanamadığını belirtmiştir. Bazı kadınlar da toplumsal cinsiyet rollerinin kendileri için biçtikleri rol olan “kutsal annelikten” dolayı eşinden boşanamamaktadır. Dahası toplum da kadınların boşanmasına iyi gözle bakmamaktadır. Çünkü ataerkil sistem gücü ve başarıyı, evin geçimini sağlamayı, kadının konumunu belirlemeyi ve kadının namusunu korumayı erkeğe verirken; evin, çocukların, yaşlının, engellinin bakımını yapmayı, eşine sadık olmayı ve namusunu korumayı kadına vermiştir (Çelik, 2017; s:57). Bu görevler ve sorumluluklar arasında ise kadının kocasından boşanmayı düşünmesi dahi söz konusu değildir. Kadının boşanmak istemesi *namussuz* olmasıyla eşdeğer olarak düşünüldüğü için ve insanlar hayatta sadece *namusları* için yaşadığından kadın boşanmayı düşünemez. Bazı kadınlar da zaten kendi ailelerinde annesinin yaşadığı ve çocukken kendisinin de maruz kaldığı şiddete yabancı olmadığı için şiddeti bir yaşam biçimi ve kader olarak görmekte, dolayısıyla

boşanmayı düşünmemektedir. Kadınlar ailesini ve toplumu karşısına alıp boşandığında ise özellikle ailenin erkekleri tarafından reddedilmekte veya ailenin erkeklerinin kadınla aynı yemek masasına oturmaması gibi rencide edici tutumlara maruz kalmaktadır. Bu duruma ek olarak kadınlar farklı muamelelerle de karşı karşıya kalmakta ve kadın boşandığı için çaresiz ve yararlanılmaya açık birisi olarak görülmektedir. Araştırma yapılan ceza infaz kurumundaki sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan görüşmelerde de kadınların boşanmak gibi bir kavramlarının olmadığı ve boşanmış olsalar da yine evlendikleri⁶ öğrenilmiştir. Bu durumun nedeni olarak, ataerkilliğin kadınların tek başlarına yanlarında bir erkek olmadan yaşamalarına izin vermemesinin olduğu düşünülmektedir.

Kadınlar ayrılmak istediğinde sadece aile büyüklerinden değil aynı zamanda güvenlik güçlerinden de destek görmemiştir. Alanyazın taraması ve yapılan araştırma sonucu eşini, sevgilisini ve nişanlısını öldüren kadınlara bakıldığında yoğun fiziksel şiddet gördükleri tacize, tecavüze uğradığı saptanmıştır. Polise yapılan şikâyetlerin bir anlam ifade etmemesi, kocanın şiddetine, tecavüzüne herkesin sessiz kalması, kadını koruması gereken makamların gerekli tedbirleri almaması kadının kendi adaletini sağlamaya çalışmasına, namusuna sahip çıkmaya çalışmasına neden olmaktadır. Eşini öldüren kadınlar, bu suçu işlemeden önce birçok kez uğradığı şiddet nedeniyle karakola başvurduğunu fakat karakoldaki polislerin, aile içinde bu tür şeylerin olabileceği, kocanın pişman olduğunu ve bir daha yapmayacağını söyleyerek kadının eşine dönmesini sağlamaktadır. Kadınlar da içinde buldukları bu kısır döngüden kurtuluş yolu bulamamakta ve çare olarak kendisine şiddet uygulayan eşini öldürmektedir. Bester (2008)'in çalışmasında kadınlardan birisi şiddet gördüğü için eşini polise şikâyet ettiğini, polisin geldiğinde eşi alkollü olduğu için yapacak bir şeyinin olmadığını söyleyerek gittiğini söylemiştir. Bu duruma ek olarak kadınlar kendilerine şiddet uygulayan eşinden ayrılmadığını ve çevresinden bu yönde telkin verildiğini belirtmiştir. Akgün ve Gökçearslan Çifçi (2014)'nin çalışmasında kadınlar, kendilerine uygulanan şiddet nedeniyle polise şikâyetçi

⁶ Ceza infaz kurumu sosyal hizmet uzmanlarıyla görüşme notu (20.02.2016).

olduklarını fakat polisin nasihat verip gönderdiğini veya şiddet uygulayan eşin bir gece nezarete kalıp ertesi gün çıktığını ifade etmiştir. Savcı (2004, s:91)'nın yaptığı çalışmada görüşülen kadınlardan birisi eşinin kendisine zorla uyuşturucu verdiğini, dövdüğünü polise gittiğindeyse polisin resmi nikâhlı eşi olduğu için aile içine karışamayacaklarını belirterek kadını geri gönderdiklerini ifade etmiştir. Bu durumun nedeni şiddetin özel alana ait olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu düşüncenin aksine özel alanda görülen erkek şiddeti, tecavüz gibi durumlar kamusal alanda ataerkil politik ve uygulamalardan ayrı tutulamaz (Ramazanoğlu, 1998; s:101). Dolayısıyla özel alanda yaşananların da politik olduğu, kamuyu ilgilendirdiği görüşü gerçek anlamda yaygınlaştığında adli makamların, kadına yönelik şiddet ve tecavüz olaylarında müdahalelerin daha gerçekçi olacağı, bunun sonucu olarak da kadının kendi adaletini sağlamaya çalışmasına ve cezaevine girmesine engel olacağı düşünülmektedir. Böylece kadınlar, kendileri için tehdit oluşturan kişiyi öldürmenin veya şiddet görerek, tecavüze uğrayarak ölmenin dışında alternatif bir yaşam hakkı elde edebilecektir.

2011 yılında yüksek lisans tez çalışması için araştırmacının gittiği ceza infaz kurumunda görevli olan kadın jandarma komutanı kadına yönelik şiddet konusunda kendisinin yaptırımlarının daha sert olduğunu, fakat erkek jandarmaların bu konuyu çok ciddiye almadığını söylemişti. Bu noktada kadın tutumu ve erkek tutumu devreye girmektedir. Görüşme sonucunda kadın görevlinin hemcinsi olan kadına yönelik şiddetle ilgili daha duyarlı olduğu görülmüştür. Yine araştırma sırasında yapılan görüşmelerde adam öldüren kadınlara bazı jandarmaların sert davrandığı, kızdığı öğrenilmiştir. Kadın görevlilerin hemcinslerine karşı daha korumacı tavırlarının aksine, mahkeme sırasında cezasının artırılmasını isteyen kadın savcının olduğunu söyleyen bir kadın hükümlü de vardı.

Kadınlarla yapılan görüşmelerde, onları adam öldürme suçuna götüren pek çok nedenin olduğu görülmektedir. Bunlar fiziksel şiddet, tecavüz, sevgisizlik, sevdiklerini koruma çabası, namus, kıskançlık gibi nedenlerdir. Kadınlar öldürme eylemini gerçekleştirirken hiçbiri bu eylemi planlamamıştır. Bununla birlikte kadınlar da yaşadıkları travmalar sonucu bir patlama yaşamaktadır. Flowers (1995)

kadınların adam öldürme eylemine yönelme nedeninin; kendini korumak, kırgınlık, kıskançlık, ruhsal sorunlar, madde kullanımı, aile içi şiddet, çocuk istismarı mağduriyeti, dayak yiyen kadın sendromu, kendisini yalnız hissetme ve ekonomik kazanç gibi sorunlardan kaynaklandığını belirtmiştir. Birçok uzman da kadınların en fazla kendi yaşamıyla ilgili ya da fiziksel veya duygusal tehdit algılaması sonucu bu eyleme yöneldiğini belirtmiştir. Adam öldürme suçu işlemeye giden adımlarda kadınlar uzun yıllar sistematik erkek şiddetine maruz kalmaktadır (İFK, 2016; s:19).

Gürtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada da suç işleyen kadınların çocukluk döneminde, evlilik yaşamında fiziksel ve sözlü şiddete maruz kaldığı ve suç işlemelerinde bu yaşantının etkisinin olduğu görülmektedir. Son yıllarda kadına yönelik şiddetin artması ile doğru orantılı olarak kadınlarda adam öldürme ve adam öldürmeye teşebbüs suçları da artmıştır. Bu durumun sebebinin kadının kendisini savunmak için, çaresiz kaldığı bir durumdan kurtulmak amacıyla şiddete başvurduğu söylenebilir (Akgün ve Gökçearslan Çifci, 2014). Ögün (1996)'ün yaptığı çalışmada da kadınlar en fazla namus ve şeref için adam öldürme suçunu işlediği belirtilmiştir (%46,2). Johson ve Hotton (2003)'de kadınların adam öldürme eylemini kendisi ve çocukları için duyduğu korku nedeniyle işlediğini belirtmiştir. Saruç (2013)'un yaptığı çalışmada adam öldüren kadınların %34,6'sının şiddet, dayak ve istismar nedeniyle, %42,3'ünün namus nedeniyle ve %23,1'inin diğer nedenlerle suç işlediği görülmektedir. Savcı (2004, s:90)'nın yaptığı çalışmada kadınların erkekleri öldürme nedenlerine bakıldığında namusunu temizleme, hakarete uğrama, ailevi sorunlar, şiddete maruz kalma ve fuhuşa zorlanma ve kişisel anlaşmazlıklar olduğu görülmektedir. Bütün bu çalışmaların sonucuna bakıldığında, kadının adam öldürme suçunu işlemesine neden olan etmenlerin altında, toplumun ataerkil bir yapıda kurgulanmış olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Çelik (2008)'in yaptığı araştırmada da erkeklerin eşini namusu için öldürdüğünü belirtirken, kadınların adam öldürme sebebi olarak en fazla şiddete uğramaları olduğu belirtilmiştir. Kadınlar şiddete uğramanın ardından namus için adam öldürme suçunu işlediğini ifade etmiştir. Özgür ve Sunar (1982; s:363)'ın yaptığı çalışmada da adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların en fazla şerefleri için bu suçu işledikleri görülmüştür. Yapılan araştırmalar kadınların cinsel istismar, cinsel saldırı ve

toplumsal cinsiyete dayalı şiddete bağlı olarak, suça sürüklenme konusunda daha fazla risk taşıdığını göstermektedir. Bir başka çalışmada ise kadınları suça götüren patikaların ise istismar geçmişi, ruhsal rahatsızlıklar ve madde kullanımı, ekonomik ve sosyal sorunlar, evsizlik, ilişkilerde yaşanan sorunlar olduğu saptanmıştır (Bloom vd., 2003). Gümüş Ersen (2010)'in yaptığı çalışmada da adam öldürme/teşebbüs suçundan hüküm giyen kadınların bu suçu işlemelerinin nedeni aile içi geçimsizlik (%11,1), fiziksel saldırıya uğrama (%85,7) ve diğer (%8,5) sebepler olarak sıralanmaktadır. Daly (1992)'nin kadınları suça götüren patikalar ile ilgili yaptığı çalışmada zarar gören kadınların, dayak yiyen kadınların, hayat kadınlarının, maddeyle ilişkisi olan kadınların suç işleyebileceğini saptamıştır. Alanyazını taraması sonucunda da özellikle çocukluk ve yetişkinlik döneminde cinsel istismara ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete uğrayan kadınların adam öldürme suçunu daha fazla işlediği görülmüştür.

Kadınları adam öldürme suçuna götüren nedenlerden biri de şüphesiz önemli bir kısmının yaşamı boyunca sevgi ve sosyal destek görmemesidir. Bu durum kadınların eşinden ve ailesinden göremediği sevgiyi evin dışındaki kişilerden aramasına neden olmaktadır. Bu durumun sonucu olarak kadınlar ya eşini öldürtmekte ya da sevgilisi kadınların eşini öldürmektedir. Kadın her iki durumda da azmettirici olmaktadır. Bazı kadınlar da bir süre ilişki yaşadığı kişiyle artık görüşmek istemediğinde, bu durum kadının istemediği sonuçlar doğurabilmektedir. Akgün ve Gökçearslan Çifçi (2014)'nin yaptığı çalışmada da görüşülen kadınların sosyal desteğinin yetersiz olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak İçağasıoğlu Çoban ve Akgün (2011)'ün yaptığı çalışmada da kadınların yaşamının önemli bir kısmının yaşamının ev ve evin içinde geçtiği, evin dışındaki hayattan izole olarak yaşadığı görülmüştür. Sorunlarıyla baş edemeyen birey çevresinden de yeterli desteği göremediğinde kişilerin istemediği sonuçlar oluşabilmektedir. Yapılan araştırmalarda suça karışmış kişilerin neredeyse tamamının iyi bir aile düzeninin olmadığı, ilgi ve sevgi görmediği ve önemsenmediği görülmektedir (Durak, 2013; s:2). Bu araştırmada da kadınların büyük kısmı yaşamları boyunca sevgi arayışı içinde olduğunu fakat kendilerine sevgi gösterilmediğini ifade etmiştir.

Araştırma yapılan ceza infaz kurumunda çalışan sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan görüşmelerde uzmanlar; kadınların çoğunun cinsel istismar, çocukluk çağı travması yaşadığı, gerçek ailelerinin olmadığı, eril şiddeti yüksek düzeyde yaşadıkları eşinden ve ailesinden şiddet gördüğü⁷ öğrenilmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak kadınları suça götüren patikaların olduğunu söyleyebiliriz.

Suç ve Sonrasına İlişkin Deneyimler

Olay Anı ve Olay Sonrası Yaşananlar

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde, kadınların öldürme eylemini planlamadığı görülmüştür. Buna ek olarak kadınların bir kısmının öldürme eylemi sırasında alkol ve madde etkisinde olduğu saptanmıştır. Olay sonrasında ise, kadınların önemli bir kısmı, polisi arayıp kendisini ihbar ettiğini söylemiştir. Richey Mann (1996; s:53)'nin yaptığı çalışmada da kadınların %58,6'sının olay sırasında madde etkisinde olduğu, %35,6'sının alkol aldığı görülmüştür. Gürtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada kadınların suç eylemini planlamadığı, karşı tarafın tahriki nedeniyle suçu işledikten sonra kendisini kaybettiğini ve kaçmak yerine teslim olmayı tercih ettiğini ifade edilmiştir. Kadınların bir kısmı da ölmek için öldürdüğünü belirtmiştir. Bu duruma ek olarak kadınlar, öldürme eylemini gerçekleştirdikten sonra sorunlarının ortadan kalkacağını düşündüğünü ifade etmiştir. Bu düşüncenin aksine öldürme suçunu işlediklerinde daha büyük sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Akgün ve Gökçearsan Çifçi (2014) yaptığı çalışmada da kadın hükümlüler eşini veya kendisine tecavüz eden kişiyi öldürdüğünde kurtulacağını düşündüğünü belirtmiştir. Ceza infaz kurumunda sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan görüşmelerde de kadınlar bir anda ya kendisinin öldürme eylemini gerçekleştirdiğini ya da adam tutup öldürdüğünü⁷ söylemişlerdir.

⁷ Ceza infaz kurumu sosyal hizmet uzmanlarıyla görüşme notu (20.02.2016)

Karakol ve Mahkeme Süreci

Kadınların suçun işlenmesinden sonraki süreçlerine bakıldığında sadece karakolda değil aynı zamanda bazı mahkemelerde de eril zihniyetin hâkim olduğu görülmüştür. Kadınların bir kısmı hâkim ve savcının kendilerine iyi davrandığını belirtirken bazıları özellikle cinsiyeti nedeniyle mahkemede aşağılandığını ve ifadesine değer verilmediğini söylemiştir. Bununla birlikte kadınların bir kısmı delillerin yeterince incelenmediğini ve karar duruşmasına çok çabuk çıktıklarını ifade etmiştir. Özellikle kendisine uygulanan şiddet sonucu eşini, sevgilisini veya nişanlısını öldüren kadınların yaşadığı şiddet ve canına kast edilmesi göz önüne alınmamaktadır. Mahkemeler de karısını öldüren erkeklere her daim haksız tahrik, iyi hal indirimi yapılırken kocasını, nişanlısını öldüren kadınlara çoğunlukla hiçbir indirim uygulamamaktadır. 2015 Mart ayında 24 yıllık eşini öldüren kocaya, cinayeti haksız tahrik altında işlediği gerekçesi ile ağırlaştırılmış müebbet cezası verilmiş ardından tutuklunun iyi halde bulunması nedeniyle cezası ağırlaştırılmış müebbet cezasından 10 yıl hapis cezasına indirilmiştir. Buna karşın ertesi gün kendisine sistematik tecavüz eden kişiyi öldüren kadına müebbet hapis cezası verilmiştir (İFK, 2016, s:35). Buna ek olarak, davalarda erkekler kadınları öldürdüğünde kurbanların faili tahrik etmiş olabileceği yolunda araştırmalar yapılmaktadır. Ayrıca namusunu korumak için kendini öldüren kadınlar kutsanırken, saldırganı öldüren kadınlar cezalandırılmaktadır (Savcı, 2004; s:9). War Bonnett vd., (2001)'nin yaptığı çalışmada da kendisini dayak yiyen kadın olarak tanımlayan bir hükümlü mahkemelerin kadınların bu hırpalanma durumunu dikkate almadığını söylemiştir. Yapılan araştırma ve çalışmalar sonucu kadınların haklarını savunması gereken adli makamların cinsiyet körü yaklaştıkları, kadınların haklarının savunulmadığı görülmüştür. Bunun sonucunda kadınlara yaşadıkları sorunların çıkış yolu olarak ya ölmekte veya öldürmektedir.

Kadınların davaları sırasında karşılaştığı sorunlardan birisi de avukat tayin edilmesi konusudur. Ekonomik durumu iyi olmayan kadınlara Baro'nun CMUK komisyonunda tarafından ücretsiz avukat sağlanmaktadır. Kadınlar ifadelerinde, *barodan gelen avukatların davalarıyla ilgilenmediğini, sadece duruşmaya çıkıp*

kadınların beraatını istediklerini söylemiştir. Bunun dışında kadınlar cezaya itiraz edip davayı bir üst mahkemeye çıkardığında kendilerine ücretsiz avukat tahsis edilmemektedir. Cankurtaran Öntaş (2004)'ın yaptığı çalışmada da suça sürüklenen çocuklar, baro tarafından atanan avukatların kendilerini savunmadıklarını söylemiştir.

Cezaya Dair

Kadınların aldıkları cezaya dair düşüncelerinin farklılık gösterdiği görülmüştür. Cezaya ilişkin, bir kısmı aldıkları cezayı hak ettiğini çünkü bir insanın canını aldığını ifade ederken, bazıları aldığı cezanın fazla olduğunu söylemiştir. Bazı kadın hükümlüler de aldığı cezayı hak etmediklerini çünkü bu suçu işlemediğini ifade etmiştir. Gürtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada kadınlar kendilerine verilen cezayı ağır bulmakta ve adaletsizlik olduğunu belirtmektedir. Savcı (2004, s:95)'nin yaptığı çalışmada da kadınların 20'si aldıkları cezayı hak ettiğini söylerken 3'ü vicdanen rahatsız olduğunu ifade etmiştir. Kadınların aldıkları cezayla ilgili düşünceleri kendilerini suçun içinde ne kadar gördükleriyle bağlantılıdır. Kadınlar adam öldürme suçunu kendileri işlemişse sebep ne olursa olsun bir insanı öldürdüklerini ve cezasını çekmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Bazı kadınlar da cezayı hak ettiğini fakat kendilerine uygulanan şiddetin ve yaşadıkları travmaların dikkate alınmadığını söylemiştir.

Sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan görüşmelerde de kadınların birçoğunun cezaevine girmekten dolayı sıkıntılı yaşamadığını, tek üzüntülerinin dışarıdaki çocukları olduğunu ve onları çok düşündüklerini⁸ söylemişlerdir. Adam öldürme suçunu işlemediğini söyleyen kadınlar ise suçsuz olduklarını ve dolayısıyla cezaevinde olmayı hak etmediklerini söylemiştir.

⁸ Ceza infaz kurumu sosyal hizmet uzmanlarıyla görüşme notları (20.02.2016).

Kadınların Cezaevi Yaşamı

Cezaevinde Gündelik Yaşam

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların cezaevi yaşamı incelendiğinde 34 kadından 19'unun cezaevinde gelir getirici bir işte çalıştığı görülmektedir. Cezaevi içinde çalışmak hem kadınlara ekonomik anlamda destek sağlamakta hem de cezaevinde olduklarını geçici olarak unutturmaktadır. Çalışan kadınlar, kişisel işlerini akşam koğuşlarına döndüğünde veya hafta sonu yapmaktadırlar. Çalışan kadınların yaptıkları işlerle ilgili belirli bir kota doldurmak zorunda olduğundan diğer kurslara ve kişisel gelişim programlarına katılma imkânı bulamadıkları görülmüştür. Kadınlardan çalışmayanlar ise; zamanını kitap okuyarak, arkadaşlarıyla sohbet ederek, dua ederek ve namaz kılarak, temizlik yaparak, cezaevinin sağladığı faaliyetlere ve çeşitli kurslara katılarak zamanını geçirmektedir. Araştırmanın yapıldığı sürede cezaevinde sadece anne çocuk eğitimi verilmekteydi. Bununla birlikte yine araştırmanın yapıldığı sürede kadınlar için özellikle kendilerini geliştirmeye yardım edecek öfke kontrolü gibi kursların olmadığı görülmüştür. Araştırmacının daha önce cezaevinde yaptığı öfke kontrolü grup çalışması ise gerek hükümlüler gerekse infaz koruma memurları tarafından oldukça yararlı bulunmuştur. Kadınların bir kısmı da cezaevine girdikten sonra eğitimine devam etmeye başlamış, bazıları da okuma yazma öğrenmiştir. Saruç (2014)'un yaptığı çalışmada kadınların yarıya yakını cezaevi içinde çalıştığını belirtmiştir. Gürtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada da kadınların bir kısmının çalıştığı, böylece kendilerini cezaevi önceki yaşamındaki gibi hissettiği görülmüştür. Çalışmayanların ise açılan kurslara katıldığı, mektup yazdığı, spor yaptığı veya volta attığı görülmüştür. War Bonnet vd., (2001)'nin yaptığı çalışmada da cezaevinde bazı kadınların cezaevinde çalıştığını fakat çok düşük ücret aldığını, eğitim seviyesi yüksek bir kişinin böyle düşük bir ücreti almayacağı; dahası alınan ücretin çocuklarını desteklemeye yetmediğini söylemiştir. Yapılan çalışmada da kadınların cezaevinde alınan aylık ücretin oldukça düşük olduğu görülmüştür. Üstelik kadınlar kendilerine verilen kotayı dolduramadığında aldıkları ücretten kesilmektedir. Dahası kadınların kullandığı elektriğin ücreti aylıklarından kesilmektedir. Buna ek olarak, görüşülen bir kadın

hükümlü kendisinin stajyer konumunda olduğunu ve cezaevinde çalıştığı sürenin kendisinin emekliliğine etki etmediğini söylemiştir. Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların çalıştıkları yılların emeklilik sürelerine etki etmemesi kadınlar için kötü bir durumdur.

Bir Baş Etme Yolu Olarak Dindarlık, Eğitim, Çalışma ve Çocuklar

Kadınlarla yapılan görüşmelerde dine sığınmanın kadınların yaşamında oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Cezaevine girmeden önce dine yönelimi olmayan kadınlar dahi cezaevine girdikten sonra sığınma amacıyla namaz kılmaya ve Kuran öğrenmeye başlamıştır. Din cezaevindeki kadınlar için aynı zamanda rehabilite edici özellik taşımaktadır. Kadınlar namaz kıldığında ve Kuran okuduğunda kendilerini daha huzurlu hissetmekte, yaşadıklarının bir imtihan olduğunu düşünerek teselli olmaktadır. Bu düşüncelerin aksine Gürtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada da kadın hükümlülerin bir kısmı dışarıda daha dindarken cezaevi içine girdiğinde cezaevine girmeleri nedeniyle ya da kendilerine duydukları saygıyı kaybettiği için ibadet etmekten ve dua etmekten vazgeçtiğini belirtmiştir. Bazı kadın hükümlülere dua etmenin ve ibadet etmenin kendisini vicdanen rahatlattığını ve zamanın daha çabuk geçmesine neden olduğunu söylemiştir. Clear vd., (1992)'de dinin hükümlülerin cezaevine uyumlarına etkisiyle ilgili yaptıkları çalışmada, cezaevinde dine yönelmenin hükümlülerin depresyon, suçluluk ve kendini küçük görme gibi duygularının üstesinden gelmeye yardımcı olduğunu saptamıştır. Konuyla ilgili görüştükleri hükümlüler, dini ritüellerle ilgilenmenin cezaevinin huzursuz ortamından kaçış sağladığını söylemiştir. Buna ek olarak, araştırmaya katılanların bazıları dinin kendilerine duygusal destek sağladığını söylerken bir kısmı da cezaevindeki zorluklardan kaçmak için çevresel destek sağladığını belirtmiştir. Montgomery ve Turner (2013)'ün yaptığı çalışmada da dindar olan hükümlülerin diğerlerine göre daha az doktora gittiği, daha az ilaç kullandığı ve daha az disiplin cezası aldığı görülmüştür. Buna ek olarak çalışmada erkek hükümlülerin kadınlardan daha fazla dine yöneldiği görülmüştür. Yapılan araştırma sonuçlarına dayanarak cezaevinde dini görevleri yerine getiren kadınların zamanının daha çabuk geçtiği, daha az psikolojik sorun yaşadığı ve işledikleri suçtan

dolayı kendileriyle daha kolay barıştığı ve vicdanen rahatladığı görülmüştür. Buna ek olarak cezaevinde dine yönelen kadınların diğerlerine göre daha az huzursuzluk çıkardığı görülmüştür.

Cezaevinde dine yönelmenin yanı sıra kadınların eğitim hayatına tekrar dönmeleri, çalışabilecek durumda olanların çalışması ve kadınların çocukları yaşadıkları sorunlarla başetme stratejisi olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışan kadınlar sabah erken saatte koğuştan çıkıp akşam geç saatte koğuşa döndükleri için kendilerini cezaevinde gibi hissetmemektedir. Buna ek olarak kadınlar dışarı çıktıklarında çocuklarına kavuşacaklarını düşünmekte ve çocuklarıyla kavuşacakları güne kadar kendilerine daha iyi bakmaktadır. Yine cezaevinde çocuklarıyla kalan kadınlarda çocuklarıyla vakit geçirdiği için cezaevinde olduğunu çok hissetmemektedir. Buna ek olarak eğitime yeniden başlamada kadınların cezaevindeki tartışmalardan ve sorunlardan uzak durmasına yardımcı olmaktadır.

Ötekilerin Ötekisi: Çocuğunu Öldüren Kadınlar

Çocuk öldürme suçu cinsel istismar suçu gibi diğer suçlardan da adam öldürme suçundan da farklı bir suç olarak görülmektedir. Çocuk öldürme suçundan cezaevine giren kadınların yaşamına bakıldığında yaşamının hiçbir döneminde sevgi görmediği, sevgisiz bir ortamda büyüdüğü ve yoğun psikolojik sorunlar yaşadığı görülmüştür. Bu kadınların yaşamında da diğer adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlar gibi şiddet, tecavüz ve taciz yoğun olarak bulunmaktadır. Yaşadıkları bu gibi olumsuz durumların, onları bu suçu işlemeye yönelttiği düşünülmektedir. Hatters Friedman vd., (2005)'nin yaptığı çalışmada çocuklarını öldüren kadınların yaşamında yoksulluk, güçsüzlük ve yaşamına yabancılaşma görülmüştür. Buna ek olarak kadınların genç ve fakir olduğu, ebeveynleriyle birlikte yaşadığı saptanmıştır. Yapılan çalışmalarda çocuk öldürme nedenleriyle hüküm giyen annelerin, akut psikotik durumda olduğu veya çocuklarına ölümcül kötü muamelede bulunduğu, istenmeyen çocuk olduğu veya eşten intikam almak istediği için çocuğunu öldürdüğü bulunmuştur (Resnik, 2006; Hatters Friedman ve Resnik, 2007). Araştırmaya katılan bir kadın hükümlü de birlikte olduğu kişi kendisine şiddet uygulaması nedeniyle,

ondan intikam almak için o kişinin çocuğunu öldürdüğünü söylemiştir. Sebep ne olursa olsun bir çocuğun canına kast etmek adam öldürme suçundan gelen diğer kadınlar için kabul edilemez bir durumdur. Bu nedenle diğer suçlardan gelen ve adam öldürme suçundan gelen kadınlar, çocuk öldürme suçundan gelen kadınlarla aynı ortamda bulunmak ve çalışmak istememektedir. Bu kadınlarla bir arada bulduklarında ise fiziksel veya psikolojik şiddet uygulamaktadırlar. Dolayısıyla çocuk öldürme suçundan cezaevine giren kadınlar cezaevinin zor şartlarına ek olarak cezaevindeki diğer hükümlüler tarafından da şiddete maruz kalmaktadır.

Çocuk öldürme suçundan cezaevine giren kadınlar da diğer hükümlülerin kendilerine ön yargılı davrandığı ve onlarla beraber olmak istemediklerini söylemiştir. Bir kadın hükümlü de diğer hükümlülerin kendisine yönelik tutumundan dolayı işten çıktığını ifade etmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan görüşmelerde de çocuklarını öldüren kadınların bu eylemi gerçekleştirmelerinin altında şiddet ve erkek elinin oldu, tükenmişlik sonucu bu suça sürüklendiklerini söylemişlerdir. Ayrıca evlilik dışı çocukları olanlarda çocuktan kurtulmak için yaptıklarını kadınların yoğun bir çaresizlik yaşadıklarını, problem çözmeye becerilerinin olmadığını ve cinayeti çözüm olarak gördüklerini⁹ belirtmişlerdir.

Ağırlaştırılmışlar

Ağırlaştırılmış hapis cezası almak kadınlar için cezanın içinde ceza almak anlamındadır. Kadınlar eğer çalışmıyorsa günün 20 saati tek başına bir odada kalmakta, sadece 4 saat odanın dışına çıkabilmektedir. Bu durum kadınlar için oldukça travmatik bir durum oluşturmaktadır. Kadının ilgileneceği bir alanın olmaması durumunda kadınlar günlerinin çoğunu uyuyarak geçirmektedir. Kısa

⁹ Ceza infaz kurumu sosyal hizmet uzmanları görüşme notları (20.02.2016).

dönem ceza alan ve uzun süre ceza alan kadınların karşılaştırılmasına ilişkin bir çalışmada, uzun süre ceza alan kadınların ihtiyaçlarının ve problemlerinin farklı olduğu, uzun dönem ceza alan kadınların daha çok problem yaşadığı saptanmıştır. Bu problemler ise daha çok çevresel koşullardan kaynaklanmaktadır. Uzun dönem ceza alan kadınların sayısı daha az olduğu için iş imkânı, eğitim fırsatları ve sosyal etkileşimleri daha sınırlıdır. Buna ek olarak aileleriyle görüşmeleri de sınırdır (Layton MacKenzie vd., 1995; s:134). Ağırlaştırılmış ceza alanların ziyaret günleri diğer hükümlülerin ziyaret günlerine göre daha sınırlıdır. Buna ek olarak ağırlaştırılmış ceza alanlar terör suçlarıyla bir tutulmakta ve hiçbir şekilde diğer hükümlülerle bir araya getirilmemektedir. Bu kadınların diğer kadınlarla konuşması dahi yasaktır. Bu durum kadınlar üzerinde oldukça kötü bir etki oluşturmaktadır. Ayrıca ağırlaştırılmış ceza alanların faaliyete çıkması da yasaktır.

Alberta John Howard Derneği (1999)'nin uzun dönem ceza alanlarla ilgili yaptığı çalışmada da uzun süre ceza alan kadınların eğitim seviyelerinin düşük olduğu ve işsiz olduğu, bir kısmının fiziksel ve cinsel tacize uğradığı görülmüştür. Bu duruma ek olarak bu kadınların yaşamı boyunca kendilerini suçlu hissettiği, korku dolu olduğu ve endişe içinde yaşadığı saptanmıştır. Ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınlar cezaevi öncesi ve cezaevinde yaşadıkları bu olumsuz durumlara karşın, sosyal servisteki psikolog ile yapılan görüşmede adam öldürme suçu nedeniyle gelen ve ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınların diğer kadınlara göre; en uyumlu, kurs faaliyetlerine katılan, en sorunsuz, kendisine en az zarar veren, kuruma çabuk adapte olan, meslek olarak ne yapabilirim diye düşünen, iletişimi iyi olan, en iyi uyum sağlayan kişiler oldukları öğrenilmiştir. Uzman, kadınların uzun süre yaşadıkları bir depresyon olduğunu, cezaevine girdikten sonra ise ortama çabuk uyum sağladıklarını çünkü kadınların yaşadıkları travmatik olayların, şiddet ve baskının ortadan kalktığını ve cezaevinde rahatladıklarını ifade etmiştir. Bu duruma örnek; eşini öldüren bir kadının ilk defa kendisini güvende hissettiğini ve ilk kez rahat uyduğunu, çünkü “*eşimin kızıma tecavüz etmesinden ve oğlumun babasını*

öldürmesinden korktuğum için uzun süredir rahatsızdım'' diyerek¹⁰ kadının cezaevine girdikten sonra ne kadar rahatladığını ifade etmiştir.

Cezaevinde Kalmanın Getirdikleri-Götürdükleri

Cezaevinde kalmak ve cezaevi yaşamı şüphesiz kadınlar üzerinde oldukça etkilidir. Araştırma yapılan ceza infaz kurumunda çalışan bir infaz koruma memuruyla yapılan görüşmede adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren kadınların ilk geldiklerinde şokta olduklarını ve toparlanmalarının bir seneyi bulduğunu¹¹ söylemiştir.

Kadınların bir kısmı cezaevi yaşamının *kendileri için öğretici olduğunu, özellikle çocuklarının ve ailesinin değerini daha iyi anladığını, insanları daha iyi tanıdığını ve artık hayatı daha fazla ciddiye aldığını* ifade ederken; bazı kadınlar da *artık insanlara güvenmediğini, diğer hükümlülerle konuşmadığını daha çok içine kapandığını* ifade etmiştir. Çelik (2017)'in eşine şiddet uygulayan erkeklerle ilgili yaptığı çalışmada cezaevinden etkilenme biçimlerine bakıldığında ise erkeklerin %34,7'si dünyasının yıkıldığını, %30,6'sı olumsuz etkilediğini, %16,9'u hayat tecrübesi olduğunu, %6,5'i artık kesinlikle şiddet uygulamayacağını, %4'ü olumlu etkilediğini ve %0,8'i de etkilemediğini söylemiştir (Çelik, 2017; s:233). Görtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada da kadınların bir kısmı cezaevinde geçirdikleri süreyi hayatının en kötü, boşa geçen ve yıpratıcı süreci olarak tanımlarken, diğer grup yaşamak zorunda olduğu bu süreci kendisine yeni bir yaşam kurmak için değerlendirmeye çalıştığını ifade etmiştir. Buna ek olarak cezaevi yaşamının hayatlarını olumlu etkilediğini söyleyen kadınların sayısı diğerlerinden daha fazladır. Konuyla ilgili Owen (1998)'in yaptığı çalışmada, görüştüğü kadın hükümlülerden birisi cezaevinde değiştiğini, birçok kişiden yardım aldığını ve artık kendisini

¹⁰ Ceza infaz kurumu psikologu görüşme notu (20.02.2016).

¹¹ Ceza infaz kurumunda çalışan infaz koruma memuruyla görüşme notu (22.02.2016).

tanındığını ifade etmiştir. Görgülü ve Cankurtaran Öntaş (2013)'ın yaptığı araştırmada da görüşülen bazı hükümlülerin cezaevinde olmanın ıslah edici olduğunu söylerken, bazıları da yaşamda boşa geçirilen zaman olduğu, aile ve arkadaşlardan uzak kalındığını ve özgürlüğünün kısıtlandığını söylemiştir. Sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan görüşmelerde de ailesi ile ilişkileri iyi olmayan kadınların, çocukları görüşe gelmeyen kadınların ve cezası onaylanan kadınların intihara daha meyilli olduklarını¹² ifade etmiştir.

Kadınlarla yapılan görüşmelerde, anne olan kadınlar için cezaevinde kalmanın oldukça zor bir durum olduğu görülmüştür. Kadınlar çocukları yanlarında olduğunda da çocuklarından ayrı olduğunda da farklı sorunlar yaşamaktadır. Çocukların cezaevinde anne yanında kalma süresi ülkeden ülkeye değişmektedir. Türkiye'de ise çocuklar 3 yaşına kadar cezaevinde annesinin yanında, 3 yaşından 6 yaşına kadar ise savcılık onayı olursa annesinin yanında olabilmektedir. Araştırmanın yapıldığı sürede ise 3 yaşından büyük çocukların yeni yapılan düzenleme gereği mecburi olarak cezaevi dışına gönderildiği görülmüştür. Kurumdaki sosyal serviste çalışan uzmanlardan çocukların cezaevi dışında bakımını üstlenecek bir akraba varsa ona teslim edildiği, bakımlarını üstlenen kimse yoksa çocuk yuvalarına/sevgi evlerine gönderildiği öğrenilmiştir.

Cezaevinde annenin çocuğuyla birlikte olmasının, anne ve çocuk açısından hem olumlu hem olumsuz etkileri bulunmaktadır. Olumlu etkisi çocuğun en azından özellikle 0-3 yaş arası anne ihtiyacını en fazla aradığı dönemde annesinin yanında olmasıdır. Olumsuz etkisi ise çocuğun annesiyle birlikte annenin cezasını çekmesi, sürekli yetişkinlerle birlikte olduğu için olumsuz örnekleri görmesi, kavgalara, aramalara ve kötü sözlere şahit olması ve bu dönemdeki çocukların gelişimi için gereken uyaranlara sahip olamamasıdır. Bu noktada cezaevlerinin cinsiyete duyarlı bir ortam olması oldukça önemlidir. Cinsiyete duyarlı yaklaşım hem cezaevindeki hükümlülere uygulanacak müdahale planının hem de fiziki şartların onlara uygun

¹² Ceza infaz kurumu sosyal hizmet uzmanıyla görüşme notu (20.02.2016).

olarak dizayn edilmesidir (Wormer, 2012; s:18). Bu kapsamda çocuklarıyla birlikte kalan kadınların ayrı koşullarda kalması, koşul ortamının ve odaların buna göre düzenlenmesi cinsiyete duyarlı yaklaşımın bir göstergesidir. Buna ek olarak kadınlara yönelik verilen anne çocuk eğitimleri cezaevinde yapılan cinsiyete duyarlı yaklaşıma örnek verilebilir.

Çocukları cezaevinin dışında olan kadın hükümlüler ise farklı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kadınların çocukları çocuk yuvası/sevgi evinde kalıyorsa kurumda çalışan personel tarafından çocuklar annesinin ziyaretine getirilmektedir. Çocukları koruma altında olan kadınlar ise, özellikle anne farklı bir ildeki ceza infaz kurumdaysa çocuklarının ziyaretine çok fazla getirilmediğini söylemiştir. Buna ek olarak çocuğun bakımını akrabalar üstlenmişse, ekonomik durumu yeterli değilse ve annenin bulunduğu cezaevi uzaksa çocuğu getirmekte zorlanmaktadır. Eğer kadın eşini öldürdüğü için cezaevine girmişse çocuklar büyük oranda eşinin tarafında kalmakta ve çocuklar anneye gösterilmemektedir. Zeytinoğlu (2012)'nin cezaevinde annelik deneyimi ile ilgili yaptığı çalışmasında adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların diğer suç türlerine göre çocukları ile ilişkisinin daha farklı olduğunu belirtmiştir. Çalışmada, kadınların çocuklarıyla ilişkisinin zorlaşmasının nedenin; adam öldürme suçu ile birlikte ailenin parçalanması, bu suçtan dolayı cezaevine giren kadınların diğer suç gruplarına göre daha fazla damgalanması, diğer suç gruplarına göre ceza süresinin daha fazla olması, tamamına yakın çocuğun annesine kızgınlık duyması ve annesini suçlaması olarak gösterilmiştir. Buna ek olarak adam öldürme suçunun yarısından fazlasının eşe karşı olduğu düşünüldüğünde çocuğun annesini reddetmesi de anne çocuk ilişkisinin mesafeli olmasına neden olabilmektedir. Konu ile ilgili görüşülen bir kadın hükümlü çocuğunun adam öldürme eylemine tanık olduğunu ve psikolojisinin bozulduğunu söylemiştir. Annenin şiddet gördüğü durumlarda, babası öldürülen çocuklar ise annesine hak vermektedir. Bu duruma ek olarak kadınlar “annelik görevini” yerine getiremediği için kendilerini “yeterli” bir anne olarak görmediklerini ifade etmişlerdir. Yapılan bir başka çalışmada da çocuk sahibi olan kadınların annelikle ilgili yaşadığı sıkıntıların, çocuklara duyulan özlemin, onları biraz daha fazla görebilmenin diğer sorunlardan çok daha fazla önem taşıdığı görülmektedir (Gürtuna, 2009). Anne olan

kadınların yaşadığı sıkıntılara karşın çocuklarını düşünerek ve gelecekte onlara kavuşacağı günü bekleyerek avunmaktadır.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların çoğu ataerkil sistemin kurbanı olarak cezaevine girmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan görüşmelerde de kadınların birçoğunun cezaevine girmesinde baba, eş, sevgili gibi erkek faktörünün önemli olduğunu¹³ belirtmişlerdir. Kadınlar erkek egemenliğin meydana getirdiği sorunlardan dolayı cezaevine girdiklerinde de kadınların bir kısmı kendisine cinsiyetinden dolayı ayrımcılık yapıldığını ifade etmiştir. Bazı kadın hükümlüler, erkek hükümlülerin güçlü olduğu ve kadınlar haklarını savunamadığı için onlara daha fazla öncelik verildiği, onların ihtiyaçlarının daha çabuk giderildiğini söylemiştir. Buna ek olarak kadın infaz koruma memuru dahi olsa bazı kadın hükümlüler üzerlerinin ve eşyalarının aranmasından ve arama sonrası eşyalarının yerlere atılmasından rahatsız olduğunu ifade etmiştir. Yapılan bu görüşmelerin aksine Görtuna (2009)'nın yaptığı çalışmada görüştüğü kadınlardan birisi ise cezaevinde kadın oldukları için farklı muamele görmediklerini, cezaevi personelinin her hükümlüye nasıl davranması gerekiyorsa onlara da öyle davranıldığını söylemiştir.

Kadınların Personel, Diğer Hükümlüler ve Aile İlişkileri

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların personelle ve diğer hükümlülerle ilişkilerine bakıldığında kadınların bir kısmı *zaman zaman personelle sorun yaşadığını* belirtmesine karşın çoğu kadın hükümlü *personelle arasının iyi olduğunu* söylemiştir. Kadınların diğer hükümlülerle ilişkisine bakıldığında ise bazı kadınlar diğer hükümlülerle *görüştüğünü ve iyi anlaştığını*, bazıları sık görüşmenin *hükümlüler arasında dedikoduya neden olduğu için herkesten uzak durmayı tercih ettiğini*, bazı kadın hükümlülerse *diğer hükümlülerle aralarında belirli bir mesafe*

¹³ Ceza infaz kurumu sosyal hizmet uzmanları görüşme notları (20.02.2016).

olduğunu ifade etmiştir. Çocuk öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarsa *diğer hükümlülerin kendilerine karşı olumsuz tutumlarının olduğunu bu nedenle onlarla bir arada olmadıklarını* ifade etmiştir. Gürtuna (2009) yaptığı araştırmada da kadınların diğer hükümlülerle ilişkilerinin çoğunlukla “orta” olduğu görülmüştür. Buna karşın infaz koruma memurlarıyla aralarının daha çok “iyi” olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalarda görüşülen kadınların yarıya yakını cezaevinden çıktıktan sonra muhtemelen cezaevindeki arkadaşlarını tekrar görmeyeceğini, cezaevinde sadece duygusal olarak birbirlerine bağlı olacağını, kimseye güvenmediği gibi nedenlerden dolayı diğer hükümlülerle ilişki kurmak istemediğini ve yalnız olduğunu söylemiştir (Greer,1998; Greer, 2000).

Kadın hükümlülerin bir kısmı aileleriyle görüşürken bir kısmı da ailesiyle görüşmemektedir. Cezaevide çalışan sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan görüşmelerde kadınların eşinin ailesi ile görüşmediğini, bir kısmının de *yüzümüzü yere eğdin* demeleri nedeni ile görüşmediklerini ve ailenin dışlaması nedeniyle kadınların çoğunlukla çocukları ile görüşemediklerini¹⁴ söylemiştir. Kadınların dışarıdan ziyaretçileri gelmediğinde veya kendilerine dışarıdan destek olacak kimse olmadığında da cezaevinde geçimlerini sağlamakta oldukça zorlanmaktadırlar. Uzmanlarla yapılan görüşmelerde ayrıca kadınların birçok maddi geliri eşin üzerine olduğu için hiçbir şey alamadıklarını, maddi destek sağlayacak kişinin vasi olması gerektiği ve vasi atanmadığında da maddi destek alamadıklarını söylemiştir.

Benzerlere Öğütler

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlara cezaevinin dışında kendi yaşamına benzer hayat yaşayan kadınlara tavsiyelerine bakıldığında kadınlar, *kız*

¹⁴ Ceza infaz kurumu sosyal hizmet uzmanlarıyla görüşme notu (20.02.2016).

çocuklarının mutlaka okutulması gerektiğini, kadınların kendilerini erkeklere karşı ezdirmemesi gerektiğini, eğer kocalarıyla anlaşamıyorlarsa çocuklarını alıp boşanmaları gerektiğini, karşılaştıkları sorunlara çözüm bulamıyorlarsa destek almalarını, özellikle ailelerinden hiçbir şey gizlememelerini ve eşlerini aldatmamalarını söylemiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadına yönelik şiddetle doğru orantılı olarak adam öldürme suçundan cezaevine giren kadın sayısı gün geçtikte artmaktadır. Medyada yer alan haberlerde kadına yönelik şiddet sonucu ölen kadınların sayısındaki artışa ek olarak uzun yıllar sistematik olarak şiddet uygulayan eşini öldüren, sevgilisiyle birlikte eşini öldüren veya çocuğunu öldüren kadın sayısı da azımsanamayacak kadar artmıştır. Toplumu derinden etkileyen bu şiddet ve suç olgusunun azaltılması ve ortadan kaldırılması için çok yönlü ve bütüncül bir politika yapılması ve bu sorunlarla mücadele etmeye çalışan birimlerin koordineli ve iş birliği içinde çalışması gerekmektedir. Bu mücadele sırasında kullanılması gereken Cinsiyete Dayalı Patikalar Yaklaşımı kadınların suç işlemesine neden olan faktörlerin ortaya çıkarılmasında ve kadın suçluluğunun anlaşılmasında rehber olacak nitelikte bir yaklaşımdır.

Kadınların adam öldürme suçunun altında toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve patriarkal (ataerkillik) sistemden kaynaklanan sorunlar yatmaktadır. Kadınlara atfedilen toplumsal cinsiyet rolleri kadını özel alana hapsetmekte ve ona evin dışında bir hayat tanımamaktadır. Kadın kamusal alana çıktığında da erkeğin hâkimiyeti ve kısıtlamasıyla kendisine yaşamak için alan bulmaya çalışmaktadır. Buna ek olarak, erkeğin kadına şiddet uygulaması, kız çocuklarının okula gönderilmemesi, erken yaşta evlendirilmesi gibi ataerkil sistemin adeta parçası olan uygulamalar normal kabul edilmekte kadın evlendiğinde de aynı çarkın dişlileri arasında sıkışmakta ve bunu kabullenip yaşam biçimi olarak görmektedir.

Kadın, yaşadıklarının normal olmadığını fark edip boşanmak istediğinde ise hem aile bireyleri hem de adli makamlar tarafından “yuvanın dağılmaması” için kadına baskı yapılmakta veya özel alan sorunu olduğu söylenerek kadın evine geri döndürülmektedir. Yani kadın için ne ailesinin evinde ne de evlendikten sonra eşinin yanında yaşam hakkı tanınmamıştır. Kadın için bütün kararları eril hâkimiyeti altında olduğu kişiler vermiştir. Sonuç olarak kadının kendi kararlarıyla inşa ettiği bir yaşamı yoktur. Yaşadığı eril şiddet ve baskılanma sonucunda ise kadın aslında var

olduğunu gösterebilmek için erkeklere özgü denilen öldürme eylemine başvurmuştur. Ya da yine sığındığı fakat huzur bulamadığı bir başka erkin zorlamasıyla bu eylemi gerçekleştirmiştir.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren nedenler ve cezaevi yaşamını toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil ilişkileri açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırmada adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren patikalar, suç ve sonrası deneyimleri ile onların cezaevi yaşamına ilişkin önemli bilgilere ulaşılmıştır. Bu kapsamda elde edilen sonuçlar; kadınları suça götüren patikalar, suç ve sonrasına ilişkin deneyimler ve cezaevi yaşamına ilişkin sonuçlar olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır.

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren nedenleri, suç ve sonrasına ilişkin deneyimleri ve cezaevi yaşamını incelemeyi amaçlayan bu araştırma, bir kadın kapalı ceza infaz kurumunda adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren ve görüşmeyi kabul eden 34 kadınla nitel araştırma tekniklerinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanılmıştır. Nicel verilerin analizinde IBM SPSS 23 programı kullanılmış, nitel verilerin analizinde ise NVIVO 11 programından yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda kadınları suça götüren patikalar, suç ve sonrası deneyimler ve cezaevi yaşamı olmak üzere üç tema belirlenmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda eril şiddetin ve bakış açısının kadının tüm yaşamında, suç ve sonrası deneyimlerinde ve cezaevinde onun üzerinde söz sahibi olduğu ve kadının kendisini hiçbir yerde var edemediği görülmüştür. Çocukluk yaşamında babanın hegemonyası altında olan kadın, evlendikten sonra yine bir erkeğin boyunduruğu altına girmiştir. Suça sürüklendiğinde ise yine erkekler tarafından kendisiyle ilgili kararlar alınmış, o zamana kadar yaşadığı süreçler dikkate alınmamıştır. Üstüne işlediği suçun tek faili kadınıymış gibi yaklaşmıştır.

Araştırma sonuçları; toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil örüntüler bağlamında

kadınları suça götüren patikalar, suç ve sonrasına ilişkin deneyimler ve cezaevi yaşamı olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır.

Kadınları Suça Götüren Patikalara İlişkin Sonuçlar

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmede kadınları suça hazırlayan, onları bu suça iten birçok patikanın olduğu görülmüştür. Görüşülen kadınların tamamına yakınında ataerkil sistemin ve toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların yaşamlarını oldukça sınırladığı görülmüştür. Bu sınırlılıkların başında kadınların kız olmaları nedeniyle eğitimlerinin engellemesi gelmektedir. Kadınların birçoğu istememesine karşın okuldan alınmış ve kendisine evin içinde anneye yardımcı olma gibi görevler verilmiştir. Bu duruma ek olarak bazı kadınlar cinsiyeti nedeniyle miras hakkından mahrum bırakılmıştır. Yine kadınlar, cinsiyeti nedeniyle evde oturması gerektiği, çok dışarıda gezmemesi gerektiği, çok fazla yememesi gerektiği gibi dayatmalarla da karşı karşıya kalmaktadır.

Çalışmada kadınların büyük bir kısmının çocukluk döneminde çoğunlukla aile üyeleri tarafından fiziksel ve cinsel istismara uğradığı görülmüştür. Kadınlar uğradıkları bu istismarı çoğunlukla anne, kardeş gibi yakınlarına anlatamamaktadır. Bunun en büyük nedeni baba, abi gibi ailedeki erkek bireylerin kadına ve annesine zarar vereceği düşüncesidir. Buna ek olarak bazı kadınlar da kendilerine inanılmayacağı düşüncesiyle yaşadıkları bu olayı anlatmamıştır. Yaşadıklarını cesaret edip söyleyen kadınlar ise genelde şiddetle karşılaşmış ve dışlanmışlardır.

Kadınların bir kısmı ataerkil dayatmalar sonucu özgürleşmek adına kaçıp evlenmeyi tercih ederken, bazı kadınlar da zorla ve küçük yaşta evlendirilmiştir. Evlilik sonrasında da kadınların şiddet gördükleri ve tecavüze uğradıkları saptanmıştır. Kadınların bazıları yaşadıkları bu sürece çocukları için katlanmayı tercih ederken bir kısmı da yaşadıklarını kader olarak görüp boşanmayı düşünmemiştir. Kadınlar şiddet nedeniyle karakola başvurduğunda eşin bir daha yapmayacağı söylenerek evine geri gönderilmiştir. Kadınlar yaşadığı olaylara dayanamayıp boşanmak istediğindeyse en başta kendilerine şiddet uygulayan eşleri

olmak üzere, kadının ve eşinin ailesi buna ek olarak devlet mekanizması buna karşı çıkmıştır. Bazı kadınlarsa çocuğunun askerden gelmesi, kızının evlenmesi gibi çocuklarının yaşamını düzenledikten sonra boşanmayı düşünmüş fakat adam öldürme eylemi gerçekleşmiştir.

Kadınların yaşamlarında gerek çocukluk gerekse yetişkinlik döneminde sevgi ve sosyal destek eksikliği yaşadıkları görülmüştür. Buna ek olarak yaşamının çoğunu babasının ve eşinin kendisini hapsediği özel alan olan evinin sınırları içinde geçirmek zorunda kalan, yaşamı boyunca eril şiddete uğrayan kadınların yalnızlaştığı görülmüştür. Kadınların bazıları eşinden bulamadığı sevgiyi ve ilgiyi sosyal medya aracılığıyla veya kısıtlı olan çevresinde bulduğu bir erkek arkadaşta bulmaya çalışmaktadır. Yaşanan bu ilişki sonucu, kadın ya erkek arkadaşının baskısıyla eşini öldürmekte veya erkek arkadaşı kadının eşini öldürerek kadın da azmettirici olmaktadır.

Suç ve Sonrasına İlişkin Deneyimlere İlişkin Sonuçlar

Araştırma sonucunda kadınların suçu işlediği veya azmettirdiği bölgenin daha çok İç Anadolu Bölgesi olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak kadınların önemli bir kısmının doğum yerinden ayrılmadığı için suçun da aynı bölgede işlendiği düşünülmektedir.

Kadınların ailesinde büyük bir kısmının suç geçmişinin olmadığı, diğer kısmının da baba, eş, kardeş, dayı gibi yakın akrabalarından suça karışan olduğu görülmüştür. Kadınların da yine önemli bir kısmının suç geçmişinin olmadığı görülmektedir.

Kadınların olaylarının tamamına yakınında bir cinayet aleti kullanılmıştır. Kullanılan cinayet aletinin yarısını kadınların kolay ulaşabileceği kesici ve delici aletler oluşturmaktadır. Buna ek olarak kadınların tamamına yakını öldürülen kişiyi tanıdığı ve ölen kişilerin önemli bir kısmının kadınlarının eşi veya erkek arkadaşı

olduğu görülmektedir.

Adam öldürme suçu diğer adli suçlara göre ağır bir suçtur. Dolayısıyla kadınların aldıkları ceza süresi uzundur. Görüşülen kadınların büyük bir kısmı cezaevindeki ilk beş yılını doldurduğu görülmektedir.

Kadınların öldürme eylemini planlamadığı yaşanan şiddet, taciz eril baskı sonucu bir anda tartışma esnasında gerçekleştiği görülmüştür. Kadınları bu eylemi gerçekleştirmelerini tetikleyen ise kendilerine konuşulan argo ifadelerin olduğu görülmüştür. Olay sonrasında ise kadınlar büyük oranda kendilerini polise ihbar etmiştir.

Kadınlar olay sonrasında sorunlarının biteceğini düşünürken cinayet sonrası daha büyük sorularla karşılaşmaktadır. Bunların ilki karakol ve mahkeme sürecinde kadınların cinsiyetinden dolayı uğradıkları ayrımcılık olmuştur. Kadınların bazıları karakolda ifadeleri alınırken şiddete uğradığını ve cinayeti kabul etmesi yönünde darp edildiğini söylemiştir. Mahkemede ise kadınların bazıları hâkim ve savcılarının kendilerine iyi davrandığını söylerken bazıları hâkim ve savcılarının yine cinsiyetinden dolayı kendisini dinlemediğini, yaşadığı sürecin göz önüne alınmadığını söylemiştir. Burada adli süreçte de toplumsal cinsiyet eşitsizliği yapıldığı görülmüştür. Bazı kadınlar ise yaşadıkları olayın şokuyla veya eğitim seviyelerinin düşük olması nedeniyle kendisini savunamadığını söylerken, bazı kadınlar eşin tecavüzü gibi yaşadıkları yüz kızartıcı olayları mahkeme sırasında çocuklarının ve eşinin ailesinin yanında anlatamadığı için sustuğunu ve ceza aldığını söylemiştir.

Bu duruma ek olarak, maddi durumu iyi olmayan kadınlara baro tarafından görevlendirilen avukatların sadece mahkemeye çıkıp kadınların beraatını istedikleri görülmüştür. Kadınlar avukatların kendisiyle hiç ilgilenmediğini, sadece mahkeme günü geldiklerini ifade etmiştir.

Adam öldürme suçu diğer suçlara göre vicdani yönü ağır basan bir suçtur. Dolayısıyla kadınların bir kısmı sebep ne olursa olsun bir insanın ölümüne neden oldukları için aldıkları cezayı hak ettiklerini söylerken bu suçu işlemediğini söyleyen kadınlar kendilerine haksızlık yapıldığını söylemiştir. Bazı kadınlar ise kendi yaşadıkları travmatik olayların göz önüne alınmadan bu cezanın verilmesinin ağır olduğunu, bir insanı öldürdükleri için elbette ceza alacaklarını fakat cezanın fazla olduğunu ifade etmiştir.

Kadınların Cezaevi Yaşamına İlişkin Sonuçlar

Adam öldürme suçunun ceza süresi uzundur ve gelir elde etmek amacıyla kadınların yarıya yakınının cezaevi içinde çalışmaktadır. Çalışmayan kadınlar ise cezaevi içindeki kurslara katılmakta, televizyon izlemekte, kitap okumaktadır. Kadınların önemli bir kısmı yaşadıkları bu travmatik olayla başa çıkmak ve cezaevinde vakit geçirmek adına eğitimlerine kaldıkları yerden devam etmeye başlamıştır. Kadınların bazıları ise okuma yazma öğrenmiştir.

Kadınların cezaevindeki yaşamla baş etme yolu olarak eğitimin yanı sıra dine yönelme de ön plana çıkmaktadır. Cezaevine girdikten sonra namaz kılmak ve Kuran okumak gibi dini ritüellerin kadınları rehabilite ettiği ve yaşadıkları olaylara daha rahat katlanmalarını sağladığı görülmüştür. Kadınların dini ibadetlerin yanı sıra eğitim, çalışmak ve cezaevinde çocuklarıyla birliktelerse çocuklarıyla vakit geçirmek kadınlara cezaevinde olmanın getirdiği sorunlarla başetme gücü kazandırmaktadır.

Cezaevinde cinsel suç işleyen kişiler diğer hükümlüler tarafından istenmemekte hatta şiddet görmektedir. Kadın cezaevinde de diğer hükümlülerin çocuk öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla bir araya gelmek istemedikleri görülmüştür. Çocuğunu öldürme suçundan cezaevine giren kadınlar ise, diğer hükümlülerin çocuk öldürme suçundan geldikleri için kendisine kötü davrandığını ve dışlandığı için çalışmadığını ifade etmiştir.

Cezaevinde dezavantajlı gruplardan birisi de ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınlardır. Ağırlaştırılmışların, gün içinde sınırlı saatlerde odalarından dışarı çıkmalarına izin verilmektedir. Bu hükümlülerin iletişimleri sınırlıdır ve diğer adlilerle görüşmeleri yasaktır. Aynı zamanda bu kadınların faaliyete çıkması, iş kolunda çalışması da sınırlıdır. Bütün bu sınırlamalar ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınları psikolojik olarak kötü etkilemektedir.

Cezaevi yaşamı hemen her kadın için farklı bir anlam içermektedir. Bazı kadınlar cezaevine girmenin kendisine sabır, insanları daha iyi tanıma dışarının kıymetini daha iyi bilme gibi kendilerine çok güzel şeyler kattığını söylerken, bazı kadınlar insanlara artık güvenmediğini, daha saldırgan ve daha içe kapanık olduğunu söylemiştir. Kadınların önemli bir kısmı ise cezaevini üstü açık, sadece nefes alabildikleri bir mezar olarak görmektedir. Genel olarak bakıldığında ise kadınların cezaevinde kalma süreleri uzadıkça dışarıyla ilgili gerçeklik algılarının ortadan kalktığı ve geleceğe yönelik umutlarının tükendiği görülmüştür. Kadınlar önceden dışarıda yaptıkları yürüme gibi en doğal eylemleri çıktıktan sonra yapamayacaklarından endişe etmektedir. Yine ceza süresi uzadıkça kadınlarda tükenmişliğin arttığı, kendilerine meşguliyet bulmakta zorlandıkları ve ellerinde bulunan meşguliyetlere karşı ilgilerini kaybettikleri görülmüştür. Buna ek olarak cezaevinde uzun kalmayla birlikte kadınlarda daha fazla öfke ve saldırganlık duyguları hâkim olmaya başlamıştır.

Kadınların cezaevi personeliyle ilişkisi kadınların karakterine göre şekillenmektedir. Daha sakin ve sessiz olan kadınlar infaz koruma memurlarıyla sorununun olmadığını söylerken, daha hareketli ve kendilerine göre yapılan haksızlığa tahammülü olmayan kadınlar infaz koruma memurlarıyla sorun yaşadığını söylemiştir. Bunun dışında kadınlar genel olarak personelle sorunlarının olmadığını diğer cezaevlerine göre kaldıkları cezaevinin daha iyi olduğunu ifade etmiştir.

Kadınların diğer hükümlülerle ilişkileri de yine kadınların karakterine göre şekillendiği görülmüştür. Daha sessiz olan ve çalışan kadınlar diğer hükümlülerle sorun yaşamadıklarını söylerken, daha sinirli yapıya sahip olan kadınlar zaman

zaman hükümlülerle sorun yaşadığını belirtmiştir. Genel olarak ise bu suçtan cezaevine giren kadınlar arasında bir uyum olduğu, huzursuzlukların çok olmadığı ve daha çok birbirleriyle mesafeli bir ilişki içinde oldukları görülmüştür.

Kadın hükümlülerin aile ilişkileri incelendiğinde her ne kadar ataerkil sistem kadınları cezaevine girmesine neden olsa da çoğunun ailesinin kadını bırakmadığı, ziyarete geldiği görülmüştür. Sadece bazı kadınların baba, erkek kardeş gibi ailedeki erkek üyeler tarafından ziyaret edilmediği kadınları reddettikleri görülmüştür. Buna ek olarak, özellikle kadın çocuğunun bulunduğu ilden farklı bir ildeki cezaevindeyse çocukları yuva/yetiştirme yurdundan veya akrabaları tarafından fazla ziyarete getirilmemektedir. Buna ek olarak kadınların bir kısmı da çocuklarının annelerini o ortamda görmemeleri için ziyarete gelmesini istememektedir.

Kadınlara yaşadıkları olaylardan sonra cezaevinin dışında kendi hayatlarına benzer hayat yaşayan kadınlara ilişkin tavsiyeleri, kız çocuklarının mutlaka okutulması gerektiği, kadınların erkeğin baskısına boyun eğmemesi gerektiği, karı koca anlaşamıyorsa boşanması gerektiği ve kadının eşini aldatmaması gerektiği olmuştur.

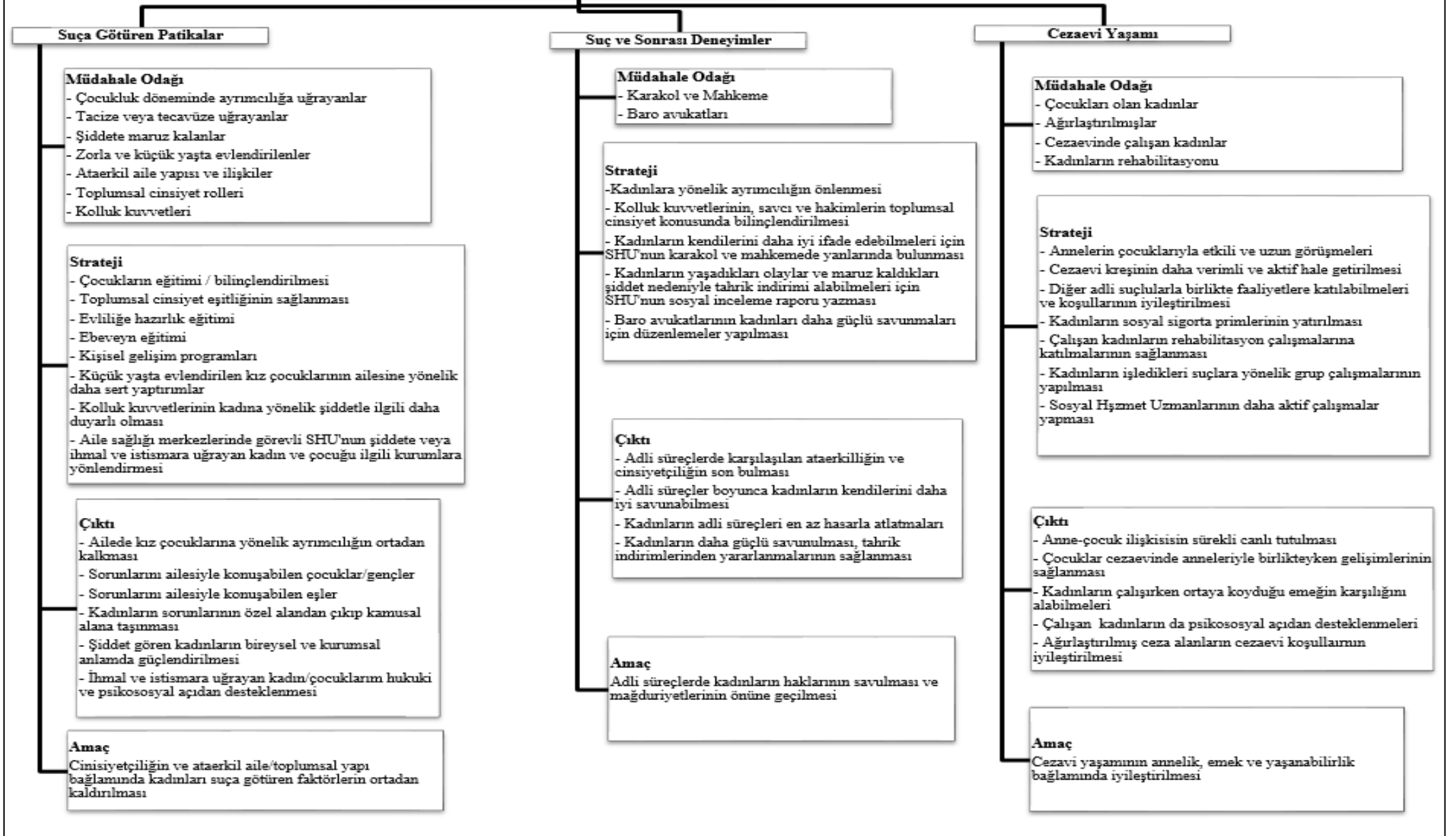
Araştırma boyunca ayrımcılığın, tacizin, şiddetin ve baskının hiç eksik olmadığı kadınlık halleriyle karşılaşmış ve ataerkil kalıpların henüz çocukken şekillendirmeye başladığı ve kadının erkek imgesi üzerine kurgulandığı görülmüştür. Kadının ailede kız çocuğu veya yetişkin bir kadın olarak varlığı, toplumda kapladığı yer sürekli bir şekilde erkek figürü üzerinden tanımlanmakta ve ataerkilliğin biçtiği roller kadınlara dayatılmaktadır. Erkek egemen ilişkiler üzerinden tanımlanan roller dışında kadın kimliği yok sayılmakta ve baskı, şiddet ve otoriterlikle dışarı taşan kadın yaşamları erkekler tarafından terbiye edilerek yeniden üretilmektedir. Bu var olma savaşımı kadının çocukluk döneminden başlayarak gençliğinde, evlilik hayatında ve daha sonraki dönemlerinde de devam etmektedir. Ataerkilliğin şekillendirdiği geleneksel kalıplar kadınları bütün yaşamları boyunca bir hayalet gibi takip etmekte ve çevresel beklentilerle yaşamsal pratikleri arasında sıkışıp kalan kadınlar adım adım suça gitmektedir.

Araştırma kapsamında görüşülen kadınların yaşamına bakıldığında yaşamlarının hiçbir noktasında sosyal hizmetin olmadığı görülmüştür. Kadınlar onları suça götüren patikalarda yürürken sosyal hizmet müdahalesiyle karşılaşmış olsaydı bugün cezaevinde olmayabilirdi. Yine aynı şekilde suça sürüklendikten sonra da adli süreçte kendisini desteyecek bir sosyal hizmet uzmanıyla karşılaşmamıştır. Yapılan araştırmalar sonucu sadece çocuk ağır ceza mahkemelerinde hâkimin gerek duyduğu zaman ve aile mahkemelerinde yine hâkim isterse sosyal hizmet uzmanlarının sosyal inceleme raporu için görevlendirildikleri öğrenilmiştir. Dolayısıyla adli sosyal içinde kadın suçluluğunda sosyal hizmet uzmanları görev almamaktadır. Bu durumda çoğu ilk kez adli sistemin çarkları arasına giren kadın, kendisini savunamadığı ve kendisini savunacak bir uzmanın olmaması nedeniyle çoğu zaman ceza indirimi dahi alamamaktadır. Bu noktada kadının suça sürüklenmesinden cezaevine girene kadarki sürecinde adli sosyal hizmetin çok önemli olduğu görülmüştür.

Araştırmanın bu bölümünde, cinsiyete dayalı patikalar yaklaşımı ve radikal feminist kuram çerçevesinde elde edilen sonuçlardan oluşan model önerisi müdahale edilmesi gereken noktaları detaylı bir şekilde ortaya koymuştur. Model önerisinin amacı; adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların *bu suça yönelmemesi için koruyucu önleyici müdahale noktaları* kadınların karakol ve mahkeme gibi adli süreçlerde karşılaştıkları sorunlara çözüm olması adına *suç ve sonrası deneyimlere ilişkin* ve kadınların cezaevi sürecinin amaçlarından birisi olan rehabilitasyonlarının sağlanmasına yönelik *cezaevi yaşamına ilişkin* öneriler olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

Araştırma bulguları çerçevesinde yapılandırılan model Çelik (2015)'in modelinden yararlanılarak şekil 5.1'de gösterildiği gibidir;

Kadınları Suça Götüren Patikalar, Suç ve Sonrası İlişkin Deneyimler ve Cezaevi Yaşamına İlişkin Model Önerisi

Şekil 5.1 Kadınları Suça Götüren Patikalar, Suç ve Sonrası Deneyimler ile Cezaevi Yaşamına İlişkin Model Önerisi

Bu model önerisi; kadınların, erkeklerin kısaca toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin ve ataerkilliğin odağında olan bütün bireylerin ve yapıların değişmesi gerektiğini belirtmektedir.

Suçta Götüren Patikalara İlişkin Öneriler

Müdahale Odağı

Adam öldürme suçunu işleyen kadınların bu suça yönelme nedenlerine bakıldığında kadınların yaşamlarının her döneminde yoğun olarak toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kaldıkları, tacize veya tecavüze uğradıkları görülmüştür. Ayrıca, ataerkil sistem ve toplumsal cinsiyet rollerinin kadınları baskıladığı, ötekileştirdiği ve ikinci plana ittiği görülmüştür. Bu anlamda kadınlar çocukluk döneminde ayrımcılığa uğramış, eğitim hakları ellerinden almış ve yine ataerkil örüntülerin bir sonucu olarak istemedikleri halde zorla evlendirilmiştir. Buna ek olarak, kadınların yaşadıkları şiddet özel alanda görülmüş ve kolluk kuvvetleri bu duruma müdahale etmek yerine kadını kocasıyla barıştırmış, kadının şiddete uğramasına sessiz kalmıştır. Bu travmatik tecrübeler kadınların öldürme suçuna götüren patikalarını oluşturmaktadır.

Strateji

Çocuk, gelişiminin en önemli yıllarını ve davranış kalıplarının oturduğu zaman dilimi ailesinin yanında geçirdiği zamandır. Bu nedenle çocuğun ailesinden öğrendikleri onun gelecekteki yaşamını da oldukça etkilemektedir. Bu bağlamda ilk müdahale noktası çocuğun ilk eğitim yeri olan ailesidir. Ailesinden şiddet gören bir çocuk büyük oranda gelecekte şiddet uygulamayı öğrenir. Ailede babasının da ev içi işlere katıldığını ve sorumluluk aldığını gören bir erkek çocuk ev içi işlere katkı yapmayı öğrenecektir. Ailesinde ihmal ve istimara uğrayan bir kadının gelecekte suça yönelmesi muhtemeldir. Dolayısıyla kadın veya erkek çocukluk ve gençlik dönemlerini ne kadar sağlıklı geçirirse gelecek yaşamlarını da o kadar sağlam

temellere oturturlar. Bu nedenle ailelerin çocuklarına; özellikle adam öldürme suçunu işleyen kadınların temel sorunsalı olan, ataerkil sistemin dönüştürülmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıyla ilgili eğitimler vermesi, ihmal ve istismara uğramış çocuklarıyla ilgilenmesi, kadınların güçlendirilmesi ve adli süreçlerin takibinin iyi yapılması, çocukların taciz ve tecavüz gibi travmatik olaylara maruz kalmamaları için çocukları iyi bir şekilde gözlemlemeleri, çocuklarla sevgi dolu bir ortam oluşturmaları, çocuklarla iletişimde empati kurmaları ve çocuklarını gerçek anlamda dinlemeleri, çocukların karşılaştığı bütün olumsuzlukları ebeveynleriyle açıkça konuşabilecekleri güvenini verilmeleri gerekmektedir.

Ailenin dışında, ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda müfredat oluşturulması, başta toplumsal şiddete dayalı şiddeti önlemeye ilişkin müfredat oluşturması, üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddet konularında zorunlu dersler koyulması, özellikle kız çocuklarının eğitimlerine önem verilmesi ve devam ettirilmesi yönünde çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Gençlere evlenmeden önce evliliğe hazırlık eğitimlerin verilmesi, ailelerin çocuk beklediği dönemde ebeveyn eğitimi ve çocuk yetiştirme konusunda bilgilerin verilmesi önemlidir. Bu eğitimler hem evlilik döneminde çiftlerin karşılaştığı sorunları çözmelerinde hemde çocuk olduktan sonra anne babanın çocuklarını daha iyi yetiştirebilmesine olanak sağlayacaktır.

Şiddetin önlenmesi konusunda koruyucu, önleyici tedbirler alan ve şiddete uğrayan kadınların haklarını savunmak için kurulan şiddeti önleme ve izleme merkezlerinin daha aktif çalışması gerekmektedir. Burada çalışan sosyal hizmet uzmanlarının, şiddete uğrayan kadınlara gerekli psikososyal desteğin verilmesi, şiddete uğrayan kadınların daha fazla güçlendirilmesi yönünde bireysel veya grup çalışmaları gerçekleştirmesi gerekmektedir. Ayrıca uzmanların kadınlara iş olanaklarının sağlanması, erken yaşta evliliklerin önlenmesi için projeler ve kampanyalar yapması gerekmektedir. Buna ek olarak kız çocuklarını okutmayan veya erken yaşta evlendiren ailelere daha sert yaptırımların olması gerekmektedir.

Bu merkezlerde ayrıca erkeklere ve kadınlara öfke kontrolüne yönelik grup çalışmalarının yapılması, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmaların yapılması ve bireylerde farkındalık oluşturulması gerekmektedir. Buna ek olarak özellikle çok fazla eril şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları olaylar sonucu suça sürüklenmemesi için kendilerine müdahale edilmesi ve bu eylem gerçekleştirilirse olası sonuçları kadınlar ile birlikte konuşulması yararlı olacaktır. Böylece kadınlar yaşadıkları bu şiddetin sonucu yanlış adımların atmasının önüne geçileceği düşünülmektedir.

Kadınları suça götüren patikalardan birisi olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini önlemeye yönelik çalışmaların yapılması, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesine ilişkin kamu spotlarının hazırlanması, televizyon yayınlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden yayınlara yer verilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak, ülke çapında kısa film yarışmaları düzenlenerek toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bilincin artırılması, ataerkilliği öne çıkaran, açık veya dolaylı bir şekilde savunan dizi ve filmlere yer verilmemesi, şiddet içerikli dizi ve filmlerin yayınlanmaması gerekmektedir. Ayrıca ihmal ve istismara uğramış çocukların, şiddete uğramış kadınların seslerini daha iyi duyurmak ve adli makamları harekete geçirmek için medya ile ortaklaşa çalışılması gerekmektedir.

Şiddete uğradığı tespit edilen kadınların hastane polisi aracılığıyla adli makamlara sevkinin yapılması, doktorların ve sağlık personelinin şiddete uğrayan kadın konusunda daha duyarlı davranması gerekmektedir. Buna ek olarak, karakollarda şiddete uğrayan kadınlarla ilgili kadının rızasına bakılmaksızın yasal işlemlerin başlatılması, şiddete uğrayan kadınların darp raporu alması için hastaneye yönlendirmesi, hayati tehlikesi olduğu düşünülen kadınlar için gerekli tedbirleri alınması gerekmektedir. Şiddet uygulayan eşin ise cezai yaptırımını için adli makamlara sevkinin sağlanması, hâkimler ve savcılarının eşine şiddet uygulayan erkekler için daha ciddi yaptırımlarının olması ve erkeklerin şiddeti meşrulaştırmalarının önüne geçilmesi gerekmektedir.

Buna ek olarak, şiddeti önleme ve izleme merkezlerinin daha aktif çalışması

gerekmektedir. Burada çalışan sosyal hizmet uzmanlarının, şiddete uğrayan kadınlara gerekli psikososyal desteğin verilmesi, şiddete uğrayan kadınların daha fazla güçlendirilmesi yönünde bireysel veya grup çalışmaları gerçekleştirmesi gerekmektedir. Ayrıca uzmanların kadınlara iş olanaklarının sağlanması, erken yaşta evliliklerin önlenmesi için projeler ve kampanyalar yapması gerekmektedir. Buna ek olarak kız çocuklarını okutmayan veya erken yaşta evlendiren ailelere daha sert yaptırımların olması gerekmektedir.

Kadınları suça götüren patikalardan birisi olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin çalışmalar yapılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulayan ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesine ilişkin kamu spotlarının hazırlanması, televizyon yayınlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden yayınlara yer verilmesi, ülke çapında kısa film yarışmaları düzenlenerek toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bilincin artırılması, ataerkilliği öne çıkaran, açık veya dolaylı bir şekilde savunan dizi ve filmlere yer verilmemesi, şiddet içerikli dizi ve filmlerin yayınlanmaması, ihmal ve istismara uğramış çocukların, şiddete uğramış kadınların seslerini daha iyi duyurmak ve adli makamları harekete geçirmek için medya ile ortaklaşa çalışılması gerekmektedir.

Aile sağlığı merkezlerinde sosyal hizmet uzmanları görevlendirilerek, özellikle ihmal-istismar vakalarında ve şiddete uğrayan kadınlara ilk müdahalenin gerçekleştirilmesi için uzmanların görevlendirilmesi önemlidir. Kadınların karşılaştığı bu travmatik olaylar erken müdahale edilmesi gereken durumlardır. Aksi halde kadınlar yaşadıkları şiddet sonucu hayatını kaybedebilir, kendisine şiddet uygulayan kişiyi öldürebilir veya istismar durumunun süresi uzadıkça kadınlarda daha büyük sorunlara neden olabilir.

Aile sağlığı merkezlerinde görevlendirilecek olan sosyal hizmet uzmanları ayrıca; toplumsal cinsiyet eşitliği, ebeveyn eğitimi, kişisel gelişim, öfke kontrolü ve benlik saygısına yönelik çalışmalar yapılması, kriz anlarında bireylere veya ailelere müdahale etmesi ve özellikle kadınları ve çocukları güçlendirici çalışmalar yapması gerekmektedir.

Özellikle şiddeti önleme merkezleri gibi doğrudan koruyucu ve önleyici faaliyetlerde bulunan kurumlarda; erkeklere ve kadınlara öfke kontrolüne yönelik grup çalışmalarının yapılması, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çalışmaların yapılması ve bireylerde farkındalık oluşturulması gerekmektedir. Buna ek olarak özellikle çok fazla eril şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları olaylar sonucu suça sürüklenmemesi için kendilerine müdahale edilmesi ve bu eylem gerçekleştirilirse olası sonuçları kadınlar ile birlikte konuşulması yararlı olacaktır. Böylece kadınlar yaşadıkları bu şiddetin sonucu yanlış adımların atmasının önüne geçileceği düşünülmektedir.

Çıktı

Müdahale odaklarına geliştirilen stratejilerle birlikte ailede kız çocuklarına yönelik ayrımcılığın kalkması, sorunlarını ailesiyle konuşan çocukların ve gençlerin olması, problemlerini birbirleriyle ve ailesiye konuşan eşlerin olması, özel alanda görülen şiddet, tecavüz gibi durumların artık kamusal olması ve müdahale edilebilir olması, şiddet gören kadınların sadece bireysel değil aynı zamanda kurumsal anlamda da güçlendirilmesi ve ihmal/istismara uğrayan kadınların, çocukların psikososyal açıdan desteklenmesi çıktı olarak hedeflenmektedir.

Amaç

Kadınları suça götüren patikalardaki müdahale odağına geliştirilen stratejiyle birlikte toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil aile/ toplumsal yapı bağlamında kadınları suça götüren faktörlerin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır.

Suç ve Sonrası Deneyimlere İlişkin Öneriler

Müdahale Odağı

Adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların bir kısmının kolluk kuvvetleriyle ve mahkeme sürecinde çeşitli sorunlar yaşadığı görülmüştür. Araştırma kapsamında görüşülen kadınların bir kısmı, karakolda ve mahkemede kadınlara ayrımcılık yapıldığını ve şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Buna ek olarak baro avukatlarının kadınların haklarını savunmadığı görülmüştür. Bu kapsamda suç ve sonrası deneyimlere ilişkin müdahale odağı karakol ve mahkeme süreci ile baro avukatlarıdır.

Strateji

Karakolda, mahkemede kısacası kadının içine dâhil olduğu bütün adli süreçlerde kadına yönelik ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesi, karakollarda kadınların ilk ifadesi alınırken avukatların yanı sıra karakolda görevlendirilecek sosyal hizmet uzmanlarının kadının rahatlaması ve sağlıklı ifade vermesi için yanında olması gerekmektedir.

Kadınlarla yapılan görüşmelerde olay gerçekleşmeden önce kadınların şiddet, tecavüz gibi yoğun travmalara maruz kaldıkları ve adam öldürme suçunun işlenmesinin ardından da kadınların uzun bir süre kendilerini toparlayamadıkları öğrenilmiştir. Kadınlar, kendilerini toparladıklarında da mahkemenin sonuçlandığını ve kadınların kendilerini savunamadıkları görülmüştür. Bu nedenle özellikle ağır ceza mahkemelerinde kadının ifadesi alınırken kadınların bu süreci en hafif hasarla atlatalmaları, kendilerini anlayan bir yetkilinin olduğunu bilmeleri ve kadınların güçlendirilmeleri açısından sosyal hizmet uzmanlarının görevlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye'deki adli sosyal uygulamasına bakıldığında sadece çocuk mahkemelerinde ve aile mahkemelerinde hâkimin isteği doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının görevlendirildiği görülmektedir. Bu kapsamda ağır ceza

mahkemelerinde kadınların yargılanması sırasında ve özellikle ilk ifadelerinin alınması döneminde sosyal hizmet uzmanına önemli görevler düşmektedir. Bu duruma ek olarak, mahkemelerde hâkimler ve savcılar, kadınların son bir yıl içindeki yaşamlarını göz önüne almalı, kadınların şiddet geçmişine bakmalı ve konuyla ilgili sosyal hizmet uzmanlarından sosyal inceleme raporu istemelidir.

Mahkemelerde kadınlar çocukları ve aileleri kendilerini dinlediği için yaşadıkları tecavüz, eşinin kendisine yönelik ahlak dışı davranışlarını açık olarak anlatamamaktadır. Bu durumda kadınlar isterlerse dinleyicilerin dışarı çıkarılmasını isteyebileceklerini bilmemektedir. Böyle durumlarda kadının rahat, açık ifade verebilmesi ve yaşadıklarını rahat bir şekilde anlatıp tahrik indirimi alması için sosyal hizmet uzmanlarının kadınlara danışmanlık yapması ve yol göstermesi, mahkemelerin sağlıklı sonuçlanması açısından, kadınlara ceza indiriminin sağlanması açısından önemlidir.

Kadınlara yapılan görüşmelerde bazı hâkim ve savcıların kadınlara cinsiyetlerinden dolayı ayrımcılık yaptığı görülmüştür. Bu nedenle adli süreçte toplumsal cinsiyet perspektifinde anaakımlaştırmanın olması yani kadınların erkeklerde olduğu gibi adil yargılanması gerekmektedir. Erkeklerle verilen ceza indirimi, iyi hal indirimi, haksız tahrik gibi konuların kadınlar için de değerlendirilmesi buna ek olarak çocukları küçük olan kadınlar için pozitif ayrımcıya uygulanması gerekmektedir. Bu duruma ek olarak hâkimlere ve savcılara kadınların özellikle şiddet geçmişlerini anlayabilmeleri açısından toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddet, şiddetin kadın üzerindeki etkisi ve şiddetin sonuçları konusunda hizmet içi eğitimler verilmesi gerekmektedir.

Ekonomik durumu iyi olmayan kadınlara baro tarafından atanan avukatların sadece mahkemeye çıkıp müvekkillerinin beraatını istedikleri görülmüştür. Baronun sağladığı avukatların müvekkillerinin durumlarını takip etmeleri, onları en iyi şekilde yönlendirmesi ve yine hem karakol hem de mahkeme sürecinde sosyal hizmet uzmanlarıyla iş birliği içinde kadının savunmasının yapılabilmesi gerekmektedir. Bu duruma ek olarak baronun avukatların sadece mahkeme sürecinde değil Yargıtay

aşamasında da görev alması kadınların daha iyi savunulmaları için önem taşımaktadır.

Çıktı

Suç ve sonrasına ilişkin deneyimlerde geliştirilen strateji sonucu adli süreçte karşılaşılan ataerkilliğin ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kalkması hedeflenmektedir. Buna ek olarak kadınların adli süreçte daha iyi savunulabilmesi, cinsiyet körü yaklaşımların önüne geçilmesi, uygulanan politikaların kadınlar için nasıl sonuçlar doğuracağına göz önünde bulundurulması, kadınların bu süreci daha az hasarla atlatabilmesi ve kadınların daha iyi savunularak haksız tahrik indiriminden yararlanması suç ve sonrası deneyimlere ilişkin çıktıları oluşturmaktadır.

Amaç

Karakol ve mahkeme süreciyle barol avukatlarına yapılan müdahale sonucunda da kadınların haklarının savunulması ve mağduriyetlerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Cezaevi Yaşamına İlişkin Öneriler

Müdahale Odağı

Araştırma kapsamında görüşülen kadınların cezaevinde birtakım sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu kapsamda cezainde müdahale odağı olarak, çocukları olan ve cezaevinde çocuklarıyla birlikte kalan kadınlar, ağırlaştırılmışlar, cezaevinde çalışan kadınlar ve kadınların rehabilitasyonları konuları belirlenmiştir.

Strateji

Çocukları yetiştirme yurdunda veya yuvada olan kadınların çocuklarıyla hem

telefon hem de ziyaret görüşünü düzenli olarak yapamadıkları öğrenilmiştir. Bu kapsamda, çocuğu yetiştirme yurdu veya yuvada olan kadınları çocuğunun bulunduğu ildeki cezaevinde olması çocuklarla annelerinin daha fazla telefonla ve görüş imkânının sağlanması gerekmektedir. Buna ek olarak; çocukların anneleriyle diğer ziyaretçilerden farklı olarak daha uzun ve açık görüş yapması, çocuklarıyla telefon görüşlerinin de daha uzun olması gerekirse çocuklarla farklı günde telefon görüşü yapması anne çocuk iletişimi açısından önemlidir. Buna ek olarak, kadınlara dışarıda olan çocuklarıyla iletişimlerinin sağlıklı devam etmesi için eğitimler verilmesi gerekmektedir. Çocukları kendisiyle kalan kadınlar içinse, cezaevinin kreşlerine çocukların gelişimlerinin sağlıklı ve yaşlarına uygun olabilmesi için çocuk gelişimi uzmanlarının görev alması oldukça gerekmektedir.

Adam öldürme her ne sebeple olursa olsun kişinin bütün yaşamını etikleyecek bir eylemdir. Dolayısıyla adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların cezaevine girişinden itibaren özellikle yaşları da dikkate alınarak diğerlerinden izole bir ortamda tutulmamalı ve bu kadınlara yönelik ayrı rehabilite edici programların uygulanması, kadınlara cezaevinde öfke kontrolü, problem çözme ve benlik saygısını geliştirecek grup çalışmaları yapılarak kadınların cezaevinde de güçlendirilmeleri gerekmektedir.

Cezaevinde kadınların cinsiyetlerine duyarlı bir müdahale planı ve fiziksel çevrenin oluşturulması gerekmektedir. Örneğin; kadınların önceki cezaevi deneyiminin olup olmaması, çocukları olma durumu, geçmişte yaşadıkları travmalar onlar için geliştirilecek müdahale planında oldukça önemlidir. Kadınlara verilecek toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili eğitimler, onların aslında erkeklere göre ikincil planda olmadıkları ve kendilerinin de söz hakkının olabildiğini kavramalarında onlara yardımcı olur. Buna ek olarak, fiziki ortamın cinsiyete duyarlı bir ortam oluşturulmasında, çocuklarıyla birlikte kalan kadınların ayrı bir koğuşta olması, koğuş ortamının ona göre dizayn edilmesi çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimleri açısından önemlidir.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan kadınlar diğer kadınlardan ayrı

tutulmakta bununla birlikte onlarla hiçbir ortak faaliyete veya iş koluna çıkmamaktadır. Kadınların birbirlerine selam vermelerinin dahi yasak olduğu ifade edilmiştir. Bu durum ceza indirimi dahi gelse kendilerini etkilemeyecek olan ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınları olumsuz etkilemektedir. Bu noktada en azından koğuşlar ayrı olsa dahi kadınların faaliyetlerde veya iş kollarında birlikte olabilmeleri sağlanarak en azından iyi halde olan kadınların şartlarının biraz hafifletilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Adam öldürme suçu diğer adli suçlara göre daha uzun ceza gerektiren bir suçtur. Dolayısıyla kadınların önemli bir kısmı cezaevi içinde çalışmaktadır. Fakat kadınlar cezaevinde çalıştıkları süreçte belirli kotaları doldurmak zorunda oldukları için kendilerini rehabilite edici diğer faaliyetlere katılamamaktadır. Dolayısıyla kadınların haftanın en azından bir günü iki saatlik kişisel gelişim ve rehabilitasyonlarına katkı sağlayacak bir programa katılmasının sağlanması gerekmektedir.

Cezaevleri adli sosyal hizmet uygulamasının gerçekleştirildiği yerlerden birisidir. Dolayısıyla burada kalan kişilerin rehabilitasyonunda ve topluma tekrar entegre olmalarında sosyal hizmet uzmanlarına büyük görevler düşmektedir. Uzmanların cezaevi için kadın hükümlüleri psikososyal yönden destekleyecek daha fazla çalışma yapması gerekmektedir. Ayrıca, grup çalışmasının sosyal hizmet müdahalelerinde kullanılan etkili bir yöntem olduğu düşünüldüğünde cezaevlerinde de öfke kontrolü, stresle başetme, problem çözme becerisi geliştirme gibi grup çalışmalarının sayısının artırılması gerekmektedir. Buna ek olarak, sosyal hizmet uzmanları adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların diğer adli suçlulara göre daha travmatik yaşamlarının olması nedeniyle onlara yönelik ayrı bir program uygulaması ve kadınların suçluluk duygusuyla baş etmeleri için kendilerine rehberlik etmesi gerekmektedir.

Bütün bu çalışmaların nihai hedefi, kadınların güçlendirilmesi ve yaşadıkları problemlerle başetme yetisini kazanabilmeleridir. Cezaevine girene kadar eril şiddetin, baskının tahakkümü altında olan kadınlar cezaevine girdikten sonra varsa

çocuklarından ayrı kalmanın ezikliği, işlekleri suçun pişmanlığı ve kapalı bir ortamda kalmayla ilgili pek çok sorun yaşamaktadır. Bütün bu yaşananlar kadınların güçsüz, çaresiz ve geleceğe yönelik umutsuz olmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmetin hemen hemen bütün müdahalarında kullanılan güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde kadınların cezaevinde güçlendirilmeleri sağlanmalıdır. Aksi takdirde geleceğe yönelik umudu olmayan ve kendisini bu derece çaresiz hissedenden kişilerin intihar girişiminde bulunma ihtimalleri yüksektir.

Adam öldürme suçundan cezaevine kadınlar uzun yıllar cezaevinde kalmaktadır. Cezaevinden çıktıktan sonra ise hem cinsiyetinden dolayı hem de eski hükümlü olmaları nedeniyle topluma yeniden entegre olmaları zor olmaktadır. Bu nedenle kadınlara bir taraftan psikososyal destek verilirken diğer taraftan cezaevi içinde çeşitli meslek edindirici kurslara katılması ve bu kursların sayısının artırılması kadınların güçlendirmesi ve topluma tekrar kazanımları açısından önemlidir. Açılan bu kursların cezaevinin dışında kadınların devam ettirebileceği kurslar olması kadınların geleceği planlamaları yönünde onlara yol göstereceği düşünülmektedir. Bu duruma ek olarak kadınlara da toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimlerin verilmesi, haklarını bilmeleri ve haklarını nasıl savunacakları açısından önemlidir. Kadınlara verilen eğitimlerle şiddetin sorunların çözüm olmayacağı yaşadıkları eril şiddetle nasıl mücadele edebilecekleri konusunda kadınlarla grup çalışmaları gerçekleştirilebilir.

Yine kadınların cezaevinde en fazla iletişim halinde oldukları infaz koruma meurlarına da kadınların yaşadığı süreçle ilgili bilgilendirmeler ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitimler verilebilir.

Kadınlara yapılan görüşmelerde onların cezaevinde çalıştıkları sürenin sigorta kapsamında olduğunu fakat emekliliklerini etkilemediği öğrenilmiştir. Kadınların cezaevinde çalıştıkları süre boyunca yapılan sigortanın emekliliklerine işlemesi sağlanmalıdır. Bu durumda en azından kadınlar cezaevinden çıktıktan sonra da çalışıp emekli olmayı hak edebilirler.

Çıktı

Anne çocuk iletişiminin kopmaması ve sağlıklı ilerlemesi, annenin cezasını çocuğa da çektirilmemesi, çocuklar cezaevinde anneye birlikteyken diğer yaşlılarından psikososyal açıdan geri kalmaması, çalışan kadınların ortaya koydukları emeğin karşılığını alabilmeleri ve bu kadınların çalışmanın yanı sıra psikososyal açıdan da desteklenmesi cezaevi yaşamına ilişkin geliştirilen stratejinin çıktısını oluşturmaktadır.

Amaç

Cezaevi yaşamındaki müdahale odağına ilişkin geliştirilen stratejinin amacı ise; cezaevinin annelik, emek ve yaşanabilirlik bağlamında iyileştirilmesidir.

Araştırmacılara Öneriler

Yapılan araştırma sonucu adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınların tamamına yakınının işbirliğine ve çalışmaya açık oldukları görülmüştür. Buna ek olarak güven ilişkisi sağlandıktan sonra cezaevinin dışından gelen kişilerle çok güzel çalışmaların ortaya çıktığı görülmüştür. Bu kapsamda gelecek araştırmacılara cezaevinde özellikle öfke kontrolü ve stresle başetme gibi konularda bireysel veya grup çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Adam öldürme suçu çok derin ve uzun çalışılması gereken bir konudur. Dolayısıyla bu araştırma sonucu ortaya çıkan tecavüz, taciz ve şiddet gibi travmatik olayları kadınların önemli bir kısmının atlatamadığı görülmüştür. Bu anlamda kadınlarla yaşadıkları bu travmatik olayların üstesinden gelebilecek çalışmaların yapılması oldukça önemlidir.

Araştırma kapsamında görüşülen kadınların çocuklarının ve ailelerinin de kadının cezaevine girmesinden oldukça etkilendikleri görülmüştür. Bu kapsamda

kadınların aileleri ve çocuklarıyla görüşmeler yapılarak yaşadıkları süreci onlardan da öğrenmek, ailelere yapılacak müdahale stratejilerinin geliştirilmesi açısından önemlidir.

ÖZET

Adam Öldürme Suçundan Cezaevine Giren Kadınları Suça Götüren Nedenler ve Cezaevi Sürecinin İncelenmesi

Bu araştırmanın amacı, adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren nedenleri ve cezaevi sürecinin incelenmesidir. Bu araştırma sonuçları doğrultusunda kadınları adam öldürme suçuna götüren faktörlerin önlenmesi ve cezaevi yaşamlarına ilişkin bir model önerisinde bulunulmuştur.

Niteliksel araştırma yönteminden yararlanılarak gerçekleştirilen araştırmada Türkiye'deki kadın kapalı ceza infaz kurumlarından birisinde adam öldürme suçu nedeniyle cezaevine giren 31 hükümlü ve 3 tutuklu olmak üzere toplam 34 kişiyle yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak görüşmeler yapılmıştır. Araştırmadaki nicel verilere ilişkin bilgiler SPSS 23 programıyla analiz edilirken, nitel verilere ilişkin bilgileri NVIVO 11 programıyla analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucu kadınların suça götüren patikalar, suç ve sonrasına ilişkin deneyimler ve cezaevi yaşamı olmak üzere üç tema oluşturulmuştur.

Araştırma sonucuna göre kadın hükümlülerin yaşamlarında ataerkil sistemden ve toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklı sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bu duruma ek olarak kadınların büyük bir kısmının hem çocukluk hem de evlilik dönemlerinde yoğun olarak taciz veya tecavüze maruz kaldıkları ve bu durumu kimseye paylaşmadığı, paylaşan kadınların da şiddet gördüğü saptanmıştır. Buna ek olarak kadınların bir kısmının çocuk yaşta çoğunlukla yakın akrabayla evlendirilmekte, bazıları da aile hayatında görmeği sevgiyi ve şefkati başka bir erkte aramakta ve kaçmaktadır. Kadınların evliliği boyunca da fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kaldığı görülmüştür.

Kadınların suça ilişkin bilgilerine bakıldığında; öldürdükleri kişinin daha çok eşleri ve erkek arkadaşları olduğu, cinayet aleti olarak olayların yarısında delici ve kesici aletlerin kullanıldığı görülmüştür. Kadınların, öldürme eylemini önceden planlamadığı şiddet, tecavüz gibi travmatik olayların yaşanan tartışmalar sonucu eylemin gerçekleştiği görülmüştür. Cinayetten sonrasında kadınların, çoğunlukla kendilerini ihbar edip teslim oldukları görülmüştür.

Kadın hükümlüler cezaevinde çalışarak veya çeşitli faaliyetlere katılarak zaman geçirmektedir. Cezaevinde kadınların dine daha fazla eğildikleri dini ibadetleri yapmanın kadınları rahatlattığı ve rehabilite ettiği görülmüştür. Cezaevine çocuk öldürme suçundan giren kadınların ve ağırlaştırılmış hapis cezası alan kadınların, ailesi ziyarete gelmeyen kadınların cezaevinde daha çok uyum sorunu yaşadığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Adam Öldürme Nedeni, Adam Öldürme Suçundan Cezaevine Giren Kadın, Cezaevi Yaşamı, Kadın Hükümlü, Şiddet

SUMMARY

The Reasons Prompt Women to Murder and Examination of Prison Life

The purpose of this study is to examine the reasons of murder for female offenders and their life in prison. In addition, it is also aimed to dispose of the reasons of murder and develop a model to contribute a better prison life in accordance with research results.

Research conducted one of closed female prison in Turkey and qualitative methods applied for the research. 34 women participated in the research, 3 of them was arrested and 31 of them was offenders. Half-structured interview form which is developed by the researcher was applied to participants. Quantitive data of the research was analyzed with SPSS 23 and qualitative data was analyzed with NVIVO 11. Three themes are constituted; first one is pathways to crime, second one is crime and after crime experiences and the third one is prison life.

According to results women had problems due to patriarchy and social gender inequality. In addition to that most of women experienced abuse or rape in their childhood and marriage, they could not tell anything about it to family and when some of them told about the abuse they confronted with violence. Moreover, some women were forced to marry when they were child and some of them run away to another man to find the love they need.

When we look at the victims most of them are husbands and boyfriends. Women mostly used stabbing objects in the murder. Generally murders were not planned and occurred because of lack of love and jealousy. After the murder women themselves went to police station and confess the crime

Women participated in the activities and deal with religion in prison and they told that they felt relaxed due to religious acts. Women who murdered kids, punished to heavy life sentence and no visitors from their family have more difficulties in adaptation to prison life.

Keywords: Female offender, Jealousy, Life in Prison, Reason of Murder, Violence, Women Who Commit Murder

KAYNAKLAR

- ABBOTT P, WALLACE C (1997). An Introduction Of Sociology: Feminist Perspectives. Londra: Routledge.
- AKCAN A, BIKIM E, AKCAN ZFE, SAMANCI YA, BALCIOĞLU İ (2000). İstanbul'da suç zanlısı kadınlarda cezaevi öncesi alkol ve madde kullanım sıklığı ve özellikleri. *Bağımlılık Dergisi*, **1(1)**:9-13.
- AKGÜN R (2012). Kadın hükümlülerin sorunları ve başa çıkma tarzları: Eskişehir Çifteler Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- AKGÜN R, GÖKÇEARSLAN ÇİFCİ, E. (2014). Kadınlar neden adam öldürür: Suça götüren dokuz sebep. *Adli Bilimler Dergisi*, **13 (2)**: 13 – 21.
- AKTAŞ G (2013). Woman's identity in the context of feminist discourse: being a woman in a male dominated society. *Journal of Faculty of Letters*, **30 (1)**:53-72.
- AKTURAN U, ESEN A (2008). Fenomenoloji. Nitel Araştırma Yöntemleri NVIVO 7.0 ile nitel veri analizi. Ed: BAŞ T, AKTURAN U. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ALPAY N, KARAMUSTAFAOĞLU N, KÜKÜRT R (1995). Madde bağımlılarında suç. *Düşünen Adam*, **8(2)**: 16-17.
- ALTUN H (2008). Feminist kuram doğrultusunda bir okuma/sahneleme ve bir örnek çalışma: denizden gelen kadın, Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ARAT N (2010). Feminizmin ABC'si. İstanbul: Say Yayınları.
- ATAN M (2015). Radikal feminizm: "kişisel olan politiktir" söyleminde aile. *The Journal Of Europe- Middle East Social Science Studies*, **1(2)**: 1-21.
- AYGÜN H (2012). Kanlı Kontesler. İstanbul: Profil Yayıncılık. 13-15.
- BAHADIR B (2014). Ölü kadınlar memleketi. Ankara: Ayizi Kitap.
- BALL ROKEACH SJ (1973). Values and violence: A test of the subculture of violence thesis. *American Sociological Review*, **38(6)**: 736-749.
- BARIŞ G (2015a). Female offenders' attitudes towards gender and violence and their violence experiences: Sincan Women's Prison. The Degree of Doctor of Philosophy, Middle East Technical University.
- BARIŞ G (2015b). Mahkûm kadınlar kimlerdir? Ankara Sincan Kadın Kapalı Cezaevi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, **2(3)**: 102-119.
- BAŞ T, USTA Y, UYAR EÖ (2008). Derinlemesine Görüşme. *Nitel Araştırma Yöntemleri NVIVO 7.0 ile Nitel Veri Analizi*. Ed: BAŞ T, AKTURAN U. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- BAYKARA ACAR Y (2004). Cinsel suçtan hükümlü çocukların yaşam öyküsü çalışması ve grupla sosyal hizmet uygulaması. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAYKARA ACAR Y (2011). İstisnai Öyküler Cinsel Suçtan Hükümlü Çocukların Yaşam Öyküleri. Ankara: Maya Akademi.
- BAYRAKTAR K (2013). Kasten adam öldürme. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, **19(2)**:57-77.
- BELKNAP, J. (2014). The invisible woman: Gender, crime, and justice (3rd ed.). Belmont, CA: Thompson Wadsworth
- BESTER MC (2008). The psychological factors associated with women who kill and abusive intimate partner within cultural context. Master's dissertation, University of Johannesburg, South Africa.
- BENDA BB (2005). Gender differences in life-course theory of recidivism: A survival analysis. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, **49(3)**: 325-342.
- BENNETT D., OGLOFF J., MULLEN P., THOMAS S. (2012). A study of psychotic disorders among female homicide offenders. *Psychology Crime and Law*, **18(3)**: 231-243.
- BİLGİN N (2006). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- BLOOM B, STEINHART D (1993). Why Punish The Children? A Reappraisal Ofthe Children of Incarcerated Mothers in America. San Francisco, California: National Council on Crime and Delinquency.
- BLOOM, B., OWEN, B., COVINGTON, S (2003). Gender Responsive Strategies: Research, Practice, and Guiding Principles For Women Offenders. Washington, DC: U.S. Department of Justice, National Institute of Corrections.
- BOTELHO M, GONÇALVES RA (2016). Why do people kill? A critical review of the literature on factors associated with homicide. *Aggression and Violent Behavior*, **26**: 9-15.
- BOURGET D, BRADFORD JM (1990). Homicidal parents. *Can J Psychiatry*, **35(3)**:233-8.
- BOZKURT V (2006). Değişen Dünyada Sosyoloji, Temeller Kavramlar Kuramlar. Bursa: Ekin Yayınları.
- BROOKMAN F (2005). Understanding Homicide. India: Sage Publications. 161-164.
- BROWNE A (1987). When Women Kill. New York: The Free Press.
- BURCU E, YILDIRIM F, SIRMA ÇS, SANIYAMAN S (2015). Çiçeklerin kaderi: Türkiye’de kadınların erken evliliği üzerine nitel bir araştırma. *Bilig*, **(73)**: 63-98.

- BURGESS PROCTOR A (2009). Intersections of race, class, gender, and crime future directions for feminist criminology. *Feminist Criminology*, **1(1)**: 27-47.
- BURKE L (2003). The impact of maternal depression on familial relationships. *International Review of Psychiatry*, **15**:243-255.
- BUZ S (2009). Feminist sosyal hizmet uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, **20 (1)**:53-65.
- CANAY AD (2004). Kadın suçluluğu feminist bakış açısından kavramsal bir inceleme. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CANGÖZ İ (2013). İletişim fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet farkındalığı ve cinsiyetçi şiddetle ilgili görüşleri. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, **0(19)**: 41-64.
- CANKURTARAN ÖNTAŞ Ö (2004). Çocuk hakları ve sosyal hizmetin güçlendirme yaklaşımı açısından suça yönelen çocuk-polis ilişkisi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CANSUMAR N, ASIRDIZER M, AYCAN N, BALCIOĞLU İ, BATUK G (1997). Kadının suça yönelimi-karşılaştırmalı bir çalışma. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mec*, **55**:341-351.
- CANTWELL, N. (2013). Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal Çalışmanın Rolü. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu.
- CAULFIELD LS (2012). Life histories of women who offend: A study of women in English prisons. A Doctoral Thesis Submitted in partial fulfillment of the requirements for the award of Doctor of Philosophy of Loughborough University.
- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Coğrafi bölgelere göre dağılım. Erişim Adresi: [<http://www.cte.adalet.gov.tr>]. Erişim Tarihi:14/11/2016.
- CHAWLA A (2004). Crime and punishment article. Erişim Adresi: [<http://www.samarthbharat.com/crimepunishment.htm>]. Erişim Tarihi:20/04/2015.
- CHERNOFF WN, SIMON JR (2000). Women and crime the world over. *Gender Issues*, **18(3)**: 5-20.
- CLEAR TR., STOUT BD., DAMMER HR., KELLY, L HARDYMAN PL., SHAPIRO C (1992). Does involvement in religion help prisoners adjust to prison? *The National Council on Crime and Delinquency*. November 1-7.
- COREY G (2008). Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları. Çev: T. Ergene, Ankara: Metis Yayınları.
- CHESNEY LIND M (2006). Patriarchy, crime, and justice feminist criminology in an era of backlash. *Feminist Criminology*, **1(1)**: 6-26.
- COYLE A (2002). Cezaevi Yönetimine İnsan Haklarını Göz Önüne Alan Bir Yaklaşım. London: Uluslararası Cezaevi Araştırmaları Merkezi.
- ÇAKMAK G (2011). Batı'da akademik feminizmin müdahale arayışları. *Amargi Dergi*.

Erişim Adresi: [<http://www.amargidergi.com/yeni>]. Erişim Tarihi:11/11/2015.

- ÇELİK H (2008). A sociological analysis of women criminals in the Denizli Open Prison. The Degree Of Master Of Science, The Graduate School Of Social Sciences of Middle East Technical University.
- ÇELİK G (2015). Öldüren erkeklikler, eşine şiddet uygulamış cezaevindeki erkekler. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇELİK G (2017). Öldüren Erkeklikler, Eşine Şiddet Uygulamış Cezaevindeki Erkekler. İstanbul: NotaBene Yayınları.
- DALY K, CHESNEY LIND M (1988). Feminism and criminology. *Justice Quarterly*, **5(4)**: 497-538.
- DALY K (1992). Women's pathway to felony court: Feminist theories of law-breaking and problems of representation. *Review of Law and Women's Studies*, **2**: 11-52.
- DOLU O (2011). Suç Teorileri. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 447-450.
- DONOVAN J (2000). Feminist Teori. İstanbul: İletişim Yayınları.
- DÖNMEZER S (1994). Kriminoji. İstanbul: Beta Yayınları.
- DURAK İ (2013). Suç Öncesi ve Sonrası Suçlu Psikolojisi. Ankara: Karahan kitabevi. 2-8.
- DUYAN V (2010). Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları ve Müdahale Yöntemleri. Ankara: Sosyal hizmet uzmanları derneği.
- DUYAN V, ÖZGÜR BAYIR Ö (2016). Sosyal hizmete Giriş. Ankara: Sosyal Çalışma Yayınları.
- ECEVİT Y (2009). Kadın emeğini değersizleştiren iki ortak: Ataerkillik ve kapitalist piyasa. Erişim Adresi: [<https://kendineaitbiroda.wordpress.com>]. Erişim Tarihi:10/12/2017.
- ERDOĞAN D (2014). Feminist kuramlar marksist feminizm ve sosyalist feminizm "radikal feminizm ve marksist feminizmin orta yolu olarak sosyalist feminizm". Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Dersi Notu.
- ERKUNT AÇ (2011). Öldürme ve cinsel içerikli suç işlemiş erkek, kadın ve çocuk hükümlülerde fail, olay yeri ve mağdur ilişkisi. Doktora Tezi, İstanbul üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.
- FLEMKE K (2009). Triggering rage: Unresolved trauma in women's lives. Contemporary family therapy. *An International Journal*, **31(2)**: 123-139.
- FLOWERS, RB (1995). Female Crime, Criminals, and Cellmates: An Exploration of Female Criminality and Delinquency. Jefferson City, NC: McFarland Company.
- GELSTHORPE L (2002). Feminism and criminology. The Oxford handbook of criminology. Oxford: Oxford University Press.
- GIDDENS A (2000). Sosyoloji. Ankara: Ayraç Yayınevi.

- GOTTLIEB P, GABRIELSEN G, KRAMP P (1987). Psychotic homicides in Copenhagen from 1959 to 1983. *Acta Psychiatr Scand*, **76**: 92-285.
- GÖKÇE O (2006). İçerik Analizi, Kuramsal ve Pratik Bilgiler. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- GÖKCEN A, BALCI M (2011). Kasten öldürme suçu (TCK. M. 81). *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, **17 (1-2)**:95-218.
- GÖKÇEARSLAN ÇİFCİ E (2008). Kapkaç suçundan hüküm giyenlerin, sosyo-demografik özellikleri, sosyal dışlanma süreçleri, suç ve diğer sapma davranışlar açısından incelenmesi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÖNÜLTAŞ MB (2016). *Adli Sosyal Hizmet, Adalet Mekanizmasındaki Yeri ve Önemi*. Edit: DİDEM YÜCEL, M. BURAK GÖNÜLTAŞ, Ankara: Nobel Yayınevi.
- GÖRGÜLÜ T, CANKURTARAN ÖNTAŞ Ö (2013). Hükümlülerin suç davranışının nedenlerine ve suç davranışı risk faktörlerine ilişkin düşünceleri. *Tolum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, **24 (2)**:59-82.
- GREER KR (1998). Accounts of Women in prison: Relationships, emotions and identity. Master of Science Administration, Southern Illinois University at Carbondale.
- GREER KR (2000). The changing nature of interpersonal relationships in a women's prison. *The Prison Journal*, **80 (4)**: 442-468.
- GÜLLÜ İ (2014). Suç olgusuna teorik ve eleştirel bir yaklaşım. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, **16 (Özel Sayı I)**: 104-107.
- GÜMÜŞ ERSEN H (2010). Suç işlemiş kadınların sosyodemografik özellikleri, anne-baba tutumları ve öfke ifade biçimlerinin değerlendirilmesi. Psikiyatri Uzmanlık Tezi, Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof.Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 7.Psikiyatri Kliniği.
- GÜRTUNA O (2009). Cezaevinde kadın olmak ve cezaevinin kadın bakış açısıyla sosyolojik değerlendirmesi: Ankara Sincan Kadın Kapalı Cezaevi örneği, Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- HAFIZOĞULLAR Z, KETİZMEN M (2008). 5237 sayılı Türk ceza kanununda hayata karşı suçlar. *Ankara Barosu Dergisi*, **66(1)**:143-154.
- HATTERS FRIEDMAN S., MCCUE HORWITZ S., RESNICK PJ (2005). Child murder by mothers: A critical analysis of the current state of knowledge and a research Agenda. *The American Journal of Psychiatry*, **162(9)**:1578-1587.
- HATTERS FRIEDMAN S, RESNICK PJ (2007). Child murder by mothers: patterns and prevention. *World Psychiatry*, **6(3)**: 137-141.
- HINTON R, EARNEST J (2010). "I worry so much I think it will kill me": Psychosocial health and the links to the conditions of women's lives in Papua New Guinea". *Health Sociology Review*, **19(1)**:5-19.
- HOOKS B (2012). Feminizm Herkes İçindir, Çev: Yıldırım, A., Kurt B., Aydın, E., Özgün,Ş., İstanbul, BGST Yayınevi. 9-27.

- HÜRTAŞ S (2005). *Canına Tak Eden Kadınlar Kocalarını Neden Öldürdüler?* İstanbul: İletişim Yayınları.
- İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN A, AKGÜN R (2011). Kadın kapalı ceza infaz kurumunda kalan kadın hükümlülerin psikososyal durumlarının saptanması ve sosyal desteklerinin belirlenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, **22(2)**: 63-78.
- İÇLİ T (1987). Adam öldürme olayında sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin önemi. *H.Ü Edebiyat Fakültesi Dergisi*, **2**:21-47.
- İÇLİ T (1993). *Türkiye’de Suçlular*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını-Sayı:71.
- İÇLİ T (1994). Aile içi şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, **11(1-2)**:7-20.
- İÇLİ TG, ÖĞÜN A, ÖZCAN N (1995) Ailede kadına karşı şiddet ve kadın suçluluğu. Ankara: TC Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları.
- İÇLİ T (2007). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İÇLİ T (2013). *Kadın Suçluluğu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İÇLİ T, ÖĞÜN A (1988). Sosyal değişim içinde kadın suçluluğu. *H.Ü Edebiyat Fakültesi Dergisi*, **2**:17-32.
- İÇLİ T, ÖĞÜN A. (2000). *Türkiye’de Kadın Suçluluğunun Çeşitli Sosyo- Kültürel ve Ekonomik Belirleyicileri*. Ankara: Ankara Açık Cezaevi Matbaası.
- İÇLİ T, ARSLAN Z, BAŞPINAR T, BAHTİYAR M, DİNLER V, ALTAY A (2007). Türkiye’nin suçlu profili: Cezaevlerinde bulunan hükümlülerin sosyal, ekonomik ve kültürel özellikleri. Ankara: Proje No: 105KO14.
- İL S (1990). Türkiye’deki kadın suçluların genel özellikleri ve infaz sürecindeki sorunları üzerine bir araştırma. Doktora Tezi, H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İL S (2003). Adli Sosyal Hizmet. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry Dergisi*, **4(2)**:141-146.
- İLBARS Z (2007). Suç antropolojisi: kadın ve suç. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*, **22**:1-13.
- İMANÇER D (2002). Feminizm ve yeni yönelimler. *Doğu Batı Dergisi*, 19:151-175.
- İSTANBUL FEMİNİST KOLLEKTİFİ (2016). *Kirpiğiniz Yere Düşmesin*. İstanbul: Güldünya Yayınları
- JAGGAR AM (1983). *Feminist Politics And Human Nature*. New Jersey: Rowman, Littlefield Publishers.
- JAMES S (2000). African-American and white female homicide offenders: women who kill intimate partners versus non-intimate partners in Chicago between 1980-1995. Degree of Doctor of Philosophy, Western Michigan University.

- JOHN HOWARD SOCIETY OF ALBERTA (1999). Effects of Long Term Incarceration. Erişim adresi: [<http://www.johnhoward.on.ca/wp-content/uploads/2014/09/jhs-alberta-report-effects-of-long-term-incarceration.pdf>]. Erişim Tarihi:08/04/2017.
- JOHNSON H, HOTTON T (2003). Losing control: homicide risk in estranged and intact relationships. *Homicide Studies*:58-84.
- JOHNSON RN (1983). Socialization impact on women and economically motivated crimes. Doctor of Social Work, Howard University, Faculty of the School of Social Work.
- JURIK NC, WINN R (1990). Gender and homicide: a comparison of men and women who kill. *Violence and Victims*, **5(4)**:227-242.
- KARAÇETİN G, KOCABAŞOĞLU N, DEMİR T, KUŞKONMAZ E, ORTAKÖYLÜ L, SAVRUN M, UYSAL Ö (2011). Kadınlarda suç davranışı ve madde kullanımının ilişkisiyle ilgili retrospektif bir çalışma. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, **4(1)**:36-41.
- KIRAN H (2012). Adam öldürme suçundan ceza infaz kurumunda bulunan kadınların öfke tarzları, problem çözme becerileri ve anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KIZMAZ Z (2014). Ortadoğu ülkelerinde suç oranlarına genel bir bakış. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **24(1)**: 225-237.
- KOCACIK F (2001). Şiddet olgusu üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, **2(1)**:1-7.
- KURSHAN N (1995). Women and Imprisonment In The U.S. History and Current Reality. Philadelphia:Monkeywrench press.
- KÜÇÜKTAŞDEMİR Ö (2015). Ceza hukukunda örülenmiş kadın sendromu. *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, **1(1)**:547-586.
- LAYTON MACKENZIE D., ROBINSON JW., CAMPBELL CS (1995). Long-Term Incarceration of Female Offenders Prison Adjustment and Coping. Ed.: Flanagan TJ, USA: Sage Publications.
- LILES AR (2015). The life course of female homicide offenders: A mixed methods analysis. Doctor of Philosophy in Criminal Justice, University of Arkansas at Little Rock College of Social Sciences and Communication.
- LOUCKS N (2004). Women in Prison. *Women Who Offend*. Edited: McIvor, G., London, Jessica kingsley publishers.
- MANN CR (1996). When Women Kill. Albany, NY: State University of Press.
- MASCHİ T., KILLIAN ML (2009). Defining Collaborative Forensic Social Work With Diverse Populations. *Forensic Social Work: Psychosocial and legal Issues in Diverse Practice Settings*.Eds.: Maschi, T., Bradly, C., Ward, K. Springer., Publishing Company, New York.
- MAVİLİ AKTAŞ A (2007). Aile içi şiddet. *Doğu Batı*, **10(43)**:151-158.

- MERLO VA, POLLOK MJ (2006). Women, Law and Social Control. USA:Pearson Education.
- MERRIAM SB (2013). Nitel Araştırma- Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber. Çev: Turan, S., Nobel Yayıncılık, Ankara.
- MONTGOMERY M J, TURNER RG (2013). Gender, religion, and prison adjustment of offenders. *International Journal of Arts and Commerce*, **2 (4)**: 149-157.
- NAGIN DS, PATERNOSTER R (1993). Enduring individual differences and rational choice theories of crime. *Law and Society Review*, **27(3)**:467-496.
- NICOLAIDIS C., CURRY MA., ULRICH Y., SHARPS P., MCFARLANE J., CAMPBELL D., GARY F., LAUGHON K., GLASS N., CAMPBELL J (2003). Could we have known? A qualitative analysis of data from women who survived an attempted homicide by an intimate partner. *J Gen Intern Med*, **18**:788-794.
- NAZLIDIR M (2010). Kasten adam öldürme ve teşebbüs suçlarında psikososyal özelliklerin incelenmesi: Suç Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- NEUMAN WL (2008). Toplumsal Araştırma Yöntemleri. İstanbul: Yayınodası Yayıncılık.
- OGLE RS, JACOBS S (2002). Self-Defense And Battered Women Who Kill A New Framework. USA: An Imprint of Greenwood Publishing Group.
- OGLE RS, MAIER KATKIN D, BERNARD T J (1995). A theory of homicidal behavior among women. *Criminolog*, **33 (2)**: 172-193.
- ORTAKÖYLÜ L, TAKTAK Ş, BALCIOĞLU İ (2004.) Kadın ve suç. *Yeni Symposium*, **42**:13-19.
- OWEN B (1998). In the mix: Struggle and survival in a woman's prison. Albany: State University of New York Press.
- ÖĞÜN A (1990). Kadın suçluluğunun sosyo-kültürel konumla ve bu konumdaki değişimlerle ilişkisi: Sivas yarı açık kadın cezaevinde bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖĞÜN A (1996). Türkiye'de adam öldürme suçunda etkili olan bazı sosyo-kültürel faktörlere ilişkin uygulamalı bir çalışma. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖĞÜNÇ NÖ., ŞAR V (2006). Adam öldürme suçu işlemiş kadınların suç motivasyonları ve kişilik özellikleri. Uluslararası Dünya Psikiyatri Kongresi (World Psychiatric Association, International Congress, İstanbul, July 12-16.
- ÖZBEK B (2011). Cinayet işleyen kadınlarda din algısı: Ankara kadın kapalı cezaevi örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZGÜR S SUNAR D (1982). Social Psychological Patterns of Homicide in Turkey. *Sex Roles Family and Community in Turkey*.Edit: Kağıtçıbaşı, Ç., Bloomington, Indiana

- PATTON MQ (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. USA: Sage Publications.
- PAULSON JM, DAUBER S, LEIFEMAN JA (2006). Individual and Combined Effects of Postpartum Depression in Mothers and Fathers on Parenting Behavior. *Pediatrics*, **118** (2): 659-668.
- PİRA A., ELGÜN A (2004). Toplumsal Cinsiyeti İnşaa Eden Bir Kurum Olarak Medya; Reklamlar Aracılığıyla Ataerkil İdeolojinin Yeniden Üretilmesi, (525:537). Erişim Adresi: [http://cim.anadolu.edu.tr/pdf/2004/1130848482]. Erişim Tarihi: 10/12/2017.
- PRETORIUS HG, BOTHA SA (2006). The cycle of violence and abuse in women who kill an intimate male partner: a biographical profile. *South African Journal Of Psychology*, **39**(2):242-252.
- RAMAZANOĞLU C (1998). *Feminizm ve Ezilmenin Çelişkileri*. İstanbul:Pencere Yayınları. 28-101.
- POLAT G (2012). Madde bağımlısı ergenlerin tedavi sonrası toplumla yeniden bütünleşme deneyimleri ve sosyal sermaye yaklaşımı temelinde sosyal hizmet müdahalesi. Doktora tezi, Hacettepe üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- RICHEY MANN C (1996). *When Women Kill*. Edit: David Luckenbill, USA: State University of New York Press.
- SALISBURY EJ, VAN VOORHIS P (2009). Gendered pathways: A quantitative investigation of women probationers' paths to incarceration. *Criminal Justice and Behavior*, **36**(6): 541-566.
- SAMPSON R.J, LAUB J H (1993). *Crime in The Making: Pathways and Turning Points Through Life*. USA: Harvard University Press.
- SARUÇ S (2013). Kadın hükümlüler: cezaevi yaşantısı ve tahliye sonrası gereksinimler. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SARUÇ S (2014). Türkiye’de kadın hükümlüler: kadın hükümlülerin profili ve suçluluğa etki eden olguların analizi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, **25**(1): 61-88.
- SAVCI İ (2004). *Adımı Kader Koyduk*. Ankara: Phoenix Yayınları. 5-51.
- SAYGILI S, ALİUSTAOĞLU FS (2009). Şiddet içerikli suç işleyen kadın olguların değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi*, **23**(1): 24-29.
- SERRAN G, FIRESTONE, P (2004). Intimate partner homicide: a review of the male proprietariness and the self defense theories. *Aggression and Violent Behavior*, **9**:1-15.
- SHACKELFORD TK (2000). Reproductive-age women are overrepresented among perpetrators of husband killing. *Aggressive Behavior*, **26**:309-317.
- SHAW M, DUBOIS S (1995). *Understanding Violence By Women: A Review Of The*

Literature. Ottawa, Correctional Services of Canada.

SIMPSON SS, YAHNER JL, DUGAN L (2008). Understanding women's pathways to jail: analysing the lives of incarcerated women. *The Australian And New Zealand Journal Of Criminology*, **41(1)**:84-108.

STEFFENSMEIER D, ALLAN E (1996). Gender and crime: toward a gendered theory of female offending. *Annual Review of Sociology*, **22**: 459-487.

SUĞUR S (2006). Toplumsal Cinsiyet. *Toplumsal Yaşamda Kadın*. Der: Yaktıl, G.,Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını.

TAYLOR A, SWAIN P (2009). Social work practice and justice system. *Socail Work Contesxt And Practice*. Edi: Connolly, M., Harms,L., USA, Second Edition.

Türk ceza kanunu kadınlara neler getiriyor (2005). Ankara TCK Kadın Platformu.

TÜİK (2016a). Adalet istatistikleri, hükümlü ve tutuklu sayısı, 1998-2014. Erişim Adresi: [<http://www.tuik.gov.tr>]. Erişim Tarihi:20/10/2016.

TÜİK (2016b). Adalet istatistikleri. Erişim Adresi: [<http://www.tuik.gov.tr>]. Erişim Tarihi:22/10/2016.

TÜİK (2016c). Adalet istatistikleri, suç türü ve suçun işlendiği andaki yaş grubuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler. Erişim Adresi: [<http://www.tuik.gov.tr>]. Erişim Tarihi:28/10/2016.

TÜİK (2016d). Adalet istatistikleri, suç türü ve uyuşuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler. Erişim Adresi: [<http://www.tuik.gov.tr>]. Erişim Tarihi:28/10/2016.

TÜİK (2016e). Adalet istatistikleri, suç türü ve medeni durumuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler. Erişim Adresi: [<http://www.tuik.gov.tr>]. Erişim Tarihi:25/07/2016.

TÜİK (2016f). Adalet istatistikleri, suç türü ve eğitim durumuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler. Erişim Adresi: [<http://www.tuik.gov.tr>]. Erişim Tarihi:25/07/2016.

TÜİK (2017a). İBBS, 1. düzeyde, suç türü ve yaş grubuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler. Erişim Adresi: [<http://www.tuik.gov.tr>]. Erişim Tarihi:07/04/2017

TÜİK (2017b). İBBS, 3. düzeyde, suç türü ve suçun işlendiği ile göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler. Erişim Adresi: [<http://www.tuik.gov.tr>]. Erişim Tarihi:07/04/2017

UNODC HOMICIDE STATISTICS (2013). Global Study On Homicide Book Trends, Contexts, Data. United Nations: United Nations Publication.

WALKER LEA (2000). The Battered Women Syndrome.2ed Edition, USA: Siproinger Publishing Company.

WALLACE A (1986). Homicide: The Social Reality. Sydney: New South Wales Bureau of Crime Statistics and Research.

WAR BONNETT DK., BOUNDS D., PAESE RK., HOUSER SR (2001). Women in Prison Tell It Like It Is. *Off Our Backs*, **31(2)**:9-12.

- WHITELEY K (2012). Women as Victims and Offenders: Incarcerated for Murder in the Australian Criminal Justice System. Phd Thesis, Queensland University of Technology.
- WIDOM CS (2000). Childhood Victimization And Derailment Of Girls And Women To The Criminal Justice System. *Research on Women And Girls in The Criminal Justice System. Edi.*, RICHIE, B., TSENİN, K., WIDOM, C.S., Washinton DC, U.S Department of Justice, National Institute of Justice.
- WILSON H (2003). Gender Differences In Characteristics Of Intimate Partner Homicide Offenders. Degree of Master of Arts, B.A. University of Central Florida.
- WORMER KV (2010). Working with Female Offenders: A Gender Sensitive Approach. New Jersey: Hobokan, John Wiley Sons,inc.
- YOURSTONE J, LINDHOLM T, KRISTIANSOON M. (2008). Women who kill: a comparison of the psychosocial background of female and male perpetrators. *International journal of law and psychiatry*, **31(4)**:374-8.
- YILDIRIM A (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim Bilimleri dergisi*, **112**:7-17.
- YILDIRIM A, ŞİMŞEK H (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ZASTRAOW C (2013). Sosyal Hizmete Giriş. Ankara: Nika Yayın.
- ZEYTİNOĞLU D (2012). Cezaevindeki kadınların “annelik” deneyimleri: ankara kadın kapalı ceza infaz kurumu örneği. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

Ek -1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

ADAM ÖLDÜRME SUÇUNDAN CEZAEVİNE GİREN KADINLARI SUÇA GÖTÜREN NEDENLER VE CEZAEVİ SÜRECİNİN İNCELENMESİ ADLI ARAŞTIRMANIN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Suç işleyen bireylere bakıldığında bu kişilerin suç işlemlerinde pek çok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Kadın suçlulara bakıldığında da başta aile içi şiddet olmak üzere, kişinin yaşadığı sorunlar, medya faktörü, eğitim faktörü, ekonomik faktörler, madde kullanımı ve psikolojik rahatsızlıklar kadınların suç işlemesine neden olmaktadır.

Adam öldürme suçu ise diğer suç türlerinden farklıdır. Son yıllarda her ne kadar mevcut durumda erkekler kadar olmasa da kadınların bu suçu işleme oranlarında artış olduğu görülmektedir. Bu nedenle adam öldüren kadınların bu suça yönelme nedenlerinin ve cezaevi yaşamlarının buna bağlı olarak geleceğe yönelik beklentilerinin incelenmesi amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Bu araştırmayı, Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde yürütmekte olduğum doktora tezi kapsamında Ankara Üniversitesi Etik Kurulu ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü tarafından aldığım izinle yapmaktayım.

İlişikteki sorular sizi adam öldürme suçuna götüren nedenleri ve cezaevi yaşamınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen bilgiler sadece araştırma için kullanılacak ve tamamen gizli kalacaktır.

Araştırmaya katılmanız sadece sizin gönüllü olmanıza bağlıdır ve bu konuda hiçbir zorunluluğunuz bulunmamaktadır. Çalışmanın herhangi bir aşamasında hiçbir neden göstermeksizin ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamanız hükümlülüğünüzün süresini ve durumunu olumsuz olarak etkilemeyecektir. Katılmayı kabul ederseniz araştırmacı tarafından hazırlanan sosyal-Demografik Özelliklerine ilişkin bilgiler, Çocukluk-Aile ve Eşe İlişkin Bilgiler, Adam Öldürme Suçuna İlişkin Bilgiler, Cezaevi Yaşamına İlişkin Bilgiler, Adam Öldürmeye İlişkin Düşünceler, Geleceğe Yönelik Beklentileri içeren sorular size sorulacaktır.

Görüşme süresi 60-90 dakikalık zamanınızı alacaktır. Çalışmanın değerlendirilmesi sırasında isminiz kaydedilmeyecek, size bir kod numarası verilecek, kayıtlarınız bu kod numarası ile saklanacak ve hiçbir şekilde adınız anılmayacak ya da başka bir yerde belirtilmeyecektir. Bu cevaplar kesinlikle gizli kalacaktır. Çalışmada yer alan tüm soruların gerçeğe uygun olarak cevap verilmesi araştırma sonuçlarının bilimsel ve güvenilir olması açısından önemlidir.

Araştırmanın gönüllü olur-onam formunu okudum. Araştırma ile ilgili istediğim tüm açıklamalar yeterli yapılmıştır ve tüm sorularıma tatmin edici cevaplar verilmiştir. Araştırmaya kendi rızamla gönüllü olarak katılmak istiyorum.

Gönüllünün adı-soyadı Tarih:
İmzası

Bu araştırma ile ilgili yukarıda yer alan ve istenen diğer bilgiler katılımcıya tarafımdan açıklanmıştır ve yazılı onamını aldım.

Araştırmacının adı-soyadı İmzası Tarih:

Ek-2. Görüşme Formu

ADAM ÖLDÜRME SUÇUNDAN CEZAEVİNE GİREN KADINLAR İLE İLGİLİ GÖRÜŞME FORMU

Bu çalışmanın amacı, adam öldürme suçundan cezaevine giren kadınları suça götüren nedenlerin ve cezaevi yaşamlarının derinlemesine incelemektir. Konuya ilişkin düşüncelerinizi yansıttığına inandığınız yanıtlarınız çalışmanın başarılı olması için önemli bir destek sağlayacaktır. Soru formunu doğru, içten ve eksiksiz olarak yanıtlamanız araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini olumlu yönde etkileyecektir. Yardımlarınız için şimdiden çok teşekkür ederim. Saygılarımla.

Rumeysa Akgün

A.Hükümlülerin Sosyal-Demografik Özellikleri

1. Doğum Tarihiniz

2. Doğum Yeriniz.....

3. Cezaevine girmeden önceki medeni durumunuz

a) Evli () b) Bekâr () c) Ayrı yaşıyor () d) Boşanmış () e) Eşi ölmüş ()

4. Cezaevine girdikten sonraki medeni durumunuz

a) Evli () b) Bekâr () c) Ayrı yaşıyor () d) Boşanmış () e) Eşi ölmüş ()

5. Öğrenim durumunuz nedir?

- a) Okur-yazar değil () b) Okur-yazar () c) İlkokul mezunu () d) Ortaokul ya da dengi okul mezunu () e) Lise ya da dengi meslek okulu mezunu () f) Üniversite ya da yüksekokul mezunu ()

6. Çocuğunuz var mı?

- a) Varçocuk b)Yok

7. Çocuklarınızın yanında kaldığı kişi (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz)

	1 çocuk	2 çocuk	3 çocuk	4 ve daha fazlası
a) Ben bakıyorum ()	()	()	()	()
b) Eşim bakıyor ()	()	()	()	()
c) Akrabalar ()	()	()	()	()
d) Çocuk yuvası/ yetiştirme yurdu ()	()	()	()	()
e) Diğer.....				

8. Cezaevine girmeden önceki mesleğiniz

- a) Ev hanımı () b) İşçi () c) Memur () d) Esnaf () e) Diğer.....()

9. Cezaevine girmeden önceki aylık geliriniz size göre nasıldı?

- a) Kötü () b) Orta () c) İyi () d) Çok iyi ()

10.Cezaevine girmeden önce sosyal güvenceniz var mıydı?

- a) Evet () b) Hayır ()

11. Cezaevindeki gelirinizi sağlayan kişi (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz)

- a) Kendim () b)Ailem () c)Eşim () d)Çocuğum () e)Yakın akrabam ()
f) Arkadaşım () g)Diğer..... ()

12. Ailede suç işleyip tutuklu/hükümlü duruma düşen kişi var mı?

- a) Evet (yakınlık derecesi) () b)Hayır ()

13. Eşinizin ziyarete gelme durumu nasıldır?

- a) Her hafta () b)Her ay () c)3-4 ayda bir () d)Senede bir () e) Ara sıra ()
f) Gelmiyor ()

14. Aileniz ziyarete geliyorsa ziyarete gelme sıklığı

- a) Her hafta () b)Her ay () c)3-4 ayda bir () d)Senede bir () e) Ara sıra ()
f) Gelmiyorlar ()

15.Herhangi bir psikolojik rahatsızlık geçirdiniz mi?

- a) Evet.... () b) Hayır ()

16. Daha önce bir başka suç işlediniz mi?

- a) Evet.... () b) Hayır İşlemedim ()

17. Daha önce cezaevine girdiniz?

a) İlk kez girdim () b) İkinci kez girdim () c) Üç ve daha fazla

18. Cezaevine girmeden önce herhangi bir madde kullandınız mı?

a) Sigara b) Alkol c) Sigara ve alkol d) Uyuşturucu e) Diğer....

19. Ne kadar zamandır cezaevindesiniz?.....

20. Ne kadar ceza aldınız?.....

B. Kadınları Suça Götüren Patikalara İlişkin Sorular

1. Bana çocukluğunuzdan başlayarak cezaevine girmeden önceki yaşamınızı anlatır mısınız? (Kız çocuğu olarak yetiştirilirken nasıl bir ortamda büyüdünüz? Erkek-kız çocuk ayrımı oldu mu? Kız olmanız nedeniyle baskı gördünüz mü? Çocukluğunuzu kimlerle geçirdiniz? Aile ilişkileriniz nasıldı? Yaşamınızda sizi olumsuz etkileyen bir olay oldu mu?)

2. Cezaevine girmeden önce çevrenizle ilişkileriniz (arkadaş, komşu) nasıldı?

3. Bir kadın olarak, geçmişe döndüğünüzde yaşamınızla ilgili ne düşünüyorsunuz? (Yaşamınızı en çok nelerin etkilediğini düşünüyorsunuz, eşiniz, aileniz, komşularınız, iş yaşamı vs.)

C. Suç ve Sonrasına İlişkin Deneyimler

1. Sizi bu suçu işlemeye iten nedenler nelerdi, anlatır mısınız?

2. Kadın olarak bu suçun cezası hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce bir kadın neden adam öldürür?

3. Bu suçu işlemeniz bir kadın olarak yaşamınız nasıl etkiledi? (eş, aile ve çocuklarla ilişkiler)

4. Bu suça yönelmemek için hayatınızda nasıl bir değişiklik olsun isterdiniz?

D. Cezaevi Yaşamına İlişkin Bilgiler

1. Cezaevindeyken zamanınızı nasıl geçiriyorsunuz? Bir gününüzü anlatır mısınız?

2. Cezaevi yaşamı duygularınızı nasıl etkiledi? (daha neşeli, daha içine kapanık, daha saldırgan)

3. Personelle ve diğer hükümlülerle aranız nasıl? Hükümlüler işlediğiniz suça yönelik size karşı davranışları nasıl?
4. Cezaevine girdikten sonra ailenizle, çocuklarınızla ve çevrenizle ilişkileriniz nasıl oldu?
5. Kadın olarak cezaevindeki yaşamınız nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. cezaevindeyken sizi etkileyecek önemli bir olayla karşılaştınız mı?

E. Hik yenizi anlamak için başka neyi ya da neleri bilmem gerekir?

F. Sizin durumunuzda olan, sizin yaşadıklarınızı yaşayan kadınlara ne tavsiye edersiniz?

Ek- 3. Kadın Hükümlülerin Kısa Yaşam Öyküsü

Gül (46 yaş): Annesi çok küçük yaşta ölmüştür. Çocuk yuvasında büyümüştür. 16 yaşında üvey abisinin yanında kalmaya başlamıştır. Abisinin şiddet uygulaması nedeniyle evden kaçmış ve seks işçiliği yapmaya başlamıştır. İki kez evlenmiştir. Bir çocuğu vardır. Daha önce seks işçisi olmak ve yaralama suçundan cezaevine girmiştir. Eve gelen müşteriyi para vermemesi nedeniyle pompalı tüfekle öldürmüştür.

Lale (29 yaş): Güzel bir çocukluğu ve iyi bir aile hayatı yaşamıştır. Üniversiteyi bitirdikten sonra eşiyle tanışmış ve severek evlenmiştir. Kendilerine ait bir iş yeri vardır. Eşinin sözel şiddeti fazladır. Alkolün ve iş stresinin nedeniyle eşiyle tartıştığı bir anda eşinin silah çektiğini kendisinin de bıçak kullandığını ve eşinin bıçağın üstüne düşmüştür.

Papatya (18 yaş): Babasının alkol, kumar gibi kötü alışkanlıklarının vardır. Babasının aile üyelerine şiddet uygulaması ve annesinin bu duruma katlanamaması nedeniyle anne ve babası boşanmıştır. Annesinin babasından boşanmasından sonra anneanneleriyle birlikte yaşamaya başlamışlardır. Olayın meydana geldiği dönemde öğrencidir. Apartmanlarında oturan ve seks işçiliği yapan bir kadını tartışma sırasında bıçakla öldürmüştür.

Nergis (40 yaş): Mutsuz bir çocukluk geçirmiş ve eşiyle zorla evlendirilmiştir. Evlilik yaşamında eşinin sözel şiddeti fazladır. İki çocuğu vardır. Cezaevine girmeden önce çalışmamaktadır. Eşinin baskılarından dolayı evden kaçmış ve evlenmek istediği kişiyle intihar etmek istemiştir. Evlenmek istediği kişi intihar ederken kendisi kurtulmuştur.

Begonya (44 yaş): Annesini küçük yaşta kaybetmiştir. Babasından çok abilerinin baskısı çok fazladır. Abilerinin baskısı nedeniyle daha önce kendisine görücü olarak gelen eşine kaçmıştır. Eşinin fiziksel ve sözel şiddeti vardır. Olay günü kendisine ve ölmüş annesine hakaret edince pompalı tüfekle eşini öldürmüştür.

Açelya (27 yaş): Mutlu bir çocukluk geçirmiştir. Aile ilişkileri çok iyidir. Cezaevine girmeden önce çalışmaktadır. Sevgilisi komşularını bıçakla öldürmüştür ve suç ortağı olarak o da ceza almıştır.

Yasemin (40 yaş): Annesi ve babası kendisi 10 yaşındayken boşanmıştır. Babasının şiddeti vardır. Babasının şiddeti nedeniyle 16 yaşındayken eşine kaçmıştır. Eşinin şiddeti vardır ve çok fazla sevgilisi vardır. Eşi kendisine ve çocuklara kötü davranırken eltisine ve onun çocuklarına çok iyi davranmaktadır. Eltisinin sürekli kendi evinde olması nedeniyle ona öfke duyduğunu, eltisinin de eşiyle arasında ilişki varmış gibi konuştuğunu söylemiştir. Olay günü eltisiyle konuşmak için evine gitmiş ve kendisine hakaret ettiği için yanında bulunan bıçakla eltisini öldürmüştür.

Çiğdem (51 yaş): Mutlu bir çocukluk geçirmiştir. Fakat ailesi kendisi 13 yaşındayken kendileriyle aynı mahallede oturan birisiyle evlendirmiştir. Eşinin kendisine çok şiddet uygulamıştır. Olay günü eşinin bıçakla eli kesilmiş, kendisi bayılmış ve eşinin hastalığı nedeniyle kanı durmayıp ölmüştür.

Yonca (36 yaş): Ailesiyle arası iyidir fakat yakın bir akrabasının kendisini uzun bir süre taciz etmesi ve kendisinin olayı anlatamaması nedeniyle tacizlerden kurtulmak için çok fazla tanımadığı eşine kaçmıştır. Olay günü çalışmak için gittiği bir yerde işverenin kendisini taciz etmeye çalışması sonucu, orada bulunan bıçakla o kişiyi öldürmüştür.

Zambak (33 yaş): Ailede tek kız çocuğudur. Babasının kendisini sevdiğini fakat annesinin kendisini sevdiğini düşünmektedir. Kız olması nedeniyle okutulmamış, kendisi de 18 yaşında kaçarak evlenmiştir. Eşinin şiddeti vardır ve çocukları olduğu mecburen bu duruma katladınmıştır. Bir gün arkadaşının eşi kendisine tecavüz etmiştir. Eşi kendisine inanmamıştır. Sonrasında kendisine tecavüz eden kişiyi eve çağırıp, eşiyle birlikte bıçakla öldürmüştür.

Sardunya (31 yaş): Babasıyla arası iyidir fakat annesinin akıl hastası olması nedeniyle araları iyi değildir. 17 yaşında eşine kaçmıştır. Eşi kendisine

şiddet uygulamıştır. Sonrasında eşinden kaçıp bir başka kişiyle dini nikâhlı olarak yaşamaya başlamıştır. Birlikte yaşadığı kişinin birgün anneannesini öldürmesi nedeniyle kendisi de suç ortağı olarak ceza almıştır.

Orkide (24 yaş): Çok çocuklu bir ailede büyümüştür. Anne ve baba sevgisi görmemiştir ve küçük yaşta nişanlanmıştır. Nişanlısının kendisine şiddet uygulamış ve sürekli kendisiyle birlikte olmak istemiştir. Nişanlısıyla birlikte olmak istemediği için bir tartışma sırasında tüfekle nişanlısını öldürmüştür.

Mimoza (32 yaş): Güzel bir çocukluk geçirmiştir. Ailesi otoriterdir. Anne babası kendisine evlenmesi için baskı yapmamaktadır. Cezaevine girmeden önce çalışmaktaydı. Olay günü evine gittiği erkek arkadaşının kendisine tecavüz etmeye çalışması nedeniyle yanında taşıdığı bıçakla onu öldürmüştür.

Sümbül (24 yaş): Çok kötü bir çocukluk geçirmiştir ve annesinden çok şiddet görmüştür. Çok küçük yaşta çalışmaya başlamış ve 17 yaşında birisiyle tanışmış ve hamile kalmıştır. Birlikte olduğu kişi evli olduğu için çocuğu istememiştir. Erken doğum yapmış ve çocuğu öldürülmüştür.

Karanfil (33 yaş): İyi bir çocukluk geçirmiştir. Evlendikten sonra eşiyile anlaşamamış ve boşanmıştır. Sonrasında eski eşi tekrar barışmak için iş yerine gelmiş ve kendisine önceden tecavüz eden ortağıyla tartışırken eski eşi ortağını öldürmüştür.

Menekşe (37 yaş): Güzel bir çocukluk geçirmiş ve 15 yaşında severek eşiyile evlenmiştir. Evlendikten sonra eşiyile sorunlar yaşamaya başlamış ve bu nedenle bir süre sonra eşiyile ayrı yaşamaya başlamıştır. Eşiyile ayrı yaşadığı dönemde birisiyle tanışmış ve onunla yaşamaya başlamıştır. Bu durumu eşi öğrenmiş, sevgilisiyle kavga etmiş ve sevgilisi eşini öldürmüştür.

Leylak (31 yaş): Aile ilişkileri iyidir. Küçük yaşta evlenmiştir. İlk zamanlar eşiyile ilişkisi iyiyken sonrasında eşi kendisine şiddet uygulamaya

başlamıştır. Bu dönemde eşiyle olan sorunlardan dolayı internette birisiyle tanışmış ve bir süre sonra bu kişi eşini öldürmesi için baskı yapmış, kendisini tehdit etmiştir. Olay günü evi terketmek istemiş, eşinin buna izin vermemiş ve kavga sırasında eşini bıçakla öldürmüştür.

Hanımeli (51 yaş): Çocukluğunda kız olması nedeniyle ayrımcılığa uğramış ve küçük yaşta evlendirilmiştir. Eşiyle bir soru yoktur. Tanımadığı bir kişi kendisiyle birlikte olmak için arayıp sıkıştırmış daha sonra bu kişi eşini öldürmüştür.

Fulya (59 yaş): Kötü bir çocukluk geçirmiş, küçük yaşta annesi ölmüş ve babası annesinin kız kardeşiyle evlenmiştir. Evlendiğinde ilk zamanlar eşiyle ilişkileri iyiyken sonraları sorunlar yaşamaya başlamıştır ve eşi kendisini aldatmıştır. Oğlunun askere gidip gelmesinden sonra boşanmayı düşünmüş fakat oğlu askere gitmeden önce eşinin sevgilisiyle bir kavga sırasında cinnet geçirip onu öldürmüştür.

Gerdenya (58 yaş): Babasıyla ilişkisi iyidir fakat annesiyle sorunlar yaşamıştır. Abisinin kendisini taciz etmiş ve bu durumdan kurtulmak için küçük yaşta evlenmiştir. Eşinin kendisine sözel şiddeti fazla olduğu için boşanmıştır. Sonrasında birisiyle birlikte yaşamaya başlamış ve bir gaziada çalışmıştır. Olay günü kendisiyle birlikte olmak isteyen müşterinin istediğini reddetmiş, bu kişi kendisini evine kadar takip etmiş ve evini öğrenmiştir. Sonrasında birlikte yaşadığı kişi müşteriyi öldürmüştür.

Frezya (31 yaş): Anne babası kendilerine şiddet uygulamıştır. 20 yaşında ailesinin baskısından kurtulmak için evden kaçıp evlenmiştir. İlk zamanlar eşiyle arası iyiyken sonrasında eşi uyuşturucu kullanmaya başlamıştır. Bu dönemde eşi birisiyle görüşmeye başlamış ve bir kavga sırasında eşinin birlikte olduğu kadını öldürmüştür.

Kasımpatı (35 yaş): Babasının küçük yaşta kendilerini terketmiş, annesiyle beraber yaşamıştır. 18 yaşında eşiyle evlenmiş, eşi evlendikten 5 yıl sonra kendisine fiziksel ve sözel şiddet uygulamaya başlamıştır. Bu dönemde üniversitedeki hocası kendisini taciz etmiş fakat eşinin bu durumu bilmesine karşın bir şey yapmamıştır. Olay günü hocası kendisini konuşmak için çağırmış ve tartışma sırasında hocasını öldürmüştür.

Lilyum (46 yaş): Ailesiyle arası iyidir 17 yaşında görücü usulü evlenmiştir. Eşiyle ilişkisi iyidir. Olay günü çalıştığı lokantadaki müşterinin kendisini taciz etmek istemesi nedeniyle onu öldürmüştür.

Ortanca (36 yaş): İyi bir çocukluğunun olduğunu ve 17 yaşında severek evlenmiştir. Eşiyle ilk zamanlar ilişkisi iyidir fakat anne babası öldükten sonra eşi kendisine şiddet uygulamaya başlamıştır. Eşiyle boşandıktan sonra eşinin akrabalarından birisi öldürülmüş ve eşi kendisini suç ortağı olarak göstermiştir.

Begonvil (55 yaş): Çok iyi bir çocukluk geçirmiş ve eşiyle 23 yaşında evlenmiştir. Eşinin kendisini aldtması üzerine eşinden boşanmıştır. Olay günü kendisi evde yokken evinde birisi öldürülmüş ve suçun onun üzerine kaldığını söylemiştir.

Gelincik (35 yaş): Çocukluk döneminde babasının baskı ve şiddetinin çoktur. Annesi kendisi küçük yaşta evlendiği için ona da evlenmesi için baskı yapmıştır. 17 yaşında görücü usulü evlenmiştir. Eşinin fiziksel ve duygusal şiddeti vardır. Boşanmak için mahkemeye başvurmuş, bu dönemde beraber çalıştığı kişinin yanına taşınmıştır. Bu dönemde eşi iş yerine gelip sürekli tehdit etmiş ve onu küçük düşürücü sözler söylemiştir. Olay günü, eşi ve sevgilisi tartışmış ve sevgilisi eşini öldürmüştür.

Reyhan (42 yaş): Babası küçük yaşta ölmüş, annesi ve abilerinin baskısı fazladır. 17 yaşındayken zorla görücü usulü evlendirilmiş, eşi kendisiyle hiç ilgilenmemiştir. Yaşadığı olaylardan dolayı birisiyle görüşmeye başlamış fakat eşinin olayı öğrenmesinden korktuğu için bu kişiden ayrılmak istemiştir. Ancak

görüştüğü kişi birlikte olmaya devam etmek istemiş ve çıkan tartışmada bu kişiyi öldürmüştür.

Petunya (60 yaş): Babasından çok annesinden şiddet görmüştür. Eşiyle 22 yaşında severek evlenmiştir. Şirketlerinde eşiyle ortağının tartışmış ve ortağı eşini öldürmüş suç onun üzerine kalmıştır.

Nilüfer (47 yaş): Ailesiyle ilişkileri iyidir, maddi durumları olmadığı için okuyamamıştır. 17 yaşında görücü usulü evlenmiş ve eşinin şiddetlerine maruz kalmıştır. Olay anında yine eşi kendisine şiddet uygulamış ve hakaret etmiş, o da tüfekle eşini öldürmüştür.

Başak (50 yaş): Aile yaşamının çok kötüdür, annesi ve babası kendisine şiddet uygulamıştır. 14 yaşında evlendirmiş ve eşi de ona şiddet uygulamıştır. Daha önce ablasının kocası tarafından tecavüze uğramış ve onu öldürüp cezaevine girmiştir. Cezaevinden çıktıktan sonra birisiyle tanışmış ve onunla birlikte yaşamaya başlamıştır. Bu kişi de karısıyla birlikte olup kendisine şiddet uygulamış, o da intikam almak için onların çocuğunu öldürmüştür.

Buket (63 yaş): Kötü bir çocukluk geçirmiş, üvey babasının kendisine tecavüz etmiştir. Yaşadığı olaylardan dolayı kaçıp birisiyle evlendiğini eşinin de uyuşturucu alıp kendisine şiddet uyguladığını bu nedenle eşinden boşandığını söylemiştir. Sonrasında tekrar evlilik yapmış fakat eşinin çocuklarının kendisini istememiştir. Olay günü alkollü olan komşusu ve damadı tartışmış ve damadı komşusunu öldürmüştür.

Akasya (35 yaş): Aile ilişkileri iyidir fakat küçükken erkek kardeşi kendisine tecavüz etmiştir. Daha sonra evdeki olaylardan dolayı evden kaçmış ve seks işçiliği yapmıştır. Sonrasında diğer erkek kardeşinin tecavüzüne uğramış bunun üzerine erkek kardeşini öldürmüştür.

Badem (31 yaş): Aile ilişkileri iyi değildir. Babası annesine ve kendisine şiddet uygulamıştır. Ailesini karşısına alarak birisiyle nişanlanmıştır.

Nişanlandığı kişi kendisine şiddet uygulamakta ve baskı yapmaktadır. Olay günü kendisini aldattığını öğrendiği nişanlısıyla tartışma sırasında yanında bulunan bıçakla nişanlısını öldürmüştür.

Defne (32 yaş): Aile ilişkileri iyi değildir. Babası annesine ve kendisine şiddet uygulamıştır. 16 yaşında görücü usulü evlendirilmiştir. Eşiyle ilk zamanlar ilişkisi iyiyken daha sonraları eşi şiddet uygulamaya başlamıştır. Eşiyle evliyken eşinin arkadaşıyla ilişki yaşamaya başlamıştır. Olay günü eşi ve sevgilisi tartışmış ve sevgilisi eşini öldürmüştür. Kendisi de azmettirici olmuştur.

Ek-4. Etik Kurul Belgesi

GİZLİ

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ**

Karar Tarihi : 19/10/2015

Toplantı Sayısı : 19

Karar Sayısı : 312

312- Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi araştırma görevlilerinden Rumeysa Akgün'ün "Adam Öldüren Kadınları Suça Götüren Nedenlerin ve Cezaevi Süresinin İncelenmesi" başlıklı tezi ile ilgili 18/09/2015 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi araştırma görevlilerinden Rumeysa Akgün'ün "Adam Öldüren Kadınları Suça Götüren Nedenlerin ve Cezaevi Süresinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasının, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
19/10/2015

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

GİZLİ

Ek-5. Kurum İzni

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 57292265-204.06.03 -E.1645/157884
Konu : Rûmeysa AKGÜN'ün
araştırma talebi

21/10/2015

Sayın Rumeysa AKGÜN

"Adam Öldüren Kadınları Suça Götüren Nedenlerin ve Cezaevi Sürecinin İncelenmesi" konulu tez çalışmanızı, 26 Ekim 2015-30 Mart 2016 tarihleri arasında, ██████████ Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda gerçekleştirme talebine ilişkin dilekçeniz ve ekleri incelendi.

Talebe konu çalışmanın; yukarıda belirtilen ceza infaz kurumunda, kurumun belirleyeceği tarih ve saatler ile kurumun uygun göreceği alanlarda, çalışmaya katılacak hükümlü tutukluların bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, yapılacak çalışmayla sınırlı kalınması, ses kaydı, görüntü ve bu amaçla kullanabilecek cihazların alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin tarafınızdan Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün izni olmaksızın yayınlanmaması, basın yayın organlarıyla paylaşılmaması koşullarıyla, uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

Ali YILDIZ
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Konya Yolu No:70 - 06330 Beşevler/ANKARA
Tel: 0 312 204 13 97-1453-1168-1451

Ayrıntılı bilgi için irtibat:
Faks: 0 312 223 43 91

Yetişkin İyileştirme Bürosu
Web:www.ete.adalet.gov.tr

UYAP Bilgi Sisteminde yer alan bu dokümana <http://vatandas.uyap.gov.tr> adresinden b9rXpyZ - kPuX66C - mgHy9vQ - 1fZdso= kodu ile erişebilirsiniz.

ÖZGEÇMİŞ

I- Bireysel Bilgiler

Adı Soyadı: Rumeysa Akgün

Doğum Yeri ve Tarihi: Ankara- 01.02.1987

Uyruğu: T.C.

Medeni Durumu: Evli

İletişim Adresi ve telefonu:rumeysaakgun@gmail.com

İlgi Alanları: Kadın, kadın suçluluğu, çocuk suçluluğu, ailede iletişim, kadına yönelik şiddet, problem çözme, toplumsal cinsiyet.

II- Eğitimi

Yüksek Lisans (2012) –Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı

Lisans (2009)- Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

Yabancı Dil: İngilizce

III- Ünvanları

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi -Asistan Öğrenci (2010-2011) .

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi- Ar. Gör. (2011-2016).

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi - Ar. Gör. (2016-...).

IV- Mesleki Deneyimi

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi -Asistan Öğrenci (2010-2011) .

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi- Ar. Gör. (2011-2016).

Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi - Ar. Gör. (2016-...).

V- Üye Olduğu Bilimsel Kuruluşlar

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği

VI- Bilimsel İlgi Alanları

Yayımları:

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler :

A1. Gökcearslan Çifci,E., Özgür, Ö., **Akgün, R.** (2011). Social Service Need for the Treatment of Alcohol and Substance Addiction: Amatem Case. International Journal of Academic Research, Vol. 3, 258-264.

A2. Akgün, R. (2013). An Analysis of Learning Strategies of Students Studying at the Department of Social Work and the Nursing Department. Mediterranean Journal of Educational Research, Issue 14a, Year 2013, pp. 762-766.

A3. Özkan, Y., **Akgün, R.**, Zubaroglu Yanardağ, M., Yüceer, T. (2013). Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Kişilerarası Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 17(3): 197-213.

A4. Gökcearslan Çifci,E., Yüceer, T., **Akgün, R.**, Zubaroglu Yanardağ, M. (2016). Türkiye’de Kurum Bakımı Deneyimi Olan Bireylerin İş ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma: Ankara İli Örneği. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 37, 9-31.

A5. Akgün, R., Tezel, Z. (2017). Sessiz Kurbanlar: Eşi Cezaevinde Olan Kadınların Psikososyal ve Ekonomik Durumlarının Belirlenmesi-Kırıkkale İli Yahşihan İlçesi Örneği. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Aralık sayısı basım aşamasında.

A6. Akgün, R., Duyan, V. (2017). Öfke Kontrolü Grup Çalışmasının Adam Öldürme veya Yaralama Suçundan Hüküm Giymiş Kadınların Öfke Kontrolü Becerilerine Etkisi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Aralık sayısı basım aşamasında.

B. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler :

B1. Akgün, R., Polat Uluocak, G. (2010). Evlilikte Etkili İletişim ve Problem Çözme: Bir Toplum Merkezindeki Kadınlarla Gerçekleştirilen Grup Çalışması. Aile ve Toplum Dergisi, 6(23): 9-23.

B2. Akgün, R., Gökçearslan Çifci, E. (2010). Engelli Çocuğa Sahip Ailelerde Güçlendirme Yaklaşımı ve Sosyal Destek Sistemi. Ufku Ötesi Bilim Dergisi, 10(1-2):23-36.

B3. İçağısıoğlu Çoban, A., Akgün, R. (2011). Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Kalan Kadın Hükümlülerin Psikososyal Durumlarının Saptanması ve Sosyal Desteklerinin Belirlenmesi. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 22(2):63-78.

B4. Akgün,R., Duyan,V. (2013). Kadın Hükümlülerin Ceza İnfaz Kurumunda Yaşadıkları Sorunlar ve Başa Çıkma Tarzlarının Belirlenmesi: Eskişehir Çifteler Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği. Adli Bilimler Dergisi, 12(2):7-23.

B5. Duyan, V., Serpen A.S., Akgün, R. (2014). Sosyal Hizmet İmajı: Öğrencilerin Çalışma Ortamlarına ve Mesleki Pozisyonlara Yönelik İlgileri. Toplum ve Sosyal Hizmet, 25(2):7-20.

B6. Akgün,R., Gökçearslan Çifci,E.(2014).Kadınlar Neden Adam Öldürür: Suça Götüren Dokuz Sebep. Adli Bilimler Dergisi, 13(2): 13-21.

C. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:

C1. Terekli,G.,Akgün, R.,Göktaş, B. (2012). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Durumlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi, 13-15 Eylül. Isparta.

C2.Zubaroğlu Yanardağ, M., Akgün, R.,Yüceer, T., Özada, A., Duyan,V., (2012). Türkiye’de Sosyal Hizmet Lisans Eğitim Programlarının Analizi. Sosyal Hizmet Sempozyumu ‘Farklılıkları Anlamak’. 7-8 Kasım 2012, Konya.

C3. Özada, A., Yüceer,T., Akgün, R., ZUBAROĞLU YANARDAĞ, M., DUYAN, V. (2012). Türkiye’de Sosyal Hizmet Lisansüstü Eğitim Programlarının Analizi. Sosyal Hizmet Sempozyumu ‘Farklılıkları Anlamak’. 7-8 Kasım 2012, Konya.

C4. Toz, T., Sürmen, B., Çam, M.Ç, **Akgün, R.** (2017). Üniversite öğrencilerinin kadınların çalışmasına yönelik tutumları. Sosyal Hizmet Öğrenci Kongresi, 29-30 Nisan 2017, İstanbul.

D. Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitabında Basılan Bildiriler

D1. Akgun, R., Terekli, G., Ugurluoglu, E., Ugurluoglu, O.,(2012). Determining Coping Styles of University Students with Stress. Fourteenth Annual International Conference on Education, 21-24 May 2012, Athens, Greece.

E. Uluslararası Toplantılarda Sunulan Bildiriler

E1. Akgün, R., Tezel, Z. (2016). Sessiz Kurbanlar: Eşi Cezaevinde Olan Kadınların Psikososyal ve Ekonomik Durumlarının Belirlenmesi-Kırıkkale İli Örneği. . II. Adli Hemşirelik Kongresi ve I. Adli Sosyal Hizmet Kongresi. 3-4 Kasım 2016, Kırıkkale.

E2. Akgün, R., ŞAHİN H. (2016). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddetin Belirtilerini Tanımları Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası 2. Adli Hemşirelik 1. Adli Sosyal Hizmet Kongresi. 3-4 Kasım, Kırıkkale.

E3. Akgün, R., Şahin, H. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Riskli Davranışlarının Belirlenmesi. International Congress on Politic, Economic and Social Studies. 19-22 Mayıs 2017, Bosna.

E4. Akgün, R., Çetin, H. (2017). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve empati düzeylerinin belirlenmesi. International Congress on Politic, Economic and Social Studies. 19-22 Mayıs 2017, Bosna.

E5. Akgün, R., Şahin, H. (2017). Üniversite öğrencilerinin kadına yönelik namus algısı üzerine bir araştırma. Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi, 29-31 Mayıs 2017, Ankara.

E6. Akgün, R., Çetin, H. (2017). Sosyal Hizmette Görüşme İlke ve Teknikleri Dersinin Öğrencilerin İletişim Becerileri ve Empati Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi, 5-8 Ekim 2017, Nevşehir.

F. Kitap Bölümü

Kitap Bölümü; Gerçeklik Terapisi, Sosyal Hizmet Kuram ve Yaklaşımları
(2012) Açıköğretim Kitabı

VII. Bilimsel Etkinlikler

- 1) Yeniden Özgürlük Projesi (ESSEP), Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı, 2012
- 2) Gözlem, Görüşme, Problem Çözme Teknikleri, Zor Durumda Görüşme, Teknikleri, Aileyle Görüşme Yöntem ve Teknikleri Aile Sosyal Destek Programı Eğitimi - 18 Temmuz 2016
- 3) Danışma Süreci-Ailelerle Görüşme, Görüşme İlke ve Teknikleri, Sözel ve Sözel Olmayan İletişim, İletişim Çatışma Çözme Becerisi, Stres- Aile Danışmanlığı Eğitimi, 29-30 Temmuz-1 Ağustos 2017.
- 4) İş Hazırlığı, Randevu, Hasta Kabul Eğitimi- Hasta Kabul Personel Eğitimi, 20 Kasım 2017.
- 5) Uluslararası 2. Adli hemşirelik 1. Sosyal hizmet kongresi sözel bildiri ödülü

VIII. Diğer Bilgiler

Sağlık Bilimlerinde Veri Analizi Çalıştayı, 2011

Psikodrama Hazırlık Aşaması Sertifikası, 2013

NVIVO 11 Başlangıç ve İleri Düzey Eğitimi, 2016